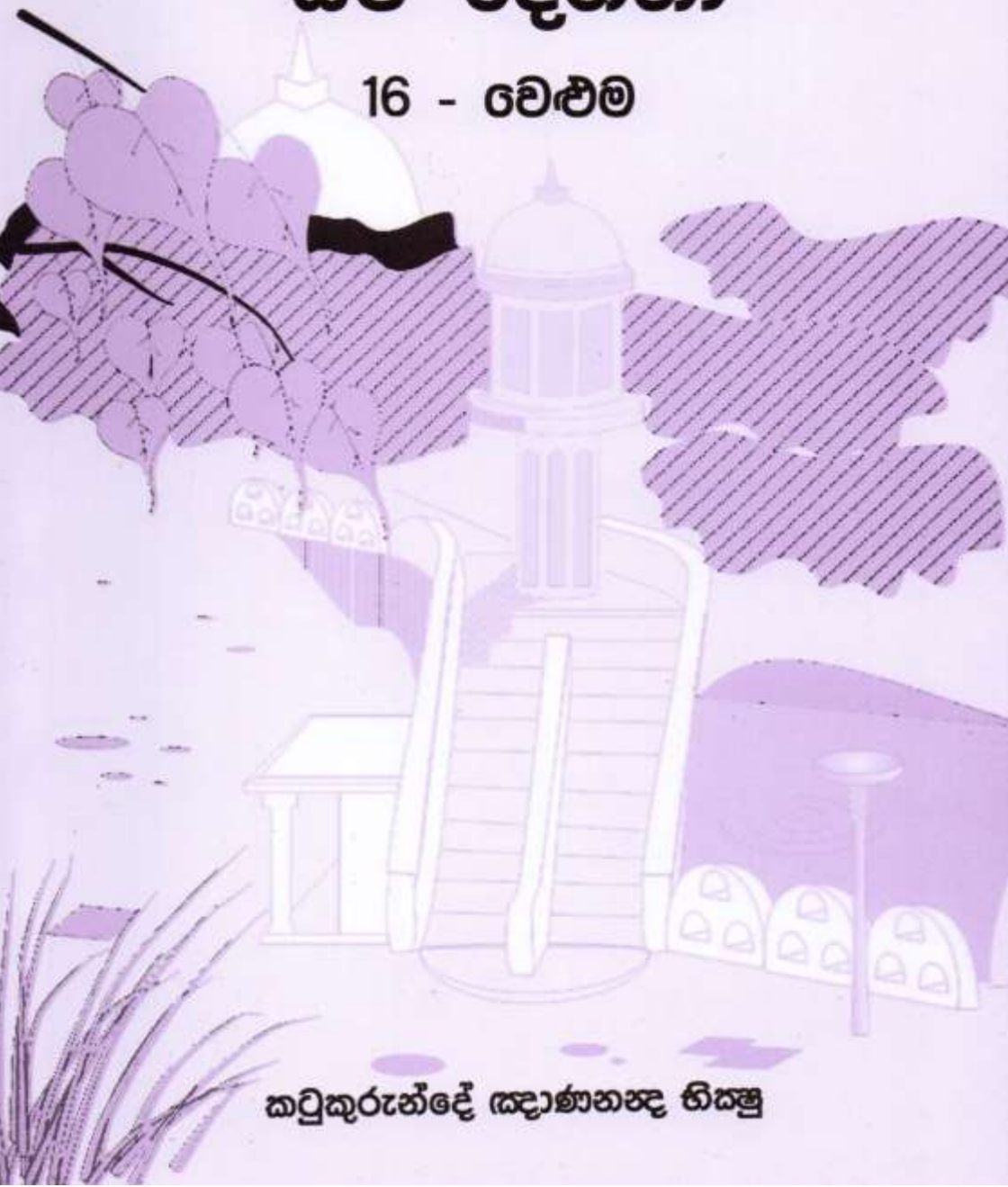

පහන් කණුව ධම් දේශනා

16 - වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඤාණහසු හිසසු

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දහසියවන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද හිතවු

ප්‍රකාශනය
කටුකුරුන්දේ ඤාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2018

ධම් දනයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2018 නොවැම්බර්

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනමය. මෙම දහම් පොත ධම් දනයක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්ගේ ඤාණනැඳු සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධම් ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-955-3962-97-3

විමසීම්

කටුකුරුන්ගේ ඤාණනැඳු සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධම් දානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනාඤ සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැඟරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. චන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධම්පාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. ඩබ්ලිව්. ඒ. ඊසාන් උචින්ද මහතා – 25, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණුසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාන, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
9. වෛද්‍ය පී. චීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. චන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුට්ගෝට් 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. නේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැත්ත.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, චුඩ්ඩර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.තො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිව්ට්ටු.
14. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
15. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.

www.seeingthroughthenet.net

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ චග්ග, ධම්ම පදය

හැම පවිත්
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
76. 'දුරංගමං ඵකචරං' (පහන් කණුව 11)	1
77. 'නතථී රාග සමො අගභි' (පහන් කණුව 76)	27
78. 'පුප්ඵානි හෙව පච්ඡන්තං' (පහන් කණුව 112)	55
79. 'අපාරතා තෙසං අමතස්ස ද්වාරා' (පහන් කණුව 134)	81
80. 'ඛනුනි ලොකෙ චිච්ඡානි' (පහන් කණුව 178)	107

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමිරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතතර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිඡයට අරමුණුවූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ චිතත සනාතනයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්තෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිඡය පරමාථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විඡය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිඡයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පුණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආම්ස රසය මෙන් නොව, නිරාම්ස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථී රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්හිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. ‘නිවනේ නිවීම’ පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ ‘පහන් කණුව ධර්ම දේශනා’ පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සඟපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ඡන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ල කොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා ‘සහරාවක’ අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාඡයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් ‘තරු සළකුණක්’ හෝ ලැබෙනොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සළකමු.

‘ආනුපුබ්බි කථා’ නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාරියක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසු බුදුපියාණෝ එවැනිම ‘අනුපිළිවෙළ කථාවක්’ ධර්මදේශකයින්ට අනුදෑන වදළහ. දන කථාව, සීල කථාව, සගග කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකඛමමයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මෘදුවූ, පුබුදුවූ, පහන්වූ

සිතට වතුරාසීඝ්‍රතාව දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධර්ම කරුණු සැදුණිනැයි කිරීම (සැදූසෙසති) සිත් කාවදින අන්දමින් එක්තු ගන්වාලීම (සමාදපෙති) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුත්තෙපෙති) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතත් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපහංසෙති).

ධර්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධර්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධාත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාථ තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුද්ධපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යානය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මඟ හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදූහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘විරං තිට්ඨතු ලොකසමීං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මය වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ ඵලදායීවීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ ‘පහන් කණුව’ දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදී
අනුශාසක - මිල්ලතේ සුභුති හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2562) 2018 නොවැම්බර්

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාර්ථය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාසිභාරයත්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය, www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත.

මෙම ධර්ම දාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
දුරකථන අංක: 0777127454
ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)
ගිණුම් අංක: 007060000241
සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX
ශාඛා අංකය: 070
ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් තුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ තුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අම්ල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදුනැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නන් අයුරින් සොම්නස පළකළහ.

'ධම් ග්‍රහු මුදුණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූයේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදුහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අම්ල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුදුණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුදුණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ විසළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකළ බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචිවලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැතිනවතුන් සමග බෙදා-හදා ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් පැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රහු මුදුණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක්

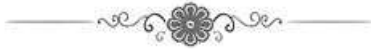
ලොකු කුඩා දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදී
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

16 – වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය ධර්මදාන වශයෙන් පාඨකයින් අතට පත්කරන වන්දන විජේරත්න සහ නිෂාදි ඊරියගම මහත්ම මහත්මීන්ට එම ධර්මදානය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිවාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවායි පතමු.

– අනුශාසක

(2562) - 2018 නොවැම්බර්

පුණ්‍යානුමෝදනාව

අප අවිදු අදුරෙන් මුදලීමට පහළ වූ ‘ධර්ම ප්‍රදීපය’ වන අතිපූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනාදු මහා ස්වාමීන් වහන්සේගේ මහඟු ධර්ම දේශනා ඇතුළත් ‘පහන් කණුව ධර්ම දේශනා’ 16 වැනි ග්‍රන්ථය, ප්‍රථම වරට එළිදක්වනුයේ, පරලෝසැපත් උලපනේ විසූ සෝමා කුමාරිහාමි අබේකෝන් සහ තෙල්දෙණිය, රඹුක්වැල්ලේ විසූ සීලවතී කුමාරිහාමි දිසානායක මිත්තනියන්ට, රත්න ඊරියගම සහ රත්කොන්දේගෙදර විජේරත්න ආදරණීය පියවරුන්ට පුණ්‍යානුමෝදනා පිණිසත්, හේමා ඊරියගම සහ කමලා විජේරත්න යන ආදරණීය මැණිවරුන්, නෑ හිතමිතුරන් අතුළු අප සැමටම නිදුක් නිරෝගී විරජිවනය පතමින්, අවසන මෙම ගෞතම බුදු සසුනේදීම උතුම් වූ චතුරාර්ය සත්‍යාවබෝධය වේවාය යන ප්‍රාර්ථනා පෙර දැරිවය.

– නිෂාදි සහ වන්දන

76 වන දේශනය

76 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 11)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

දුරංගමං එකචරං
අසරීරං ගුහාසයං
යෙ විතතං සඤ්ඤමෙස්සනති
මොක්ඛනති මාර ඛන්ධනා ති

- ධම්මපද, විතත වග්ග.

සැදහැවත් පින්වත්නි,

අරුම පුදුම දේ දකගන්න මේ ලෝකයේ සත්ත්වයෝ රටින් රටට යනවා. අභ්‍යාවකාශ යාන තනාගෙන ග්‍රහලෝකවලට යනවා. අනුදක්න, දුරදක්න වගේ උපකරණ හදාගෙන ළඟ තිබෙන දේවල්වලත්, ඇත තිබෙන දේවල්වලත් අරුම පුදුම තොරතුරු එළි කරගන්නවා. නමුත් පින්වත්නි, මේ හැමදේකටම වඩා අරුම පුදුම දේ තමයි මේ අපේ හිත. හිතක හැටි, හිතක ස්වභාවය, හිතක බල මහිමය ලෝකයාට හරිහැටි පෙන්වා දුන්නේ අපේ බුදුපියාණන් වහන්සේයි. මේ අතිදීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ යන්නේ දුවන හිත නිසා බවත්, හිත නතර කරගත්තු තැන නිවන බවත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හෙළි කර වදලා. මේ දුවන හිතක හැටි දැකගැනීම තුළින්ම අපට පුළුවන් වෙනවා හිත නවත්වා ගැනීමට උපකාර වන වැඩපිළිවෙලක් මතු කරගන්න. අපි මේ මාතෘකා කළ මේ ගාථාවට අදල නිදන කතාව ඇත්ත වශයෙන්ම දුවන හිතක හැටි පෙන්වුම් කරන හොඳ නිදර්ශනයක්.

පින්වත්නි, සැවැත් නුවර හිටියා එක්තරා පවුලක හොඳ ශ්‍රද්ධාවන්ත තරුණයෙක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟ බණ අහලා ඒ තරුණයා පැවිදි වුණා සංඝරක්ඛිත කියන නමින්. පැවිදි වෙලා උපසම්පද වෙලා කීප දවසකින්ම රහත් වුණා. මේ ස්වාමීන් වහන්සේගෙ බෑණා කෙනෙක් හිටියා. ඒ බෑණාටත් ඒ මව්පියන් - ස්වාමීන් වහන්සේ සිහිපත් කිරීම වශයෙන් - සංඝරක්ඛිත කියන නම තැබුවා. සමාජය හැදින්වුවේ ‘භාගිනෙය්‍ය සංඝරක්ඛිත’ කියන නමින්. ‘භාගිනෙය්‍ය’ කියන්නෙ බෑණා. ‘සංඝරක්ඛිත බෑණා’ කියන නමින් හැදින්වුවේ. මේ ළමයාත් තරුණ වයසට පත් වුණාට පස්සෙ ඒ මයිලනු භාමුදුරුවන් ළඟ පැවිදි වුණා.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

එතකොට භාගිනෙයාස සංසරකකිත පොඩි භාමුදුරුවෝ කියලා එහෙම පැවිදි වුණා. පැවිදි වෙලා, උපසම්පද වෙලා වස් විසීමට ගම්බද ආරාමයකට වැඩම කලා. වස් කාලයේ අවසානයේදී තිබුණ ඒ පුජාවෙන්, ඒ වස්සාවාසික පුජාවේදී මේ භාමුදුරුවන්ට ලැබුණා රියන් හතක රෙදි කැබැල්ලකුත්, රියන් අටක රෙදි කැබැල්ලකුත්. මේ පුජාව ලැබුණහම මේ භාමුදුරුවෝ කල්පනා කරනවා 'මේ අට රියන් රෙදි කැල්ල මම මගේ උපාධ්‍යාන් වහන්සේට, ගුරු භාමුදුරුවන්ට පුජා කරන්න ඕනෙ. හත් රියන් රෙදි කැබැල්ල මම පාවිච්චි කරනවා' කියලා ලොකු අදහසක් ඇති කරගෙන වස් කාලයෙන් පස්සෙ ගුරු භාමුදුරුවන් දැකීමට පිටත් වෙලා එනවා. ඇවිල්ලා මගේ පිණ්ඩපාතය කරගෙන - ගුරු ස්වාමීන් වහන්සේ ගමට පිණ්ඩපාතයට වැඩි අතරේම විහාරයට ඇතුල් වෙලා ඒ ස්වාමීන් වහන්සේගේ සක්මන් මළුව, ඒ කුටි ආදිය අතුපතු ගාලා හුරු පළපුරුදු වතාවත් කරලා, පැත් එහෙම තබලා බලාගෙන හිටියා ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ වඩිනතුරු.

ඊළඟට ඒ ස්වාමීන් වහන්සේ වැඩියම ඉදිරියට පෙරගමන් කරලා, පාත්‍ර සිවුරු අරගෙන බොහොම ගෞරව සම්ප්‍රයුක්තව ඒ වතාවත් ආදිය කරලා ස්වාමීන් වහන්සේට වැඩ හිදින්න සලස්වලා අර අට රියන් රෙදි කැබැල්ල ගෙනැල්ලා ස්වාමීන් වහන්සේගේ පා මුලින් තබලා 'ස්වාමීනි, මේ පුජාව පරිභෝග කරන්න. පාවිච්චි කරන්න' කියලා පූජ කරලා, අර වටඅත්ත අරගෙන ස්වාමීන් වහන්සේට පවන් සලමින් හිටගෙන සිටියා. මේ ස්වාමීන් වහන්සේ ගෝල නමට කියනවා 'සංසරකකිත මගේ සිවුරු සම්පූර්ණයි. මට මේ වස්ත්‍රය අවශ්‍ය නෑ. මේක ඔය නම ම පාවිච්චි කරන්න' කියලා. මේ භාගිනෙයාස සංසරකකිත භාමුදුරුවෝ කියනවා 'අනේ ස්වාමීනි, මම මේක ලැබුණු වෙලාවේ ඉඳලාම ස්වාමීන් වහන්සේටම පුජා කරන අදහසයි තිබුණේ. මේක පාවිච්චි කරන්න' කියලා. එහෙම කිව්වත් අර ගුරු භාමුදුරුවෝ කැමති වුණේ නෑ. 'මට බොහොම ආනිසංස සම්පන්නයි ස්වාමීන් වහන්සේ මේක පාවිච්චි කරනවානම්' කියලා නැවත නැවතත් මේ භාගිනෙයාස සංසරකකිත භාමුදුරුවෝ ඉල්ලා හිටිය නමුත් මේ උපාධ්‍යායන් වහන්සේ ඒක ප්‍රතිකේෂ්ප කලා. ඔන්න එතකොට මේ භාමුදුරුවන්ගෙ හිත අමනාප වුණා.

'අනේ මේ ස්වාමීන් වහන්සේ ගිහි කාලයේ මගේ මයිලණුවන්. දැන් ඉතින් මගේ ගුරු භාමුදුරුවෝ වුණත් මා දෙන දෙයක් පාවිච්චි

කරන්න පරිභෝග කරන්න කැමති නෑ. මට ඉතින් මේ මහණ කමින් වැඩක් නෑ. මම ගිහි වෙන්න ඕනේ' කියලා හිතලා ඊළඟට කල්පනා කරනවා 'මම දැන් ගිහි වෙලා මොකක්ද කරන රස්සාව. ගිහි ගෙයක් පවත්වගන්න එක ලේසි නෑ, මොකක්ද කරන රස්සාව' කියලා. ඔන්න ඊළඟට කල්පනා වුණා ක්‍රමයක්. 'මම මේ අට රියන් රෙදි කැල්ල විකුණලා එළු දෙනක් ගන්නවා. එළුවො බොහොම ඉක්මනින් බෝ වෙනවා. මමත් මේ උපදින උපදින පැටවුන් විකුණලා සල්ලි හම්බකරගන්නවා. හම්බකරලා භාර්යාවක් පාවා ගන්නවා. ඒ භාර්යාවට ඔන්න පුතෙක් ලැබුණා. ඊළඟට පුතායි, භාර්යාවයි රථයක හිඳුවාගෙන මම එනවා ගුරු භාමුදුරුවන්ව බලන්න. ඒ පුතාට අර 'සංඝරක්ඛිත' කියන නමත් දීලා. එතකොට ඒ විදියට එන අතරමගදී මම කියනවා භාර්යාවට 'ඔය දරුවා මගේ අතට දෙන්න' කියලා. නමුත් භාර්යාව කියනවා 'ඔබ මේ රථය පදවන්න. මම දරුවා බලාගන්නම්' කියලා. එහෙම කියලා වැඩි දුර යන්න කලින් මේ භාර්යාවගේ නොසැලකිලිමත්කම නිසා අර දරුවා වැටෙනවා හරියටම ගමන් කරන රථයේ රෝදය ඉස්සරහට. දරුවා උඩින් අර රෝදය ගියා. එතකොට මම ඉතින් කෝපයෙන් අර භාර්යාවට ඒ කෙවිටෙන් ගහනවා 'නුඹට දරුවා ඉල්ලුවහම දරුවා දෙන්නත් බැරි වුණා. දැන් බලාගන්නත් බැරි වුණා' කියලා කෝටුවෙන් ගැහුවා. ගැහුවෙ කාටද, අර තමන්ගෙ ගුරු භාමුදුරුවන්ගෙ ඔලුවටයි. ඒ රහතන් වහන්සේගෙ හිසටයි මේ ගැහුවෙ. ගැහුවෙ මොකකින්ද? වට අත්තෙන්. මේ ස්වාමීන් වහන්සේට අභිඥ බල කියෙනවා. මහරහතන් වහන්සේ කෙනෙක්. කෙනෙකුගේ හිත වැඩ කරන ආකාරය පේනවා. ආචර්ජනා කරලා හිතලා බැලුවා 'මොකද ගෝලයා මගේ හිසට ගැහුවෙ මේ වගේ වට අත්තෙන්?' කියලා. එතකොට පෙනුනා හිතේ වැඩ කරපු හිතුවිලි ටික. ඔන්න එතකොට මේ ලොකු ස්වාමීන් වහන්සේ කියනවා 'සංඝරක්ඛිත භාර්යාවට ගහන්න බැරි වුණාට මහළු තෙරුන් පළිද?' කියලා.

ඔන්න එතකොට ලොකු සංවේගයක් ඇති වුණා මේ භාමුදුරුවන්ට 'අනේ මං විනාසයි. මගේ ගුරු භාමුදුරුවෝ මගේ හිත වැඩ කළ හැටි දැක්කා' කියලා ඇතිවුණ ලොකු ලැජ්ජාව නිසා ඒ වට අත්ත එහෙමම අතඇරලා දුවන්න පටන් ගත්තා. සාමණේර කට්ටිය එහෙම පස්සෙන් දුවගෙන ගිහිල්ලා අල්ලගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගෙනිව්වා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඇතදීම ඇහුවා 'මොකද මේ හික්මුවක් අල්ලගෙන එන්නෙ, මහණ කෙනෙක් අල්ලගෙන එන්නෙ?'

පහන් කණුව ධම් දේශනා

කියලා ඇහුවාම 'මේ පොඩි භාමුදුරුවෝ මහණකම ගැන කළකිරිලා දුවන්න පටන් ගත්තා. අපි මේ අල්ලාගෙන ආවා' යි කියලා කිව්වා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇහුවා 'මොකද මහණ, මේ වගේ ශාසනයක පැවිදි වෙලා නුඹ, මේ වගේ ගිහිගෙයට නැවත යන්නේ?' කියලා. එතකොට මේ ස්වාමීන් වහන්සේ අර සියලුම ප්‍රවෘත්තිය කිව්වා, හිත වැඩ කරපු ආකාරය. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉතින් හිත සැනසුවා 'ඔහොම තමයි මේ හිතේ ස්වභාවය. ඔකට හිත දුර්වල කරගන්න එපා. හිත ඔහොම දුර යන එකක්. හිතේ ස්වභාවය ඔහොමයි' කියලා දේශනාවක් කරමින් අපි අර සඳහන් කළ, මුලින් මාතෘකා කළ ගාථා ධර්මය වදලා.

දුරංගමං එකචරං
අසරීරං ගුහාසයං
යෙ විතතං සඤ්ඤමෙසසන්ති
මොක්කන්ති මාර බන්ධනා ති

ඒ ගාථාවේ දැක්වෙනවා මේ හිත පිළිබඳ ලක්ෂණ හතරක්. හිතේ ස්වභාව හතරක් මේ ගාථාවෙන් සඳහන් වෙනවා. 'දුරංගමං' දුර ගමන් කරන, 'එකචරං' කියන්නේ තනිව හැසිරෙන. හිතේ ස්වභාවය දුර ගමන් කරනවා. ඒ වගේම තනිවයි හැසිරෙන්නේ. 'අසරීරං' කියන්නේ ශරීරයක් නැති. 'ගුහාසයං' ගුහාවක් ඇතුළේ ලැගගෙන ඉන්න. ගුහාවක් ඇතුළේ හැංගිලා ඉන්න, 'විතතං' මේ විදියේ ස්වභාවය ඇති සිත 'යෙ සඤ්ඤමෙසසන්ති' යම් කෙනෙක් හික්මවා ගනිත්ද, මෙල්ල කරගනිත්ද, අන්ත ඔවුහු 'මොක්කන්ති මාර බන්ධනා' මාරයාගේ කෙලෙස් බන්ධනය, සංසාර බන්ධනය කියන මේ බන්ධනයෙන් එබඳු අය මිඳෙනවා. ඒ කියන්නේ නිවන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නවා කියන එක. ඒ විදියේ ගැඹුරු අර්ථයක් ඇති ගාථාවක් වදලා.

ඒ කථාවේ සඳහන් වෙන හැටියට ඒ ගාථාවත්, දේශනාවත් අහලා අර භාගිනෙයා සංසරකික භාමුදුරුවෝ පවා සෝවාන් ඵලයට පත්වුණා කියනවා, මේ වගේ තමන්ගේ හිත වැඩකළ එකේ ආදීනව දැක ගැනීම තුළින්ම. බොහෝ දෙනාට අවබෝධයක් එන්නේ තමන්ගේ වැටීම මුල් කරගෙනයි. ඒ ආදීනවය දැක්කහම එතන ඉඳලා ඒ උත්සාහය, චීර්යය, සතිය, සමාධිය, ශ්‍රද්ධාව ආදිය දියුණු කරගන්න කෙනෙකුට උනන්දුවක් ඇතිවෙනවා. ඒ නිසා හෝ වෙනත් ඇති, අතීත පින තිබිලා

ඒ භාමුදුරුවෝත් සෝවාන් වුණා, තවත් විශාල පිරිසකට මාර්ගඵල අවබෝධ වුණා කියලා සඳහන් වෙනවා.

දැන් එතකොට අපි මේ වටිනා ගාථාවේ අර්ථය තව ටිකක් තේරුම් කරගන්න බලමු. මේ ගාථාව ආශ්‍රයෙන්, මේ කථාව ආශ්‍රයෙන් අපේ ජීවිත වලට ගතහැකි පාඩම් සලකලා බලන්න වටිනවා. මේ සිත ගැන කියලා තියෙන ඒ එක එක කාරණයක්ම බොහොම ගැඹුරුයි. ‘දුරංගමං’ දුර ගමන් කරනවා කියලා කිව්වේ, හිත ගන්න අරමුණ අනුව ඉතාම වේගයෙන්, ඉතාම ඇතට යන්න පුළුවන්. අකනිටා බඹලොව ගැන හිතකොට ඒ අකනිටා බඹලොවට යනවා හිත. ඒ තරම් බොහොම දුර යනවා. ඒ තරම් ශීඝ්‍රයෙන්. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා ‘මම මේ ලෝකයේ දකින්නේ නැත, හිත තරම් ශීඝ්‍රයෙන් පෙරළෙන, පරිවර්තනය වන, වෙනස් වන වෙනත් දෙයක්’. එතකොට බොහෝම ඉක්මනින්, කිසිම දැනී රෝදයකට වඩා වේගයෙන් කරකැවෙනවා මේ හිත. පෙරළෙනවා. අන්න ඒ විදියට ශීඝ්‍රයෙන් පෙරළෙනවා වගේම ඊළඟට බොහොම ඇත යනවා, දුරංගමං. විද්‍යාඥයෝ කියනවා ආලෝකය තමයි ලෝකයේ තියෙන ඉතාමත්ම වේගවත් දේ කියලා. ඒ කොයි හැටි කිව්වත් හිත තරම් වේගවත් කිසිම දෙයක් නෑ. හිත ඒ තරම්ම වේගයෙන් දුර ගමන් කරනවා. ඊළඟට ‘එකවරං’ කියන්නේ තනිව හැසිරෙනවා හිතුවනේ. තනිව හැසිරෙනවා කියන්නේ මෙතන අර සංඝරකකිත භාමුදුරුවන්ගේ කය, ශරීරය ගුරු භාමුදුරුවෝ ළඟ. නමුත් හිත තනිවම හැසිරුණා. අනාගතය පිළිබඳව දවල් හීන වගේ හීන රාශියක් මවාගත්තා. අනාගතය වශයෙන් බොහොම දුර ගියා. හිතුවනේ අයාලේ යන ස්වභාවයක් තිබෙනවා හිතේ. ඊළඟට ‘අසරීරං’. අපි කෙනෙක් හඳුනාගන්නෙන් ශරීරය අනුවයි. පාට, සලකුණු ආදිය අනුව අපි කෙනෙක් හඳුනාගන්නවා. හිත හඳුනාගන්න ශරීරයක් නෑ.

ඒ වගේම ගමනක් කියලා කියනකොට, අපි ගමනක් ගැන හිතනකොට ඒකට සම්බන්ධ ශරීරයකුත් තිබෙනවා. නමුත් හිතට ශරීරයක් නෑ. ඒක නිසා හිත යනකොට ඒ අනුව අල්ලගන්නත් අමාරුයි හිත කොහේ ගියාද කියලා, ‘අසරීරං’. ‘ගුහාසයං’ ගුහාව කියලා කියන්නේ මෙන්න මේ ශරීර කුඩුවමයි. මේක ගුහාවක්ම තමයි. ගුහාව කියලා කියන්නේ හැංගිලා ඉන්න පුළුවන් තැනක්.

පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියලා කියන මහා භූත ධර්ම, ධාතු කියලා කියනවා - නැත්නම් මහාභූත කියලා කියනවා. කොටින්ම

කියනවානම් මහාභූතයෝ හොල්මන් කරන තැනක් වගෙයි මේ ශරීරය. ඉතාමත්ම සියුම් ධාතු හතරක්, මහාභූත නමින් හැඳින්වෙන ධාතු හතරකින් මැවුණු ශරීරයක් තමයි මේ අපි කාටත් තියෙන්නේ. මේ ශරීරය ඇතුළේ හිත හැංගිලියි ඉන්නේ. හිත අභවල් තැන තියෙනවා කියලා එහෙම අල්ලාගන්න එක පහසු නෑ. එතකොට මේ පද හතරෙන්ම කියන්නේ - දුරංගමං, එකචරං, අසරීරං, ගුහාසයං - මෙයින් හඟවන්නේ හිතේ සියුම් බවයි. හිත බොහොම දුර ගමන් කරනවා. ඒ වගේම තනිව හිතුවගේ හැසිරෙනවා. ඊළඟට ශරීරයක් නෑ මේ හිතට, දුවලා ගිහිල්ලා අල්ලගන්න. අර හාමුදුරුවෝ දුවන්න පටන් ගත්තමනම් හතර පස් දෙනෙක් ගිහිල්ලා අල්ලගත්තා. හිත දුවන්න ගත්තහම විසි කිස් දෙනෙක් දුවලවත් අල්ලගන්න බෑ. හිතේ ස්වභාවය පස්සෙන් එලවන්න එලවන්න තවත් දුවනවා. ඉතින් ඒ විදියට මේ හැම එකකින්ම පෙන්නුම් කරන්නේ හිතේ සියුම් බවයි. හිත දුර ගමන් කරනවා, තනිව හැසිරෙනවා, ශරීරයක් නෑ, ගුහාවක් ඇතුළේ ලැගගෙන ඉන්නවා. මේ තරම් ගුප්ත, තේරුම් ගන්න බැරි තරම් සියුම් ඒ විදියේ හිත, යම් කෙනෙක් සංයමය එහෙම නැත්නම් දමනය කර ගනිත්ද, හික්මවා ගනිත්ද, අන්න එබඳු අය මාර බන්ධනයෙන් මිඳෙත් කියන එකයි මේ ගාථාවෙන් ප්‍රකාශ කරන්නේ.

එතකොට මේ හිතේ ස්වභාවය හෙළි කළා වගේම මේ හිත හික්මවන ස්වාභාවයත්, සංයමය කරන ස්වභාවයත් - 'සංයමය' කියලා කියන මේ වචනයෙන් දක්වන - මෙල්ල කිරීම, හික්මවීම කරන ආකාරයත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා. සමහර අවස්ථාවල මේ ධර්මයේ මේ හිත උපමා කරලා තියෙනවා කුළු හරකෙකුට. ඇත්ත වශයෙන්ම කුළු හරකෙක් වගේ කිසිම පාලනයකට යටත් නොවී දුවන්න සූදනම් වන එකක් මේ හිත කියන එක. කඩාගෙන, බිඳගෙන දුවනවා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන මේ ධර්ම මාර්ගයේ පෙන්නුම් කරන ක්‍රමය මොකක්ද? කුළු හරකෙක් කණුවක කඹයකින්, රැහැනකින් බැඳලා මෙල්ල කරන්නා වගේ හිත මෙල්ල කරගත යුතු බවයි. මොකක්ද මේ කණුව? කණුව හැටියට දක්වන්නේ කමටහනයි.

'කමටහන' කියලා කියන්නේ පින්වත්නි, කර්මස්ථානය. 'භාවනා කර්මස්ථානය' කියලා කියන්නේ භාවනාව සඳහා ගන්න යම්කිසි මාතෘකාවක්. ඒකට කියනවා කමටහන. 'ටහන/ධාන' කියලා කියන්නේ තැන. 'කම' කියලා කියන්නේ කර්මය. අපි මේ කාලයේ වචනයෙන් කියනවානම් 'වැඩපොල' වගේ. මේ භාවනා යෝගියාගේ

වැඩපොල තමයි භාවනා මාතෘකාව. යම්කිසි මාතෘකාවක්. මෙමඟී භාවනාවනම් 'සුවපත් වෙත්වා'. බුද්ධානුස්සතියනම් 'අරහං, බුද්ධෝ' ආදී වචනයක් යම්කිසි භාවනා මාතෘකාවක්. මේක තමයි කමටහන - එහෙම නැත්නම් කණුව. මෙන්න මේ කණුවේ බඳින්න ඕනෙ රැහැනකින්. මොකක්ද රැහැන - එහෙම නැත්නම් කඹය? ඒකත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා 'සති'. 'සති' කියලා කියන්නේ සිහිය. සිහිය නමැති රැහැනින් බඳින්න ඕන මේ කුළු හරකා අර කමටහන් කණුවේ.

එතකොට ඒ මගින් කරන්නෙ මොකක්ද? අර හිතට ගලාගෙන එන අකුසල් දුරු කරනවා. ඒ වගේම ගලාගෙන එන්න තියෙන අකුසල් වළක්වන ස්වභාවයක් තියෙනවා. ඒවාට අහු නොවී සිටින ස්වභාවයක්. අපට මේක තේරුම්ගන්න පහසු වෙනවා මේ පළාතේ වුණත් ඔය නිතර දකින්න ලැබෙන දර්ශනයක්, නිදර්ශනයක් ආශ්‍රයෙන්. සමහරවිට කෙනෙක් අසල අපිට දකින්න ලැබෙනවා හරකෙක් බැඳලා ඉන්නවා කණුවක. බැඳලා ඉන්නෙ මොකද, හරකා බැරිවෙලාවත් අර කෙනේ ගොයම් කැවොත් ඒ කුඹුර අයිතිකාරයාගෙන් හරකාටත් කරදර පැමිණෙනවා. හරකා අයිතිකාරයාටත් කරදර පැමිණෙනවා. ඒක නිසා කණුවක බැඳලා ඉන්නවා. නමුත් මේ හරකා - හරකා නිසා මොකද කරන්නෙ, අර තණකොළ කමින් ගිහිල්ලා, ටිකෙන් ටික, නොදැනුවත්වම වගේ අර කෙනේ ගොයම් කන්න පටන් ගන්නවා. එතකොටම අර බැඳලා ඉන්න රැහැනෙන් බෙල්ල තද වුණාම ඔන්න දැනුවත් වෙනවා. දැනුවත් වීමක් තුළින් ඒ හරකා ආපහු අර කණුව පැත්තට ඇදීලා එනවා. නැවත නැවතත් තණකොළ කමින් ගිහිල්ලා ආයෙත් කෙනට ඇදෙනවා. ආයෙමත් අර කඹයෙන් මේ පැත්තට ඇදලා ගන්නවා. ඔන්න ඔය වගේ දෙයක් තමයි පින්වත්නි සතියෙන් - සිහියෙන් කෙරෙන්නේ. මේ සිහිය තුළින් අර සිත නුසුදුසු පැත්තට යන්න නොදී තමන්ට අයිති ප්‍රදේශයේ පමණක් හැසිරෙන්න සලස්වනවා.

මෙතන ඒ සතියත් එක්කම යන වචනයක් තමයි ධර්මයේ, සම්පජ්ඣේඤා. සම්පජ්ඣේඤා කියන එකට දැන් සාමාන්‍යයෙන් මනා දැනුම කියලත් කියනවා. නමුත් වඩාත් හොඳ වචනයක් තමයි දැනුවත්වීම කියන එක. සමාජයේ වචනයක් යෙදෙනවා දැනුවත් කිරීම කියලා. ඒ අනුන් දැනුවත් කිරීමක්. මේක එහෙම එකක් නෙමෙයි. දැනුවත් වීමක්. කෙනෙක් ඔන්න ක්ලාන්ත වෙලා ගිහින් සිහිසන් නැතිවුණා. සිහිසන් නැතිවුණ කෙනෙක්, අපි හිතමු එයා ඉස්පිරිතාලෙකට ගෙනිව්වට පස්සේ

පහන් කණුව ධම් දේශනා

ඔන්න සිහිය ආවා. සිහිය ආව හැටියේ වටපිට බලන්නේ මොකද - 'මං මේ කොහෙද ඉන්නේ?' කියලා එහෙම සොයනවා. ඒ කියන්නේ දැනුවත් වෙන්න බලනවා. අන්න ඒ වගේ භාගිනෙය්‍ය සංසරකිත්ත හාමුදුරුවන්ටත් සිහිය නැතුවයි අර අනාගතය ගැන දවල් හීන හැඳුවේ. ඉතින් ගුරු හාමුදුරුවෝ අර වචන ටික කිව්ව හැටියේ ඔන්න දැනුවත් වුණා. සිහිය ආවා. අන්න ඒ වගේ දැනුවත්වීමට කියනවා 'සම්පජ්ඣ්ඤා' කියලා. මේ සතිසත් එක්කම යන වචනයක් තමයි එතකොට මේ භාවනා යෝගියාට උපකාර වෙන, සිහියයි, දැනුවත් වීමයි. සිහියත් එක්කම, ඒ සිහිය යෙදීම නිසා දැනුවත්වීමක් එනවා, ඒ තුළින් කෙලෙස් මර්දනය වෙනවා.

ඔන්න ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා මේ සති සම්පජ්ඣ්ඤා අනුව ධර්ම මාර්ගයක්. ඒකට කියනවා සතර සතිපට්ඨානය කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේට අපි 'බුදුපියාණන් වහන්සේ' කියලා කියන්නේ, එයින් හැගෙන්නේ අපි දරුවන් බවයි. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දරුවන්. සංඝයා වහන්සේලා පමණක් නෙවෙයි කවුරුත් හෝ ශ්‍රද්ධාවෙන් බුදුන් සරණ ගිය කෙනෙක් 'බුදුපියාණන් වහන්සේ' කියලා කියනවානම් එයින් හැගෙන්නේ තමන් ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දරුවන් බවයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, පියාට අයිති ගොදුරු බිමෙහි හැසිරෙන්න. පියාට අයිති ගොදුරු බිමෙහි හැසිරෙනවානම් මාරයාට ඉඩක් ලබන්න බැරි වෙනවා.' මොකක්ද මේ 'පියාට අයිති ගොදුරු බිම'? පියා කියලා කියන්නේ තමන් වහන්සේමයි. ගොදුරු බිම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ සතර සතිපට්ඨානය හැටියට. මේ කායානුපස්සනා, වේදනානුපස්සනා, චිත්තානුපස්සනා, ධම්මානුපස්සනා කියන සතර සතිපට්ඨානයක් එකතා දක්වනවා. සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන සතර සතිපට්ඨානය - මේක මොකක්ද? බොහොම සරල විදියක දැනුවත් වීමක් මෙතන කියන්නේ. මහ පුදුම හිතෙනවා මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ යොදන ක්‍රමය.

කායානුපස්සනාව කය පිළිබඳව එක්තරා විදියක දැනුවත්වීමක්. ඒ කියන්නේ කයේ ක්‍රියාවලිය. ඉරියව් පැවැත්වීම් ආදියේදී ගමන් කරනකොට - 'මේ ගමන් කරනවා. මේ ගමන් කරනවා', කියන අවබෝධය ඇතිවයි ගමන් කරන්නේ. ඊළඟට ඉඳගෙන ඉන්නකොට - 'මේ ඉඳගෙන ඉන්නවා', හිටගෙන ඉන්නකොට - 'හිටගෙන ඉන්නවා',

සයනය කරනකොට, හාන්සිවෙලා ඉන්නකොට - 'මේ හාන්සිවෙලා ඉන්නවා' කියන ඒ අවබෝධය සිතට දෙනවා. ඉන් කෙරෙන්නෙ මොකක්ද? හිතේ විසිරෙන ස්වභාවය නවතිනවා. මුලා වීම නිසයි සිත විසිරෙන්නෙ - දැන් අර හාමුදුරුවන් ගුරු හාමුරුවන්ට පවත් සලන අතරේ අතේ තිබුණේ වට අත්ත බවවත්, ඉන්නේ ගුරු හාමුදුරුවන්ගෙ පිටිපස්සෙ බවවත් අමතක වීමෙන්, අසිහිය නිසා - එහෙම නැත්නම් නොදනුවත්කම නිසා තමයි අර විදියට හැසිරුනේ. ඒ හාමුදුරුවෝ ටිකක් හරි කල්පනා කළානම් 'මම මේ පවත් සලනවා, පවත් සලනවා, පවත් සලමින් මේ ඉන්න' කියන ඒ හැඟීම තිබුණානම්, මේ අතේ තියෙන්නේ වට අත්තයි කියලා - ඒ විදියට, ඒක තුළින් මේ හාමුදුරුවන්ගේ අර හිත විසිරීම වැළැක්වෙනවා. නමුත් සිදුවුණේ ඒකෙ අතින් පැත්තයි.

අන්න ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා ඉතාමත්ම සරල මට්ටමකින්, තම තමන් කරන කියන දේවල් පිළිබඳව - එක්තරා දනුවත් වීමක් ඇතිව හැසිරෙන්නයි කියලා. කයේ මූලික ඉරියව් පැවැත්වීම, යාම් ඊම් ආදිය, ඉදිම් හිටිම් ඒ හැම එකක්ම - 'මා මේ යනවා, ඉදිනවා, හිටිනවා' කියලා ඒ විදියට මෙනෙහි කිරීමක්. ඒ දනුවත්වීම එන්නෙ මෙනෙහි කිරීම තුළින්. මෙනෙහි කිරීම කියලා කියන්නෙ - මේ මේ ඉරියව්වලයි කය පවතින්නේ, කියා සිහිය පැවැත්වීමයි. කොයි තරම්ද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා, ඒ යාම් ඊම් ආදිය පමණක් නොවෙයි, කය යම් යම් ආකාරයකින් පිහිටා තිබේද, ඒ ඒ ආකාරයකින් දැන ගනියි කියලා. කය පිහිටා තිබෙන ආකාරයට නිතර හිත යොමු කරනවා. ඒ විදියට කය පිළිබඳව.

ඊළඟට වේදනානුපස්සනාව. වේදනාව එන යන හැටියට. සැප වේදනාව, දුක් වේදනාව, ඒ දෙකට මධ්‍යස්ථ වේදනාව - උපේක්‍ෂා කියලා කියන. අන්න ඒ හැම වේදනාවක්ම එනවා යනවා, ඒ හැම එකක් තුළින්ම දනුවත් වෙනවා. මේ අවබෝධය තුළින් හිතේ විසිරෙන ස්වභාවය නැති වෙනවා. විදුලි කම්බියක රබර් ආවරණයක් දැමීමෙන් ඒ විදුලි සැර වදින්නෑ. අන්න ඒ වගේ අවබෝධය තුළින්, අවබෝධයත් එක්ක යනකොට හිත විසිරෙන්නෙ නෑ. ඔන්න ඔහොම එකක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ.

විත්තානුපස්සනා කියලා කියන්නේ නොයෙකුත් ඇලුම් බැඳුම් නිසා එහෙම නැත්නම් ද්වේශය නිසා, මෝහය නිසා ඒ හිත එක් එක් විදියට එක් එක් වර්ණ ගන්නවා. එහෙම නැත්නම් සිත වෙනස් වෙනවා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ වෙනස් වෙන ආකාරය අනුව ඒකත් අදුනගන්නවා. 'මේ මට රාගයක් ඇති වෙලා තියෙනවා. ද්වේශයක් ඇති වෙලා තියෙනවා. මෝහයක් ඇතිවෙලා තියෙනවා' කියලා සිතේ ස්වභාවය. ඊළඟට හිත තුළ දුවන, වැඩ කරන සිතුවිලි. ඒ සිතුවිලින් 'මේක සිතිවිල්ලක්' හැටියට අවබෝධ කරගන්නවා. දැන් අර භාමුදුරුවෝ මෙව්වර මේ කල්පනාවල් ඇතිවෙන අතරේ හිතුවානම් 'මේ යන්නෙ හිතිවිල්ලක් පමණයි. මේ හිතිවිල්ලක් පමණයි. මම කරන වෙළඳමක්වත්, අනෙකුත් කටයුතු කිසිවක්වත් ඇත්ත වශයෙන්ම කෙරෙන්නෙ නෑ. මෙතන මේ හිත විතරයි වැඩ කරන්නේ කියන අවබෝධය තිබුණානම් අර තරම් පෙරළියක් ඇති වෙන්නෙ නෑ. ඔන්න ඔයින් පෙනෙනවා එතකොට මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන සතර සතිපට්ඨානය තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේගෙ දරුවන් වන අප හැමටම හිමි.

ඒකයි ගොදුරු බිම. 'ගෝවර' කියලා කියන්නේ ගවයා හැසිරෙන ප්‍රදේශය. ගවයාට අයිති ප්‍රදේශය. ගොදුරු බිම කියලා සාමාන්‍ය ලෝකයේ වචනයක් තියෙනවා. නමුත් ඒකෙ මූලික අදහස 'ගොදුරු බිම' කියලා කියන්නෙ - ගවයා පිළිබඳවයි බොහෝ විට ඔය වචනය හැඳිලා තියෙන්නේ - ගවයාට අයිති, තණ කන්න නියමිත ප්‍රදේශයයි. අන්න ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ සතර සතිපට්ඨානය. නිතරම සිත සතර සතිපට්ඨානයේ හැසිරවිය යුතු බවයි. ඒ හැසිරවීම තුළ තියෙන්නෙ අන්න අර සතියත්, සම්පජ්ඤායත් කියන සිහියත් එක්කම යන දැනුවත් වීම. මේ දැනුවත්වීම තුළින් සිතේ විසිරෙන ස්වභාවය වැළැක්වෙනවා.

මේ අනුපස්සනා කියලා කියන්නේ 'අනුව දැකීමක්'. මේ කයේ, කය අනුව දැකීමක්. කයේ, කය අනුව බලමින් ඒ කයේ ස්වභාවය තේරුම් ගන්නවා. මේක කයේ ස්වභාවයක්, කය ක්‍රියා කරන්නේ මේ විදියටයි. ඊළඟට මේක වේදනාවේ ස්වභාවයයි. ඒ ඒ තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්නවා. ඒකට කියනවා 'අනුව දැකීම' කියලා. එහෙම නැත්නම්, අනුපස්සනා කියන වචනය - අපි දන්නවා වඩුවෙක් එහෙම මොකක්හරි ලියක් යතු ගාලා ඉවර වෙලා ඒක දිහා අමුතු විදියේ බැල්මක් හෙලනවා. ලී කැල්ලටම කතා කරන්න හරිනවා, මේක හරියට මට්ටම් වෙලාද, නැද්ද කියලා. අන්න ඒ විදියට අමුතු බැල්මක් හෙලනවා. ඒ වගේ මේ හැම දෙයක් පිළිබඳවම තමන්ගෙම අවධානය ඒ පැත්තට යොමු කරනවා. යොමු කරලා බලනවා - මේක මේ කයේ ස්වභාවය. මගේ කය කියලා,

මේක ලස්සනයි, ශක්ති සම්පන්නයි කියලා නෙමෙයි. කයේ යම්කිසි තත්ත්වයක් තිබෙනවානම් ඒක ඒ හැටියට අවබෝධ කරනවා. වේදනාව පිළිබඳවත් එහෙමයි. සිත පිළිබඳවත් එහෙමයි. සිතට එන සිතිවිලි හොඳ හෝ නරක හෝ - ඒ හැම එකක්ම ඒ ආකාරයට මෙනෙහි කරනවා. මෙන්න මේ මෙනෙහි කිරීම තුළින් අවබෝධය වැඩෙනවා, ප්‍රඥාව වැඩෙනවා. අවබෝධය තුළින් තමයි යම්කිසි දවසක නිර්වාණාවබෝධය කරන්න පුළුවන් වන්නේ ප්‍රඥාව ඉහළ මට්ටමකට වැඩුණහම. අන්න එබඳු තත්ත්වයකදී තමයි කෙනෙකුට මේ සියලුම කෙලෙස් වලින් මිදිලා ඒ උතුම් අරහත්‍යය පවා සාක්ෂාත් කරගන්න පුළුවන් වන්නේ.

ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා තිබෙනවා - අපි නිතරම, නොදැනුවත්වම කරන දෙයක් තමයි ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කිව්වෙ. හුස්ම ගැනීම. මේක මහා පුදුමම දෙයක්. හැම බුදු කෙනෙක්ම බුද්ධත්වය ලබා ගත්තේ මේ ආනාපානසති භාවනාවෙන්. ආනාපාන කියලා කියන්නේ ආශ්වාස කිරීමයි, ප්‍රශ්වාස කිරීමයි. මේක තුළින් බුදු කෙනෙක් මතු වෙනවායි කියන්නේ මහා පුදුම දෙයක් කල්පනා කරලා බැලුවම, ලෝකයේ තිබෙන ඉතාම සරල දෙය. උපන් ද සිට මැරෙන තෙක්ම මේ හුස්ම එහා මෙහා යාමයි කෙරෙන්නේ. නමුත් මේක තුළ තිබෙනවා අර ඉහළම ප්‍රඥාව ලබා ගැනීමේ ශක්තියක්. එතකොට එයින් ජේනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ කොයි තරම් වටින දෙයක්ද අපට මේ පෙන්නුම් කරලා දීලා තියෙන්නේ කියලා. සාමාන්‍යයෙන් ආශ්වාසය ප්‍රශ්වාසය කියන එක, හුස්ම ඉහළ පහළ යන එක නොදැනුවත්වයි කෙරෙන්නේ. අන්න ඒ නොදැනුවත්ව කෙරෙන එක දැනුවත්ව කරන්න පුරුදු වීමයි ආනාපානසතිය කියලා කියන්නේ. ආනාපානසති - සති කියලා කියන්නේ සිහිය. සිහිය පිහිටුවා ගන්නවා හුස්ම ගැනීමයි හෙලීමයි කියන දෙක පිළිබඳව.

ඒක තුළින් ලොකු අවබෝධයක් එනවා. මොකද, කොටින්ම කියනවානම් කෙනෙකු තුළ මේ මමය, මාගේය කියන හැඟීම, ආත්ම දෘෂ්ටිය කියලා කියන - මමය, මාගේය කියලා දැඩිව ගන්න මතය තදින්ම බලපැවැත්වීමට මූලිකවම හේතු වන එකක් තමයි මෙන්න මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය පිළිබඳ අවබෝධයක් නැතිකම. මේ අපි ප්‍රාණය, පණ කියලා කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම හුස්ම ටික. නමුත් මේකෙ යථා ස්වභාවය දන්නවානම් කෙනෙක් කල්පනා කරනවා, මෙතන කොහෙද මමෙක්? මොකද හැම තිස්සේම මේ ලෝකයේ තිබෙන, මේ හමන හුළගෙන්

කොටසක් අපි ඇතුළට ඇද ගන්නවා. ඒ සමහරවිට පිරිසිදු හුළඟක් ඇදලා ගත්තේ. ඊළඟට ඇතුළේ තියෙන කුණු කන්දලුත් එක්ක, නරක විෂ වායුවක් වගේ එකක් පිට කරනවා. ඉතින් මේක තුළ මේ ක්‍රියාවලිය තුළින් අපි මමෙක් මතු කරගන්නවා. මේක කොයි තරම් මෝඩ කමක්ද කියන එක අවබෝධ වෙන්නේ අන්න අර ආනාපානසතිය වඩනකොටයි. මේක ඉබේ කෙරෙන ක්‍රියාවලියක්. ඉබේ කෙරෙන ක්‍රියාව දැනුවත්ව කරන්න උත්සාහවත් වීමක්. ඒක ඇත්ත වශයෙන්ම ක්‍රම ක්‍රමයෙන් පුරුදු කරගත යුතු දෙයක්. ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කියන ක්‍රියාවලිය තුළින් අවබෝධ වෙනවා මෙතන හුස්ම කියන එකේ, පිටතින් ගත්ත වායුවක් ඇතුළේ ක්‍රියා කරවලා පිට කිරීමක් පමණයි තිබෙන්නේ. එතකොට මේකෙ අවධානයෙන් යෙදීම සඳහා උපකාර වෙනවා මෙනෙහි කිරීමක්. මේ හැම එකක්ම මෙනෙහි කිරීමක් යොදලයි, තමන්ගේ අවධානය යොමු කරලයි, මේකෙ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්නේ. මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස පිළිබඳ ධර්මතාවය ඒ ආකාරයෙන්ම අවබෝධ වෙනකොට කෙනෙකුට මේක තුළින්ම ජේනවා අනිත්‍යතාවය. මේ හැම එකක්ම අනිත්‍යයි.

ඒ වගේම ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසයට හිත යොදනකොට තේරෙනවා ඒ අපි බොහොම ලේසි දෙයක් හැටියට හිතන එක, මේක මහා දුකක්. මේක මහා කරදරයක්. ඒ කියන්නේ කොයි තරම් අමාරුවෙන්ද මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස කරන්නේ. මේක තේරෙන්නේ මේකෙ සියුම් පැත්ත හෙළි වෙනකොටයි. ඊළඟට මේ නැවත නැවත ගන්න ආශ්වාසයක් තුළින් අපට බොහොම සුළු වෙලාවයි ජීවත් වෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඒක පිට කරලා තව එකක් ගන්න වෙනවා. ඒක කොයි තරම් සුවද - මල් සුවදක් හරි එහෙම නැත්නම් සුවද වර්ගවලින් යුක්ත වායුවක් අපි ආශ්වාස කළත් ඒක රඳවගෙන ඉන්න බෑ. මේ ශරීරයේ ස්වභාවය ටික වෙලාවකට පස්සෙ පිට කරන්න වෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් නිසා මේ දුක පිළිබඳ අවබෝධයත් එනවා. ඊළඟට යමක් අනිත්‍ය නම්, ඒක දුක් ස්වභාවයනම් මෙතන මම ය කියලා ගන්න, පාලනය කරගන්න, බැරි දෙයක් මෙතන තිබෙනවා. මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය මට පාලනය කරගන්න බෑ. මේකත් මහ දුක් ස්වභාවයක් කියලා අන්න එතන මමය, මාගේය කියන හැඟීම ටිකෙන් ටික ගිලිහිලා යනවා.

ඔය විදියට එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ සතර සතිපට්ඨානයෙන් දක්වන්නේ කයේ ක්‍රියාවලිය, කයේ යාම් ඊම් ආදී හැම

කටයුත්තක්ම නුවණින් මෙනෙහි කරනවා. වැරදි විදියට නෙමෙයි. නුවණින්. ඒකට කියන්නේ යෝනිසෝමනසිකාර කියලා. ඒවා සිදුවෙන ආකාරය අනුව - තමන්ට ඕනෑ හැටියට නොවෙයි. මේ මේ විදියට මේක වෙනවා. මේ මේ විදියට මේක වෙනවා කියන අවබෝධය ඇති කරගන්නවා. එහෙම අවබෝධය ඇති කරගැනීම තුළින් ඔන්න මතු වෙනවා, හැම එකකම තිබෙනවා ඇති වෙලා, පැවතිලා, නැතිවෙලා යන ස්වභාවයක්. මේ හැම එකක්ම, ඉරියව් පිළිබඳව, යාම් ඊම් ආදී, සිටීම ඉදීම ආදී ඒ හැම එකකම ආරම්භයක් තිබෙනවා. මැදක් තිබෙනවා. කෙළවරක් තිබෙනවා. පටන් ගන්නවා. ඒ අතර මැදක් වගේ එකක් තිබෙනවා. ඊළඟට කෙළවර වෙනවා. ඇත්ත වශයෙන් තිබෙන්නේ ආරම්භයකුත්, ගෙවී යාමකුත්. මේ ආරම්භයත් ගෙවී යාමත්, නැත්නම් ඇති වීමත් ගෙවී යාමත් අතර අපි මවා ගන්නවා පැවැත්මක්. අපි පැවැත්වීමයි කියන එක ඇත්ත වශයෙන්ම ඇති වීමයි නැතිවීමයි අතර තිබෙන එක්තරා විදියක අනිත්‍ය තත්ත්වයක්. එතකොට ඒක තුළ තියෙන - ඒකට කියනවා 'ධීතඤ්ඤා අඤ්ඤානථං' - ඒ පැවැත්ම කියලා කියන එක හැම තිස්සේම වෙනස් වෙනවා. ඒකෙන් එක්තරා සියුම් වෙනස්වීමක් තියෙනවා. ඒක දැනෙන්නෙ නෑ. ඒක අපි පැවැත්ම හැටියට සලකනවා.

ඔන්න ඔය තත්ත්වය වඩ වඩාත් සියුම් අන්දමින් අවබෝධ වෙනවා අර ආනාපානසතිය කෙනෙක් පුරුදු කරනවානම්. මේ හුස්ම ගන්නකොට - ලොකු දෙයක් නෙමෙයි එතන - සිහි ඇතිවම ආශ්වාස කරනවා. සිහි ඇතිවම ප්‍රශ්වාස කරනවා. ඕකයි මූලික ශික්ෂණය. මූලික හික්මීම. මේක තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ විශේෂයෙන් දක්වලා තියෙනවා මේ ආනාපාන සතියේ ආනිසංසයක් හැටියට - ආනාපානසති භාවනාව තුළින් කෙරෙන්නේ විශේෂයෙන්ම විතර්ක කපා හැරීමක්. විතර්ක කියලා කියන්නේ පින්වත්ති සිතිවිලි. එදිනෙදා ජීවිතේ කොයි තරම් කාලය අපතේ යනවද අනාගතේ ගැන මේ විදියට අහසේ මාලිගා හදමින් කෙනෙක් ගෙව්වොත්, නැත්නම් අතීතය ගැන පසුතැවිලි වෙවී. මේ දෙකම වළක්වලා වර්තමානයට සිත ගෙනලෑවා, වර්තමානයේ ජීවත් වීමයි නියම විදියට භාවනායෝගියා කරන්නේ. ඒක ලොකු ඉතුරුවක්. ලොකු සකසුරුවමක්. එදිනෙදා ජීවිතයේ තමන් ගැන හිතලා බලන්න. දැන් කොයි තරම් දුරට අපි මේ අතීතය ගැන හිතලා කාලය අපතේ අරිනවාද? අනාගතය ගැන අහසේ මාලිගාවලේ හදමින් කාලය විනාශ කරගන්නවාද, නැති නාස්ති කරගන්නවාද. එතකොට යම්කිසි කෙනෙක්

මේ භාවනාවලින් වර්තමානයේ ජීවත් වෙන්න උත්සාහවත් වෙනවාද, ඒ තැනැත්තාට ඒක ලොකු ඉතුරුවක්. ඉතුරුවක් වගේම අර කියාපු විදියට කෙලෙස් මාරයාට ඇතුල් වෙන්න බෑ.

මොකද අර විදුලි කම්බියක රබර් ආවරණය වගේ හැමතැනම හැම දෙයක් තුළින්ම අවබෝධය තිබෙනවා. ඒ අවබෝධය නිසා ඒ සුලු මොහොත තුළ සිත විසිරෙන්නේ නෑ. ඒ තුළින් සමාධිය මතු වෙනවා. සිත නොවිසිරෙන ආකාරයෙන් තබාගැනීම සඳහායි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ උපක්‍රමය යොදලා තියෙන්නේ. මේක ඉතාම සියුම් උපක්‍රමයක්, වර්තමානයේ ජීවත්වීම සඳහා යොදෙන උපක්‍රමයක්. යන්නේ 'යම් යි' දැන ගනියි. හිඳින්නේ 'හිඳිමි' යි දැන ගනී. සිටින්නේ 'සිටිමි' යි දැන ගනියි. සයනය කරන්නේ 'සයනය කරන්නෙමි' යි දැන ගනී. යම් යම් ආකාරයෙන් කය පිහිටා තිබෙනවානම් ඒ ආකාරයෙන් දැනගනී. ඊළඟට ආශ්වාස කරනකොට මේ ආශ්වාස කරනවා කියලා අවබෝධයක් ඇතිවම ආශ්වාස කරනවා. ප්‍රශ්වාස කරනකොට ඒ අවබෝධය ඇතිව ප්‍රශ්වාස කරනවා. ඔය විදියට පුරුදු වුණහම - කෙනෙකුට හිතෙන්න පුළුවන් මේක විශේෂයෙන් ඒ සඳහා යෙදිලා කළ යුතු දෙයක්. මේක එතකොට සංඝයා වහන්සේලාට විතරයි කරන්න පුලුවන් කියලා. නැහැ පින්වත්නි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට සමහර විට ගිහි පින්වතුන් ඇවිල්ලා කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අපි ගිහි ජීවිතය ගත කළාට මොකද අපි යම් යම් අවස්ථාවල සතර සතිපට්ඨානයේ හිත පිහිටුවාගෙන ජීවත් වෙනවානම් ඒ අවස්ථාවල ලබන ලොකු සැනසීමක් අපි අත්දකිනවා. ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නවා' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ප්‍රකාශ කරනවා. ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට වදලා 'මහණෙනි, නුඹලාගේ යම් හිත මිත්‍ර ඥාතීන්ට අනුකම්පා කරනවානම් ඒ අනුකම්පා කරන අයට නුඹලා විසින් සතර සතිපට්ඨානය දේශනා කළ යුතුය. ඒවායේ පිහිටුවිය යුතුය. ඒවා පිළිබඳව කියා දිය යුතුයි' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට අනුදන වදලා.

එයිනුත් තේරෙන්නේ මේ සතර සතිපට්ඨානය අපි කාටත් පොදුබවයි. 'බුදුපියාණන් වහන්සේ' කියලා කියන හැම කෙනාටම හිතා ගන්න තියෙන්නේ තමන්ගේ පියාට අයිති ගොදුරු බිම තමයි සතර සතිපට්ඨානය. ගොදුරු බිම කියලා කියන්නේ නියම ආහාරය. අපි කොතෙකුත් ආහාර ගන්නවා. මේ ආහාර වලින් සංසාරය වැටීමයි

කරන්නේ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙන මේ සතර සතිපට්ඨාන ආහාරය තුළින් තමයි යමකිසි දවසක සසර දුක් කෙළවර කරලා උතුම් නිර්වාණය සාක්ෂාත් කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. අන්න ඒක නිසා විශේෂයෙන් මේ ආනාපානසතිය, ඒ වගේම සති සම්පජ්ඣ්ඤා කියලා කියන ඵදිනෙදා ජීවිතයේ තම තමන්ගේ කටයුතු පිළිබඳව සිහිය හා මනා නුවණ පවත්වනවා. වෙන එකක් තියා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ ලොකු ඉරියව් පැවැත්වීම් පමණක් නොවෙයි, ඉදිරියට යාම්, ආපසු ඊම්, අතපය හැකිලීම්, ඉදිරිය බැලීම්, හැරී බැලීම් ආදී හැම කටයුත්තක්ම සිහි නුවණින් කරන හැටියට. වෙන එකක් තබා වැසිකිළි ආදී කටයුතු පවා. ඵදිනෙදා ජීවිතයේ ඉතාම සුළු දේ පවා හැම එකක්ම සිහි නුවණ පිහිටුවාගෙන කරනකොට ඒ තුළින් ප්‍රඥාව වැඩෙනවා.

මේ අපේ කය පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් නැතිකම නිසා, වේදනාවන් පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් නැතිකම නිසා, සිත පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් නැතිකම නිසා, සිතට එන සිතිවිලි පිළිබඳ අවබෝධයක් නැතිකම නිසා තමයි මේ දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ ගමන් කරන්නේ. එතකොට සතර සතිපට්ඨානයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකර දෙන්නේ - මේවා වෙන කෙනෙකුට උගන්වන්න බෑ. වෙන කෙනෙකුට පෙන්නුම් කරලා දෙන්න බෑ. ලෝකයේ ඇති සත්‍ය තත්ත්වය දැකීම සඳහා සමහරු අනුදක්න නිපදවා ගෙන සිටිනවා. අනුදක්න, දුරදක්න ආදිය. ඔය අනුදක්නයක් තුළට දමලා ඉතාම සියුම් දෙයක ඇතුළත ඇති තත්ත්වය බලනවා. නමුත් පින්වත්නි ඒ විද්‍යාවෙන් නිපදවන අනුදක්න නෙමෙයි - නියම අනුදක්නය තමයි මෙන් මේ අනුව දැකීම. අනුපස්සනා කියලා කියන්නේ - මේ අනුපස්සනා කියන වචනයට සිංහල වචනයක් කීට්ටු කලොත් සමහර විට කියන්න පුළුවන් අනුව දැකීම කියලා. වඩුවා අර ලී ගැට අනුව බැලීම වගේ, ඒක පිළිබඳ බලලා ඒකේ යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්නවා. ලොකු දෙයක් නෙමෙයි බැලුවම. සරල දෙයක්. ඒ හැම දෙයකම යථා තත්ත්වය හෙළි කරගැනීම සඳහා ඒ දිහා බලනවා උපේක්ෂාවෙන් යුක්තව. ඒක 'මගේ' කියලා, 'ඒකෙ කොහොමද වරදක් තියෙන්නේ' කියලා එහෙම නෙමෙයි. මේක කයේ තත්ත්වයයි. මේක ශරීරයේ තත්ත්වයයි. මගේ ශරීරය කියලා නෙමෙයි. සාමාන්‍ය ශරීරය කියලා සලකන්න. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සතර සතිපට්ඨානය පිළිබඳව දේශනා කරනකොට තමා පිළිබඳව පමණක් නොවෙයි, අනුන් පිළිබඳවත්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

සමහරවිට තමන්ගේ ශරීරයෙන් පමණක් නෙමෙයි ඉගෙනගන්නේ. අනුන්ගේ ශරීර වලට සිදුවෙන දේවල් වලිනුත් ඉගෙනගන්න දේවල් තිබෙනවා.

තමන්ගේ ශරීරය රූප සම්පන්නයි කියලා හිතාගෙන ඉන්න කෙනාට සමහරවිට අනුන්ගේ ශරීරයේ දිරා යන තත්ත්වයක් දැක්කහම සංවේගය ඇතිවෙනවා. ඒක නිසා තමයි අර බුදුපියාණන් වහන්සේ සමහරවිට අර මාන්තය, මදය ඇති වුණු ඒ අයට අනුන්ගේ ශරීරවල තත්ත්වය පෙන්නුම් කරලා ඒ මගින් අවබෝධයට ඉඩ සැලැස්වුවේ. කොයි ආකාරයකින් හෝ වේවා තමන්ගේ ශරීරයත්, අනුන්ගේ ශරීරයත් අරමුණු කරගෙන මේ කයේ යථාස්වභාවය තේරුම් ගන්නවා. ඊළඟට වේදනාවන්ගේ යථා ස්වභාවය, සිතේ ස්වභාවය - දත් සිතේ ස්වභාවය වුණත් සමහරවිට අපිට තද කෝපයක් ඇති වුණහම අපට ජේන්නේ නෑ ඒකේ ආදීනව පක්ෂය. නමුත් වෙන කෙනෙක් කෝප වෙලා ඉන්නකොට අපට ජේනවා කොයි තරම් මුණ විරූප වෙලාද ඒ කෝපය නිසා. අන්න එයින් අපට ජේනවා ඒකේ ආදීනව පක්ෂය. කෝපය නිසා කෙනෙක් මෙහෙම විරූප වෙනවා නේද කියලා එහෙම හිතෙනවා.

මන්න ඔය විදියට සතර සතිපට්ඨානය මගින් කරන්නේ සංසාරයේ ගමන් කරන සත්ත්වයාට තමන්ගේ ජීවිතය පිළිබඳ, ශරීරය පිළිබඳව යථා අවබෝධයක් ළඟා කර දීමයි. ප්‍රධාන වශයෙන්ම මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස පිළිබඳව හිත යෙදීමෙන් කෙරෙන්නේ අර විතර්ක කපා හැරලා - සිතිවිලි එන්න ඉඩ දෙන්නේ නෑ. සිතිවිලි එන්නේ සාමාන්‍යයෙන් මේ ආශ්වාස ප්‍රශ්වාස ධර්මතාව ක්‍රියාත්මක කෙරෙන බව නොදැනීම නිසා. ඒකටම හිත යොදාගෙන සිටිනවානම්, එතකොට ඒ සුලු වෙලාව තුළ හිත විසිරෙන්න ඉඩක් නෑ. මන්න ඔය විදියට තමයි. ඊළඟට මේ සතිය තුළින් සමාධිය වැඩෙනවා. සමාධිය කියලා කියන්නේ එකඟවීම. සිතේ එක්තැන් වීම. ඒකගතා කියලා කියන්නේ එකඟ වීම. එතකොට සිතේ විසිරෙන ස්වභාවයට විරුද්ධ එක තමයි එකඟ වීම. විසිරෙන සිත වැළැක්වුවාට පස්සේ ක්‍රම ක්‍රමයෙන් සිත ඇවිල්ලා සන්සුන් වෙලා - අපි හිතමු කුළු හරකෙක් ඒ අතට මේ අතට ඇදලා ඉවර වෙලා පුලුවන් තරම් ඒකෙන් පිටට යන්න උත්සාහ කරනවා. ඒ අතට මේ අතට අදිනවා. අන්තිමට බැරි වුණහම ගිහිල්ලා අර කණුව ළඟ ලගිනවා. එහෙම නැත්නම් අපි හිතමු අර වෙළ ළඟ බැඳපු හරකා වුණත් ගොයමට ඇදෙන්න බලනවා හැම තිස්සෙම. නොදනුවත්වම

වගේ ඇදෙනවා. ඊළඟට ඔන්න මතක් කරලා දෙන්නෙ රැහැනෙන්. සති කියලා කියන රැහැනෙන් මතක් කරලා දෙනවා. එතකොට ආයෙත් කමටහන් කණුවට එනවා.

ඔන්න ඔය විදියට දන් අපි අර උපමා ආශ්‍රයෙන් තේරුම් ගනිමු මේවායේ ප්‍රායෝගික අගය. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වපු මේවා එදිනෙදා ජීවිතයේ ක්‍රියාත්මක කරන්න පුළුවන් තම තමන්ගේ මට්ටමින්. යම්කිසි අවස්ථාවක් එනවා අර හරකා දැනගන්නවා 'මීට එහාට මට යන්න බෑ. මේකයි මට අයිති කොටස' කියලා ඒ ටිකේ නිදහස්ව තණකොළ කනවා. අන්න ඒ වගේ යම්කිසි කෙනෙක්, යම්කිසි කර්මස්ථානයක් - අපි හිතමු බුද්ධානුස්සති වශයෙන් 'බුද්ධෝ, බුද්ධෝ' කියන වචනය තෝරගන්නා. බුද්ධෝ කියන වචනය ඇහෙනකොට ශ්‍රද්ධාවන්තයාට විශාල හැඟීමක් එනවා. කොයි තරම්ද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ වාසය කරන කාලයේ අතීත බුදු වරුන් ආශ්‍රය කරලා පුරුදු බ්‍රාහ්මණයින්ට පවා 'අන්න බුදු කෙනෙක් උපන්නා' කියලා කියනකොට ඒක තුළින්ම එන ශ්‍රද්ධාවෙන්, විශාල, පුදුම විදියේ සමාධියක්, පුදුම විදියේ වෙනසක් සිද්ධ වෙනවා. අන්න ඒ වගේ බුද්ධ කියන වචනය තුළින්ම, ඒක නිතර මෙනෙහි කරනකොට - නිතර මෙනෙහි කිරීමට කියනව 'අනුස්සති' - බුද්ධානුස්සති. බුද්ධානුස්සති භාවනාව කියන්නේ, බුදුපියාණන් වහන්සේ අනුව ගිය සතියයි. අනුව ගිය සිතිය. අනුදක්නය කිව්වා වගේ අනුව දැකීම වගේ, මෙනත අනුව ගිය සිතිය. බුදුන් අනුව ගිය සිතිය.

ඊළඟට ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේගෙ එක ගුණයක් නිතරම මතු කරගන්නවානම් ඒක තුළින් වෙන්වෙන සිතේ විසිරෙන ස්වභාවය වැළැක්වෙනවා. හැම මොහොතකම සිත විසිරෙන්න බලනකොට හිතට දගන්නවා මේ 'බුද්ධෝ බුද්ධෝ' කියන එක. ඒක මන්තරයක් වගේ. ඒ නමුත් මන්තරයක් හැටියට තේරුමක් නැතුව කියවන එකක් නොවෙයි. ශ්‍රද්ධාව ඇතුව බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙනෙහි කරගෙන සිහිපත් කරගෙන 'බුද්ධෝ, බුද්ධෝ' කියන එක හිතට දෙනවා හැම තිස්සෙම. සමහරවිට මුල් අවස්ථාවේදී හෙමින් කියන්නත් වෙනවා. සිතිවිලි කඩාගෙන එනකොට ඒවා මර්දනය කිරීම සඳහා සමහරවිට ටික කළක් යනකල් ඒක වචනයෙන් වගේ කියන්නත් වෙනවා. සෑහෙන්න කළක් කළාට පස්සෙ ඉබේටම වගේ හැම වෙලාවකම හිත ඇත දුවනකොට ඔන්න කමටහන ඉදිරිපත් වෙනවා. කළක් ගියාට පස්සෙ ඒක තමන්ට

පුරුදු වුණාට පස්සේ දන්නෙම නැතුව කෙලෙස් මතුවෙනකොට ඔන්න ඒකට ඕන කරන ආයුධය ඉදිරිපත් වෙනවා.

ඒ වගේම තමයි අපි හිතමු මෙහි භාවනාව පටන් ගන්න කෙනා 'සුවපත් වේවා' කියන වචනයක්, යම්කිසි එක වචනයක් තමන් නිතර මෙනෙහි කරලා, නිතර ඒ පිළිබඳව වචනයෙන්ම ඔනෙනම් කියලා - ඒ කියන්නේ කෑ ගහලා නෙවෙයි - හිතෙන් කියනවා 'සුවපත් වේවා' කියන එක, ඒක හිතට දෙනවා නිතරම. හදවතටත් අනුවයි ඒක - නිකන් කියන එකක් නෙවෙයි. ඒ හැඟීම බොහෝ වෙලාවක් මතුකර ගත්තහම අර කෙලෙස් වලට එන්න අවස්ථාවක් නැති වෙනවා, ඒ වගේ ඉඩකඩ නැති වීමෙන්.

එතකොට මේ සතිපට්ඨාන ක්‍රමයෙන් කරන්නේ මොකක්ද, උපන් කෙලෙස් දුරු කිරීමත්, නූපත් කෙලෙස් නූපදවීමත්. අන්න ඒ තුළින් තමයි මේ හිත තැන්පත් කරගන්නේ. සිතේ විසිරී යන ස්වභාවය. සිත පස් ආකාරයකට විසිරෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. ඒවාට කියන්නේ නිවරණ ධර්ම කියලා. කාම සිතිවිලි වලින් සිත විසිරෙනවා. ඊළඟට ද්වේෂ සිතිවිලි වලින් සිත විසිරෙනවා. නිදිමත අලස ගතිය ආදී සිතේ හැකිලෙන ස්වභාවයෙන්. හිතේ කර්මන්‍ය බව නැතිවෙනවා. නොසන්සුන් ගති, සැක කුකුස් ආදිය නිසා, අතීතයේ කරන්න බැරි වෙච්ච දේවල් නිසා පසුතැවෙනවා. ඒ විදියට නොයෙකුත් විදියේ පසුතැවිලි ආදිය නිසා හිත විසිරෙනවා. එහෙම නැත්නම් දෙගිඬියාව, සැකය නිසා, මේක හරිනවාද, නැද්ද කියලා එන සැකය නිසා. නිවරණ කියලා කියන හිත විසිරෙන ස්වභාවවල් නිසා සිතේ අකර්මන්‍ය බව නිසා තමයි සිත සමාධිමත් වන්නේ නැත්තේ, එකඟ වන්නේ නැත්තේ. හරියට විසිරුන ජලාශයක් වගේ මේකෙන් වැඩක් ගන්න බෑ. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේක සමාධිමත් කරන හැටියට යම්කිසි එක කමටහනක්. යම්කිසි භාවනා මාතෘකාවක් තමන්ගේ චරිතයට අනුකූල. ද්වේශ චරිතයක්නම් එතකොට මෙහි භාවනාව. රාග චරිතයක්නම් අසුභ භාවනාව. ශ්‍රද්ධාව මදිනම් ඒ බුද්ධානුස්සතිය දියුණු කරගන්න. සංවේගය මදිනම් මරණසතිය. 'මරණං නියතං, ජීවිතං අනියතං' කියලා යම්කිසි කෙටි පාඨයක් නිතර මෙනෙහි කරනවා. ඒක නිතර පුරුදු කරගන්නවානම් කෙනෙකුට ඒක විශාල ආරක්ෂාවක්.

එදිනෙදා ජීවිතයේ කොතෙකුත් අපරාධ ආදිය, හදිසි කෝප ආදියෙන් වෙන දේවල් ඒ ඔක්කොම වෙන් වෙන් හේතුව අපි අර කියාපු

භාගිනෙය්‍ය සංසරකිත භාමුදුරුවන්ගෙ පැවැත්මෙන්ම පේනවා. ඒ භාමුදුරුවන්ට ඇතිවුණ දෙමිනස නිසා - ඒ රහතන් වහන්සේ කෙරෙහි ඇතිවුණ දෙමිනස නිසා - ඇත්ත වශයෙන්ම පළි ගැනීමක් නෙවෙයි - නමුත් ඒක නිසාම, 'මම යනවා, මම ගිහි වෙනවා' කියලා ඊළඟට එතන ඉඳලා රාග සිතිවිලි ආදිය මතු වෙලා තමයි අනෙකුත් හරිය සිහින ලෝකයේ රවුම් ගැහුවේ. ඇත්ත වශයෙන්ම අහසින් වැටෙන්නා වගේ අන්තිමට ලොකු සංවේගයක් ඇතිවුණා ඒ තත්ත්වය අර ගුරු භාමුදුරුවෝ දැනගත්ත බව සිහිවුණාම. එයින් අපට පේනවා එදිනෙද ජීවිතයේ අපේ සිත වැඩ කරන ආකාරය ගැන නිතර සෙවිල්ලෙන් සිටිය යුතුවෙයි. මේ අපේ කය පිළිබඳව කොතෙකුත් සොයලා බලනවා. නාවනවා, කවලා පොවනවා. අපට පුළුවන් ආරක්ෂා සංවිධාන යොදනවා මදිවාට තවත් අයත් මේකට යොදගන්නවා. නමුත් මේ සිත ඒ විදියට රකින්න බෑ වෙන කෙනෙකුට. ඒක රැකගන්න ඕනෙ තමන්ම. තමන්ම රැකගත යුතු දෙයක්. තමන්ම මේක කළ යුතුයි. ඒක නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ 'තුමෙහි කිව්ණ. ආතප්පං, අකාමානාරො තථාගතා.' කළ යුතු වැඩේ නුඹලාම කරන්න ඕනෙ. තථාගතයන් වහන්සේලා ගුරුවරු පමණයි කියලා.

බුදුපියාණන් වහන්සේටත් බෑ අපේ නිවන අපට ලබා දෙන්න. ඒකට මග දක්වන එක පමණයි. ඒ සඳහා අපම ඒ කළ යුතු දේ කළ යුතුව තිබෙනවා. කළ යුත්තේ මොකක්ද කියන එකයි අතන දක්වලා තිබෙන්නේ. ඒ සතර සතිපට්ඨානය වැඩීමයි. එදිනෙද ජීවිතයේ තමන්ට ලැබෙන විවේකය අනුව, සමහරවිට පුළුවන්නම් විවේකයක් අරගෙන හෝ නිදහස් දවස්වල පෝය දවසක. එහෙම සාමාන්‍ය සිල් සමාදන්වීම් තිබුණත් බොහෝ දෙනා භාවනාව පිළිබඳ ඒ තරම් උනන්දුවක් නෑ. සිල් සමාදන් වෙලා ඊළඟට ගෙදරදෙරේ දේවල් ගැන කතා කරමින්, රටේ ලෝකෙ වෙන දේවල් ගැන කතා කරමින් කාලය ගෙවනවා. එහෙම නෙවෙයි ඇත්ත වශයෙන් වෙන් වෙලා එබඳු අවස්ථාවක අන්ත සතර සතිපට්ඨානය වඩන්න හොඳ අවස්ථාවක් ලැබුණා කියලා තනිව හෙමින් කටයුතු කරමින් තමන්ගේ ඉරියව් පැවැත්වීම් ආදිය, ආශ්වාස ප්‍රශ්වාසය, ඒවාට හිත යොදලා බලනකොට ඔන්න තේරෙනවා මේවායේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවය. විදර්ශනාව කියලා කියන්නේ විශේෂ දැකීමක්.

අනුදක්න වලින් කරන දේවල් බලලා විද්‍යාඥයෝ නොයෙකුත් දැකීම් ලබා ගන්නවා. ඒවා යම් යම් බාහිර දේවල් ආශ්‍රයෙන් ලබාගත්තු

දැනීම. ඒවා දැනුම මිසක් ප්‍රඥාව නෙවෙයි. විද්‍යාඥයින් ලබාගන්න දැනුම කොයි තරම් ඥාන සම්භාරයක් ලබාගත්තත්, කොයි තරම් උපාධි මාලාවක් තිබුණත් ඔවුන්ගේ ඵදිනෙදා ජීවිතය බොහෝ විට අසාර්ථකයි. ඵදිනෙදා ජීවිතයේ තියෙන ගැටළු ජයගන්න ශක්තියක් නෑ. හිත පාලනය කරගන්න ශක්තියක් නෑ. මහ භයානක විපත්වලට පත්වෙලා, අපරාධවලට පත්වෙලා ජීවිතය විනාශ කරගන්නවා. ඒ මහා දැනුම් සම්භාරයක් එකතු කරගත්තාට මොකද පුස්තකාලය බැලුවම පොත් පිරිලා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් ඇතුළත එකතු වෙලා නෑ ප්‍රඥාවක්. අන්ත ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ විතරයි මේ ප්‍රඥාවට මාර්ගය දක්වන්නේ. මේ ප්‍රඥාව කියන එක ඇතුළත එළිය කරන ආලෝකයක්.

ප්‍රඥාව ආලෝකයක් හැටියට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තිබෙනවා. මේ ලෝකයේ ආලෝක හතරක් තියෙනවා. ඒ ආලෝක හතර බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා වන්දාලෝකය, සුර්යාලෝකය, ඊළඟට ගින්නෙහි ආලෝකය. මේ කොයි ආලෝක තිබුණත් කොයි එකකටත් වඩා උසස් ආලෝකය තමයි ප්‍රඥ ආලෝකය. ප්‍රඥ ප්‍රභාව. මෙන්න මේ ප්‍රඥ ප්‍රභාව ඇතිකර ගැනීම සඳහා තමයි අර මෙතෙහි කරමින් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් තමන්ගේ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ දැනුවත්කම තුළින් ඔන්න අවබෝධයක් ඇති කරගන්න. ඒ අවබෝධය වැඩි වෙන්න වැඩි වෙන්න සතිය දියුණු වෙනවා. ඊළඟට සමාධිය දියුණු වෙනවා. ඊළඟට එහි යථා තත්ත්වය. යථා තත්ත්වය කියලා කියන්නේ පින්වන්නි මේ හැම එකකම අනිත්‍ය ස්වභාවය. අනිත්‍යතාවය කියන එක ගැඹුරින් තේරුම්ගන්න තේරුම්ගන්න, ජේතවා මේ හැම එකකම ඇති වීමක් තිබෙනවා. නැති වීමක් තිබෙනවා. ඒ දෙක අතර තිබෙනවා පැවැත්මක් වගේ දෙයක්. ඒකට අපි පැවැත්මක් කියලා කිව්වට ඒකත් නිකන් පැවැත්මක් වගේ දෙයක්. ඒක තුළ තමයි අපි මේ මමය, මාගේය කියලා ලොකුවට හිතාගෙන ඉන්න.

නමුත් මෙන්න මේකනම් තත්ත්වය ලෝකයේ, මේ මුළු මහත් සංසාරයේම - ඇත්ත වශයෙන්ම මෙතන තිබෙන්නේ එක්තරා විදියක රඟ දැක්වීමක්, එහෙම නැත්නම් මේක මායාවක් වගේ දෙයක් කියලා කෙනෙකුට අවබෝධ වෙනවා. මේක ලොකුවට ගන්න දෙයක් නෑ කියලා ඒ පිළිබඳව කළකිරීමක් ඇතිවෙනවා. අන්ත ඒ කළකිරීම තුළින් තමයි යම්කිසි දවසක මේ සංසාරයෙන් මිදෙන්න පුළුවන් වන්න. සාමාන්‍යයෙන් සසර කළකිරීම කියන වචනය ඇහෙනකොට මූණ ඇඹුල්

වෙනවා බොහෝ දෙනාගේ. දැන් සමහර කෙනෙක් බොහෝ ධනවත් අය, මරණ ගෙදරකට ගියත් සමහරවිට බොහොම බයෙන් ඉන්නේ. ඒක දකිනකොට ඒ මරණය කියන වචනයටවත් කැමති නෑ. තමන්ට ඒ ධනය අත ඇරලා කවදහරි යන්න වෙනවා කියන එක ඔය විදියට බොහෝ දෙනා අකමැති දෙයක්. නමුත් මේ සත්‍යයට කවදහරි පින්වන්නි, මුහුණ දෙන්න සිද්ධ වෙනවා. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ ඒක පහු වෙනකල් ඉන්නේ නැතුව මේ සත්‍යය දැනුවත් වෙන්න උත්සාහ කරන්න. අනුන් දැනුවත් කිරීම නෙවෙයි. අනුන් දැනුවත් කිරීමෙන් තමන්ට මිදීමක් නෑ. තමන් දැනුවත් වීමෙනුයි තමන්ට විමුක්තියක් ලැබෙන්නේ.

අන්න ඒ දැනුවත් වීමට තමයි සම්පජාන කියලා කියන්නේ. සම්පජඤ්ඤය. සිහිය අනුව මෙනෙහි කිරීමෙන් තේරෙනවා මේ ශරීරය වැඩෙනවා, මේ ශරීරය පවතිනවා, මේක දිරලා යනවා. මේ වේදනාවල් එනවා - සුඛ හෝ දුක් වේදනාවල් - එනවා, පවතිනවා, නැතිවෙලා යනවා. ඊළඟට මෙන්ම මේවා තුළින් ලොකු ගැඹුරු අවබෝධයක් ලබනවා. ඒක තුළින් තමයි අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය අවබෝධ කරගෙන යම්කිසි කෙනෙකු සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියලා කියන මාර්ගඵල ලබාගන්නේ. අවබෝධය කියන්නේ මේ විත්ත සන්තානය තුළ ඔය ධර්මවක්‍රයේ කරකැවීමයි. අනිත්‍යතාවය පිළිබඳ අවබෝධය, ඇතිවීම් නැතිවීම් කියන අවබෝධය තුළින්ම මේක ගැඹුරට වැටහෙනකොට කෙනෙකුට එනවා මේවා පිළිබඳව නියම ආකාරයක කළකිරීමක්. මේ සංසාරයේ දිගට යාමට හේතු වෙන්නේ තෘෂ්ණාව - තණ්හාව. ටිකින් ටික මේ තෘෂ්ණාවේ - තණ්හාවේ ශක්තිය අඩු වෙනවා. ඊළඟට මේ කළකිරීම තුළින් තේරෙනවා මේ එකකවත් අල්ලගන්න දෙයක් නෑ. මම ය, මාගේ ය කියලා ගන්න දෙයක් නෑ කියලා. අන්න ඒ මොහොතේ තමයි කෙනෙකුට යම්කිසි අවස්ථාවක විදර්ශනා ඥාන තුළින් ඒ උතුම් සෝවාන් කියන තත්ත්වය ලබලා සතර අපායෙන් මිදෙන්න ශක්තිය ලැබෙන්නේ. ඊළඟට තවදුරටත් ඒ ධර්මවක්‍රය තමන්ගේ විත්ත සන්තානය තුළින් කරකැවීමෙන් තමයි සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන ඒ මාර්ගඵල අවබෝධයෙන් මේ මුලු මහත් සංසාර ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී භයානක සංසාර දුක් සමූහයෙන්ම අත් මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවනින් සැනසීම ලබාගන්න පුළුවන් වන්නේ.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

එතකොට මේකට මාර්ගය අපි මතුකර ගන්න ඕනෙ අපි අර කලින් කිව්ව දුටන හිතක් තුළින්ම. දුටන හිතක ආදීනව දැකීමෙන්, එහි ඇති අනිෂ්ට විපාක දැකීමෙන්ම අපට පුළුවන් මේ දුටන හිත නතර කරගන්න යම්කිසි උත්සාහයක්, ක්‍රියාමාර්ගයක් මතුකර ගන්න. භාගිනෙය්‍ය සංසරකකිත භාමුදුරුවෝ යම්කිසි විදියකින් ඒ අවස්ථාවේදී සෝවාන් වුණෙත් සමහරවිට, තමන්ට ආදීනව පක්ෂය පෙනුන නිසයි. 'මගේ හිත දිව්ව නිසා මට මෙහෙම තත්ත්වයක් වුණා, කියන එක අවබෝධ කිරීමෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ බණ දේශනා කරනකොටවත් තමන් ඒ සතියෙන් යුක්තව ඒ කටයුත්ත කරන්න ඇති.

එතකොට මේ පින්වතුන් කල්පනා කරන්න ඕනෙ මේ ධර්මශ්‍රවණ අවස්ථාව කියන එක - අපි සාමාන්‍යයෙන් කියනවා, ධර්මශ්‍රවණ ආනිසංසයෙන් අපට නිර්වාණ අවබෝධය වේවා කියලා කවුරුත් සාධුකාර කියනවා. ඊට වඩා වටිනවා අපේ හිත යොමු කළොත් මේ ධර්මශ්‍රවණයේ අපි මොකක්ද කළේ කියලා. මේ ධර්මශ්‍රවණය තුළින් පින්වත්නි, අපේ චිත්ත සන්තානයේ යම් යම් වටිනා ගුණ ධර්ම කීපයක් මතුකරගන්න අපට ශක්තිය ලැබුණා. ශ්‍රද්ධාව. දැන් මේ හැම කෙනෙක්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මය අහනකොට එතන ශ්‍රද්ධාව තියෙනවා. ඊළඟට ශ්‍රද්ධාව නිසාම ඒ පිළිබඳව විර්සය යෙදීමක් තියෙනවා. නිදීමත ඉවත් කරලා, විර්සවත්තව, සිත අවදිමත් කරගෙනයි මේ ධර්මශ්‍රවණය කරන්නේ. එතකොට ශ්‍රද්ධාව දියුණු වෙනවා. ඊළඟට විර්සය දියුණු වෙනවා. ඒ වගේම අවදිමත්ව ඇහුම්කන් දෙනකොට ඒකෙන් සිතිය, සිතිය. මේ ධර්මය ඔස්සේ යන හිත - ඒක සිතිය දියුණු කරගැනීමයි. අසිතිය නෙමෙයි සිතිය. එතකොට එහෙම ඒ සිතිය දියුණු කරගෙන ඒ බණ අසන අවස්ථාවේ ඇතැම් කෙනෙකුන්ට හොඳ සමාධිමත් බවක්, හිතේ එකඟ බවක්, හොඳ තැන්පත් බවක් තමන් ඉන්න ආසනයේම දූනෙනවා. සමාධියක්. ඊළඟට ඒ සමාධිය තුළින් ඒ ධර්මය දේශනා කරනකොට සමහරවිට සිය වරක් අසලා තියෙන බණක් වුණත් ගැඹුරු අවබෝධය එනවා. ඒක තමයි ප්‍රඥාව කියන්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම සංසාර ස්වභාවය, මගේ කයේ ස්වභාවය, ජීවිතයේ ස්වභාවය මෙහෙමයි - අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්ම නේද? එහෙමනම් මේක අල්ලගන්න දෙයක් නෑ. මෙතන තණ්හාවක් ඇතිකරගන්න දෙයක් නෑ කියලා ගැඹුරු අවබෝධයක් තමා තුළම ඇති වුණාම අන්න ඒ අවබෝධය තුළින් තමයි අර බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්ම දේශනා කරනකොට පවා ඒ සෝවාන් ආදී මාර්ගඵල ප්‍රතිවේද කරගත්තේ. අන්න ඒකෙන් හිතාගන්න ඕනෙ මේ

ධර්මශ්‍රවණයේ ආනිශංස හැටියට අපට මේ මේ අවස්ථාවේ අත්දකින්න පුළුවන් දේ තමයි ශ්‍රද්ධාව, චීර්යය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥාව.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන බෝධිපාක්ෂික ධර්ම අතර මේවා දක්වනවා නිවනට උපකාර වන ඉන්ද්‍රියන් හැටියට. ඒ බාහිර ඇස්, කන්, නාසා ආදී ඒ ඉන්ද්‍රිය මගින් නෙවෙයි නිවන් දකින්නේ. ශ්‍රද්ධා, චීර්යය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥාව කියන ඒ ධර්ම ඇතිකරගෙන ඒවා වැඩි දියුණු කරගැනීමෙනුයි කෙනෙකුට නිවන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. අන්ත එතකොට හිතාගන්න ඕනෙ අද දින මේ විදියට මේ වටිනා පෝය දවසේ මේ පින්වතුන් මේ ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් තමන්ටම ලබාගත්තු ඒ ආනිසංස. ශ්‍රද්ධාව, චීර්යය, සතිය, සමාධිය, ප්‍රඥාව කියන ඒවා දියුණු කරගන්න පුළුවන් වුණා. ඒවා තව දුරටත් දියුණු කරගනිමින් හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ සතර සතිපට්ඨාන මාර්ගයේ ඒ තමන්ට ලැබෙන කාලය අනුව, පුළුවන්නම් ඒ වෙනුවෙන් නිවාඩු දලා හරි භාවනා කටයුතු වල යෙදෙමින්, හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ අති භයානක සංසර දුකෙන් මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවණයත් ඒ මගින් රැස්වුණ අධිෂ්ඨාන ශක්තියත් උපකාරවත් වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න ඕන.

ඒ වගේම නිර්වාණාවබෝධය කියන එක සඳහා අපි පමණක් නොවෙයි, දිව්‍ය ලෝකයේ නිවන් නුදුටුව හැම කෙනෙක්ම, මේ මුලු මහත් විශ්වයේම ඉන්න ඥානවන්ත හැම කෙනෙක්ම බලන්නේ මේ සංසාර දුකින් මිදෙන්නයි. ඒක නිසා අපි මේ ධර්ම ශ්‍රවණානිසංසය තමන් නෙලා ගන්නවා පමණක් නොවෙයි පින් අනුමෝදන් කිරීමේ සිරිතකුත් තිබෙනවා. ඒ අනුව කල්පනා කරන්න ඕනෙ ශාසනාරක්ෂක යම් දිව්‍ය බ්‍රහ්ම මණ්ඩලයක් සිටිනවානම් ඒ වගේම මෙම ස්ථානයට අධිපති යම් භූත දෙවි දේවතාවුන් ආදී ඒ සියලුම දේවතාවුන් මේ අපේ ධර්ම දේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වී ඒ තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කර ගනිත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. තමන්ගෙ නමින් මිය පරලොව ගිය යම්තාක් ඥාතීහු වෙත්ද, ඒ වගේම අවිච්ඡේ පටන් අකනිටාව දක්වා යම්තාක් පින් කැමති නිවන් කැමති සත්ත්ව කෙනෙක් සිටිනවාද, ඒ හැම කෙනෙක්ම මේ ධර්මශ්‍රවණමය, ධර්ම දේශනාමය පින අනුමෝදන් වී උතුම් අමාමභ නිවනින් සැතපෙන්නවා කියලා ඒ විදියට ප්‍රාර්ථනා කරමින් ගාථා කියලා පින් පමුණුවන්න.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

‘එතතාවතා ච අමෙහති...’

77 වන දේශනය

77 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 76)

‘නමො තසස හගචතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

නතථී රාගසමො අගභි
නතථී දෙසසමො ගභො
නතථී මොහසමං ජාලං
නතථී තණ්හාසමා නදී

- ධම්මපද, මල වග්ග.

ශුද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

සඤ්ඤා ශ්‍රවණය ඉතාම දුර්ලභ දෙයක් හැටියටමයි ධර්මයේ දැක්වෙන්නේ. ඒක දුර්ලභ හැටියට සැලකෙන්නේ සද්ධර්මය දේශනා කරන බුදුවරයෙක් ලෝකයේ පහළ වීම දුර්ලභ නිසා පමණක්ම නොවෙයි. පූර්ණ අවධානය යොමු කරලා ධර්මයට සවන් දෙන්න ශක්තිය ඇති, ඒකට ඒ පමණට නැඹුරුව ඇති අය ලෝකයේ දුර්ලභ නිසයි. සත්කයින්ගේ යම් යම් සාංසාරික දුර්වලතා ධර්මශ්‍රවණයට බාධා පමුණුවනවා. ඒ දුර්වලතාවන්ට යටවුණහම ධර්ම දේශනාවක ශබ්දය කතේ ගැටුනත් ඒ ධර්මය හිතට, කනට ඇතුල් වෙන්නේ නෑ. දැන් අද මේ මාතෘකා කළ ගාථාවට නිදන කථාව හැටියට දැක්වෙන ඒ කතාන්තරයේත් මේකට අදාළ සිද්ධියක් කියවෙනවා.

එක දවසක්ද උපාසකවරු පස්දෙනෙක් ජේතවනාරාමයට ආවා බණ අහන්න. ඇවිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟ වැදලා එකත්පස්ව ඉඳගත්තා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්ම දේශනාව ආරම්භ කළා. මේ ධර්ම දේශනාව පවත්වාගෙන යන අතරේ මේ පස්දෙනාගෙන් එක් කෙනෙක් තද නින්දට වැටුනා. දෙවැන්නා ඉඳගෙන ඇඟිල්ලකින් බිම භාරනවා. තුන්වැන්නා ළඟ තියෙන ගහක් හොලවමින් ඉඳගෙන ඉන්නවා. හතරවැන්නා අහස දිහා බලාගෙන ඉන්නවා බණ ඇඟීම වෙනුවට. පස්වෙනි කෙනා විතරක් හොඳට ඕනෑකමකින් බණ අහනවා. මේක මේ විදියට යන අතරේ ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ බුදුපියාණන් වහන්සේට පවන් සලමින් ඉඳලා මේක දකලා අහනවා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ තරම් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ කදිමට ධර්ම දේශනා කරන අතරේ මෙන්න මේ මේ විදියට මේ අය සිටිනවා. මොකක්ද ඒකට

හේතුව?’ කියලා ඇහුවම බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා ‘ආනන්ද, මේ අය කවුද කියලා දන්නවාද?’ ‘නෑ’ කියලා කිව්වහම ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අයගේ සංසාර පුරුද්ද මේ විදියට දක්වනවා. ‘මේ නින්දට වැටිලා ඉන්න කෙනා පන්සියයක් ජාති සර්ප යෝනියේ ඉපදිලා තියෙනවා නාගයෙක් හැටියට. එහෙම නැත්නම් සර්පයෙක් හැටියට, පන්සියයක් ජාති ඉපදිලා තියෙනවා. ඒ පුරුද්දටයි මේ නින්දට වැටිලා ඉන්නේ ඔලුව වටේ දරණ ගහගෙන ඉන්නවා වගේ. ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ අහනවා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පන්සියයක් ජාති කියලා කිව්වේ එක දිගටමද, කඩින් කඩද?’ කියලා, එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘ආනන්ද මේ සත්ත්වයින් විටින් විට මනුෂ්‍ය ලෝක, දිව්‍ය ලෝක, තිරිසන් ලෝක ආදියේ උපදින වාර ගණන බුදු කෙනෙකුටවත් කියන්න බෑ. මෙතන මේ ප්‍රකාශ කළේ එක දිගට නොකඩවා පන්සියයක් ජාති උපන්න බව. ඒ සංසාර පුරුද්දටයි මේ නින්දට වැටිලා ඉන්නේ’ කියලා. ඒ වගේම අනිත් අය ගැනත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. ‘මේ බිම් භාර භාර ඉන්න කෙනා පන්සියයක් ජාති ගැඹවිලි උත්පත්තිය ලැබුවා ගැඹවිලෙක් හැටියට. මේ ගහක් හොලවන්න යෙදිලා ඉන්න කෙනා පන්සියයක් ජාති වඳුරෙක්. වඳුරු ආත්මය ලබලා තියෙනවා. අහස දිහා බලාගෙන ඉන්න කෙනා පන්සියයක් ජාති නැකැත්කරුවෙක් වෙලා උත්පත්තිය ලබලා තියෙනවා. මේ හොඳට ධර්මය අහන කෙනා පන්සියයක් ජාති ත්‍රිවේදය හදල බ්‍රාහ්මණයෙක් හැටියට ඉපදිලා තිබෙනවා. ඒ පුරුද්ද අනුවයි මේ හොඳට අහන්නේ’ කියලා.

එතකොට ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ආයෙත් අහනවා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මේ තරම් ඉතාමත්ම මධුර අන්දමින් ධර්මය දේශනා කරනවා. එහෙම තියෙද්දීත් මොකද මේ අය මේ මේ විදියට ධර්මයට කන් දෙන්නේ නැත්තේ?’ කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘ආනන්ද හිතනවාද මේ ධර්මය මධුරයි කියලා? නිතර හැම දෙනාටම ප්‍රිය දෙයක් කියලා?’ ‘ඇයි නැද්ද, මේක ප්‍රිය නැද්ද?’ කියලා ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ ඇහුවාම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ වදරනවා ‘මේ සංසාර සත්ත්වයාට බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ කියන පද තුන පවා අහන්න ලැබෙන්නේ කල්ප කෝටි ගණනකින්. ඊට වැඩි කාලයක් මේ අය නොයෙකුත් විදියේ තිරස්වාන කතා - ඒ කියන්නේ වැදගැම්මකට නැති කතාන්තර වල යෙදෙමින් ඒ වගේම සුරාසැල්වල, නාට්‍ය ශාලාවල විනෝද වෙමින් - ඒ විදියටයි ගතකරලා තියෙන්නේ. ඒ පුරුද්දයි බහුලව තිබෙන්නේ. ඒක නිසා ආනන්ද හිතුවට මේක

බොහොම ප්‍රිය මනාප දෙයක් කියලා, මේ ධර්මශ්‍රවණය බොහෝ දෙනාට ප්‍රිය මනාප දෙයක් නෙවෙයි' කියලයි බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන පෙන්නුම් කළේ.

ඊළඟට ප්‍රකාශ කළා දීර්ඝ කාලයක් සත්ත්වයාගේ සිත්වල බල පවත්වන ක්ලේශ මොනවද කියන එක. රාගය කියලා කියන ලෝකයේ අතින් හැම ගින්නක්ම පරද්දවන විදියේ ගින්නකින් දූවෙමින්, ඒ වගේම ද්වේෂය කියලා කියන, දැඩි අල්වා ගැනීමක් තුළ ග්‍රහණයක් තුළ පීඩා විඳිමින්, මෝහය කියලා කියන දූලක පටලැවිලා, තණ්හාව කියලා කියන ගලාගෙන යන ගංගාවේ - තණ්හා ගංගාවේ - ගසාගෙන යන තත්ත්වයක් මේ සංසාරයේ තියෙන්නේ කියන එක ප්‍රකාශ කරමිනුයි අපි අර මාතෘකා කළ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළේ.

නතරී රාගසමො අගගි
නතරී දෙසසමො ගහො
නතරී මොහසමං ජාලං
නතරී තණ්හාසමා නදී

රාගය හා සමාන ගින්නක් නැත. ඇතුළතින්ම හටගෙන සත්ත්වයන් දවන අතින් ගින්නවල් වලටත් වඩා බරපතල ගින්නක් හැටියටයි මේ රාග ගින්න බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන පෙන්නුම් කරන්නේ.

ද්වේෂය හා සමාන ග්‍රහණයක්, අල්වා ගැනීමක් නැත. ඔය පිඹුරන්, කිඹුලන්, යක්ෂ රාක්ෂයින් එහෙම අල්ලගන්නකොට එක සත්ත්වයයි එක සැරයකට අල්ලාගන්නේ. නමුත් ද්වේෂය කියන අල්ලා ගැනීමට විශාල ප්‍රමාණයක් වුණත් එකවරට අල්ලාගන්න පුළුවන්. ද්වේෂයට අනුවෙනවා.

මෝහය හා සමාන දූලක් නැත. බේරෙන්න බැරි තරම් පුදුම විදියේ ව්‍යාකූල දූලක් තමයි මෝහය කියන එක.

තණ්හාව හා සමාන ගඟක් නැත. අතින් ගංගාවල්නම් විටින් විට වියළිලා යනවා. නමුත් මේ තණ්හා ගඟ නොකඩවාම හැම කල්හීම ගළනවා

සංසාර තත්ත්වය ඔන්න ඔය විදියේ එකක් කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ගාථාවෙන් දේශනා කොට වදළා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

එතකොට මේ කතාව බොහොම කෙටි කතාවක්, සිද්ධියක්. නමුත් මේක තුළින් අපි බලමු ගතහැකි දේවල්. ප්‍රධාන වශයෙන්ම අපට පේනවා සද්ධර්මශ්‍රවණය කියන එක. බුදුපියාණන් වහන්සේ විශේෂයෙන්ම මෙතන මේ සත්ත්වයින්ගේ සිත්වල ස්වභාවය අනුවයි ඒ ඒ දේවල් වලට යොමු වෙන්නේ කියලයි මෙතන පෙන්නුම් කළේ. බුදුපියාණන් වහන්සේට එහෙම ප්‍රකාශ කරන්න විශේෂ ශක්තියක් තිබුණා. ඒකට කියනවා ආසයානුසය ඥානය කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේට තිබුණා අනිත් ශ්‍රාවකයන්ට නැති විදියේ මහ පුදුම ඥානයක්. එයින් එකක් තමයි ආසයානුසය ඥානය. ඒ සත්ත්වයින්ගේ චරිතයන් පිළිබඳව අතීත තත්ත්වය හොඳට හිතට වැටහෙනවා. විශේෂයෙන්ම ඒ ආසයානුසය ඥානයට අදාළ දේවල් හැටියට දැක්වෙනවා සත්ත්වයින්ගේ චරිතය, අධිමුක්තිය සහ භව්‍ය අභව්‍යතාවය. චරිතය කියලා කියන්නේ සත්ත්වයින් සංසාරයේ කරන ලද කුසල අකුසල කර්ම. අධිමුක්තිය කියලා කියන්නේ සත්ත්වයින්ගේ සාංසාරික නැඹුරුව. විශේෂයෙන්ම මේ අවස්ථාවේ මේ ජීවිතය තුළ කුසල් හෝ අකුසල් පැත්තට හිත යෙදෙන ප්‍රමාණය, බුදුපියාණන් වහන්සේට පේනවා නැඹුරුව වශයෙන්, නම්‍යතාවය. අධිමුක්තිය කියලා කියන්නේ ඒකයි. ඊළඟට අභබ්බ කියන වචනය යොදනවා. භව්‍ය අභව්‍යතාවය කියලා කියන්නේ මේ ජීවිතයේ ආර්ය තත්ත්වයක් මාර්ගඵලයක් එහෙම ලබන්න පුළුවන්ද බැරිද කියන එකත් බුදුපියාණන් වහන්සේට පේනවා. දැන් මේ කාලෙ වුණත් කෙනෙකුගේ යම්කිසි රක්ෂාවක්, තනතුරක් සඳහා සුදුසුකම් සෙවීමේදී ඔය කාරණාමයි බොහෝවිට ඉදිරියට ගන්නේ. කෙනාගෙ චරිතය හැසිරීම කොහොමද කියලා. ඊළඟට නම්‍යතාවය, නැඹුරුව, නැම්ම කොයි පැත්තටද කියලා. ඊළඟට හැකියාවන්. අභබ්බ තාව කියලා කියන්නේ හැකියාවන්. ඒ විදියට පුද්ගලයෙකු පිළිබඳව සම්පූර්ණ ලිපිගොණුව බුදුපියාණන් වහන්සේට එක මොහොතක් හිත යොදවනකොට වැටහෙනවා. ඒක අනුව තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේට මේ පස් දෙනාගේ චරිත ස්වභාවය වැටහුණේ.

එතකොට කෙනෙක් අහන්න පුළුවන් එහෙමනම් මොකද බුදු භාමුදුරුවෝ ධර්මය නවත්වන්නේ නැතිව අර කට්ටිය අර විදියට ඉදිදිත් එක දිගටම දේශනා කළේ? අපට හිතන්න තියෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්කෙනෙකුට හෝ වැඩක් වෙනවානම් ඒ තැනැත්තා අරමුණු කරගෙනයි දේශනා කරන්නේ. ඉතින් ඒ වගේ අර පස්වෙනි කෙනා හරියට ධර්මය ඇසුවා. ඒ වගේම, එපමණක් නෙවෙයි ඒ කතාවේ

සඳහන් වෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන් මේ විග්‍රහය කළාට පස්සේ ඒක අහලා අර හොඳට බණ අහපු පුද්ගලයා සෝවාන් තත්ත්වය පවා ලැබුවා කියලා. ඒක තුළින්, බුදුපියාණන් වහන්සේ දුන්න විග්‍රහය තුළින්, සංසාරයේ භයානකත්වය වටහාගන්න ඇති. කොයිහැටි හෝ වේවා, අර මුල් හතර දෙනාට, අර තමන්ගේ සාංසාරික පුරුද්ද ධර්මශ්‍රවණයට බාධා වුණා. පස්වෙනුව කී කෙනාට අර බ්‍රාහ්මණයෙක් වෙලා හිටි කෙනාට ඒ පුරුද්ද උපකාර වුණා ඒ ධර්මයට කන් දෙන්න. ඒක තුළින් ඒ තැනැත්තා සෝවාන් බවක් ලැබුවා. ඉතින් මේකෙන් අපට තේරුම් ගන්න පුලුවන් එක පැත්තක් ඔන්න ඔය ධර්මශ්‍රවණය පිළිබඳව. ධර්මශ්‍රවණය කොයි ආකාරයකින් කළ යුතුද කියන එක. දැන් බුදුපියාණන් වහන්සේම බොහොම අවස්ථාවල දක්වලා තියෙනවා ධර්මශ්‍රවණය කිරීමේ ආනිසංස හතරක්. මේ කවුරුත් වගේ අහලත් ඇති.

ධර්මය ඇසීම තුළින් තමන්ට 'අස්සුතං සුනාති' කියලා කියනවා. තමන් කලින් නොඇසූ දෙයක් අසන්න ලැබෙනවා. ධර්මයට හොඳට කන් දෙනකොට සමහරවිට කලින් මෙතෙක් අහලා නැති ධර්ම කාරණායක් අහන්න ලැබෙනවා. එපමණක් නොවෙයි තමන් කලින් අහලා තිබෙනවානම් ඒක වඩා පිරිසිදුව අහන්නත් අවස්ථාවක් ලැබෙනවා. 'සුතං පරියොදති'. පිරිසිදු කරගන්නත් අවස්ථාව ලැබෙනවා. ඒ වගේම තමන්ට තිබෙන සැක දුරු කරගන්න අවස්ථාව ලැබෙනවා. 'කංඛං විතරති', සැකය ඉවත් කරගන්න අවස්ථාව ලැබෙනවා. ඊළඟට 'දිට්ඨිං උජුං කරොති' කියලා කියන්නේ තමන්ගේ සමයක් දෘෂ්ටියේ අඩුපාඩුකම් තියෙනවානම් ඒවා සකස්කරගන්නත් අවස්ථාව ලැබෙනවා. අන්න ඒක නිසා ඒ විදියට ධර්මානිසංස හතරක් ගැන සිහිපත් කරලා කෙනෙක් නුවණින් සම්පූර්ණ අවධානය යොමු කරලා ධර්මය ශ්‍රවණය කළයුතු බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මතක් කරලා දෙන්නේ.

ඒ වගේම දක්වනවා අනිත් පැත්තට, ධර්ම දේශනාවකින් ප්‍රයෝජන ගන්න බැරි වෙන්නේ කොයි විදියේ ආකල්පයක් ඇති කෙනාටද කියලා. කාරණා පහක් දක්වනවා. යම්කිසි කෙනෙක් ධර්මය අසන අතර ඒ ධර්ම කතාවට නිග්‍රහ කරනවානම්, පරිහව කරනවානම්, ඒකට දෙස් කියනවානම්, ඒ වගේම ධර්ම කථිකයාට දෙස් කියනවානම්, එහෙමත් නැත්නම් තමන්ටම දෙස් කියාගන්නවානම්, එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ අඩුපාඩුකම් බලාගෙන ඒ පැත්ත හිතලා දෙස් කියනවානම්, පසුතැවිලි වෙනවානම් එහෙමත් නැත්නම් එකඟ නොවූ විසිරුණු සිතින්

ධර්මය අසනවානම්, ඒ වගේම ඒ අසන ලද ධර්මය පිළිබඳව වැරදි විදියට මෙතෙහි කරනවානම් අන්න ඒ තැනැත්තාට ධර්මයෙන් එල ප්‍රයෝජනයක් ගන්න බෑ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. ඉතින් මේ අනුව අපි හිතාගන්න ඕනෙ ඇත්ත වශයෙන්ම ධර්මශ්‍රවණය කරන්න ඕනෙ ඒ පිළිබඳව ලොකු ගෞරවයක් ඇති කරගෙන. කොටින්ම කියතොත් ධර්ම ගෞරවය කියන එක මේ ශාසනයේ පුද්ගල ගෞරවයටත් වඩා ලොකු දෙයක්. අතීතයේ බෞද්ධයින් අර පොතට පතට, බණ පොතටත් වැන්දේ ඒ ධර්ම ගෞරවය උඩයි. අපි මේ ‘ධර්ම දේශකයාට වදිනවා’ කියලා කියනවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් ඒ දේශකයා ගරුකයාක් ලබනවා ධර්ම දේශනාව තුළින්, ඒ කෘතෘය තුළින්ම. ඒකයි ධර්මාසනයක - සමහරවිට කොයි තරම් වැඩිහිටි කට්ටිය හිටියත් - කුඩා පොඩි හාමුදුරු කෙනෙකු වුණත් බණ කියනවානම් ඒ උස් අසුනයි දෙන්නෙ. අන්න ඒක තුළින් අපට පේනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්ම ගෞරවය කියන එකට ප්‍රධාන තැනක් දීලා තියෙනවා පුද්ගල ගෞරවයටත් වඩා. ඒක බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේගේ වර්තය ආශ්‍රයෙන්ම එක් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කොට වදලා.

‘බුද්ධත්වයෙන් පස්වෙනි සතියේ අප්පාල නුගරුක මුල වැඩ සිටින අවස්ථාවේ මට මෙන්න මෙහෙම අදහසක් ආවයි, විතර්කයක්, සිතීවිල්ලක් ආවයි, වෙන කෙනෙකුට ගරු බුහුමන් නොකර ජීවත් වෙන තැනැත්තා මහා දුකසේ ජීවත් වන්නේ. මම දැන් කාටද ගරු බුහුමන් කරමින් ජීවත් වෙන්නේ?’ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ පිළිබඳව හිතලා බැලූ බව වදලා. එහෙම බලනකොට දෙවියන් බඹුන් සහිත මුලු ලෝකයම ගැන හිතලා බලනකොට තමන්ට වඩා සීල, සමාධි, ප්‍රඥ වලින් උසස් කිසිම කෙනෙක් ලෝකයේ පේන්නේ නෑ. එතකොට ඊළඟට කල්පනා කළා ‘එහෙනම් මම කාටද ගරු බුහුමන් කරන්නේ?’ කියලා. ඊළඟට හිතුවා ‘මා විසින් අවබෝධ කරගත් යම් ධර්මයක් තිබෙනවානම් ඒ ධර්මයට සත්කාර කරමින් ගරුකාර කරමින් මම මගේ ඉතිරි කාලයේදී වැඩ වාසය කරන්න ඕනෙ’ කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ එහෙම අධිෂ්ඨාන කරගත්තා. ඒ හිත දැකලා සහම්පති බ්‍රහ්ම රාජයා ඒ අවස්ථාවේ එතෙතට පැමිණිලා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ අදහස අනුමත කිරීම වශයෙන් ප්‍රකාශකළ බව කියවෙනවා. ‘අතීතයේ යම් භාග්‍යවත් සමාජයක් සම්බුදුවරුන් හිටියානම් ඒ බුදුවරුන් ඔන්න ඔය වාරිත්‍රයයි අනුගමනය කළේ, ඒ කියන්නේ ධර්මයට ගරු කරමින්

සත්කාර කරමින් වැඩ වාසය කළා. අනාගත බුදුවරුන් ඒ විදියටම ධර්ම ගෞරවය දක්වනවා ඇති. ඒ වගේම මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේත් එසේම ධර්මයට ගරු කරමින් වැඩ වසන සේක්වා කියලා ඒ අදහස අනුමත කළ බව කියවෙනවා. ඔන්න ඔය ධර්ම ගෞරවය පිළිබඳ කාරණය. එතකොට බුද්ධ චරිතය ආශ්‍රයෙන්ම ඒක හොඳටම පැහැදිලියි. බුදුපියාණන් වහන්සේම ධර්ම ගෞරවය පිළිබඳ ප්‍රධාන ආදර්ශය දීලා තියෙනවා.

ඒ වගේම හික්ෂු සාමණේර දෙපක්ෂය විසින්ම හික්ෂිය යුතු ශික්ෂාපද හැත්තෑ පහක් තියෙනවා විනය පිටකයේ සේඛ්‍යා නමින්. ඒ ශික්ෂාපද හැත්තෑ පහ අතර දහසයක්ම තියෙනවා ධර්ම දේශනාව පිළිබඳව. ඒවාත් මේ ධර්ම ගරුකිය කියන එක මතුකරලා දෙන දේවල්. අපි කෙටියෙන් සලකා ගත්තොත් එතැන කියවෙනවා, ධර්මය නොදෙසිය යුතු පුද්ගලයන් පිළිබඳව. නමුත් මේ හැම එකකම වගේ සඳහන් වෙනවා ගිලන් පුද්ගලයා ගැන විශේෂ සහනයක්. මෙන්න මේ විදියට හිතාගන්න පුළුවන්. ඔන්න කියවෙනවා කුඩයක් අතින් අරන් සිටින නොගිලනාට ධර්මය නොදෙසිය යුතුය. සංඝයා වහන්සේලාටයි මේ විනය නීතිය පනවන්නේ. 'කුඩයක් අතින්ගෙන සිටින නොගිලනාට' කියලා කිව්වේ, ගිලන් බව තියෙනවානම් ඒකට නිදහසට කාරණයක් තියෙනවා. එහෙම නැත්නම් කුඩේ පැත්තකින් තියලයි බණ අහන්න සුදනම් වෙන්න ඕනෙ. ඒක යම්කිසි වාරිත්‍ර ධර්මයක් අතීතයේ ඉඳලාම ඒ බෞද්ධයින් පිළිපැද්ද. ඊළඟට තව සඳහන් වෙනවා දණ්ඩක් අතේ තබාගෙන සිටින, හැරමිටියක්, බස්තමක් වැනි දෙයක්, එබන්දක් අතේ තියාගෙන ඉන්න කෙනාටත් ධර්මය නොදෙසිය යුතුයි. ගිලනෙක්නම් ඒකට ඉඩ තියෙනවා. ඒ වගේම ආයුධයක් පිළිබඳව (ආයුධයක්, කඩුවක්) ඒ විදියේ දෙයක් අතේ තියාගෙන ඉන්න කෙනාටත් ධර්මය දේශනා කරන්නේ නෑ. ඊළඟට ඒ වගේම සඳහන් වෙනවා යම්කිසි කෙනෙක් පාවහන් ලාගෙන සිටිනවානම්, සෙරෙප්පු, පාවහන් ආදිය දගෙන සිටිනවානම් ඒත් ධර්මය දේශනා කළ යුතු නැහැ. ඒ වාරිත්‍රය තාමත් යන නිසා තමයි, වෙන එකක් තියා පූජනීය ස්ථානයකට යනකොට පවා, ධර්ම දේශනාවක් තියෙන වෙලාවේ විශේෂයි - මේ පින්වතුන් පාවහන් එහෙම ඉවත් කරන්නෙ. ඒ වගේම සඳහන් වෙනවා හිස් වැසුම් පිළිබඳවත්. ජවාක් බැඳගෙන එහෙම නැත්නම් හිස් වැසුම් දගෙන සිටින කෙනෙකුටත් ධර්මය නොදෙසිය යුතු බව. ඒ හැම එකක් තුළින්ම පෙන්නුම් කරන්නේ ධර්ම ගෞරවයයි. ඊළඟට කියවෙනවා හාන්සි වෙලා ඉන්න කෙනෙකුට - එයා ගිලන් නැත්නම් ඒත් බණ කිවයුතු නෑ.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ වගේම යානයක, යම් කිසි වාහනයක නැගිලා ඉන්න කෙනෙකුට වාහනයෙන් පිට ඉන්න කෙනෙක් බණ කිවයුතු නෑ. ඊළඟට ඔය කඩපිල්වල සමහරු වාඩිවෙන සිරිතක් තියෙනවා දණහිස් දෙක අත් දෙකෙන් වට කරගෙන ඔය ඕපාදූප කතා කරනකොට ඉඳගන්න ක්‍රමයක් තියෙනවානෙ එක්තරා. ශෝඛන ඉඳගැනීමක් නෙමෙයි ඒක. අන්න ඒ විදියට ඉඳගෙන ඉන්න එකට කියනවා 'අතවටු බැඳගෙන' කියලා. ඒ විදියට දණහිස් අත් දෙකෙන් හිර කරගෙන එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ රෙද්දෙන් හිර කරගෙන ඒ විදියට නුසුදුසු අන්දමින් ඉඳගෙන ඉන්න කෙනාටත් ධර්මය දේශනා නොකළ යුතුයි.

ඊළඟට ඉඳගැනීම පිළිබඳව විශේෂයෙන් කියවෙනවා. තමන් බිම ඉඳගෙන ආසනයක ඉන්න කෙනෙකුට - එයා ගිලන් නැත්නම් - ධර්මය දේශනා නොකළ යුතු බව. මිටි අසුනක ඉඳගෙන උස් අසුනක ඉන්න කෙනෙකුට ධර්මය දේශනා කළ යුතු නැහැ. ඒ වගේම දෑත් ඔන්න සමහර විට දෙන්නෙක් කතා කරකර යනවා. පිටි පස්සෙන් ඉන්න කෙනාට ධර්ම කාරණයක් කියන්න ඕනෙ වුණොත් එයා එන්න ඕනෙ අර සම තත්ත්වයට, ඉස්සරහට ඇවිල්ලම ඕනෙ කතා කරන්න. ඒ කියන්නෙ පිටිපස්සෙන් යමින් ඉදිරියෙන් යන කෙනාට ධර්මය නොදෙසිය යුතුයි කියලත් නීතියක් තියෙනවා. ඒ වගේම තමයි අපි ඔන්න හිතමු පාරවල් දෙකක් - මහා මාර්ගය එක පැත්තකින් තියෙනවා අතුරු පාරක් තියෙනවා. අතුරු පාරේ යන්න හැරිලා මහා මාර්ගයේ යන කෙනාට ධර්මය නොකිය යුතුයි කියලත් තියෙනවා. මේවා බැලුවම පුදුම හිතෙනවා. අපිට ඉතාම සුළු දේවල් වගේ කියලා ජේන්තේ. නමුත් මේ හැම එකකින්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ මතු කරලා තියෙන්නේ අර ධර්ම ගෞරවයයි. ධර්මය කියන එකට නිසි ගෞරවය සහිතව, ඒක පිළිගන්න සූදනම් විදියට සකස්වුණ කෙනාට තමයි දේශනා කළ යුත්තේ. අන්න ඒ විදියේ දෙයක් තියෙනවා.

නමුත් ඒ ධර්ම ගෞරවය පිළිබඳ කාරණා මේ කාලේ කොයි තරම් දුරට පිළිපැදෙනවාද කියන එක ප්‍රශ්නයක් වෙනවා. ඒ නිසාම තමයි පූර්ණ අවධානය යොමු කිරීම පිළිබඳ කතාවක් එන්නෙ. දැන් විශේෂයෙන්ම මේ කාලේ නම් දැන් මේ අපි පාවිච්චි කරන ශබ්ද වාහිණි වගේ තවත් නොයෙකුත් විදියේ උපකරණ පින්වතුන්ගේ ගෙදරවල් වලත් තියෙනවා ඕනම වෙලාවක කැමතිනම් බණ අහන්න. ඒ වගේම බණ කියන එක දැන් ඒක නිසාම - සුලබ බව නිසාම - මේ ධර්ම දේශනාවේ

වටිනාකම, අනගිබව, අමිලබව අමතක වීගෙන යන යුගයක් මේක. ඇත්ත වශයෙන්ම කියනවානම් දැන් ධර්මය අහනවාට වැඩිය ඇහෙනවා. ධර්මය, අහන එකක්. නමුත් දැන් වෙලා තියෙන්නේ ඇහෙන එකක්. අන්න ඒ තත්ත්වයටයි ගිහිල්ලා තියෙන්නේ. ඕනෑකමින් ඒකට කන්දීගෙන ඇසිය යුතු දෙයක් නෙවෙයි ඉබේම ඇහෙන දෙයක් බවට පත්වෙනවා. ගෙදර දෙරවල්වල පවා සමහර විට සිංදු, ප්‍රවෘත්ති ආදිය, යන්ත්‍රවල ඒවා ක්‍රියාත්මක වෙන අතරේ තමන් අතින් වැඩවල යෙදීලා ඉන්නවා. ඒ පුරුද්ද අනුව බණ ඇහීම පිළිබඳවත් ඒ විදියටම කරන්න ගියොත් සමහරවිට ධර්මය පිළිබඳ වැරදි විකෘත අවබෝධයක් එන්න පුළුවන්. දැන් සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ මේ පින්වතුන් දන්නවා ඇති සිංදු, ප්‍රවෘත්ති කියන ඒවා 'යනවා'. ඒ වගේ දැන් බණත් යනවා. ඉතින් අන්න ඒ තත්ත්වයටයි දැන් ඇවිල්ලා තියෙන්නේ ගෙදරදෙරේ ධර්ම දේශනා පිළිබඳව.

ඇත්ත වශයෙන් කියනවානම් ධර්ම දේශනා බහුල වුණත් ධර්මශ්‍රවණය එන්න එන්නම දුර්ලභයි. ධර්ම දේශනා සුලභයි. ධර්මශ්‍රවණය එන්න එන්නම දුර්ලභයි. ධර්මශ්‍රවණය දුර්ලභයි කියලා කියන්නේ පූර්ණ අවධානය යොමු කරලා ධර්මශ්‍රවණයට ඉදිරිපත් වෙන අය ඉස්සර වගේම දැනුත් අඩුයි. ඉස්සර අර කියාපු කතන්දරයට අනුව පස් දෙනාගෙන් එක්කෙනයි හරියට ධර්මය ඇහුවේ. මේ කාලෙන් ඒ විදියට වෙන්න පුළුවන්, සමහරවිට ඊටත් වඩා - සියයට එක්කෙනෙක් වෙන්නත් පුළුවන්. ඒ විදියට ඔන්න පරිහානි ලක්ෂණයක් තියෙනවා. මේක අපි තේරුම්ගන්න ඕනෙ. අපට අතීතයේ ඒ පැරණි සියළුම ජීවිත රටාවල් නැවත ආපස්සට අදින්න බෑ. නමුත් හැමදේකම අපි තේරුම් ගන්න ඕනෙ ආනිසංස ආදීනව කියලා දෙපැත්තක් තියෙනවා. දැන් මේ ශබ්ද වාගිණි ආදී දේවල් නොයෙකුත් හේතූන් නිසා අපට පාවිච්චි කරන්න සිද්ධ වෙනවා. නමුත් ඒක තුළින් අර ධර්ම ගෞරවය පිරිහෙනවානම් ඒක ගැනත් අපි කල්පනාකාරී විය යුතුයි. ගෙදර දෙරවල් වලදී ඒක බොහෝ විට වෙන්න පුළුවන්. කෙනෙක් අහන්න පුළුවන් 'එහෙමනම් කොහෙත්ම නාහ ඉන්නවාට වැඩිය නරකද වැඩක් කරමින් මේ ධර්මයට සවන් දුන්නම?' කියලා. ඒකෙ අඩුපාඩුව තියෙන්නේ අවිචරයි, සමහර වෙලාවට සංඝයා වහන්සේලා නොකිව්ව දෙයක් කිව්ව හැටියට තේරෙනවා. එපමණක් නොවෙයි එයා අතින් අයටත් ගිහින් කියනවා, 'අන්න අහවල් හාමුදුරුවෝ මෙහෙම කිව්වා' කියලා. හේතුව මොකද, හරියට ඇහුණේ නැහැ. වෙන වැඩක් කරමින් ගිටියේ. එහෙම

නැතිනම් වෙන සිතිවිල්ලක හිටියේ. අන්ත ඒකයි මේ ධර්මය කියන එක ඉතාම දුර්ලභ දෙයක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ - බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ කියන වචන තුන පවා කල්ප කෝටි ගණනකින් සන්තියන්ට අහන්න ලැබෙන්නේ කියලා කිව්වා. ඒ වගේම තමයි ධර්මය කියන එක, ධර්ම දේශනාව ඉතාම දුර්ලභ දෙයක්. බුද්ධ ශාසනයක් පවතිනකල් විතරයි, මේ පින්වතුන්ට නිවන් මාර්ගය පෙන්වුම් කරන ධර්මයන් අහන්න ලැබෙන්නේ. ඒ නිසා ධර්ම ගෞරවය ඇතුළතින් ඇති කරගන්න ඕනෙ. සංඝයා වහන්සේලාට විනය නීතියක් හැටියට මේ කාරණා දැක්වුවේ. මේ පින්වතුන්ට සමහරවිට ඒවා මේ කාලේ යල් පැනපු දේවල් හැටියට හිතෙන්න පුළුවන්. පිටරටවල් වල ගිහිල්ලා කොහොමද ඔය කියන ඒවා රකින්නේ කියලා කෙනෙක් අහන්න පුළුවන්. නමුත් මේවා බුදුපියාණන් වහන්සේ මතු කරලා දුන්නේ ධර්මයේ - සද්ධර්මයේ ගරුත්වය ආරක්ෂා කරදීමටයි. තමන් වහන්සේත් ධර්මයට ගරු කරමින් සිටියා. තමන්ගේ ගෝලයින්ටත් එහෙම ගරු කරන්න උපදෙස් දුන්නා. ගෝලයින් කියලා කියනකොට අර භික්ෂු, භික්ෂුණි, උපාසක, උපාසිකා සිවුවනක් පිරිසම අදලයි. අර කතාන්තරය තුළින් අපට පේනවා ඒ විදියේ පැවැත්ම තුළින් තමන්ට ඒ ධර්මයේ ප්‍රතිඵල නෙලා ගන්න බැරි වෙනවා. කොතෙකුත් එහෙම අවස්ථාවල් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා.

ඊළඟට අනිත් පැත්තට බලනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා මේ ධර්මය ඇසිය යුතු ආකාරය. එක්තරා වටිනා පාඨයක් සඳහන් වෙනවා ධර්මය ඇසිය යුතු ආකාරය. ‘අට්ඨකතවා, මනසිකතවා, සබ්බවෙනසො සමනනාහරිතවා ඔහිත සොතො - ධම්මං සුනාති’ කියලා. ‘අට්ඨකතවා’ කියලා කියන්නේ - ‘මේ ධර්ම දේශනාවෙන් මට වැඩක් ඇත. මේක මගේ ජීවිතයට ප්‍රයෝජනවත් දෙයක්ය. මගේ නිවනට උපකාරී වන දෙයක්’ය කියලා මේකෙන් වැඩක් ගන්න හිතාගෙන ඇහුම්කන් දෙන්න ඕනෙ. ‘මනසිකතවා’ කියලා කියන්නේ වචනයක් පාසා මෙනෙහි කරමින්, එක එකක් හොඳට මෙනෙහි කරමින් ඒකට සවන් දෙන්න ඕනෙ. ‘සබ්බවෙනසො සමනනාහරිතවා’ - මුලු හිතම, ඒකට මුලු අවධානයම යොදාගෙන. කුස්සියේ වැඩ කරන අතරේ, අනිත් වැඩ කරන අතරේ අර කියන විදියට බණ යන්න ඇරියොත් අන්න ඒ ‘බණ ගියාමයි’, තමන්ට එන්නෙ නෑ. තමන්ගේ කනට ඇතුල් වෙන්නෙ නෑ. දැන් අර බුදුපියාණන් වහන්සේත් ප්‍රකාශ කළේ මේ පස් දෙනාගෙන් හතර දෙනෙකුට කතේ ගිහිල්ල වැදුනා විතරයි, කණට ඇතුල් වුණේ නෑ කියලා ප්‍රකාශ කළා. ඒ විදියටම තමයි දැන් බොහෝවිට වෙන්නෙ. ධර්ම

දේශනා සුලබ වෙනවා. ධර්මශ්‍රවණය එන්න එන්නම දුර්ලභ වෙනවා. අන්න ඒකයි හේතුව. ඉතින් 'සබ්බවෙතසො සමනනාහරිතවා ඔහිත සොතො' කියලා කියන්නේ කන් නමා බණ ඇසීම. ඒ කාලේ කන් නමා කියන වචනය යෙදුවේ අර, සම්පූර්ණ අවධානයෙන්. සවන් දෙන්න කියලා මේ කාලෙන් යොදන්නේ කන් දෙන්න! සවන් දෙන්න! කියලා. ඒ මොකද? කන් වෙන පැත්තකට දීලා තියෙන නිසයි එහෙම කියන්නේ. කන් දෙන්න! සවන් දෙන්න! කියන වචන විශේෂයෙන් කියන්න සිද්ධ වෙන්නේ කන් අතින් පැත්තට යොමු කරලා තියෙන නිසයි. අන්න ඒ විදියට සවන් දෙන්න සුදුනම් වෙන්න ඕනෙ. ඒ කාරණා සම්පූර්ණ වෙලා බණ අහනකොට තමයි කෙනෙකුට මෙයින් ප්‍රතිඵල ගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එපමණක් නෙවෙයි අර කියාපු විදියට දේශකයාට, ධර්මයට පරිභව කරනවානම් එයින් ප්‍රතිඵල නෙලාගන්න බැරි වෙනවා.

ඔන්න ඔය කාරණා බුදුපියාණන් වහන්සේ මතු කරලා දුන්න පමණක් නොවෙයි. ඊළඟට ධර්මශ්‍රවණය කරන පුද්ගල විශේෂයන් තුනක් - පුද්ගලයින් තුන් දෙනෙක් ගැනත් සඳහන් කරලා තියෙනවා එක තැනක. ඒ පුද්ගලයින් තුන් දෙනා හඳුන්වලා තියෙන්නේ මෙහෙමයි. අවපුජ්ජපඤ්ඤා, උච්ඡ්ඛගපඤ්ඤා, පුච්චපඤ්ඤා කියලා. 'අවපුජ්ජපඤ්ඤා' කියලා කියන්නේ යටිකුරු කළ ප්‍රඥාව ඇති තැනැත්තා. ඒක පස්සේ අපි තෝරනවා. 'උච්ඡ්ඛගපඤ්ඤා' කියලා කියන්නේ ඔඩොක්කුවේ ප්‍රඥාව තියාගෙන ඉන්න තැනැත්තා. 'පුච්චපඤ්ඤා' කියලා කියන්නේ පුළුල් ප්‍රඥාව ඇති තැනැත්තා. ඔය තුන් දෙනා ගැන මේ විදියටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ තේරුම් කරලා දෙන්නේ. ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක් ආරාමයකට ගිහිල්ලා සංඝයා වහන්සේලාගෙන් නිතර බණ අහනවා. මේ සංඝයා වහන්සේලාත් මුල, මැද, අග යහපත් වූ මේ සද්ධර්මය දේශනා කරනවා. මුලත් යහපත්, මැදත් යහපත්, අගත් යහපත්, ශීල වශයෙන් බැලුවත්, සමාධි වශයෙන් බැලුවත්, ප්‍රඥ වශයෙන් බැලුවත් යහපත්, ඒ කොයි කොයි අර්ථයෙන් බැලුවත් ධර්මය ඇත්ත වශයෙන්ම මුල, මැද, අග යහපත් - ඒ විදියේ ධර්මයක් දේශනා කරන අතරේ අර පුද්ගලයා ඒකෙ මුල මෙනෙහි කරන්නෙන් නෑ. මැද මෙනෙහි කරන්නෙන් නෑ. අග මෙනෙහි කරන්නෙන් නෑ. ඒ විදියට ඉඳගෙන ඉඳලා නැගිටිලා යනකොටත් මුල, මැද, අග මෙනෙහි කරන්නෙන් නෑ. එබඳු පුද්ගලයා උපමා කරන්නේ යම් කිසි කළයක් යටිකුරු කරලා තියෙනවා. යටිකුරු කළ කළයකට කොච්චර වතුර වත් කළත් ඒකේ රඳන්නෙන් නෑ. අන්න ඒ වගේ. ඒක

නිසයි කියන්නේ 'අවපුජ්ජපඤ්ඤා' කියලා. එයා යටිකුරු කළ ප්‍රඥාව ඇති තැනැත්තා. දෙවැන්නා ගැන කියවෙන්නේ ඔන්න යම් කෙනෙක් අර විදියටම ඇවිල්ලා ධර්මය අහනවා. එයා ඉඳගෙන ඉන්න අවස්ථාවේ මූල, මැද, අග හොඳට මෙනෙහි කරනවා. නමුත් නැගිට්ටාට පස්සෙ ඒවා මොකක්වත් මතක නෑ. ඒකට දෙන උපමාව බුදුපියාණන් වහන්සේ - ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක් කැවිලි වර්ග නැත්නම් පළතුරු ආදිය ඔඩොක්කුවේ දමාගෙන කකා ඉන්නවා. හිටි ගමන්ම සිහි කල්පනාව නැතුව හදිසියේම නැගිටිනවා. නැගිටිනකොටම අරවා ඔක්කොම විසිරෙනවා. අන්න ඒ වගේ අර ඉඳගෙන ඉන්න වෙලාවේ හොඳට මූල, මැද, අග මෙනෙහි කරනවා. නැගිට්ටාට පස්සෙ ඒ පුද්ගලයාට මුකුත් මතක නෑ. අන්න දෙවෙනි පුද්ගලයා. තුන්වෙනි පුද්ගලයා කියවෙන්නේ, ඒ පුද්ගලයා ඉඳගෙන ඉන්න අවස්ථාවේත් මූල, මැද, අග හොඳට මෙනෙහි කරනවා. නැගිට්ටාට පස්සෙත් ඒ ධර්මය හොඳට මතකයි. මනසිකාරය පිරිසිදුයි. මෙනෙහි කිරීම හොඳට පිරිසිදුයි. හොඳට බණ ඇහුවා. ඒ තැනැත්තා උපමා කරන්නේ 'පුටුපඤ්ඤා' කියලා. පුළුල් ප්‍රඥාව ඇති තැනැත්තා කියලා කිව්වාට මොකද එතනදීත් කළයේ උපමාවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ යොදා ගන්නේ. යම්කිසි කළයක් උඩුකුරු කරලා තියෙනවානම් දූෂණ වතුර එහි රඳනවා. පිටතට ගලාගෙන යන්නේ නෑ. අන්න ඒ වගෙයි ඒ පුද්ගලයා. ඔන්න ඔහොම පුද්ගල හේද තුනක් එතන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා ධර්මශ්‍රවණය පිළිබඳව. මේ එතකොට ධර්මය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් මනුෂ්‍යයින් පිළිබඳව කතාන්තරයයි.

ඊට අමතරව අපේ ධර්ම සාහිත්‍යයේ සඳහන් වෙනවා ධර්මයේ අර්ථ රසය නෙලා ගන්න බැරි, ශබ්ද රසයෙන් පමණක් ප්‍රයෝජන ගත හැකි තීරිසනුන් පවා හරියට මේ ධර්මයට සාවධානව කන්දීමෙන් යම් යම් ප්‍රතිඵල ලබාගත්තු ආකාරය. මහ පුදුම කතන්දර සඳහන් වෙනවා. එකක් තමයි මණ්ඩුක දේව පුත්‍රයා පිළිබඳ කතාන්තරය. බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක ගග්ගරා කියන පොකුණු තෙර වම්පා නුවර වාසීන්ට ධර්මය දේශනා කරමින් වැඩ උන්නා. ඒ අවස්ථාවේ පොකුණෙන් එළියට ආපු මැඩියෙක් - ගෙම්බෙක් ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ස්වරයට කන්දිගෙන හිටියා. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ස්වරය අති විශේෂයි. ඒක සඳහන් වෙන්නේ 'අට්ඨංග සමනනාගත බ්‍රහ්මස්වරය' කියලා. අනෙක් දේවල් වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ ස්වරය පිළිබඳවත් විශේෂයක් තියෙනවා.

ඒ ස්වරයට කන්දිගෙන අර මැඩියා හිටියා. ඉන්න අතරේ එතනට ආපු ගොපල්ලෙක් තමන්ගේ කෙවිට බිම ඇනලා ඒකෙ එල්බගෙන බණ අහන්න පටන් ගත්තා. කෙවිට ගිහිල්ලා හිටියේ අර මැඩියාගේ හිසේ. එතැනම ඒ මැඩියා මැරිලා ඊළඟට ඒ එක්කම තව්තිසා දෙව්ලොව මණ්ඩුක නමින් - මණ්ඩුක කියලා කියන්නේ මැඩියා කියන එක - දේව පුත්‍රයෙක් හැටියට රන් විමනක උත්පත්තිය ලබලා, ඒ වෙලාවෙම බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා, ඒ ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශකළ බව ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. එතකොට ඒ මැඩියා පවා අන්න අර ධර්මශ්‍රවණය කිරීමේ ආනිසංස ලබාගත්තා. ඒ ස්වරය විතරයි. නමුත් ධර්මයේ ශ්‍රේණිකය එයින් ජෙනවා. දැන් මේ කාලේ වුණත් මේ පින්වතුන්ට පාලි භාෂාව නොදන්නත් ඔය පිරිතක් කියනකොට හරි ශ්‍රද්ධාවන්ත කෙනාට කරණිය සුත්‍ර ආදිය කියනකොට මහ පුදුම විදියක වගීච්ඡා වෙනවා. අර ධර්මයේ අර්ථයයි ස්වරයයි - ඒවා පුදුම විදියට ගැලපිලා තියෙන නිසා.

ඒ වගේම තවත් ප්‍රවෘත්තියක් සඳහන් වෙනවා ඒකත් බුදුපියාණන් වහන්සේම ආනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේට ප්‍රකාශකළ කාරණයක්. එක් අවස්ථාවක පිණ්ඩපාතය සඳහා වඩින අතරේ බුදුපියාණන් වහන්සේට දක්නට ලැබුණා ඊරි පැටියෙක්. ආනන්ද භාමුදුරුවන්ගෙන් අහනවා 'ආනන්ද ජෙනවද මේ ඊරි පැටියා?' 'එසේය ස්වාමීනි' කියලා පිළිතුරු දුන්නා. ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ඊරි පැටියා පිළිබඳ අතීත ප්‍රවෘත්තිය, අතීත ජාති, සඳහන් කරනවා. ජාති රාශියක් සම්බන්ධ කතාන්තරයක්, දිග කතාන්තරයක්. නමුත් අපට ඕනකරන ටික මතුකර ගනිමු. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මේ ඊරි පැටියා කකුසඳු බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලෙ කිකිළි පැටියෙක්ව හිටියා. සංඝයා වහන්සේලා දනය වළඳන දන ශාලාවක් ළඟ. ඒ කිකිළි පැටියාට අහන්න ලැබුණා යෝගාවචර සංඝයා වහන්සේ නමක් විදර්ශනා කර්මස්ථානය සප්ඤ්ඤායනා කරනවා. ඒකට කන් දිගෙන ඉන්න අවස්ථාවේ උකුස්සෙක් ඇවිල්ලා ඒ කිකිළි පැටියා අරගෙන ගිහිල්ලා බෙල්ල කපලා ආහාරයට ගත්තා. නමුත් ඒත් එක්කම ඒ කිකිළි පැටියා මිය ගිහිල්ලා ඊළඟට ලබපු උත්පත්තිය ගැන බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. රජ කුලයක උබ්බිරි, නමැති රජ කුමාරියක්ව උපන්නා. නමුත් අපට හිතාගන්න ඉඩ තියෙන්නේ, තේරුණේ නැතත් සමහරවිට අර විදර්ශනා කර්මස්ථානයට කන්දිමේ ආනිසංසයක් නිසාදෝ ඒ රජ කුමාරි පිළිබඳ මෙහෙම සඳහන් වෙනවා. ඒ රජ කුමරිය එක් අවස්ථාවක

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වැසිකිළියකට ගිය වෙලාවේ ඒ වැසිකිළියේ පණුවන් ඉන්නවා දැකලා පුළුවක සඤ්ඤාව කියලා කියන - ඒ කියන්නේ මළ මිනියකට පණුවන් ගැහුවම ඒකෙ තත්කිය ගැන හිතට නංවාගෙන භාවනා කිරීම. විශේෂ කර්මස්ථානයක්. විදර්ශනා කර්මස්ථානයක් නිවන් පවා ලබා දෙන. අන්න ඒ කර්මස්ථානයට හිත යොමු කරලා වැසිකිළියේදීම ප්‍රථම ධ්‍යානය පවා උපදවාගත් බව සඳහන් වෙනවා. ඒ රාජ කුමරියම මේ ඊරි පැටවකුගේ ආත්මභාවය ලබා සිටින ආකාරයයි එතනදී පෙන්වා දුන්නේ. එපමණක් නොවෙයි ඒ කතන්දරයේ ඊට පස්සේ ජාති ගණනාවක්ම ඒ විදියට මනුෂ්‍ය ආත්මභාව හා නොයෙකුත් විදියේ ආත්මභාව ලබමින් ඇවිල්ලා ලංකාවේදී මේ දුටුගැමුණු කාලයේදී අර ඊරි පැටියා එහෙම නැත්නම් ඔය කියාපු කිකිලි පැටියා අන්තිමට රහත් මෙහෙණින් වහන්සේ නමක් හැටියට පිරිනිවන්පාන අවස්ථාවේදී තමන්ගේ අතීත ප්‍රවෘත්තිය ප්‍රකාශ කලා කියලා සඳහන් වෙනවා පොත පතේ. ඉතින් අපට ඕන කරන ටික, බලන්න එතන අර කිකිලි පැටියා පවා ධර්මශ්‍රවණයට එහෙම නැත්නම් අර යෝගාවචර සංඝයා වහන්සේලාගේ විදර්ශනා භාවනා කර්මස්ථානයට සවන් දීමෙන් යම්කිසි ආනිසංඝයක් ලැබුවා. ඊළඟට මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක් ලබන්න තරම් ශක්තිමත් වුණා. ඒ තුළින් අපි තේරුම් ගන්න ඕනෙ මේ ධර්ම ගෞරවය දියුණු කරගන්න ඕනෙ බව. එතකොට තමයි ධර්මය හරියට වැටහෙන්නේ.

ඒ වගේම මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලත් ඇති මාර්ගඵල අවබෝධය ලැබෙන අවස්ථාවල් දක්වනකොට එතනදීත් කියවෙනවා යම්කිසි කෙනෙකුට පුළුවන් ධර්මය අසනකොට ධර්මය අසන වෙලාවේ, ඒ වගේම ධර්මය දේශනා කරනකොටත්, ඊළඟට යම්කිසි ධර්ම කොටසක් සප්ඤ්ඤායනා කරනකොටත්, ධර්ම කොටසක් මෙනෙහි කරනකොටත්, අවසාන වශයෙන් යම්කිසි සමාධි නිමිත්තක් වඩනකොටත් මාර්ගඵල අවබෝධය ලබාගන්න. ඒ කියන්නේ අසනවිට, දෙසනවිට, ධර්මය සප්ඤ්ඤායනා කරනවිට, ධර්මය මෙනෙහි කරනවිට, ඊළඟට යම්කිසි විශේෂ සමාධි නිමිත්තක් වඩනවිට ඔය කියන පස් අවස්ථාවකදීම කෙනෙකුට ලෝකෝත්තර මාර්ගඵල පවා ලබන්න පුළුවන්. එහෙම කිව්ව පළියට අපි හිතන්න නරකයි අර කිව්වා වගේ ආවාට ගියාට අසනවානම් 'බණ යන්න ඇරලා' අහනවානම්, එබඳු කෙනෙකුට පුළුවන් කියා මාර්ගඵල ලබාගන්න.

මාර්ගඵල ලබාගන්න පුලුවන් විදියට ඇසියයුතු ආකාරයක් ඒ ධර්මයේ එතනම සඳහන් වෙනවා. ඔන්න යම්කිසි කෙනෙක් අර කියාපු විදියට හොඳට පූර්ණ අවධානය යොදලා ධර්මයට කන් දෙනවානම් ඒ තැනැත්තාට ඒ අවස්ථාවේ ‘අතථපටිසංවෙදි, ධම්මපටිසංවෙදි’ ඒ ධර්මයේ අර්ථයත් විදිනවා, ධර්මයත් විදිනවා. අර්ථයයි, ධර්මයයි කියන දෙකෙන්ම ලොකු සතුටක් ඒ තැනැත්තා ලබනවා. ධර්මය අහන් ඉන්නකොටත් ඒකෙනුත් තැන්පත් බවක් සන්සුන් බවක් ලබනවා. ඒකෙ අර්ථය ගැන හිතනකොටත්, ඒ අර්ථය මෙනෙහි කරනකොටත් සන්සුන් බවක් ලබනවා. එහෙම ඒ ලබාගත්තු සන්සුන්කම අන්තිමට ක්‍රමක්‍රමයෙන් ඒ සතුට සමාධිය කරාම යනවා. ඒක තුළ මේ විදියටයි දක්වන්නේ. මේ ධර්මයේ අර්ථ රසයයි, ධර්ම රසයයි විදමින් බණ අහනකොට ඒ තැනැත්තාට ලොකු ප්‍රමෝදයක් ඇතිවෙනවා කියලා - ප්‍රීති ප්‍රමෝදය කියලා කියන්නේ. ලොකු සතුටක් ඇතිවෙනවා. ඊළඟට ඒ ප්‍රමෝදය ප්‍රීතිය පැත්තට හරවාගන්නවා. ඒ තමන්ගේ හිතේ ලොකු ප්‍රීතියක් ඇතිවෙනවා. ඊළඟට සිත ප්‍රීතිමත් වෙනකොට කය සන්සුන් වෙනවා. සිතත් සන්සුන් වෙනවා. ඒ කය සන්සුන් වීම තුළින් අමුතූම විදියේ නිරාමිස සැපයක් ඒ තැනැත්තාට ලැබෙනවා. අන්න ඒ සැපය තුළින් ඊළඟට සමාධිය, හිත සමාධිමත් වෙනවා. යම්කිසි ධ්‍යාන තත්ත්වයකට පවා යන්න පුලුවන්. ඒ සමාධිමත් වුණ සිතින් ඊළඟට බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මයම විදර්ශනා වශයෙන් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ත්‍රිලක්ෂණයන් දැකලා - අන්න ඒ විදියටයි මාර්ගඵල අවබෝධය ලබන්නේ. ධර්මය ඇසූ පමණකින් මර්ගඵල අවබෝධය ලැබෙනවා කියන එක නෙමෙයි මෙතන කියන්නේ. ඇසිය යුතු ආකාරයෙන් අසනවානම් අර විදියට පූර්ණ අවධානය යොමු කරලා අන්න ඒ තැනැත්තාට පුලුවන් මාර්ගඵල අවබෝධය පවා ලබන්න තමන්ගේ පින් මෝරලා තියෙනවානම්. ඔන්න ඔය විදියේ දෙයක් එතකොට ධර්මශ්‍රවණය කියලා කියන්නේ. මේ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ නොයෙකුත් අවස්ථාවල්වල අපට පෙන්වුම් කරලා දීලා තියෙනවා ඔන්න ඔය කියාදීපු ධර්ම කතාන්තර ආශ්‍රයෙනුත්, ධර්ම දේශනාවක නියම ප්‍රතිඵලය ගන්න ඕනෙ කොයි ආකාරයටද කියලා. ඉතින් එහෙම නැතුව ආවාට ගියාට මේවා අහනවානම් ධර්මය විකෘත වෙන්නත් ඉඩ තියෙනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ තවත් තැනක සද්ධර්මය අන්තර්ධානයට - සද්ධර්මය අතුරුදහන් වීමට හේතුවන කාරණා කීපයකුත් දක්වනවා.

එතන විශේෂයෙන් භික්ෂූන් වහන්සේලා ගැනයි කියැවෙන්නේ. යම්කිසි විදියක භික්ෂූන් වහන්සේලා හරියට ධර්මය අසන්නේ නැත්නම්, හරියට ධර්මය ඉගෙනගන්නේ නැත්නම්, හරියට ධර්මය දරාගන්නේ නැත්නම්, හරියට ධර්මය නුවණින් මෙනෙහි කරන්නේ නැත්නම්, යෝනිසෝමනසිකාර වශයෙන්, ඒ වගේම ධර්මානුකූලව ජීවිතය ගෙන යන්නේ නැත්නම්, මේ සද්ධර්මය අතුරුදහන් වෙනවා කියලා. එයින් අපට ජේතවා මේ ධර්මය කියන එක අර ඒ වෙලාවට අහලා වචනයෙන් හිතාගැනීම පමණක් නොවෙයි, ඒක මතක තබාගැනීම පමණක් නොවෙයි. එය තුළ ජීවත්වීමේනුයි සද්ධර්මය ආරක්ෂා වෙන්නේ. ඒක සිතට ගතයුතු ගැඹුරු කාරණයක්.

ධර්මයේ බොහෝ විට සඳහන් වෙනවා බහුගුූත පුද්ගලයා ගැන. බහුගුූත පුද්ගලයා බොහෝ වටිනාකමක් ඇති කෙනෙක්. දැන් මේ කාලේ නම් නොයෙකුත් විදියේ ඔය පරිගණක යන්ත්‍ර ආදිය තියෙනවා ධර්මය තැන්පත් කරලා තියෙන. ඒවා තියෙන නිසා සමහර කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් මොකටද මේ කරදර වෙන්නේ කට පාඩම් කරගන්න, මේ කාලේ අවශ්‍ය නැහැ. ඒ යන්ත්‍රයක් තියෙනවානම් මේ ඔක්කොම අපට ඕනෑ වෙලාවක ගන්න පුළුවන් කියලා. ඒවායින් ගතයුතු අනිත් දේවල් ගත්තත් ඒවා තුළින් ගතයුතු නිවන නම් පරිගණක යන්ත්‍රයෙන් නෙලාගන්න බෑ කවදවත්, කොච්චර පරිගණක දියුණු කළත්. ඒ නිසා නිවන බලාපොරොත්තු වෙනවානම් අර අතීතයේ කියාපු විදියට සුතා, ධතා, වච්ඡා පරිච්ඡා, මනසානුපෙකඛිතා, දිට්ඨියාසුඤ්ඤා විද්ධා කියන පද මාලාවක් සඳහන් වෙනවා බහුගුූත පුද්ගලයා පිළිබඳව. බහුගුූතයා කියලා කියන්නේ බොහෝ ඇසු පිරූ තැනැත්තා. ධර්මය අසනවා පමණක් නෙමෙයි ඒක දරාගන්නවා. සුතා, ධතා. ධර්මය අසනවා ඒක දරාගන්නවා. දරාගෙන ඉවරවෙලා ඒක අමතක වෙන්න ඉඩ තිබෙන නිසා වච්ඡා පරිච්ඡා නිතර වාචෝද්ගත කරනවා. නිතර සජ්ඣායනා කරනවා.

අතීතයේ සංඝයා වහන්සේලා එහෙම නිතර යම් යම් ධර්ම කොට්ඨාස සමහරවිට මහා දීර්ඝ හිතාගන්නවත් බැරි තරම් සම්පූර්ණ ඔය නිකාය ග්‍රන්ථ කියන ඒවා සම්පූර්ණයෙන්ම කටපාඩමින්ම දරාගෙන ඉන්නවා. අමතක වෙන නිසා ඒවා නිතර නිතර සජ්ඣායනා කරනවා. වච්ඡා පරිච්ඡා. ඊළඟට එපමණක් නොවෙයි එතනින් ඉවර වෙන්නේ නෑ. මනසානුපෙකඛිතා. අන්න එතනදීයි විශේෂයෙන්ම අර තමන්ට

ප්‍රයෝජනවත් වෙන්නෙ - මනසානුපෙකඛිතා කියලා කියන්නෙ හිතෙන් ඒක සළකලා බලනවා නිතර ඒවා මෙනෙහි කරනවා, මේකෙ අර්ථය කොහොමද කියලා. අන්න එතැනදි තමයි ඒක තමන්ට දෙයක් වෙන්නෙ. අර පරිගණක යන්ත්‍රවලින් කෙරෙන්නෙ නැති එක. මනසානුපෙකඛිතා. ඊළඟට ඒ ඒ විධියට ධර්මය පිළිබඳ ගැඹුරු අවබෝධයන් ඇති කරගෙන දිට්ඨියාසුපපටිවිදධා ඒක තමන්ගේ සමායක් දෘෂ්ටියෙන් විනිවිද දකිනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේයි මේක මේ ප්‍රකාශ කළේ. මේකෙ වාච්‍ය අර්ථය මේකයි. මේකෙ ගැඹුරු අර්ථය මෙහෙමයි. මේ මේ වචනවලින් කීවේ මේ කාරණයයි කියලා අන්න හරියට ධර්මය තේරුම් ගන්නා.

ඒ විදියට ධර්මය තේරුම් නොගත්තොත් මේ වචන මාලාවක් විතරයි. ඉදිරියට වෙන්නෙ ඒකයි. මේ ත්‍රිපිටක ධර්මය අර විදියට වචන වශයෙන් ආරක්ෂා වේවි. ඉස්සර කාලෙ අර පුස්තකාල පොත්වල ආරක්ෂා වුණාටත් වඩා හොදින් ආරක්ෂා වේවි. නමුත් ඒවායේ අර්ථ රසය ඒ තුළින් ගත යුතු එල ප්‍රයෝජනය ඒ ඉදිරියට ඉන්න ජනතාවට, එහෙම නැතිනම් ඉදිරියට ඉන්න පරම්පරාවට අහිමිවෙන්න ඉඩ තියෙනවා. මොකද අර කියාපු යන්ත්‍රවලට වහල් වෙලා ඒ අනුවම වින්තනය සකස් කර ගැනීම නිසා. ඒක නිසා අපිට ඉඳලා හිටලාවත් මේවා මතක් කරලා දෙන්න සිද්ධ වෙනවා. මේ හැම එකකටම - අපට මේ නවීන හැටියට ලැබිවිච දේවල්වල මේ පින්වතුන් දන්නවා ආනිසංස ආදීනව කියලා දෙපැත්තක් තියෙනවා. බොහෝ දෙනාට ඒක හනුවෙලයි තේරෙන්නෙ. සමහරවිට යන්ත්‍ර නිෂ්පාදනය කළ අයට පවා යම්කිසි අවස්ථාවක ඒක තේරෙනවා. මේ අපි මේවා ලොකුවට නිෂ්පාදනය කළාට ඒවායේ මේ මේ ආදීනව තියෙනවා කියලා. විනාශකාරී දේවල්වල පමණක් නොවෙයි අපි මේ එදිනෙද පාවිච්චි කරන දේවල්වල පවා ආදීනව පක්ෂයක් තියෙනවා.

කොටින්ම කියතොත් මේ පින්වතුන් හිතාගන්න ඕනෙ මේ ලෝකෙ තියෙන සියලුම ලෝකික ඥානවලට වඩා ශ්‍රේෂ්ඨම ඥානය තමයි ආදීනව ඥානය කියලා කියන්නෙ. මේ හැමදේකම ආදීනව පැත්ත, වැරදි පැත්ත මේකෙ අඩුපාඩුකම් පෙනෙන අවස්ථාව තමයි අන්න තමන්ගෙ අර ලෝකික ඥානයේ ඉහළම තැන. එතෙක් ආනිසංස පැත්ත විතරයි පෙනෙන්නේ. අන්න ඒ වගේ දැන් මේ යන්තර සුත්තර ආදී හැම එකකම ආනිසංස පැත්තකුත් ආදීනව පැත්තකුත් තියෙනවා. මේ ශිෂ්ඨාචාරයේ මේ මානව සංහතියේ ඉදිරි ගමනේදී මේ මේ විදියට මේවා ලෝකයට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

පහළ වෙනවා. නමුත් නුවණැති පුද්ගලයන් වශයෙන් අපි තේරුම්ගන්න ඕනෙ මෙකෙ ආනිසංස පක්‍ෂය විතරක් නෙවෙයි ආදීනව පක්‍ෂයකුත් තියෙන බව. ආනිසංසයෙන් ප්‍රයෝජන ගන්න අතරේ ආදීනවයෙන් ආරක්‍ෂා වෙන්නට ඕනෙ. එහෙම නැත්නම් අපි අර යන්තරවලට යටවෙලා අන්තිමට යාන්ත්‍රික මනුෂ්‍යයන් බවට පත්වෙනවා. දැනට වේගෙන යන්නේ ඒකයි. හදවත නැති මනුෂ්‍යයන් ලෝකයේ බිහිවෙන කාලයක් ඉදිරියට එනවා. ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයන් තියෙන්නේ. ඒ වගේම හදවත පමණක් නෙවෙයි මොළයක් නැති මිනිස්සු බිහිවෙයි. මොකද ඒකත් දැන් අර යකඩ මොළ වලින් කෙරෙන නිසා. ඊළඟ පරම්පරාව ඒ විදියේ විකෘති කායික මානසික තත්ත්වයක් ඇති අය හැටියටත් ඉපදෙන්න ඉඩ තියෙනවා. එහෙම වෙන්න හේතුව ඒවායේ ආදීනව, ආනිසංස දෙපක්‍ෂය හරි හැටියට කල්පනා කරන්නේ නැතිව ඒවාට යටවෙලා වහල්වෙලා හීන දීන විදියට ජීවිතය ගත කිරීමයි. අපි එතකොට මෙන්න මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ මතු කරලා දීපු මේ ධර්ම ගෞරවය පිළිබඳ කාරණය තුළින් අර ඒවා යල් පැනපු හැටියට හිතන්නේ නැතිව ගතයුතු දේ අපි ගන්න ඕනෙ.

මේ කාලයේ විදියට නොයෙකුත් දේවල් ධර්මයේ ප්‍රයෝජන හැටියට මේ පින්වතුන්ට පෙනෙන්න පුළුවන්. විභාග පාස් කරගන්න. නොයෙකුත් උපාධි ලබාගන්න. තව නොයෙකුත් දේවල්. මේ ධර්මය ඉගෙනගැනීම තුළින්, විෂයයක් හැටියට ඉගෙනගැනීම තුළින් මේවායින් ප්‍රයෝජන ගන්න පුළුවන්, අතුරු ප්‍රයෝජන. නමුත් ඒ කිසිවක් සඳහා නෙවෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පරමාර්ථය වශයෙන් සළකනවානම්, මේ බුදු කෙනෙක් ඉපදිලා ලෝකයේ සද්ධර්මය දේශනා කරන්නේ මේ අනන්ත කාලයක් ගෙවාගෙන ආපු අතිදීර්ඝ සංසාරේ මහ පුදුම විදියට මේ කෙලෙස් ධාරාවලට යටවෙලා, රාග, ද්වේෂ, මෝහ තණ්හා ආදියට යටවෙලා, ඒ ජීවිතවලට නැඹුරු වෙලා ඉන්න මනුෂ්‍යයින්ට ඒවායින් ගොඩ එන්න, ඒවා කඩාගෙන බිඳගෙන ඉදිරියට යන්න, එහෙම නැතිනම් නිවන් මාර්ගයට බහින්න, මේ භවයෙන් එතෙර වන්න, සංසාරය කෙළවර කරන්න, ඒකටයි මේ ධර්මය දේශනා කරලා තියෙන්නේ.

ඇත්ත වශයෙන්ම අර තණ්හාව ගංගාවට උපමා කරලා තියෙනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ අතින් පැත්තට යෑමක් ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නෙ. මේ ධර්මය පටිසෝතගාමීයි. මේ ධර්මය උඩුගම් බලා යන එකක් වගේ. ඒ තරම් පුදුම විදියේ ධර්මයක්. දැන් තණ්හාව කියන

ගංගාව, ඒක ඔහේ පහළටමයි ගලාගෙන යන්නේ. මේ සත්කියා ඒකට අනුවෙලා ගලාගෙන යනවා. මේකේ කෙළවරක් නෑ.

නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ තණහකිය කියලා. තණහාව ක්ෂය කිරීම කියලා කියන නිවනටම නමක්. අන්න ඒ නිවන කරා යන මාර්ගයයි මේ ධර්මය තුළින් දක්වෙන්නේ. ඒක ඉතින් උත්සාහයෙන්, විරියයෙන්, ශ්‍රද්ධාවෙන් යායුතු ගමනක්. ඒකට ඕනේ කරන දේ තමයි පළමුවෙන්ම සද්ධර්මශ්‍රවණය. ඇත්ත වශයෙන් සද්ධර්ම ශ්‍රවණයට කලින් ඒක එක්තරා වැදගත් දේකුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා එක් අවස්ථාවක. මේ සද්ධර්මය ශ්‍රවණය ලැබෙන්නේ කොහෙන්ද? අපි හිතනවා මේක එක්තරා මොහොතක යන්නරයෙන් ලැබෙනවා කියලා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේනම් දක්වලා තියෙන්නේ නියම සද්ධර්මය අහන්න ලැබෙන්නේ සත්පුරුෂයන්ගෙනුයි. සත්පුරුෂයන් ඇසුරු කිරීම තුළින් සද්ධර්මය අහන්න ලැබෙන්නේ. එතකොට ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක සූත්‍ර දේශනාවක් මෙසේ ප්‍රකාශ කරනවා. 'සත්පුරුෂ ආශ්‍රය සම්පූර්ණ වෙනකොට ඒ තැනැත්තාට සද්ධර්මය අහන්න ලැබෙනවා. සද්ධර්මය ඇහීම සම්පූර්ණ වෙනකොට ඒක තුළින් යෝනිසෝමනසිකාරය ඇතිවෙනවා'.

අපි ඊට කලින් මෙන්න මේ කාරණය මතක් කරමු. දැන් සෝවාන් වීමට අවශ්‍ය අංග හතරක් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා සෝතාපත්ති අංග හැටියට. සප්පරිසසංසෙවො, සද්ධම්මසවනං, යෝනිසෝමනසිකාරො, ධම්මානුධම්මපටිපතති කියලා කාරණා හතරක් දක්වනවා කෙනෙකුට සෝවාන් වීමට උපකාරවන. සප්පරිසසංසෙවො කියලා කියන්නේ සත්පුරුෂ ආශ්‍රය. ඊළඟට සද්ධම්මසවනං. සත්පුරුෂයන් තුළින් ඊළඟට අසාගන්න ධර්මය. සද්ධර්මය අහන්න ලැබීම. ඊළඟට යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන්නේ නුවණින් මෙනෙහිකිරීම. නුතුවණින් වැරදි විදියට නොවෙයි. හරි ආකාර මෙනෙහිකිරීම යෝනිසෝමනසිකාරො. ඊළඟට කියන්නේ ධම්මානුධම්මපටිපතති. ධර්මයට අනුව ජීවත් වීම. ඔය කාරණා හතර අවශ්‍යයි මාර්ග එල අවබෝධය ලබන්න, නිවන් ලබාගන්න.

ඊළඟට ඒ කාරණය වඩාත් සවිස්තරව මේ දැන් අපි ඉදිරිපත් කරන්න සුදනම් වූ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙනවා. සත්පුරුෂසංසේවය - සත්පුරුෂ ආශ්‍රය කියන කාරණය සම්පූර්ණ වෙනකොට, ඒක

පිරිනෙකකොට, ඒක ගලාගෙන ගිහිල්ලා ඒ තැනැත්තාට ඊළඟට සද්ධර්මශ්‍රවණය කියන එකත් ඒක තුළින් ලැබෙනවා. සද්ධර්මශ්‍රවණය සම්පූර්ණ වෙනකොට අන්න අර යෝනිසෝමනසිකාර කියලා කියන නුවණින් මෙනෙහි කිරීම ඒ තුළින් මතු වෙනවා. යෝනිසෝ මනසිකාර කියලා නුවණින් මෙනෙහි කිරීම මතුවෙනකොට ඒ තැනැත්තා තුළ සතිසම්පජ්ඣාදිය කියලා කියන සිහිය සහ මහා නුවණ වැඩෙනවා. සතිසම්පජ්ඣාදිය වැඩෙනකොට ඒ තැනැත්තාගේ ඉන්ද්‍රිය සංවරය දියුණු වෙනවා. ඉන්ද්‍රිය සංවරය වැඩෙනකොට ඒ තැනැත්තාගේ කාය, වාග්, මනෝ සුවර්තය ත්‍රිවිධ සුවර්තය වැඩෙනවා. ඒ ත්‍රිවිධ සුවර්තය වැඩෙනකොට ඒ තැනැත්තා තුළ සතර සතිපට්ඨානය වැඩෙනවා. සතර සතිපට්ඨානය සම්පූර්ණ වීගෙන යනකොට සජ්ඣ බොජ්ඣංග කියලා කියන සති, ධම්මච්චය, චිරිය, පීති, පසුදාය, සමාධි, උපෙක්ඛා කියලා කියන බොජ්ඣංග ධර්ම හත මේ තැනැත්තා තුළ වැඩෙනවා. ඒ බොජ්ඣංග වැඩුනට පස්සේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය සම්පූර්ණ වෙලා ඒ විජ්ජා විමුක්ති කියලා කියන ඒ විදර්ශනා ඥාන, මාර්ග ඵල ආදිය ලබාගන්න පුළුවන් කියලා, ඒ විදියට ධර්ම කාරණා එකකට එකක් ගලපලා අර දම්වැලක පුරුක් වගේ සත්පුරුෂ ආශ්‍රයෙන් පටන් ගන්න ඒ ගමන අවසානයේ නිවන් දක්වා යන හැටි ඒ සූත්‍රයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා ඒකට උපමාවකුත් එක්ක.

හැමතිස්සෙම බුදුපියාණන් වහන්සේ උපමාවක් යොදන්නේ ධර්ම කාරණාවක් වැඩියෙන් හිතට දමන්නයි. හිතට වඩාත් කාවද්දන්නයි. මේ අවස්ථාවේ දෙන උපමාව, දෑත් ඔන්න තදින් වහිනකොට මේ අවස්ථාවේ වගේ කන්දක දඩි පොද ඇති, තද වැසි පවතිනකොට ඒවා කඳු බෑවුම් තුළින් ගලාගෙන ගිහිල්ලා ඒ ඇළවල් ගං හෝ ආදියට වැටිලා ඒවායින් ගලාගෙන ගිහිල්ලා කුඩා ගංගා පුරවනවා. කුඩා ගංගා ගිහිල්ලා ලොකු ගංගා පුරවනවා. ලොකු ගංගා ගිහිල්ලා ඊළඟට මහා සමුද්‍රය පුරවනවා. අන්න ඒ විදියටයි මේ සත්පුරුෂ ආශ්‍රය සම්පූර්ණ වෙනකොට සද්ධර්මශ්‍රවණය සම්පූර්ණ වෙනවා. ඒ සම්පූර්ණ වෙනකොට යෝනිසෝ මනසිකාර කියලා කියන නුවණින් මෙනෙහි කිරීම සම්පූර්ණ වෙනවා. ඒක සම්පූර්ණ වෙනකොට සතිසම්පජ්ඣාදිය, සිහි නුවණ සම්පූර්ණ වෙනවා. ඒකෙන් ඉන්ද්‍රිය සංවරය, ඒකෙන් ඊළඟට කාය, වාග්, මනෝ සුවර්තය, ඒක දියුණු වෙනකොට සතර සතිපට්ඨානය, ඒක දියුණු වෙනකොට බොජ්ඣංග හත, ඒක දියුණු වෙනකොට අවසානයේ නිවන්

දක්වාම නිවන් මාර්ගඵලක් ලැබෙනවා කියලා ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ සූත්‍ර දේශනාවේ ප්‍රකාශ කරනවා.

මේ හැම එකක්ම අපි කල්පනා කරන්න ඕනෙ එතකොට මේ සද්ධර්මය ඇත්ත වශයෙන් සත්පුරුෂයෙකුගෙන් එනවා කියලා කියන්නෙ මොකද? කවුද ඒ සත්පුරුෂයා, සත්පුරුෂයා කියලා කියන්නේ අපි දැන් සමහරවිට හිතන්න පුලුවන් මේ යන්ත්‍ර සූත්‍රවලින් එන එකක් කියලා. නමුත් නියම ආකාරයෙන්ම සද්ධර්මය, තමන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂය කරා යන්න උපකාර වෙන සද්ධර්මය, ලැබෙන්නේ සත්පුරුෂයෙක් තුළින්මයි. සත්පුරුෂයා කියන එක ශාසනයේ යෙදෙන්නේ විශේෂයෙන්ම ආර්ය තත්ත්වය ලැබූ එහෙම නැත්නම් මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදය ආදී වශයෙන් හොඳට අර කියාපු ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපත්තියේ යෙදිලා ධර්මය තමා තුළින්ම දුටු තැනැත්තා තමයි නියම සත්පුරුෂයා. අන්න ඒ සත්පුරුෂයා වෙතින් ලැබෙන සද්ධර්මය තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම නිවනට උපකාරී වෙන්නේ. ඒක නිසා අපි කල්පනා කරගන්න ඕනෙ මේ සද්ධර්මමග්‍රවණය ඉතාමත්ම වටිනා දෙයක්. සද්ධර්මය ඉතාමත්ම වටිනා දෙයක්. ඒක ආරක්ෂා කරගන්නනම් අර විදියට බාහිර යන්ත්‍ර සූත්‍ර ආදියෙන් නෙවෙයි අපි ඒක ආරක්ෂා කරන්න ඕනෙ. පොත පතේ ලියලා එහෙම නැත්නම් පන්පත් වල ලියලා පොළොවේ යට තැන්පත් කිරීමෙන් නෙවෙයි. ඒක තම තමන්ගේ හද පත්ලේ තැන්පත් කරගෙන, නිතර දෙවේලේ ඒක මතු කරගෙන, අර යෝනිසෝමනසිකාරාදී වශයෙන් කියපු ආකාරයෙන් නුවණින් මෙනෙහිකරලා ඒකෙ අර්ථ රසය, ධර්ම රසය විදිමින් ඒ තුළින් හිත සමාධිමත් කරගෙන ඒක තුළින් තමයි ඊළඟට විදර්ශනාව - අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම දියුණු කරගෙන මේ ධර්මයේ හරියට අර්ථය තේරුම් ගන්න ඕනෙ.

මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය මහා පුදුම ගැඹුරු ධර්මයක්. මේක අර වචනයට පමණක් වහල්වෙලා තේරුම් ගන්න බෑ. තමන් ඒ අනුව ජීවත් වෙනකොට තමයි ධර්මය අර්ථවත් වෙන්නේ. සතිපට්ඨාන සූත්‍රය කියන එක මේ පින්වතුන්ට විනාඩි ගානකදී කියවන්න පුලුවන්. නමුත් ඒක තුළින් සතිපට්ඨානය සම්පූර්ණ වෙන්නෙ නෑ, ඒකෙ යෙදුනේ නැත්නම්. ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ මේ ධර්මය ඇත්ත වශයෙන්ම ප්‍රායෝගික වශයෙන් ඒකෙ යෙදෙන කෙනාටයි, ඒක අර්ථවත් වෙන්නෙ. එහෙම නැති කෙනාට අන්න අර 'ගොපොචගාවො ගණයංපරෙසං' කිව්වා වගේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ගොපල්ලෙක් අනිත් අයගේ හරක් බලනවා නමුත් පස් ගෝ රස තමන්ට ලැබෙන්නේ නෑ. එතකොට අර පස් ගෝ රස ලබන්නනම් අන්න ඒ ධර්මයේ යෙදෙන්න ඕනෙ. නැත්නම් අර ගවයන් බලන එක පමණයි. ඒ විදියට ධර්මය නිකමට ගිරව් වගේ කටපාඩම් කරපු පමණකින් එහෙම නැත්නම් ඒවා යන්ත්‍රගතකරපු පමණකින් මේ සද්ධර්මයවත් ශාසනයවත් ආරක්ෂා වෙන්නේ නෑ. ඒ ධර්මයට හරියට ඇහුම්කන් දීලා ඒක අනුව අර විදියට මනසිකාර ආදිය යොදලා ඒක තමන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න ඕනෙ. ඒ විදියට තමයි සද්ධර්මය ආරක්ෂා වෙන්නේ. ඉතින් ඒකයි ධර්ම ගරුත්වය බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දෙන්නේ.

ආත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කරන ලද සද්ධර්මයේ විශේෂත්වය වන්නේ අනෙක් කිසිදු ආගමක නැති විදියේ මහ පුදුම ගැඹුරු ධර්මයක්වන පටිච්ච සමුප්පාදය කියන හේතු ප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවය හෙළි කරලා දීමයි. ඒ ධර්මය ගැන ප්‍රකාශ කරන අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙහෙමත් කියනවා 'තථාගතයන් වහන්සේලා උපන්නා හෝ නූපන්නා හෝ තථාගතයන් වහන්සේලා පහළ වුණා හෝ නොවුණා හෝ මෙන්න මේ ධර්මතාව, මේ සත්‍යතාවය කවදත් ලෝකයේ පවතිනවා. තථාගතයන් වහන්සේලා කරන්නේ තමන් තුළින් ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන, අවබෝධ කරගෙන ලෝකයට පෙන්වුම් කරලා දෙනවා, දේශනා වශයෙන්. අන්න ඒක නිසා අපි කල්පනා කරන්න ඕනෙ මේ සද්ධර්මය තුළ ගැබ්වෙලා තියෙන්නේ මේ සත්‍යතා ධර්මතාවයයි.

ඒක නිසාමයි මේ බුදුපියාණන් වහන්සේලා වෙත බාහිර ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින්ට නෙමෙයි ගරු බුහුමන් කළේ. ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ හා සමාන කළ හැකි ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයෙක්වත්, බුහ්මයෙක්වත් මේ මුලුමහත් ලෝක ධාතුචේම නැහැ. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන්ම හැම බුදුවරුන්ම ගරු කළේ අන්න අර සද්ධර්මයටයි. ඒ කියන්නේ මේ ලෝකය පිළිබඳ අර ගැඹුරු ධර්මතාවයි මේ සද්ධර්මය තුළ තිබෙන්නේ. ඒ ධර්මතාවය වචනයක් කට පාඩම් කළ පමණකින් ලබාගන්න බෑ. සමහරවිට විභාග පාස් කළ පමණින් ඒක ලබාගන්නත් බෑ. ඒ ධර්මය හරියට තේරුම් අරගෙන ඒ කියාපු විදියට ධර්ම රසයත්, අර්ථ රසයත් විඳිමින් ඊළඟට ඒක අනුව ජීවිතය හැඩගස්වා ගැනීමෙන් ඒ ධර්මය තමාම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න ඕනෙ. ඒකයි ධර්මය පිළිබඳව එහිපසික කියලා කියන්නේ.

අපි නිතර මතක් කරන්නේ ධර්මය පිළිබඳ ගුණ හය. 'සවකාතො භගවතා ධම්මො, සන්ද්ධිකො, අකාලිකො, එහිපසසිකො, ඔපනයිකො, පවචනං වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහි.' මේ ධර්මය සවකාතයි කියලා කියන්නේ මේක හොඳ ලස්සන වචනයෙන් කියපු නිසා පමණක් නොවෙයි. මේකෙන් පොරොන්දු වෙන පරමාර්ථය නිසයි. නිවන ලබාදෙන ශක්තිය තියෙන නිසයි සවකාත වන්නේ. සවකාත වගේම සන්ද්ධික කියලා කියන්නේ මේ පරමාර්ථයන් ඇස් පනාපිට මෙලොවදීම ලබාගන්න පුළුවන්, මේ ජීවිතයේදීම ලබාගන්න පුළුවන් නිසයි. ඒක ඒ වගේම අකාලිකයි. මේකට අවශ්‍ය ප්‍රතිපත්තිය පුරවනවාත් එක්කම ඒකේ ප්‍රතිඵලය එතනම තිබෙනවා. අන්න අකාලිකයි. ඒ වගේම එහිපසසික කියලා කියන්නේ පියවරෙන් පියවරට තමාව කැඳවාගෙන යන විදියේ ශක්තියක් මේ ධර්මයට තිබෙනවා. දැන් අපි මේ සඳහන් කරන්නේ සන්පුරුෂ ආශ්‍රයට ළං වුණානම් කෙනෙක්, ඒක තුළින් ඉබේටම සද්ධර්මශ්‍රවණයට යොමු වෙනවා. ඒක තුළින් ඉබේටම අර කියාපු අතින් කාරණා යෝනිසෝමනසිකාරාදී ධර්ම කාරණා වලට. අන්න ඒ විදියට එකින් එකට ඇදගෙන යන ස්වභාවයක්, එකකට එකක් සම්බන්ධ වෙව්ව ස්වභාවයක්, හේතු ප්‍රත්‍යය සම්බන්ධතාවක් මේ ධර්මයේ තිබෙනවා. අන්න ඒක නිසා තමයි ඒක එහිපසසික - ඇවිල්ලා එක්ක යනවා මේ ධර්මය 'එන්න බලන්න' කියලා. එක්ක යන්න කොහොටද? බාහිර වෙන තැනකට නොවෙයි. තමන්ගේ හදවත තුළට - ඇතුළටමයි මේ එක්කගෙන යන්නේ, 'එහිපසසික', කියලා. ඊළඟට ඔපනයික කියලා කියන්නේ අන්න අර 'උපනික' කියලා කියන්නේ, ඒක පමුණුවනවා. ධර්මය තමා තුළට පමුණුවාගන්නවා කියලා කියන්නේ ඒකයි. ඒ කියන්නේ ධර්මයේ ස්වභාවය එකක් සම්පූර්ණ කරගන්නකොට ඒක තුළින් අනිත් එක වැඩෙනවා.

මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලත් ඇති ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ ප්‍රකට කාරණයක් සමයක් දෘෂ්ටිය වැඩෙනකොට සමයක් සංකල්පය වැඩෙනවා. සමයක් සංකල්පය කියලා කියන්නේ හොඳ සිතිවිලි වැඩෙනකොට හොඳ වචන ඒක තුළින් මතුවෙනවා. හොඳ වචන වැඩෙනකොට, හොඳ වචන පුරුදු කරගෙන යනකොට ඉබේම හොඳ ක්‍රියා කරන්න පෙළඹෙනවා. හොඳ ක්‍රියා කරනකොට හොඳ ආජීවය කියලා කියන්නේ හොඳ දිවිපැවැත්ම සකස් වෙන්න ඒක හේතු වෙනවා. හොඳ දිවිපැවැත්ම සකස් වෙනකොට ඊළඟට ඒක තුළින් අර සමයක් ව්‍යායාම කියලා කියන හොඳ කුසල් ළං කරගෙන අකුසල් ඉවත් කරන

ව්‍යායාමය කියලා කියන විරියය - හොඳ විරියය මතු වෙනවා. ඒක තුළින් හොඳ සතිය - සිහිය මතු වෙනවා. ඊළඟට ඒක තුළින් තමයි සමයක් සමාධිය. ඉතින් ඒ විදියට කොයි පැත්තකින් ගත්තත් කොයි ධර්ම කොට්ඨාශයක් ගත්තත් මේ ධර්මයේ නිවන් කරා යන ධර්ම කොට්ඨාශයක් තුළින් මේ පින්වතුන්ට දකින්න පුළුවන් සුවිශේෂම ලක්ෂණය තමයි හේතුප්‍රත්‍යය සම්බන්ධතාවය. ඒක නිසා තමයි මේක එහිපසසික වෙන්නේ. වෙත කැඳවාගෙන යන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. එතකොට මේක ගිහිල්ලා පෙන්නුම් කරන්නේ තමන්ටමයි. ඒක තමයි අන්තිමට කියන්නේ පව්වත්තං. වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහී කියලා. මේක වෙත කෙනෙකුට ගිහිල්ලා පෙන්නුම් කරන එකක් නෙවෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේම කියන්නේ මටවත් බැහැ. මම ගුරුවරයෙක් පමණයි. ඔබම මේ මේ මාර්ගයේ ගිහිල්ලා 'පටිපනනා පමොකඛනති ඝායිනො මාරබනධනා.' ඒ කියන්නේ තථාගතයන් වහන්සේලා මේ ධර්මය දේශනා කරන අය පමණයි. මේ මාර බන්ධනයෙන් මිදෙන්නනම් මේ මාර්ගයේම ප්‍රතිපදවේ යන්න ඕනේ. ප්‍රතිපදවේ යන්නනම් අන්ත උපකාර වෙන්නේ අර කියාපු හේතුප්‍රත්‍ය සම්බන්ධතාවයි. වෙත කෙනෙක් ඉඳගෙන තල්ලු කරනවා නොවෙයි. මේ ධර්මයේම තිබෙනවා පුදුම විදියේ තල්ලුවක්. අන්ත ඒක තමයි ඕපනයක කියලා කියන්නේ. එකකින් එකකට පමුණුවනවා. ඒකෙන් අපි ප්‍රයෝජන ගන්න ඕනේ. ඒකෙන් ප්‍රයෝජන ගත්තු එක සම්පූර්ණ වුණහම තමයි පව්වත්තං. වෙදිතබ්බො විඤ්ඤාහීති. නුවණැත්තාට තමන්ට මේ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගෙන අන්ත තමා තුළින්ම දකින්න පුළුවන්. ඒ අවස්ථාව තමයි 'ධමමභුතො' කියලා කියන්නේ. ඒ තැනැත්තා ධර්ම භාණ්ඩාගාරයක් වුණා. එහෙම නැත්නම් ධර්මය බවටම පත් වුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා, බුදුපියාණන් වහන්සේ අපි මේ පුද්ගලයෙක් හැටියට සැලකුවාට ඇත්ත වශයෙන්ම ධර්මයේ ප්‍රතිමූර්තියක් වුණා. අන්ත ඒ විදියට ඒ ඒ රහතන් වහන්සේලාත් ඒ ඒ ප්‍රමාණයේ ධර්ම ප්‍රතිමූර්තීන් වෙනවා.

ඊළඟට ඒ එක්කම අපි කල්පනා කරන්න ඕනේ අර මෙතනදී දක්වපු අර සාංසාරික දුර්වලතා ජයගන්නයි මේ බුදුපියාණන් වහන්සේ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියලා ශික්ෂණ තුනක් දක්වලා තිබෙන්නේ. මේ හැම කෙනෙක් තුළම - අර කියාපු හතර දෙනා තුළ පමණක් නොවෙයි මේ හැම කෙනෙක් තුළම රාග, ද්වේෂ, මෝහ තණ්හා ආදිය නිසා සාංසාරික දුර්වලතාවන් තිබෙනවා ධර්මශ්‍රවණයට බාධක වෙන. ඒවා ජයගන්න අපේ මේ අවබෝධය ආපු අවස්ථාවේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා ආදිය යෙදීම

තුළින් ඒ පැරණි සංසාරික පුරුදු ජයගන්න ඕනෙ. ශීල කියලා කියන්නේ හිලැකම, යම්කිසි දෙයකට යොමුවීම තුළින්. අපි එතකොට හොඳ දේට යොමු වුණොත් හොඳ ශීලයක්, හොඳ සිල්වත් බවක් ඇතිවෙනවා. එහෙම නැත්නම් අර වල්මත් තත්ත්වයක් ඇති වෙන්නේ. තිරිසන් සතෙකුගේ වල්මත් තත්ත්වයේ ඉඳලා ශීල සම්පන්න, එහෙම නැත්නම් හික්මුණු තත්ත්වය අතරේ හිත සංසන්දනය කරනකොට අපට ඒ බව පේනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ පළමුව ශීලයෙන් සංසාරික දුර්වලතා ජයගන්න ආකාරය පෙන්නවා. ඊළඟට තවදුරටත් ඒක දියුණු කරගන්න සමාධි කියලා කියන හිත තැන්පත් කරගන්නා. විසිරුණු ස්වභාවය ඉවත් කරලා. ඒ තැන්පත් වුණු සිතින් අවසානයේ ප්‍රඥාව. අවබෝධ ශක්තිය තුළින් තමයි අවසානයේ අර කියාපු සංසාරික දුර්වලතා ජය අරගෙන සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අර්හත් කියන මාර්ග ඵල ප්‍රතිවේදයෙන් මේ අනන්ත කාලයක් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සංසාර දුකින් පිරුණු සත්ත්වයාට මේ සංසාර සාගරයෙන් එතෙර වෙලා, සංසාර බැම්මෙන් මිදිලා අර නිර්වාණ විමුක්තිය ලබාගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

මේ පින්වතුන් නුවණින් කල්පනා කරගන්න ඕනෙ අද වැනි පෝය දවසක තම තමන්ගේ මට්ටමින් යම්කිසි ශීලයක් සමාදන් වෙලා තමන්ට පුළුවන් යම්කිසි කර්මස්ථානයක ඉඳලා බණ භාවනා කරමින් මේ අවස්ථාවේ ධර්මශ්‍රවණය කළා. අද මේ ධර්ම දේශනය ඇත්ත වශයෙන්ම ධර්මශ්‍රවණය පිළිබඳ ධර්ම දේශනාවක්. අපි වෙනද කියනවා වගේ ධර්මශ්‍රවණයේ ආනිසංස ඇත්ත වශයෙන්ම කල්පනා කරන්න තියෙන්නේ අර කියාපු විදියට සද්ධා, චීරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ, හරියට ධර්මශ්‍රවණය කළානම් ඒ තැනැත්තා තුළ ශුද්ධාව වැඩෙනවා, චීරියය වැඩෙනවා, සතිය වැඩෙනවා, සමාධිය වැඩෙනවා, ප්‍රඥාව වැඩෙනවා. ඒ වැඩෙන මට්ටමට අනුව තමයි මාර්ග ඵල ප්‍රතිවේදයන් සමහරවිට ධර්මශ්‍රවණය අවස්ථාවේම ඇතැම් කෙනෙක් ලැබූ බව ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නෙ.

අපිත් ඒ විදියට කල්පනා කරගෙන ඒ තම තමන් බලාපොරොත්තුවෙන උත්තමාර්ථය මේ අද මෙතෙක් රැස් කරගත්තු ඒ කුසල සම්භාරය තුළින්, කළාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින් බණ භාවනා කරලා හැකිතාක් ඉක්මනින් ඒ සියලු සංසාර දුකින් එතෙර වෙලා, මේ උතුම් අමාමන නිවන් ලබාගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවණ ආනිසංස ඒකාන්තයෙන්ම හේතු වාසනා වේවා! ඒ වගේම මේ දේශනාමය වශයෙන් ධර්මශ්‍රවණමය

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

වශයෙන් අප රැස්කරගත්තු මේ කුසල සම්භාරය ඒ ශාසනාරක්ෂක දිව්‍ය බ්‍රහ්ම මණ්ඩලය ඇතුළු ඒ වගේම අපගේ අවිච්ඡේද පටන් අකනිටාව දක්වා සිටින්නාවූ සාංසාරික ශ්‍රේණීන් ඇතුළු හැම කෙනෙක්ම අනුමෝදන් වීමෙන්, ඒ ශක්තිය තුළින් යම්කිසි අවස්ථාවක දුගති තත්ත්ව වලින් අතමිදිලා සුගති තත්ත්ව වලට පත්වෙලා කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය තුළින් භාවනා ආදිය දියුණු කරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් තමන් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කර ගනිත්වා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථාව කියන්න.

‘ඵතතාවතා ව අමෙහති...’

78 වන දේශනය

78 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 112)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධසස’

පුඤ්ඤානි හෙව පවිනනනං
බ්‍යාසනතමනසං නරං
සුතතං ගාමං මහොසොව
මච්චු ආදය ගච්ඡති.

- ධම්මපද, මල වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

මල් ගොමුවකට වැදුණ මල්කරුවෙක්, ලස්සන ලස්සන මල් එකතු කරමින් ඇවිදින්නා වගේ, පංචකාම සම්පත්තියට ලොල් වූණ මනුෂ්‍යයා මල් ලෝකයක අතරමං වෙලයි ඉන්නෙ. ජීවිතයක යථාර්ථය ගැන, ජීවිතයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය ගැන ඒ තැනැත්තාට හරි වැටහීමක් නැහැ. හදිස්සියේම මාරයා ඇවිත් ප්‍රමාද නින්දට වැටිල හිටිය ඒ තැනැත්තාගේ සුභ සිහින සුනුවිසුණු කරමින් ඇදගෙන යනවා.

දැන් මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කර වදලේ, ජයග්‍රහණයක සුභ සිහින දකිමින් ප්‍රමාද නින්දට වැටිල හිටිය පිරිසක්, මහා ගංවතුරකට ඇදිල හිඟිල්ලා මරුමුවට වැටුණු අවස්ථාවකයි.

පසේනදී කොසොල් රජ්ජුරුවෝ එක අවස්ථාවක කල්පනා කරනවා, බුදුරජාණන් වහන්සේ සමග ඥාතිසම්බන්ධයක් ඇති කරගත්තොත්, සංඝයා වහන්සේලා මාලිගයට වැඩි වැඩියෙන් පිණිඬපාතයේ වඩින්න පුළුවන් කියලා. වඩාත් සංඝයා වහන්සේලාට විශ්වාසී වෙන්න උපායක් කල්පනා කළා, ශාක්‍ය වංශයේ කුමාරියක් සරණ පාවා ගන්න. එහෙම හිතලා, ශාක්‍ය රජවරුන්ට පණිවිඩයක් ඇරියා කුමාරිකාවක් එවන්න කියල. ඉතින් ඒ ශාක්‍ය රජ දරුවන් රැස්වීම් ශාලාවේ රැස්වෙලා සාකච්ඡා කළා, දැන් මේ රජතුමා අප හා සම කුලයේ නොවෙයි, අපි කොහොමද ශාක්‍ය දියණියක් දෙන්නෙ කියලා. නුදුන්නොත් මේ රජතුමා බලවත් නිසා, අපව විනාශ කරන්න හිතාපි කියල. ඔය ප්‍රශ්නය සාකච්ඡා කරන අතරේ, මහානාම ශාක්‍යයා ඉදිරිපත් වෙලා කිව්වා, මගේ දියණිය ඉන්නවා බොහොම රූපසම්පන්න

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වාසනාබන්ධනියා, ඇය උපන්නේ දසියකගේ කුසින්, අපි එයා දීලා බේරෙමු කියල.

ඉතින් ඔන්න ශාකා රජවරු පණිවිඩය ඇරියා, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සුළුපියාගේ පුතකුගේ දියණියක් අපි දෙන්න සුදනම් කියල. කොසොල් රජුරුවෝ බොහොම සතුටින් පිරිසක් එව්වා ඇය කැඳවාගෙන යන්න. ඒ වගේම කොසොල් රජුරුවන්ට සැකයකුත් ඇති වුණා. ඒ පිරිසට කිව්වා, මේ ශාකායෝ කියන අය බොහොම මායාකාරීයි, සමහරවිට දසි දියණියක් වුණත් දෙන්න ඉඩ තියෙනවා, ඒක නිසා ඒ අයට කියන්න පියා සමග එක භාජනයේ ආහාර ගන්න දියණියක්ම එවන්න කියලා. මේ කාරණය කිව්වාට පස්සේ මහානාම ශාකායා උපක්‍රමයක් යෙදුවා හොඳට වාසනාබන්ධනියා කියන දියණිය සරසලා, තමන් එක්ක ආහාර ගන්නා ආකාරයක් පෙන්වුම් කරලා, අර රාජ දූතයන්ට භාර දුන්නා. ඉතින් එක්කගෙන ගිහිල්ලා, කොසොල් රජුරුවෝ පන්සියයක් ඒ අන්තඃපුර ස්ත්‍රීන්ට ප්‍රධාන කරලා, අග්‍ර මහේෂිකාව වශයෙන් අභිෂේක කලා.

කල්යාණේදී පුතෙක් ලැබුණා, මේ පුතාට විඩුඩහ කියන නම ලැබුණා. බුදුරජාණන් වහන්සේට වඩාත් විශ්වාස වීමේ අටියෙන්, කොසොල් රජුරුවෝ, මේ විඩුඩහ කුමාරයාට කුඩා අවධියේදීම සේනාපති තනතුර දුන්නා. ඇත්ත වශයෙන් නාමික වශයෙන්, කුඩා අවධියේදීම සේනාපති වශයෙන් සම්මත කලා. ඒ වගේම මේ කුමාරයා, අවුරුදු හතේදී අහනවා මවගෙන්, 'මගේ වයසේ අනික් කුමාරයින්ටනම්, තමන්ගේ මව පක්ෂයේ මිත්තණියෝ එහෙම, තැගිහෝග එවනවා. මට මොකද නැත්තේ? ඇයි අම්මට නැද්ද අම්මල තාත්තලා?' කියල ඇහුවා. එතකොට කියනවා, 'ඒ අය බොහොම ඇත ඉන්නෙ, ඒකයි එවන්නේ නැත්තේ' කියල රැවටුවා.

ඊළඟට මේ විඩුඩහ කුමාරයා අවුරුදු දහසය වෙනකොට ඔන්න අවසර ඉල්ලුවා, 'මම අම්මගේ ඒ ශ්‍රේණි දකින්න බොහොම කැමතියි, මට යන්න අවසර දෙන්න' කියල. එහි ගිහිල්ලා වැඩක් නැහැ කියල වලක්වන්න බැලුවා, බැරි වුණා. බැරි තැන ඉඩ දුන්නා. ශාකායන්ටත් ඔන්න පණිවිඩයක් ඇරියා 'විඩුඩහ කුමාරයා එනවා' කියල. ඉතින් ශාකා රජුරුවන්ටත් මේක ප්‍රශ්නයක්. ආයෙත් රැස්වීම් ශාලාවේ රැස්වෙලා, දන් මේ විඩුඩහ කුමාරයා ආවාම වැදීමේ වාරිත්‍රය ඉෂ්ට කරන්නනම්, බාල රජුරුවන් වදින්න ඕනෑ විඩුඩහ කුමාරයාට. ඒක වලක්වන්න මෙහිදී

උපක්‍රමය යෙදුවේ, විද්වෘත කුමාරයාට වඩා වයසින් බාල අය ජනපදයට යැව්වා, යම්කිසි වැඩකට යවන්නා වගේ. විද්වෘත කුමාරයා පිරිසක් එක්ක ආවහම, වැඩිහිටියෝ ඔහුට මේ ඔබේ මාමා, මේ ඔබේ අනවලා කියල නැකම් කියල හඳුන්වලා දුන්නා. ඒ අය ඔක්කොටම විද්වෘත කුමාරයා වැන්ද. ඊළඟට බලනකොට තමන්ට වදින්න කෙනෙක් නැහැ. ඇහුවා මොකද මට වදින්න කෙනෙක් නැත්තේ? අපි ඒ බාල කුමාරවරු උවමනාවකට ජනපදයට යැව්වා කියල එතනත් බොරුවක් කිව්වා. ඉතින් මේ අයට බොහොම සත්කාර සම්මාන කරලා විද්වෘත කුමාරයා සහිත පිරිස පිටත් කළා.

පිටත් කළාට පස්සේ එක දසියක්, 'මේ වාසභධත්තියා දසියගේ පුතා ඉඳගත්තු ලැල්ල. මොන කරදරයක්ද?' කියල බැණ බැණ, අර විද්වෘත කුමාරයා ඉඳගෙන හිටපු ලැල්ල කිරි වතුරෙන් හෝදනවා. කිරි වතුරෙන් හෝදන අතරේ, මෙහෙම සිද්ධියක් වුණා. විද්වෘතගේ හට පිරිසේ එක්කෙනෙක්, තමන්ගේ ආයුධය අමතක වෙලා ඒක ගෙතියන්න ආපහු ආපු අතරේ මේ විද්වෘත කුමාරයාට බණිනවා ඇහුණා. ඉතින් මේක වගවිභාග කරලා බැලුවහම, ඕපදුප වගේ දැනගන්න ලැබුණා වාසභධත්තියා ඇත්ත වශයෙන්ම දසියකගේ දියණියක් කියල. ඔන්න ඒ හටයා ගිහිල්ලා අර සේනාවේ අයට කිව්වා. ඒ සේනාවට මහා කෝලාහලයක් වාගේ මේ වාසභධත්තියා කියන්නේ දසියකගේ දියණියක් කියලා, ඔය කථාව පැතිරුණා. ඕක ඇහිල විද්වෘත කුමාරයා දූඩි ද්වේෂයක් වෛරයක් ඇති කරගෙන, 'හොඳයි, මේ කාන්ඩේ මා ඉඳගත්තු ලැල්ල කිරි වතුරෙන් සේදුවා. මම රජ වුණ දවසට, මේ අයගේ බෙලි කපල, මේ අයගේ ලේ වලින් මේ ලැල්ල හෝදනවා' කියලා දූඩි අධිෂ්ඨානයක් වෛරයක් ඇති කර ගත්තා.

ඉතින් ඔහොම ඇති කරගෙන මේ පිරිස ගියාට පස්සේ, මේ හට පිරිසේ අය මේ රහස කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට දැන්වුවා. කොසොල් රජ්ජුරුවන්ට හොඳටම තරහ ගිහිල්ලා 'මට මේ දසි දියණියක් දුන්නා' කියලා ශාක්‍යයන් එක්ක දූඩි ක්‍රෝධයක් ඇති කරගෙන, එවෙලෙම අර වාසභධත්තියා බිසවටත්, විද්වෘත කුමාරයාටත් කලින් දුන්න ඒ සංග්‍රහ, විශේෂ සැලකිලි ඔක්කොම නතර කරලා, දසයන්ට දසියන්ට දෙන අන්දමේ සැලකුම් දෙන්න පටන් ගත්තා. එහෙමපිටින්ම අත් හිටෙව්වා මෙතෙක් දීපු ඒ සංග්‍රහ ආදිය.

ටික දවසකට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ රජගෙදරට වැඩම කළාම, කොසොල් රජුටුවෝ පැමිණිලි කරනවා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඔබ වහන්සේගේ නෑයෝ මට මේ දස දියණියක්නේ දීල තියෙන්නේ.’ එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, ‘ඒක බොහොම අයුතු දෙයක් ශාක්‍යයන් කරලා තියෙන්නේ, වෙන එකක් තබා දෙන එපායැ තමන්ගේ කුලේ කෙනෙක්. ඒ වුණත් මහරජ මම ඔබට කියනවා මේ කාරණය, වාසභක්තිකයා කොහොම නමුත් පිය පක්ෂයෙන් බලනකොට රජ කෙනකුගේ දියණියක්. ඒ වගේම රජ කෙනකුගේ බිසව බවට අභිෂේකත් ලබාපු කෙනෙක්. ඒ වගේම විඩුඩහත් පිය පක්ෂයෙන් බලනවානම්, රාජ පුත්‍රයෙක්’ කියලා ඊළඟට කියනවා ‘මවගේ ගෝත්‍රය කියන එක අප්‍රධානයයි. පියාගේ ගෝත්‍රයම ප්‍රමාණවත්’ කියලා. ඒකට සාධක වශයෙන් ජාතක කථාවකුත් ගෙනහැර දුක්වුවා, අපි ඒ ජාතක කථාව මේ අවස්ථාවේදී කියන්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ නැහැ. කට්ඨහාර ජාතකය කියන ඒ ජාතකය අතීතයේ බෝධිසත්‍යයන් වහන්සේ මේ වගේම සිද්ධියකදී, දර එකතුකරන ස්ත්‍රියක් හා රජකුගේ සම්බන්ධයක් නිසා ඉපදිලා, නමුත් අන්තිමට රජ පදවියත් ලැබුවා කියන ඔය විස්තරය කියලා, රජුටුවෝ සැනසුවා. ඒකෙන් කොසොල් රජුටුවෝ හිත සනසාගෙන, ආයෙන් වාසභක්තිකයාට ඒ කියාපු තනතුරුත්, අර විඩුඩහ කුමාරයාට ඒ තිබුණු තත්ත්වයමත් දුන්නා. නමුත් විඩුඩහගේ වෛරය නැතිවුණේ නැහැ.

දීර්ඝ කථාවක් අපි මේ කෙටියෙන් කියන්නේ. යම්කිසි අවස්ථාවක කොසොල් රජුටුවන්ට ඔය වෙනකොට අවුරුදු අසූවත් පැනලා, වයස්ගතයි. කොසොල් රජුටුවෝ බොහොම සද්ධාවන්ත නිසා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ශාක්‍ය රට ආසන්න ගමක වැඩ සිටින අවස්ථාවක, බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ගිහිල්ලා තමන්ගේ ඒ රාජාභරණ දිසකාරායන කියන සේනාධිපතියගේ අතට දීලා, තනියම බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න ගිහින් කුටියට ඇතුළු වුණා. ඒ අතරතුර අර දිසකාරායන කියන සෙන්පතියා, ඒ රාජාභරණත් අරගෙන, සේනාවත් එක්ක ගිහිල්ලා විඩුඩහ කුමාරයා රජ කළා. පරණ කෝන්තරයක් පිරිමසා ගන්නයි එහෙම කළේ. මෙයට කලින් අවස්ථාවක කොසොල් රජුටුවෝ බන්ධුල නමැති සේනාධිපතියා මරණයට පත් කළා. ඒ බන්ධුල සේනාධිපතියාගේ බෑණා කෙනෙක් තමයි මේ දිසකාරායන. ඒ තරහා තිබුණ නිසා, ඒ රාජාභරණ අරගෙන ගිහිල්ලා විඩුඩහ කුමාරයා රජකමට පත් කළේ. ඒ අතරේ පසේනදී කොසොල්

රජ්ජුරුවෝ එලියට ඇවිල්ලා බලනකොට ඉන්නෙ, අශ්වයෙක් හා ඒ අශ්වයා ළඟ යම්කිසි පරිවාර ස්ත්‍රියක් පමණයි. මේ කථාන්තරය ඇහුවට පස්සේ කොසොල් රජ්ජුරුවෝ, හොඳටම තරහ ගිහිල්ලා විඩුඩහගෙන් රාජ්‍ය පැහැරගන්න ඕනෑ කියන අදහසින්, තමන්ගේ බැණූ වන අජාසත් රජතුමාගේ පිහිට සොයාගෙන රජගහනුවරට ගියා. අර අශ්වයා පිටින්. අර ස්ත්‍රිය විතරයි පිරිවරට ඉන්නෙ. ඒ අවස්ථාවේදී නගරේ දෙරටුව වහන්න කලින් යන්න බැරි වුණ නිසා, එළිමහනේ ශාලාවක රාත්‍රියේ බොහොම අනාථව කාලක්‍රියා කරන්නට යෙදුනා කොසොල් රජ්ජුරුවෝ.

ඒ කොසොල් රජ්ජුරුවෝ පිළිබඳ කථාන්තරය එතනින් ඉවරයි. විඩුඩහ තමයි දැන් ඉතින් රජු. රජවෙලා ටික දිනකින් මතක් වුණා අර අතීත ඇති කරගත්තු වෙරය. දැන් ඉතින් පළිගන්න වෙලාවයි කියලා, විශාල සේනාවක් අරගෙන ශාක්‍ය කුලයම විනාශ කරන්න ඕනෑ කියලා, පිටත් වුණා. එද දවසේ උදෑසන බුදුපියාණන් වහන්සේ මහා කරුණා සමාපත්තියෙන් ලෝකය බලා වදරනකොට පෙනුනා තමන්ගේ ශ්‍රේණිට වෙත සමූල ඝාතනය. මේ විනාශය දකලා, මේක වලක්වන්න හිතාගෙන, බුදුරජාණන් වහන්සේ අහසින්ම වැඩියා. ශාක්‍යයන්ගේ දේශ සීමාවේ තියෙනවා, ශාක්‍යයන්ට අයිති කොටසේ වැඩිය ඡායාව නැති ගහක්. පිණ්ඩපාතය වැඩලා දවල් කාලේ දනය වළඳලයි පිටත් වුණේ. හවස් වරුවේ අහසින් වැඩම කළේ. එහෙම ගිහිල්ලා අර වැඩිය සෙවණ නැති ගසක් යට බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩ හිටියා. ඊට එතැනින් අර විඩුඩහගේ රාජ්‍ය සීමාවේ තියෙනවා, හොඳට සෙවණ තියෙන විශාල නුග ගහක්. ඔන්න ඉතින් විඩුඩහ සේනාවත් එක්ක ආව හැටියේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දකලා වැඳලා, 'හාගාවතුන් වහන්ස, මගේ මේ දේශසීමාවේ තියෙන නුග ගසේ හොඳට සෙවණ තියෙනවානේ, ඇයි මේ අවිච්ච වෙලාවේ මෙහෙම වැඩ ඉන්නේ' කියලා ඇහුවාම, 'නැයින්ගේ සෙවණත් සිසිලයි' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිතුරක් දුන්නා. ඒකෙන් විඩුඩහ තේරුම් ගත්තා, මේ ශ්‍රේණිගේ ආරක්ෂාවටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ තරම් දුර වැඩම කරලා තියෙන්නේ කියලා. එහෙම හිතලා සේනාවත් එක්ක ආපසු ගියා. ඔය විදියටම දෙවන වාරයටත් හිත කියනවා විඩුඩහට, කොහොම හරි පළිගන්න ඕනෙ කියලා. ඉතින් දෙවන සැරේත් යනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ එතන. තුන්වන සැරේත් ආවා. තුන් වන සැරේ එනකොටත් බුදුපියාණන් වහන්සේ අර ගහ යටම ඉන්නවා.

ඉතින් ඔහොම තුන් සැරයක්ම ගිහිල්ල, හතරවැනිවරට සේනාව එක්ක පිටත්වන දවසේ, ශාක්‍යයන්ගේ අතීත කම් පිළිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ විමසිල්ලෙන් බැලුවා. ශාක්‍යයන්ගේ මේ කමීය දූන් වලක්වන්න බැරි තැනට ඇවිල්ලා තියෙන්නේ. මොකක්ද කරලා තියෙන්නේ අතීතයේ මේ ශාක්‍ය රජ දරුවන්? සාමූහිකව යම්කිසි කුමන්ත්‍රණයක් තුළින්, ගඟට විස දල තියෙනවා. සමහරවිට ගඟේ පහළ කොටසේ රාජධානියක මනුෂ්‍යයින් විනාශ කිරීමේ අදහසින්, ගඟකට විෂ යෙදූ පාප කමීය, වළක්වන්න බැරි අන්දමට දූන් මතු වෙලා තියෙනවා. ඒක නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ එද වැඩම කළේ නෑ එතෙක්. ඔන්න ඉතින් විඩුඩහ විශාල සේනාවක් අරගෙන ගිහිල්ල, ශාක්‍යයන් එක්ක සටනක් හැටියට කළේ නැහැ කියනවා. ඒගොල්ල එහෙම පිටින්ම යටත් වුණා වාගේ. විඩුඩහ කුමාරයා පිරිසට අණ කළා, 'ශාක්‍ය', 'ශාක්‍ය' කියන හැම කෙනාම මරන්න යි, හැබැයි මහානාම ශාක්‍යයාත් (තමාගේ මවගේ පියානේ), මහානාම ශාක්‍යයා සමග ඉන්න පිරිවරටත් ජීවිත දනය දෙන්න යි කියලා. ඔය අණ අනුව අර ඔක්කෝම, මුළුමහත් ශාක්‍ය වංශයම වගේ, කිරි දරුවනුත් ඇතුළත්ව ඔක්කෝම සමූලඝාතනය කරලා, විඩුඩහ ඒ ලේ වලින් අර ලැල්ල හේදෙව්වා.

ඉතින් ඒ ඔක්කෝම කරලා ඉවර වෙලා, මේ පිරිස ආපසු එන අතරේ, අවිරවතී කියන ගඟ ලඟට එනකොට හැන්දෑ වුණා. ඉතින් ඒ පිරිස එතන කඳවුරු බැඳ ගත්තා. ඒ අවිරවතී කියන ගඟ විශාල ගඟක් වුණත්, පායන කාලයට එහෙම පිටින්ම වැලි තලාවක්. එහෙම පිටින්ම වියළි යනවා. අන්න එහෙම අවස්ථාවක් නිසා, අර පිරිසේ ඇතැම් කෙනෙක් ගං ඉවුරේ නිදගන්න සැරසුණා. ඇතැම් කෙනෙක් ගඟ මැද වැලිතලාවේ. එහෙම රැ නිදගන්න සැරසුනාට පස්සේ කෘමීන් වගයක්, අපි හිතමු මෙරු වාගේ පොඩි සතුන් වර්ගයක්, පොළවෙන් මතු වුණා. ගඟ මැද වැලි තලාවේ හිටිය අය අතරේත් ඇතැම් කෙනෙක් හිටියා පාප කමීය නොකළ අය, ඊළඟට ගොඩ හිටිය අය අතරේත් හිටියා පාප කමීය කළ අය. ගඟ මැදදේ හිටිය පාප කමීය නොකළ අයටයි කෘමීන්ගෙන් කරදර වුණේ. ඒ නිසා ඒ අය නැගිටලා, සත්තු ඉන්න නිසා අපිට මෙතන නිදගන්න හම්බ වෙන්නේ නැහැ කියලා ගොඩට ඇවිල්ල නිද ගත්තා. ඒ වගේම ගොඩ හිටිය අයගෙන් පාප කමීය කළ අයට, ඒ කෘමීන් මතු වුණාම, කරදර වුණ නිසා ඒගොල්ල ගඟ මැදදට ඇවිත් වැලි තලාවේ නිද ගත්තා. ඒ වැරදි කළ අය. ඔන්න කමීය ක්‍රියාත්මක වෙන හැටි. ඉතින් ඔය අතරේ හදිසියේම වගේ මහ ඝන කලුවලාවක් ඇවිල්ලා, සමහරවිට

ගඟ ඉහත්තාවේ වෙන්න පුළුවන්, හදිස්සියේම මහා විශාල වර්ෂාවක් වැහැලා, ගංවතුර ගලාගෙන ඇවිල්ලා, අර මුළු පිරිසම ඇදගෙන ගිහිල්ලා මුහුදුබත් වුණා. ඔන්න එතකොට ශාකා වංශය විනාශ කළා වාගේම, විඩුඩහ සහිත පිරිසත් ඒ විදියටම විනාශ මුඛයට පත් වුණා.

මේ සිද්ධියෙන් පස්සේ මහජනතාව අතර කථාවක් ඇති වුණා, අනේ මේ ශාකා වංශය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඥාති පිරිස නිකරුනේ, නිරපරාදේ මේ විදියට විනාශ කරලා දුම්මා නේද විඩුඩහ කියලා. ඔය කථාව සංඝයා වහන්සේලා බුදුන් වහන්සේට කිව්වාම, බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, 'නෑ මහණෙනි, ශාකායන් මේ ජීවිතයේ එහෙම වැරදි කරලා නැතත්, අතීතයේ අර කියාපු විදියට ගඟට විස දුම්මේ ඒ අකුසලය කරල තියෙනවා. ඒක වළක්වන්න බැරි නිසයි මේ විදියට සිද්ද වුණේ' කියලා.

ඊළඟට තවත් දවසක් ධම් සභාවේදී පිරිස රැස්වෙලා කතා කරනවා මේ විඩුඩහ පිළිබඳව. මේ තරම් පාප කම්පක් කරලා ආයෙන් ඇවිල්ලා රජකම් කරන්න හම්බ වුණේ නෑ, ඒ කට්ටිය ගඟ වතුරට අහුවෙලා ගියා කියලා. අන්න ඒ අවස්ථාවෙයි අපි අර මුලට ඉදිරිපත් කළ ගාථාව බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාළේ. දැන් අපි ඒ ගාථාවේ අර්ථයත් විචරණයත් ඉදිරිපත් කරන්න බලමු.

පුඤ්ඤානි හෙව පවිනන්තං
බ්‍යාසත්තමනසං නරං
සුත්තං ගාමං මහොඝොව
මච්චු ආදය ගච්ඡති

අදහස 'මල් පමණක් රැස් කරන්නා වූ, මල් රැස් කිරීම පිළිබඳවම මල් වලටම ලොල් වූ මනුෂ්‍යයාව, මහ ගංවතුරක් නිදිගත් ගමක් ඇදගෙන යන්නා වාගේ, ගසාගෙන යන්නා වාගේ, මාරයා ඇවිත් අරගෙන යයි' කියන එකයි. ඉතින් හතරපද ගාථාවක් නමුත්, මේක විග්‍රහ කරන්න කරන්න අපට ගැඹුරු අරුතක් මතු කරගන්න පුළුවන්. මේ හැම එකකම සිද්ධියට වඩා ඇතට යන ලොකු අරුතක්, මේ ගාථාව තුළ තිබෙනවා. ඉතින් මේ ගාථාව විතරක් කිව්වා නොවේ, ඒකට අදාළ ලොකු දේශනාවකුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්න ඇති. ඒක අහලා මාර්ග ඵල පවා ලැබූ බව සඳහන් වෙනවා.

අපි මේ කථාන්තරය ගැන හිතලා බලනවානම්, අපට ජේතවා කුල මානය නිසා කොයිතරම් විපත්තීන් සිදුවෙන්න පුළුවන්ද කියලා. ඒ ශාක්‍යයන්ගේ තියෙන කුල මානය නිසා අර විදියට උපක්‍රම යෙදුවා. ඒ කුට උපක්‍රම එළිවුණ අවස්ථාවේ විඩුඩහට දැඩි වෛරයක් ඇති වුණා. කොසොල් රජ්ජරුවන්ටත් වෛරයක් ඇති වුණා, ද්වේෂයක් ඇති වුණා වගේ. ඊටත් වඩා විඩුඩහට තමා පිළිබඳ කළ නිග්‍රහය ගැන වෛරයක් ඇති කරගෙන, බුදුරජාණන් වහන්සේ තුන් සැරයක් උත්සාහ කරලත් වළක්වන්න බැරි වුණා. වෛරයේ, පළිගැනීමේ චේතනාව කොයිතරම් ප්‍රබලද කියනොත්, හතරවන වරටත් විඩුඩහ ඇවිල්ලා, එතන අර කියන්නේ තමන්ගේ මනෝරූපය, තමන් බලාපොරොත්තුවන දෙය ඉෂ්ට කරගන්න වගේ ජේන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කිව්ව වගේ, අන්තිමට ඒක ඉෂ්ට කරගෙන රජකම් කරන්න හම්බවුණේ නෑ, මරණයට පත්වුණා.

නමුත් අපට ඒක තුළින් හිතාගන්න පුළුවන්, කුලමානය කියන එකෙන් කොයිතරම් සිත් පැරීමක්, විනාශයක් වෙනවද කියලා. අනික් පැත්තට අර ද්වේශය, පළිගැනීමේ චේතනාව අර තරම් විශාල අපරාධයක්. කුඩා කිරිදරුවනුත් සහිතව මුළු මහත් ශාක්‍ය වංශයම විනාශ කරන්නයි විඩුඩහ බලාපොරොත්තු වුණේ. ඒ වගේම හුගක් දුරට ඒක කළ බව සඳහන් වෙනවා. විවිධ ඉතිහාසගත වාර්තා තියෙනවා ඕක පිළිබඳව. ඇතැම් අය කියනවා සමහර කොටස් නිදහස් වුණා කියලත්. කොහොම නමුත් පුදුම අන්දමේ මහා විනාශයකට මුල වුණා, අර පළිගැනීමේ චේතනාව. ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්ගේ ශාක්‍ය වංශයට වන විනාශය දැකලත්, ශාක්‍ය වංශයෙන් ගිහිල්ලා පැවිදි වුණ කොතෙකුත් අය හිටියත් ඒ අයට කෙදිරිමක්වත් නැතිව, තමන්ම සාමකාමීව තමන්ගේම බුද්ධ බලය උපකාර කරගෙන, ඒ ශාක්‍ය වංශය බේරාගන්න උත්සාහ කළා. නමුත් බැරි තැන කමියටම ඉඩ දුන්නා. බුදු රහතුන්ටත් වළක්වන්න බැරි දෙයක් තමයි මේ කමී වක්‍රය කියන එක. ඒකට ඉඩ දීලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මතාව පිළිගත්තා. ඉතින් අන්න ඒකත් අපට ආදර්ශයක්. බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්ගේ වංශය ආරක්ෂා කරගන්න කියලා සාමකාමීව ඉතාම සියුම් විදියේ ක්‍රමයක් යෙදුවා තමන්ගේ ඥාතීන් බේරාගන්න ආ බව දන්වන්න. ඒ හැරෙන්න විඩුඩහට වැඩි ආයාචනයක්වත් කළේ නෑ. ඉතින් කොහොම හරි ඔන්න ඔය විදියයි ඒ කථාවේ බාහිරව පෙනෙන ටික.

ඊළඟට අපට මේකෙන් ගතහැකි දේවල් බොහොමයි. දැන් මේ විඩුඩහ රාජ ඵෙශ්වය්ඨය, රාජ ඉසුරු නිසා ඒවායින් මත්වෙලා, හෝග මදය ඒ හැම එකකින්ම මත්වෙලා, මට පුළුවන් ඒ හැම එකක්ම කරන්න කියලා ලොකුවට කළාට මොකද, අන්තිමට තමන්ගේ කමියට දිට්ඨධම්මවේදනීය වශයෙන්ම විපාක විදින්න සිදු වුණා. ඊළඟට අපට හිතාගන්න පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකළ ආකාරයට, කම් විෂය අවින්තායයි කියලා කීවේ මොකද කියලා. ඒ තරම් පුදුම අන්දමිනුයි මේ කමිය ක්‍රියාකාරී වුණේ. දැන් බලන්න අර කුඩා කාමීන් පොළොවෙන් පැන නැගුනේ, වරද කළ අයට විපාක දෙන හැටියටත්, වරද නොකළ අය බේරාගන්න හැටියටත්. එහෙම සිද්ධි මේ කාලේ වුණත් මේ පින්වතුන්ට සිහියට නගාගන්න පුළුවන්. යම් යම් බරපතල ආපදවල් ගංවතුර පමණක් නොව, මුහුදු වතුර ගැලීම ආදී විනාශකාරී අවස්ථාවලදී ආශ්වය්ඨයවත් අන්දමට ඇතැම් අය බේරුණු හැටි. මෙළොව වශයෙන් බලනවිට හොඳ ජීවිත ගෙව්ව ඇතැම් අය පවා, කොහොම හරි එතෙන්ට ඇදිලා ආපු හැටි අහන්න ලැබෙනකොට අපට පුදුම හිතෙනවා. බුදු කෙනෙක් නොවන නිසා අපට කියන්න බැරි නමුත්, අපට ධර්මානුසාරයෙන් හිතාගන්න පුළුවන් මේවායේ යට කමියක් තිබෙන බව. පුද්ගලයින් ගැන හිතලා, ඒ විදියේ සාමුහිකව සිදුවන විනාශ යටින් කමියක බලපෑමක් නෑ කියන අදහසක්, ඇතැම් අය තුළ තිබෙනවා. මේවා ස්වභාවධර්මයෙන් ඉබේ වෙන දේවල්. නමුත් වෙනෙකක් තබා මේ ධාතු හතර - පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතු හතර - අපේ මේ ශරීරයේ තියෙන ධාතු හතර - ඔය වෛද්‍යවරු එහෙම දන්නවානේ, මේවායේ වා පින් සෙම් කියන කුපිතවීම් තියෙනවානේ, මේ කුපිතවීම් පවා බොහෝවිට සිදුවෙන්නේ අර යටින් තියෙන කම් වේග තුළයි. ඒ වාගේම තමයි බාහිරව තියෙන ධාතු හතරේ කුපිත වීම්. ඒවාටත් යම් යම් අවස්ථාවල පුදුම අන්දමේ කම් වේග සම්බන්ධ වෙනවා. මොකද කම් ආකර්ෂණය ඒ තරම් ප්‍රබලයි. ඒකමයි මේ සංසාරයේ බියකරු බව, 'කම්මස්සකතා', 'කම්මදයාද' ආදී වශයෙන් දක්වලා තියෙන්නේ. ඒ වගේම 'කම්මනියාමතා'.

හිතාගන්න බැරි තරම් පුදුම අන්දමේ කම් ශක්තීන් තියෙනවා. ඒවාට ඇදිලා එනවා. හතර මහා භූතයනුත් ඇතැම් අවස්ථාවල ඒවාට උපකාර කරනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ සංසාරයේ සත්ඤ්ඤාවට බලපාන කම් විපාක පිළිබඳව උපමාවකට දක්වලා තියෙනවා, 'අවුල් වූ නූල් බෝලයක් වගේ' කියලා. කමිය ගැන හිතනකොට ඒ අදහස අපට

තේරුම් ගන්න පුළුවන්. මේ පින්වතුන් සැදහැවතුන් නිසා, එක්කෙනෙක් පොඩි පුජාවක් කළත් සාදු! සාදු!! කියල අනුමෝදන් වෙලා, ඒ පින් බෙද ගන්නවා. ඒ පින් පිළිබඳවයි. පව පිළිබඳවත් අනුමෝදන් වෙන්න පුළුවන් බව බොහෝදෙනා දන්නේ නෑ. මේ පින්වතුන්ට නොයෙකුත් මාධ්‍ය මාර්ගයෙන් දැනගන්ට ලැබෙනවා තම තමන්ගේ සතුරෙක් මැරුණා කියලා, එක්කෝ සතුරු හමුදාවක් මැරුණ බව කියලා හිතමු. මේ යුද්ධ කාලේ බහුලව කෙරෙන දෙයක්. මේ යුද්දේදී මෙව්වර ප්‍රමාණයක සතුරු පිරිසක් මැරලා ඉන්නවා කියල කියනකොට, කී දෙනෙක් ඕකට සතුටු වෙලා, උඩ පැනලා අන්තිමට රතිඤ්ඤත් පත්තු කරනවද? නමුත් ඒ විදියට සතුටු වුණත් එයින් කෙරෙන්නේ මොකක්ද? අන්න අකුසලය අනුමෝදන් වෙනවා. එයින් පරිස්සම් වෙන්න ඕන. පින් අනුමෝදන් වීම ගැන මේ පින්වතුන්ට අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. කෙනෙක් හොඳ දෙයක් කෙරෙනකොට, ඒ ගැන සාදු! සාදු!! කියා ඒ පින් බෙද ගන්න පුළුවන්නම්, පවත් එහෙම බෙදගන්න පුළුවන්. අන්න එහෙම බෙද ගැනීමක් වෙන්න ඇති ශාක්‍ය වංශිකයෝ කරන්න ඇත්තේ. ගඟට විෂ දැනවා කියන එක, එක් කෙනෙකුට වුණත් කරන්න පුළුවන් දෙයක්. නමුත් විශාල පිරිසක් කුමන්ත්‍රණය කරලා, සාමූහිකව එකතුවෙලයි අර ගඟට විෂ දැමීමේ.

ඒ විදියේ දේවල් දැන් වුණත් සිදුවෙනවා. දැන් සාමාන්‍ය නීතිය අනුවත් පිරිසක් එකතු වෙලා එක් කෙනෙක් මැරුවොත්, ඒ පිරිසටම ඒකේ වගකීම, එහෙම නැත්නම් වරද හිමි වෙනවා. ඊටත් වඩා, නීතියේ තියෙන ධර්මානුකූල තත්ත්වයටත් වඩා, සාධාරණත්වයක් ලෝකයේ තියෙනවා. 'කම්ම නියාමනාව' කියන්නේ ඒකයි. ඒක අනුව 'වෙනනාහං හිකඛවෙ කමමං වදම්' කියන බුද්ධ වචනය තුළ ඔක්කෝම තියෙනවා. වෙනනාව තුළින් ඒක අනුමෝදන් වීම වශයෙන්, සහයෝගීතාව වත් දක්වුවහොත්, ඔන්න අහුවෙලා ඉවරයි තමයි. ඉතින් ඒකෙන් හිතාගන්න තියෙන්නේ, කොයිතරම් භයානකද මේ සංසාරය. අපි අර අවුල් වූ නූල් බෝලයක් ගැන කීවේ ඒකයි. බළලෙකුට නූල් බෝලයක් දීලා, 'මේක අවුල් වෙව්ව එකක්. මේකේ අවුල් ඇරලා දෙන්න' කීවොත්, එයා ඒක ඒ අතට, මේ අතට ඇදලා තව තවත් අවුල් කරනවා. ධර්මය ගැන නොදත්, සමයක් දෘෂ්ටිය නැති පුද්ගලයා අන්න ඒ විදියටයි ලෝකය එක්ක ක්‍රියා කරන්නේ. අර විදියේ දෙයක් ආවාම එයා සතුටු වෙලා උඩ පැනලා සතුරා විනාශ වුණා කියලා සතුටු වෙනවා. නමුත් අර විඩුඩහට වුණා වගේ, තමනුත් ඒ කම්මය රැස්කරගන්නවා.

අන්න ඒ විදියේ භයානක තත්ත්වයක් ලෝකයේ තියෙනවා. මේවා අවුල් කරගන්නවා, අනුන්ගේ කමත් තමන් එකතු කරගන්නවා. තමන්ම ඒවත් එක්ක පැටලෙනවා. අන්න ඒ පැටලෙන ස්වභාවය ලෝකයේ තියෙනවා. හොඳටත් පටලැවෙන්න පුළුවන්, නරකටත් පටලැවෙන්න පුළුවන්. මේ පින්වතුන් බොහෝ විට හොඳ පැටලිලි කියල හිතාගත්තු ඒවායේත්, අන්තිමට තියෙන තත්ත්වය මේ පින්වතුන්ට තේරිලා තියෙනවානේ. හොඳයි කියලා හිතාගෙන කරන පැටලිලිවලත්, කළක් යනකොට තේරෙනවා මේ පටලැවිල්ලේ කොයිතරම් ආදිනව තියෙනවද කියලා. මම මේ කියන එක තේරෙනවා ඇතිනේ. අනිත් පැත්තට පටලැවිල්ලෙන් එහෙම තමා. ඔන්න ඔතනමයි සංසාරේ භයානකකම තියෙන්නේ.

අපි කිව්වනේ 'ඕස' කියල වචනයක්, මේ ගාථාවල තියෙනවා. 'මහෝස' - 'මහා ඕසයක්'. ඇත්ත වශයෙන් අපට ජේන හැටියටනම්, මහෝසය කියලා මෙතෙක් හිතන් හිටියේ ගංවතුරය කියලා. රට මැදින් පටන්ගෙන, ගංවතුර ඇදගෙන යනවා මුහුදට. ඕක තමයි ලොකුම ඕසය. දෑත් ඉතින් මේ අලුත් සංකල්පයක්. අපිට අලුත් වචනයකුත් ඇවිල්ලා තියෙනවා, මුහුදම ඇවිල්ලා ගහගෙන මුහුදටම ඇදගෙන යනවා. එහෙම ඕසයකුත් තියෙනවා. ඒක ගැන තමයි කවුරුත් දන් කපා කරන්නේ. නමුත් ඊට වැඩිය භයානක ඕස හතරක් මේ ධර්මයේ සඳහන් වෙලා තියෙනවා. 'චත්තාරෝ ඕසා' කියල කියනවා. ඔන්න දන් එන්නේ ධර්මයේ ඒ ගැඹුරු පැත්තටයි. මේ ධර්මයේ තියෙනවා චත්තාරෝ ඕසා, ඕස හතරක් තියෙනවා. සත්ත්වයා මේ සංසාර සාගරයට ඇදගෙන යන ඕස හතර ගැන ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. මොනවද මේ ඕස හතර? කාම ඕස, භව ඕස, දිට්ඨි ඕස, අවිජ්ජා ඕස කියලා. කෙටියෙන් හැඳින්වුවහොත් මෙහෙමයි කියන්නේ. කාම ඕස කියල කියන්නේ පංචකාම සම්පත්තියට, අර දන් කිව්ව ලොල් වීම වාගේ. පංචකාම සම්පත්තියට ඇදිලා යාම තමයි ප්‍රකටවම, ප්‍රබලවම තියෙන එක, කාම ඕස. කාමයන්ට ඒ සැඩ වතුරට ඇදිල යනවා.

ඊළඟට භව ඕස කියලා කියන්නේ ඊට වඩා සියුම් අර්ථයකින්, පංචකාම සම්පත්තියට වඩා හිත පිළිබඳව තියනවා ගැඹුරු අංශයක්, රූප අරූප රාග කියලා. ඒවා අනුව රූප අරූප බ්‍රහ්ම ලෝකවල ඉපදෙනවා. බ්‍රහ්ම ලෝකවල ඉපදීමේ ආශාව, භව තෘෂ්ණාවක්. භව තෘෂ්ණාව තුළින් සිදු වෙන එකක්. ඒවාගේම ධ්‍යාන නිකන්තිය කියලා කියන්නේ,

ධ්‍යානයන්ට ආශාව ඇතිකර ගැනීම. ධ්‍යානය හොඳ දෙයක් හැටියට අපි සලකන්නේ. අතීත යෝගීන් වුණත් ධ්‍යාන ලොකු දෙයක් හැටියට ගත්තා. බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නලා දුන්නා, එතනත් තියෙනවා හව තෘෂ්ණාව. ධ්‍යානයකට සමච්ඡුතා කියන එක හරියට බඹරයක් වාගේ. බඹරයක් කරකවනකොට දන්නවනේ, නුල් ඔතලා ඔතලා හොඳට වෙර දමලා ගහනවා බඹරය. බඹරය ඒකේ වේගය තියෙනකම, ඔහේ කරකැව් කරකැව් තියෙනවා. බඹරය කෙලින් තිබුණට මොකද, අර ගත්තු වේගය තුළින් මේක කෙලින් තියෙනවා වාගේ පේන්නේ, අන්තිමට ඇදගෙන වැටෙනවා. ඔය වගේ තමයි ධ්‍යාන ශක්තීන් කොයින්රම් වෙහෙසිලා උපදවා ගත්තත්, ඒ ධ්‍යාන තුළින් ගහන බඹරය තමයි බුන්ම ලෝකවල ගිහින් කරකැව් කරකැව් තියෙන්නේ. අරුප ලෝකවල කල්ප ගානක් කරකැව් කරකැව් තිබිලා වැටෙනවා, ආයෙ වැටෙන්නේ සංසාරයටමයි. ඔන්න හව තෘෂ්ණාවේ තියෙන හයානක කම. සමථ විතරක් හිතන කට්ටිය ඔය ධ්‍යානාදී දේවල් ගැන ලොකුවට හිතනවා. ඒවාගේ හොඳ පැත්තකුත් තියෙනවා, හිත එකඟ කරගැනීම හොඳයි. නමුත් ඒවාට ඇල්ම ඇති කරගත්තොත්, ඒවාට ධ්‍යාන නිකන්ති කියල කියනවා. ධ්‍යානයට අසීමිත ඇල්මක් ඇතිකර ගත්තොත්, එහෙම නැත්නම් බුන්ම ලෝකවල උපදින්නය කියල විශේෂයෙන් ඒකම ඉලක්කය කර ගත්තොත් ඔන්න ඔය විදියේ තත්ත්වයක් එනවා. මොකද අවසානයේ, සංසාර සාගරයට ඇදිලා යන නිසා, එතනින් ප්‍රශ්නය විසඳෙන්නේ නැහැ.

ඊළඟට දිවියි ඕස කියල කියන්නේ, දෙසැටක් මිසදිටු. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා - විශේෂයෙන් මිත්‍යාදෘෂ්ඨි හැටියට හඳුන්වන. ඒවාට යට වුණාම, පහසු නැහැ ඒවායින් බේරෙන්න. හිත ඒවාටම ඇදිල ගියාට පස්සේ, ආයෙ වෙන එකක් පේන්නේ නැහැ. දිවියි වේගයෙන් අන්ධ වෙනවා.

ඊළඟට ඒ වගේම තමයි අවිජ්ජා ඕස කියලා කියන්නේ, වතුරයඊය සත්‍ය නොදැනීම. ඒක තමයි ඉහළම මට්ටමින් තිබෙන සියුම්ම ගැටළුව. වතුරයඊය සත්‍යය තේරුම් ගන්නේ නෑ කියලා කියන්නේ, ඔය කටපාඩම් කරලා කියන කීම නොවෙයි. අර මුළුමනත් පැවැත්මම දුකක් කියල තේරුම් නොගැනීම, මේ පංචස්කන්ධය සම්පූර්ණයෙන්ම දුකක් කියල තේරුම් නොගැනීම. අවිද්‍යාව නිසා සංස්කාර ඇතිවෙනවා කියන්නේ මොකක්ද? මේ පංචස්කන්ධය දුකක්

කියල තේරුම් නොගැනීම නිසා, තවත් පංචස්කන්ධයක් ඇති කරගැනීම සඳහා කරන සැරසීම්, අරඹුණු ටික තමයි, සංස්කාර කියල කියන්නේ. කෙටියෙන් ගත්තොත් එහෙම සලකාගන්න පුළුවන්. අප තුළ ඒ සංස්කාර රැස්කර ගැනීමට උත්සාහය, ඒවාට අප යෙදෙන්නේ, අර වතුරායී සත්‍යය ගැන අවබෝධයක් නැතිකම නිසයි කියලා කියන්න පුළුවන්. මොකද අවසානයේ දක්වන්නේ, මේ හැම එකක්ම දුකක් හැටියටයි. ඉතින් ඒ ගැන ගැඹුරින් අවබෝධයක් නැතිකම තමයි අවිජ්ජා ඕස කියල කියන්නේ. අවිද්‍යාව, නොදැන්ම පිළිබඳ ඕසය. එතකොට ඒ ඕස පිළිබඳ කථාන්තරය.

ඊළඟට ඒකෙම තව පැත්තක් තමයි - ධර්මයේ දැක්වෙන ඕස පිළිබඳනම් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ, මේ සැඩ වතුරවලින් එතෙර වීමක් ගැන කියනවා. ඒකට තමයි 'ඔසසස නිඤ්ඤාය' - එතෙර වීම කියන්නේ. ඕස තරණය ගැන කියවෙනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සැඩ වතුර හතරෙන්ම එතර වුණා කියල සඳහන් වෙනවා. රහතන් වහන්සේලාත් ඒ කියාපු හතරෙන් එතර වුණා කියල කියනවා. ඉතින් ඔය නොයෙකුත් විදියට යොදලා තියෙන්නේ මොකද? මෙන්න මේ සැඩ වතුර සංකල්පය ඊට වඩා ගැඹුරට ගිහිල්ලා එතන. මේ සැඩ වතුරෙන් එතර වීම පිළිබඳ කතාන්තරයේදී ඇතැම් තැනක සඳහන් වෙනවා;

පඤච ඡන්දෙ, පඤච ජහෙ
පඤචචුත්තරි භාවයෙ
පඤච සංගාතිගො භික්ඛු
ඔසතිණණාති වුච්චති

මේ ගාථාව බුදුරජාණන් වහන්සේ වදලේ එක්තරා දෙවතාවකුගේ ප්‍රශ්නයකට පිළිතුරු වශයෙනුයි. ඒ දේවතාවගේ ප්‍රශ්නය මෙහෙමයි.

කති ඡන්දෙ, කති ජහෙ
කතිචුත්තරි භාවයෙ
කති සංගාතිගො භික්ඛු
ඔසතිණණාති වුච්චති

දේවතාවෙක් ඇවිල්ලා බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනවා, කීයක් කපන්න තියෙනවද? කීයක් අතහරින්න තියෙනවද? කීයක් ඉහළට වඩන්න තියෙනවද? කීයක් නැති කරගත්ත කෙනාද සැඩ පහරින් එතෙර

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

වුණා කියල කියන්නේ? ඔය විදියේ ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙන් තියෙන ධර්ම ගැටළු, තේරවිලි වගේ ගාථා, ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. ඉතින් ඒ දේවතාව අහපු ප්‍රශ්නයට බුදුපියාණන් වහන්සේ දුන්න පිළිතුර තමයි, පඤ්ච ඡන්ද - පහක් කපන්න ඕන. පඤ්ච ඡන්ද - පහක් අතහරින්න ඕන. පඤ්චවුත්තරි භාවයෙ - ඉහළට පහක් වඩන්න ඕන. පඤ්චසංගාතිගො භික්ඛු - ඇලීම් පහක් නිමවු භික්ෂුව තමයි. ඔසතිණ්ණාති වුච්චති - සැඩ වතුරින් එතෙර වුණා කියල කියන්නේ.

ලෝකයා සංයෝජනයන්ගෙන් හවයට බැඳිල තියෙන්නෙ. ඒ සංයෝජන, ගණනින් දහයක් වෙනවා. ඒවා ඕරම්භාගිය, උද්ධම්භාගිය කියලා දෙකකට බෙදෙනවා. එයින් පහක් පහතට අදින බලවේග. ඒවානම් සක්කාය දිට්ඨි, විචිකිඡ්ඡා, සීලඛින පරාමාස, කාමරාග, පටිස. ඒවා හඳුන්වන්නේ ඕරම්භාගිය සංයෝජන නමින්. ඒවා තමයි කපන්න තියෙන පහ කියල කියන්නෙ. ඒ පිළිබඳව දැක්වෙන උපමාව මෙහෙමයි. කුරුල්ලෙක් පා වලින් බැඳලා ඉන්නවනම්, ඒ කුරුල්ල ඉගිල්ලෙන් බැඳුවට බැහැනේ. එතකොට ඒ පා වලින් බැඳලා ඉන්න බැම්ම කපන්න වෙනවා. ඔන්න ඔය වගේ කියනවා, ඕරම්භාගිය සංයෝජනය.

ඊළඟට උද්ධම්භාගීය කියන්නේ, ඉහළ මට්ටමේ රූප රාග, අරූප රාග, මාන, උද්දව්ච, අවිජ්ජා කියල කියන සියුම් අන්දමේ බැම්ම. එතකොට ඒවා ගැන සඳහන් වෙන උපමාව මොකක්ද? කවුරුහරි ගහක එල්ලිලා ඉන්නකොට, ඒ අත්ත අතහරින්න බැනේ. ඒ අත්තේ එතන උඩහට ඇදීමක් තියෙන්නේ. අත්තක එල්ලිලා ඉන්නවා කියන්නේ, උඩහට ඇදීමක්. ඒකයි මෙතන කීවේ, පහක් කපන්න තියෙනවා, පහක් අතහරින්න තියෙනවා. පහළට අදින බලවේග කපන්න ඕන. උඩට අදින බලවේග අතහරින්න ඕන. ඒවායේ නියම ආකාරය තේරුම් අරගෙන, රූප රාග, අරූප රාග ආදී බ්‍රහ්ම ලෝකවලට අදින ඒවා ඉවත් කළාට පස්සේ තමයි පහක් අතහැරියා වෙන්නේ.

ඊළඟට ඒවාට උපකාරී වන්නේ මොනවාද? පඤ්චවුත්තරි භාවයෙ. වඩන්න තියෙන්නේ සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා කියන ඒ පහයි. ඒ පහ වැඩීම කුළින් තමයි, ඔය සංයෝජන කැපීමත්, අතහැරීමත් කරන්න පුළුවන් වන්නේ. ඊළඟට පඤ්චසංගාතිගො භික්ඛු - ඒ නොයෙකුත් ඇලීම් තියෙනවා. රාග, දෝෂ, මෝහ, මාන, දිට්ඨි කියලා කියන ඇලීම් අතහරින්නත් ඕන. එබඳු භික්ෂුව තමයි ඔසතිණ්ණා

කියලා කියන්නේ. සැඩ වතුරෙන් එතෙර වුණා කියල කියන්නේ. ඔය විදියට ඕසය, සැඩ වතුර ගැන සඳහන් වෙනවා.

ඒ වාගේම අපි තව දුරටත් විග්‍රහ කරනවානම් මේ ගාථාව ගැන විස්තර කරනවානම් තියෙනවා, සුත්තං ගාමං කියල, නිදිගත් ගමක් ගැන කියනවා. නිදිගත් ගමක්, ගසාගෙන යන්නා වගේ, මාරයා ඇවිල්ලා අරගෙන යනවලු. මේ නින්ද ගැනත් අපි ටිකක් කථා කරලා, හිතලා බලමු. මේ නින්ද කියන එක ගැනත් අර විදියේම ප්‍රශ්නෝත්තර ගාථා තියෙනවා. ධම්මේ සඳහන් වෙනවා දේවතාවෙක් ඇවිල්ලා අහනවා,

කති ජාගරතං සුත්තා
කති සුත්තෙසු ජාගරා
කතිහි රජමාදෙති
කතිහි පරිසුජ්ඣතිති.

අවදිවෙලා ඉන්න අය අතර කී දෙනෙක් නිදගෙනද? නිදගත්තු අය අතර කී දෙනෙක් අවදිවෙලා ඉන්නවාද? එහෙම ඇහුවාම, බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා, පඤ්ච ජාගරතං සුත්තා - පඤ්ච සුත්තෙසු ජාගරා. ඒ කියන්නේ සාමාන්‍ය ලෝකයා අවදිවෙලා ඉන්නවා කියල හිතන අය අතර පස් දෙනෙක් බුදි. ඒ පහ කියලා කීවේ මොකක්ද? කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ටීනමිද්ධ, උද්ධච්ච-කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා කියන නිවරණ පහ. නිවරණ පහ කෙනෙක් කෙලෙස් නින්දට යවන සුළු දේවල්. ඒක නිසා ලෝකයේ අවදිවෙලා ඉන්න අයගෙන්, ඔන්න ඕවා තියෙන අය නිදි. එහෙමයි අපට තේරුම්ගන්න තියෙන්නේ. මේ තේරවිලි කවි වගේ දේවල්, තේරවිලි ගාථා, ධම් කාරණා පිළිබඳ තේරවිලි වශයෙනුත් ඉදිරිපත් කරල තියෙනවා.

පඤ්ච ජාගරතං සුත්තා - අවදිවෙලා ඉන්න අය අතර පස් දෙනෙක් නිදි. ඊළඟට නිද ගන්නා අය අතර පස් දෙනෙක් අවදිවෙලා. සාමාන්‍යයෙන් නිද ගත්ත හැටියට පෙනුනත්, අර කියාපු සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ තියෙනවානම්, අවදිවෙලා. කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ටීනමිද්ධ, උද්ධච්ච-කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා කියන නිවරණ ධම් තියන අය නිදි. නමුත් සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ ඒවාට කියන්නේ ජාගරිය ධම්, ඒවා තියෙන අය අවදිවෙලා. ඉතින් ඒකට හොඳ නිදර්ශනයක් කියන්නම්. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක්ක බොහෝ වාද කරපු කෙනෙක් තමයි, සච්චක නිගණ්ඨකයා. එක් අවස්ථාවක බුදුන් වහන්සේ එක්ක වාද

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

කරන අතරේ, සවිචක අහනවා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන්, 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දවල් කාලයේ නිදගෙන හිටියා කියන එක මතකද?' කියලා. 'එසේය, සවිචක, මම ග්‍රීෂ්ම සෘතුවේ අවසාන මාසයේ දවල් කාලයේ, පිණ්ඩපාතයෙන් පස්සේ දකුණු ඇලයෙන්, සිංහ සෙය්‍යාවෙන්, සති සම්පජ්ඣයෙන් යුක්තව සැතපුනා.'

එතකොට මෙයා කියනවා, 'ඇතැම් ශ්‍රමණ බ්‍රාහ්මණයින් කියනවා ඒක මුලා වූ නින්දක්' කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා, 'එපමණකින් ඒක මුලා වූ නින්දක් කියල මා කියන්නේ නෑ, යම් කෙනෙකුට නැවත උප්පත්තියක් ගෙනදෙන කෙලෙස් ආශ්‍රව ආදිය තියෙනවානම්, ඒක තමයි මුලා නින්ද. අනික් කෙනාගේ නින්ද, නින්දක්ම නොවේ' කියලා. අන්න ඒකයි අපට, ඒ අර්ථයෙන් ගන්න තියෙන්නේ. ලෝකයේ සාමාන්‍යයෙන් අවදිව ඉන්න අය අතර අර කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ටීනමිද්ධ, උද්ධච්ච කුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා කියන නිවරණයන් තියෙනකොට ඒක නිදි වගේ. නමුත් යම් කෙනෙක් නිදගෙන හිටියත් - එතන සති සම්පජ්ඣය ගැනත් කියවෙනවා - සද්ධාව, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඒ ගුණ ධර්ම වඩලා තියෙනවානම්, නිදගෙන හිටියත්, ඒ අය අවදියෙන්. ඉතින් ඔන්න ඔය විදියේ ගැඹුරු අර්ථ, අපිට මේක තුළින් මතු කරගන්න පුළුවන්.

ඊළඟට අපි හිතලා බලමු, මල් ගැන කීවේ මොකද කියලා. මේ පංචකාම සම්පත්තියයි මල් ගොමුවකට උපමා කළේ. ලෝකයේ තියෙනවා, විශේෂයෙන් මේ යුගයේත්, ඔය නොයෙකුත් ආකාරයේ සුභවාදී ආකල්ප. මේ තරම් විපත්ති සිද්ධ වූණත්, කෙලෙස්වලින් මුලා වූ ලෝකයට හැම තැනම සැපයි පේන්නේ.

ඉතින් අපි දැන් හිතමු නිෂ්පාදනය ගැන. වාණිජ ලෝකයේ, අපි ඒකට වාණිජ සහාය කියලා කියනවා. ඒකේ තියෙන්නේ මොකක්ද? තරගකාරී වාණිජ සහාය තුළ තියෙන්නේ, සුභ ආරම්භණ. අලුත් අලුත් නවතම විලාසිතා, මෝස්තර පිළිබඳ තරගකාරී මට්ටමකින් ඒවා ලෝකයට ඉදිරිපත් කරනවා, පාරිභෝගිකයන්ට. එතකොට නිෂ්පාදකයින්ගේ තරගකාරීත්වයක් තියෙනවා, අනිත් අයට වඩා නවතම අන්දමින් වඩාත් සුබෝපහෝගී විලාසිතාවන්, පාරිභෝගික ද්‍රව්‍ය ඉදිරිපත් කිරීමට. ඒ වගේම පාරිභෝගිකයන්ගේ පැත්තෙනුත් තරගකාරීත්වයක් තියෙනවා. අසල්වැසියාට වඩා ඉතාමත් ඉහළම මට්ටමින් පංචකාම සම්පත්තිය විදීමට, නවතම ඒවා සොයාගෙන සාප්පු සවාරි යනවා.

ඉතින් ඔක්කොම ඒ විදියට සැප ඔස්සේ ගියත්, මෙලොව වශයෙන් බලනවනම්, අන්න අර විදියේ රටේ ඇතුළතින් ආපු ගංවතුරකින් හරි, මුහුදු පැත්තකින් ආපු මුහුදු වතුරකින් හරි යම් අවස්ථාවක ඇදගෙන යනවා. මෙලොව වශයෙන් ඒ විදියේ විපත්තිකර තත්ත්වයක් තියෙනවා. පරලොව වශයෙන්, සංසාරික වශයෙන් බලනවානම්, අන්න අර කිව්ව කාම ඕස, භව ඕස, දිට්ඨි ඕස, අවිජ්ජා ඕස ආදියට යට වෙලා ඒත් සංසාර සාගරයට ඇදගෙන යනවා.

මන්න ඕකයි එතන ගාථාවේ පුඤ්ඤානි හෙව පවිනන්තං - බ්‍යාසන්තමනසං නරං - මල් විතරක් සොයමින් යාම, මල් සොය සොයා යාම පංචකාම සම්පත්තිය නමැති මල්, ඒ මල් ගොමුවට වැටුණාම, ප්‍රමාද නින්දට වැටිලා ඒවා එකතු කර කර යනවා. ජීවිතයේ යථා තත්ත්වය තේරෙන්නේ නැහැ. යථා තත්ත්වය මොකක්ද? ඒ ටික තමයි අපි දැන් මෙන න මුලදී මතුකළේ. එකක් මේ කමියේ භයානකත්වය. ඇත්ත වශයෙන් සංසාරය ඉතාම භය ජනක තැනක් හැටියට සලකන්නේ මොකද? මේ කමිය කියන එක කවදවත් විපාක නොදී ගෙවිල යන්නේ නෑ කියල බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරල තියෙනවා. විපාක නොදී ගෙවිල යන්නේ නෑ!

ඊළඟට ඒවායේ විපාක ශක්තිය බිඳින ක්‍රමයක්, බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්වල දීල තිබෙනවා. ඉහළම මට්ටමෙන් බිඳෙන්නේ, ලෝකෝත්තර මාර්ගවලින්. ලෝකෝත්තර මාර්ග තුළින් තමයි මේ කමි වක්‍රය යම් අවස්ථාවක බිඳෙන්නේ. ඊට මෙහා බිඳින්නේ අන්න අර කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨි කියල කියන අර මිථ්‍යාදෘෂ්ඨිවලින් වෙන්වුණ, යම්කිසි සමාස්තයක් අනුව ජීවත්වන පුද්ගලයා තමයි. යටත් පිරිසෙයින් දුගතිවලට වැටෙන්නේ නැතිව, මහා භයානක ප්‍රභාත හැටියට සලකන, අපායං දුගතිං - විනිපාතං නිරයං ආදී වචනයෙන් දක්වන, අපාය මාර්ගයෙන් වෙන්වෙලා, යටත් පිරිසෙයින් අර හොඳ මනුෂ්‍ය ආත්ම භාව, හොඳ ජීවන තත්ත්වයන් නිවන් දකින්න උපකාර කරගන්න පුළුවන් ජීවන තත්ත්වයක් ලබා ගන්න පුළුවන්. සමාස්තයක් අනුව ජීවත් වෙනවානම්, කමි වේගයේ ඒ ශක්තිය බිඳින්න එක පැත්තකින්, උත්සාහ කළ හැකිව තිබෙනවා. ඊටත් වඩා බුද්ධෝත්පාද කාලයකනම් කරන්න තියෙන්නේ, අපි මේ අවස්ථාවේ සඳහන් කළ ආකාරයට, ඕසතිණ්ණ විමටනම්, කලින් කිව්ව ආකාරයට පහක් කපන්න ඕන, පහක් අහචරින්න ඕන, ඊළඟට තව පහක් වඩන්න ඕන. වඩන්න ඕන පහ ගැන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

අපි විශේෂයෙන් හිතන්න ඕන. සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඒ ඉන්ද්‍රියන්.

දැන් සාමාන්‍ය ලෝකයා, අර කිව්ව මල් ගොමුව ඇතුළේ ඇවිදින අය, පාවිච්චි කරන්නේ අපේ මේ උප්පත්තියත් එක්ක ලැබිච්ච පංචේන්ද්‍රියයන් විතරයි. නමුත් මේ ධර්මයේ සඳහන් වෙන, ඒවා ලෝකෝත්තර ඉන්ද්‍රියයන්. ඉන්ද්‍රිය පහක්. ඒවා සිත පිළිබඳ දේවල්. දැන් මේ සාමාන්‍ය තිරිසනාටත් පොදුයි මේ පංච ඉන්ද්‍රිය. නමුත් ධර්මයක් පිළිපදින්න පුළුවන් සත්කයකුට, මනුෂ්‍යයකුට, දෙවියකුට තමයි මෙන්න මේ සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඉන්ද්‍රියයන් ඇති කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ආයඝී තත්කය ලබනකොටයි ඒ ඉන්ද්‍රියයන් හරියාකාරව පහළ වෙනවා කියන්නේ.

ඉතින් ඊළඟට ඒවා උපකාර වන බව තමයි අපට ආලවක සූත්‍රය ආදියේ සඳහන් වෙන්නේ. සද්ධාය තරතී ඔසං - සද්ධාව පිහිට කරගෙනයි, මේ සැඩ වතුර හතරෙන් එගොඩ වෙන්න පුළුවන්. සැඩ වතුර හතරෙන්, සංසාර සාගරයෙන්, එතරවීමටනම්, ප්‍රධාන වශයෙන්ම සද්ධාව උපකාර වෙනවා.

ඊළඟට සද්ධාවෙන් අනුබල ලැබුණොත්, සද්ධාව තුළින් කෙරෙන්නේ මොකක්ද? තමා තුළ සඟවාගෙන තියෙන ශක්තිය පවා මතු කරගන්න සූදනම්. අපි හිතමු හරියට මහ වැස්සකින් පස්සේ මහ සැඩ වතුරක් ගලාගෙන යනවා. මේ ගලාගෙන යන සැඩ වතුරේ, මේකෙන් එහා පැත්තට යන්න තියා හිතන්නවත් බැරිය කියා බැලූ බැල්මට පේන්නේ. නමුත් එහා පැත්තේ ඉඳලා බුදුපියාණන් වහන්සේ අහය මුද්‍රා ආදියෙන් පෙන්නුම් කෙරෙනවා, 'මම එතර වුණා, එතර වෙන්න පුළුවන්. එතර වෙන්න මේ විදියට මේ විදියට, පිළිවෙත් කළොත් එතෙර වෙන්න පුළුවන්.' අන්න එතකොට ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිවෙනවා. ඒ ශ්‍රද්ධාව අනුව තමයි වතුරට පනින්නේ. නැත්නම් 'අපෝ, කොච්චර සීතලද' කියලා අත් දෙකත් කරේ බැඳගෙන ඉඳිවි. ඒ වෙනුවට අන්න ශ්‍රද්ධාවන්තයා, මරණය හෝ තරණය කියලා, මේ සැඩ වතුරෙන් එතෙර වෙන්න, මේ ශාසනික ප්‍රතිපත්තිවලට බහිනවා. අන්න ඒ වගේ ලොකු කැපවීමක් මේ ශ්‍රද්ධාව තුළ තියෙනවා. ඒක තමයි ශ්‍රද්ධාවට 'අධි මොකක' කියලා කියන්නේ. ඒ ශ්‍රද්ධාව තුළින් විරිය මුද්‍රා හරිනවා. එහෙම නැත්නම් හංගාගෙන ඉන්නේ. හැකියාව තියනවා, නමුත් ඒක එලියට එන්නේ නැහැ. එලියට එන්නේ අර සද්ධාව තුළින්, මේක කරන්න පුළුවන් හැකි

සංඥාව ඇතිවෙනවා. එයාට එතනට යන්න පුළුවන්. එතනට ගිය අය ඉන්නවා. ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ තුළින් දකිනවා. ඒකයි ශාස්තෘන් වහන්සේ පිලිබඳ ශ්‍රද්ධාවයි කියල කියන්නේ. ඒක තුළින් ඇතිවෙන ශ්‍රද්ධාවෙන්, කායික, වෛතසික ශ්‍රද්ධාව ජනිත කරගන්නවා. මෙතෙක් ඵදිනෙදා ජීවිතයේ දුක්ගොඩ වැඩි කරගැනීම සඳහා කොයි තරම් වීයඝීයක් දරනවද මනුෂ්‍යයෙක්? කොයි තරම් දුක් ගැහැට විඳිනවද? ඊට වඩා සිය දහස් ගුණයක් මේ සංසාර සාගරයෙන් එතෙර වීම සඳහා වීයඝීය දරිය යුතුව තිබෙනවා. ඒ ටිකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර වීයඝීය පිළිබඳව ප්‍රකාශ කරන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ උත්කෘෂ්ඨම මට්ටමෙන්ම වීයඝීය යෙදුවා. අර චතුරංග සමන්තාගත වීයඝීය කියලා කියන්නේ - සමත්, නහරත්, ඇටත් පමණක් තිබියේවා! ලේ මස් වීයලියේවා! යම් අර්ථයක් සඳහා මම මේ උත්සාහය කරනවනම්, ඒ මට්ටම නොලබා මම මේ වීයඝීය අත හරින්නේ නැත, කියල කියන උත්කෘෂ්ඨම මට්ටමේ වීයඝීයක් යොදලා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ බුද්ධත්වය ලබා ගත්තේ. එතකොට ඒ මට්ටමින් බැරි වුණත්, ඊට කිට්ටුවකින් හරි වීයඝීයක් යොදන්න පුළුවන් වන්නේ, අන්න අර විදියේ ශ්‍රද්ධාවක් තියෙනකොටයි.

ඊළඟට ඒ වීයඝීය කියලා කිව්වට කළබලවීම නොවෙයි එතන තියෙන්නේ, උද්දව්වයක් ඇති කරගැනීම නොවෙයි, සතිමත්ව කළ යුත්තක්. සිහියෙන් යුක්තව කළ යුත්තක්. සිහියෙන් යොදන වීයඝීයයි ඇත්ත වශයෙන්ම සාර්ථක වෙන්නේ. ඒක අනුව ඒ වීයඝීය යෙදීමේදී, වීයඝීය අපතේ නොයන ආකාරයට සිහිය පාවිච්චි කරන්න සිද්ධ වෙනවා.

ඊළඟට ඒ වාගේම තමයි ඒවා එකතුවෙලා එනකොට, සතිය ශක්තිමත්වෙලා යම් අවස්ථාවක සමාධි තත්ත්වයට එනවා, ඊට වඩා ස්ථාවර තත්ත්වයකට. සමාධිමත් සිත කියලා කියන්නේ, මෙතෙක් විසිරිලා තිබුණ සිතේ තිබුණ හැකියාවන් සම්පූර්ණයෙන්ම මතුකරගන්න බැරිවුණා, නමුත් එකඟ වුණාට පස්සේ, මෙතෙක් නොපෙනුන දේ දකින්න පුළුවන් ශක්තියක් එනවා. ඒකට තමයි ප්‍රඥව කියල කියන්නේ. යථා ස්වභාවය, යථා තත්ත්වය අවබෝධ කරගන්න පුළුවන් ප්‍රඥාවෙන්. මේ හැම එකක්ම ධර්මයේ, ඉන්ද්‍රිය හැටියට දක්වල තියෙන්නේ. මේවා වැඩියයුතු දේවල්, වැඩිම තුළින් මේවා මතුකරගන්න ඕන. නිකම් නෑ, බැලූ බැල්මට නෑ මේවා. ඇස, කන, නාසය වාගේ බාහිරව පෙනෙන

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

දේවල් නොවෙයි ඇතුළතින්. මේවායේ යෙදීම තුළින්ම මේ ඉන්ද්‍රියයන් මතු කරගන්න ඕන.

සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ, මතු කරගැනීමෙන් තමයි යම් අවස්ථාවක, අර ඕසයෙන් එතෙරවෙන්න පුළුවන් වෙන්නේ. ඉතින් අපි ජීවිතය ගැන නිතර සලකා බලන්න ඕන. මේ යථාර්ථය කියන එක, බොහෝ දෙනාට ඉක්මණින්ම අමතක වෙනවා. පංචකාම සම්පත්තියට යටවුණාට පස්සේ, ලෝකයේ යථාස්වභාවය, වෙන එකක් තබා තමන්ගේ ජීවිතයේ අනිත්‍ය ස්වභාවය පවා අමතක වෙනවා. ජීවිතය ඉතාම කෙටි කාලයක්, අවුරුදු සියයට අඩු කාලයක් ගෙවන්නේ. නමුත් මේක තුළ මුළු මහත් ලෝකයම බදුගෙන, අර විඩුඩුභ කළා වාගේ, කරන්න පුළුවන් ඔක්කොම හපන්කම් කරන්න බලනවා. නමුත් කොයි වෙලාවේ මාරයා කොතනින් මතු වෙනවාද කියලා නෑ. ඒකට අතීත කම් වේග එකට එකතු වෙලා ඇවිල්ලා, යම් අවස්ථාවක ක්‍රියාත්මක වුණු වෙලාවේ, අර ඔක්කෝම සිහින බවට පත්වෙනවා. ජීවිතය සිහිනයක්! මුළු මහත් ජීවිතයම අන්තිමට සිහිනයක්!! දූන් ඇතැම් කෙනෙක් කල්පනා කරනවා අවසාන අවස්ථාවේදී, තමන්ට සතුටුවෙන්න පුළුවන් වන්නේ අන්ත අර ජීවිතයේ කරපු හපන්කම් නිසාය කියලා. ඒ එකක්වත් නොවෙයි අන්තිමට තමා ඉදිරියට ඉදිරිපත් වන්නේ, බලාපොරොත්තු නැති අන්දමේ තමන් හංගාගෙන හිටිය යම්කිසි මිනීමැරුමක්, හොරකමක් ඔවා පිළිබඳ නිමිත්තක් මතු වෙන්න පුළුවන්. ඕකට ගති නිමිති වශයෙන් ඊළඟට අපාය, තිරිසන් ලෝක ආදී ඒ විදියේ තැනක් ගැන සිතුවිල්ලක් අන්තිමට එන්නේ. මුහුදු වතුරට හෝ ගංවතුරට හෝ ගලාගෙන යනකොට, මෙතෙක් මේ ජීවිතයේ සාර්ථකත්වය, මෙතෙක් මේ ජීවිතයේ ගෙවූ සාර්ථකය කිවූ අන්දකීම් රාශිය නොවේ ඒ වෙලාවට මතක් වෙන්නේ. ඒක නිකම් සිහිනයක් බවට පත්වෙලා, අන්තිමට ඒ වෙනුවට මතක් වෙන්නේ, ඊළඟ උප්පත්තිය ලබාදෙන කම් ශක්තිය අනුව ඉදිරිපත් වෙන චිත්තජ රූපයයි. ඒක අනුව තමයි ඊළඟ රූපයක් මැවෙන්නේ, ශරීරයක් මැවෙන්නේ. ඕකයි සංසාරේ භයානකත්වය.

ඉතින් අනන්ත කාලයක් මේ විදියටයි අපේ ජීවිත ගෙවලා තියෙන්නේ. බුද්ධෝත්පාද කාලයක විතරයි, මේ සංසාර සාගරයෙන්, සංසාරය කියාපු ඕස හතරෙන් එතර වන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එදිනෙදා ගිහි ජීවිතය ගතකරන ආකාරය අපට වඩා හොඳින් මේ ගිහි පින්වතුන් දන්නවා. ජීවිතය පුදුම අන්දමේ විවිධ බලවේගවලින් ඒවාට යටවෙලා,

ඒවාට ඇදිලා අර කියාපු වාණිජ සහාය කුලීන් මනස එහෙම පිටින්ම පිස්සු තත්ත්වයකට පත්වන, පුදුම අන්දමේ ව්‍යාකූලතාවයක් සමාජයේ තියෙනවා. ඒවාට අනුනොවී සිටීමටනම් අපි ඇතුළතින් දියුණු කරගන්න ඕන, අර ශුද්ධා, වීයඝිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඉන්ද්‍රියයන්. ඒ ඉන්ද්‍රියයන් දියුණු කරගැනීමට උත්සාහයකවත් යෙදිය යුතුව තිබෙනවා. ඒ වාගේම තමයි අර කියාපු විවිධ විලාසිතා මෝස්තරවලට වඩා වාම් ජීවිතයකට නැඹුරු වෙලා, දැන් මේ වාගේ සිල් සමාදන්වීම ආදී අවස්ථාවක පින්වතුන්ට අර ධර්මයේ නියම වටිනාකම හඳුනා ගන්න ලැබෙනවා. ඔය ලෝකයේ තියන මෝස්තර විලාසිතා නොවෙයි. ඒවා තාවකාලිකව තිබිලා නැතිවෙලා යන දේවල්. සනාතන වටිනාකම් ලෙස සලකන්න පුළුවන් වන්නේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්න ඒ ශිලාදී ගුණධර්මවල වටිනාකම් සිහියට නගාගෙන, ඒවාට අනුරූපව තමන්ගේ ජීවිතය පවත්වා ගැනීමෙනුයි. ඒ තුළින් තමයි ජීවිතයේ නියම සැනසීමක් ඇති කරගන්න පුළුවන් වන්නේ. අතීතයේත් මේ කාලයේදීත් හොඳ ජීවිත ගතකළ ගිහි පින්වතුන්ට පවා යන්තම්වත් සැනසීමක් ඇතිකරගන්න පුළුවන් වන්නේ ඒ විදියේ සාර්ථක - අපි මේ සාමාන්‍ය ලෝකයේ සාර්ථක හැටියට නොසලකන නමුත් ධර්මානුකූල නිරවද්‍ය හොඳ ශිල සම්පන්න - ජීවිත ගෙව්ව අයට පමණයි. බණ, භාවනා කළ අයට පමණයි.

ඒ තත්ත්වය නුවණින් වටහාගෙන, මේ ගාථාවේ කියවෙන අන්දමට, අර මාරයා එන්නේ කොයි වෙලාවේද කියලා අපි නොදන්න නිසා කර්මානුරූපව, ඒකට කොයි වෙලාවේත් ලැස්ති වෙලා ඉන්න ඕන. ඒකයි අපි ඇතැම් අවස්ථාවල කියන්නේ, දැන් තියන විපත්තිකර ආපද සම්පන්න යුගයේ, ඇත්ත වශයෙන්ම හැම කෙනෙක්ම ජීවත්විය යුත්තේ ආසන්න සිතකින්. ආසන්න සිත කියන එක, අපි සාමාන්‍යයෙන් සලකන්නේ, වයසට ගිය අපේ මව්පිය ආදී ඒ ඥාතීන් මැරෙන්න ලංවෙනකොට, හාමුදුරු කෙනෙක් ගෙන්වලා, බණක් කියලා, මෙයාගේ හිත හරිගස්සන්න ඕන කියලා, ආසන්න හිත ගැන හිතලා අපි ඒකට වෙහෙසෙනවා. නමුත් නිරන්තරයෙන් මරණ බය ඇති කෙනා, මරණ ශක්තිය ඇති කෙනා, හැම තිස්සෙම උත්සාහ කරනවා ආසන්න සිතින් ඉන්න. ඒ මොකද කොයි වෙලාවේද දන්නේ නෑ මරණය. බාහිරින් එන විපත් ආදියෙන් පමණක් නොවෙයි, ශරීර අභ්‍යන්තරයෙන් එන රෝග පීඩා ආදී දේවල්වලින්, හිතුවෙවත් නැති අන්දමින්, මෙහෙම කපා කර කර ඉඳලා හිටි ගමන්ම කපාව නවතින්න පුළුවන්. අන්න ඒ විදියේ

තත්ත්වයක් මේ ජීවිතයේ තියෙන්නේ. එතකොට ඒ නිසා අපි නිරන්තරයෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකළ ආකාරයට, මැරෙන්න සුදනම් කියලා කියන්නේ ඒකයි. මැරෙන්න සුදනම් කියලා එක්තරා මට්ටමකින් හරි කියන්න පුළුවන් වන්නේ, අන්න අර ධර්මානුකූල ජීවිතයක් ගෙව්වොත් පමණයි. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒකෙහුත් සෑහිය යුතුයි කියලා කියන්නේ නෑ. මොකද? කොයි විදියේ බ්‍රහ්මලෝක ආදී තත්ත්වල ඉපදිලා, ඒ විදියේ දේව ලෝකවල ඉපදිලා හිටියත්, ඒ අයටත් යම්කිසි දවසක චුතචෙන්ත සිද්ධ වෙනවා. එතනින් චුත චෙන්ත සිද්ධ වෙනවා, ඒ කමිය ගෙව්ලා ගියාට පස්සේ. ඒ බමරය කරකැවෙන්නේ, ඒකේ තියෙන ශක්තිය තියෙනකම් පමණයි, ඒකට යෙදූ වේගය තියෙනකම් පමණයි, ඊළඟට කරකැවිල, කරකැවිල හෙමිහිට ඕක ඇදගෙන වැටෙනවා. ඒ වගේ තමයි බ්‍රහ්මලෝකවලත්, දිව්‍යලෝකවලත් තත්ත්වය. ඒ ටිකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වල දුන්නේ.

ඉතින් ඒක නිසා අපි කල්පනා කරන්න ඕන, මේක ගැඹුරින්ම විසඳීමටනම්, අන්න අර ප්‍රඥාව, විදර්ශනා ප්‍රඥාව, මතු කරගන්න ඕන. හැමතීස්සෙම හිත යොමුකරන්න ඕනෑ සංස්කාරයන්ගේ තියෙන අනිත්‍ය ස්වභාවය ගැනයි. ජීවිතයේ යථාර්ථය ඒකයි. යථා තත්ත්වය බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා දීලා තියෙන්නේ වචන තුනකින්, අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියලා. මේ හැම එකක්ම අපි මේ මමය, මාගේය කියලා ගත්තට මොකද, මේ ඔක්කොම ජීවත්වීමට දරන ප්‍රයත්න සමූහයක් පමණයි මෙතන තියෙන්නේ. ඇත්ත වශයෙන් ජීවිතයක් කියලා දෙයක් නෑ. අපි ජීවිතයක් කියලා කිව්වට, මෙතන තියෙන්නේ ජීවත්වීමට උත්සාහ දැරීමක් පමණයි. ඇතැම් විට නිරර්ථක ප්‍රයත්න රාශියක් පමණයි. උපමාවකට කියනවානම්, අලුත් පැදුරක නිදගන්න උත්සාහ කිරීම වගේ වැඩක්. අලුත් පැදුර පෙරළලා ඉවර වෙලා නිදගන්න හදනකොට, ඔන්න ආයෙත් ඇකිලෙනවා. ඒ වගේ දෙයක් මේ කරන වැඩ හැම එකක්ම, හොඳට කරලා ඉවරයි කියලා හිතනකොට, ඔන්න අනිත් පැත්තට කරකැවිලා එනවා.

විඩුඩහට වුණෙත් ඒකයි. අව්වර අර හතර සැරයක් වීයඝීය දරල, උත්සාහ කරල ගිහිල්ලා තමන්ගේ මනෝරථය සම්පූර්ණ කරගන්නා. අර ශාක්‍ය කුලයම විනාශ කරලා, ඒ ලේ වලින් බලාපොරොත්තු වුණ විදියට තමන් ඉඳගත්තු ලැල්ල හේදීම තුළින් තමන්ගේ මනෝරථය සම්පූර්ණ කරගෙන ඇවිල්ලා, නිද ගන්නා ගඟ මැද හරි ගොඩ හරි, නිකම් වතුරට

ගහගෙන ගියා. අන්න ඒ වගේ තමයි අපේ මේ ජීවන ඉලක්ක, හැම එකක්ම ලොකුවට ලබාගන්නා කියලා හිතනකොටම, සමහරවිට නොයෙකුත් දේවල් නිසා ඒවා විනාශවෙලා යන්න පුළුවන්. ඒ නැතත් යටත් පිරිසෙයින් මරණ අවස්ථාවේ ඒවා අතහරින්න වෙනවා. ලබාගත්තු නිලතල, උපයාගත්තු ධනය, රැස් කරගත්තු උපදවා ගත්තු දරුවෝ ඔක්කෝම අතහැරලා, අන්තිමට යන්න වෙන අවස්ථාවක් එනවා. එතකොට ඒකට හිත සුදුනම් කර ගැනීම තමයි කෙනෙක් විසින් කළ යුත්තේ. ඉතින් ඒක ජයගත්තු අවස්ථාව තමයි අමාත්‍ය, නිර්වාණ අමාත්‍ය කියලා කියන්නේ, මේ සියළුම පංචස්කන්ධයෙන් සිත ඇත්කරගන්න පුළුවන් වුණ අවස්ථාව. ඒ අමාත්‍ය කියලා කියන්නේ, මැරෙනවා නමුත් මරණ බය නෑ. මරණ බය නැතුව මැරෙන්න පුළුවන් අවස්ථාව තමයි නිවීම කියලා කියන්නේ.

නිර්වාණ අමාත්‍ය කියලා කියන්නේ වෙන අමුතු කෑමක් නොවෙයි, බීමක් නොවෙයි, දිව්‍ය ලෝකයේ තියෙන ආහාරයක් වාගේ දෙයක් නොවෙයි. නිර්වාණ අමාත්‍ය කියලා කියන්නේ යම් අවස්ථාවක, මරණභයක් නැතිව මැරෙන්න පුළුවන්නම්. මරණ බය තමයි ලෝකයා තුළ, හැම දෙනා තුළම තියෙන්නේ. මරණය භයක් නැතිව මැරෙන්න පුළුවන් තත්ත්වයක් තියෙනවානම්, ඒ තත්ත්වය ලබා ගැනීමයි. ඒ තත්ත්වය මෙලොවම ලබා ගත්තු උත්තමයින් ඒ තත්ත්වයට සමාපත්ති හැටියට සමච්චදිලා - අරහත්ඵල සමාපත්තිය කියන්නේ ඒකයි - අරහත් ඵල සමාපත්තියට සමච්චදිලා, අන්න අර නිවීම භුක්ති විඳිනවා. ඒක අමුතු ලෝකයක්වත් නොවෙයි. ලෝකයෙන් මිදීමයි එතන තියෙන්නේ. භව තරණයයි එතන තියෙන්නේ. ඕස තරණයයි එතන තියෙන්නේ - ඒකයි නිවීම කියලා කියන්නේ, නිවන කියලා කියන්නේ. සංසාරයේ තියෙන භයානකම තත්ත්වය තමයි නැවත නැවත ඉපදෙමින් මැරෙනවා, ඉපදෙමින් මැරෙනවා. ඉපදෙනවා, මැරෙනවා. ඉපදෙනවා, මැරෙනවා. ඉතින් උපදිනකොට සතුටු වුණත්, මැරෙන්නයි උපදින්නේ. එතකොට අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක් නිසා, මරණයෙන් බේරීම තමයි ලෝකයේ කරන්න තියෙන අන්තිමට ඉහළම, දක්ෂම වැඩේ. ඒකයි නිවන, නිර්වාණ අමාත්‍ය කියලා කියන්නේ. ඒ වචනය යෙදුවත් ඒක මේ පින්වතුන් ලෝකයක් හැටියට හිතන්න පුළුවන්.

නමුත් අර කියාපු සද්ධා, විරිය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ දියුණු කරගත්තු කෙනෙකුට ඒවායේ අවසාන ප්‍රතිඵලය වශයෙන්, අන්න අර මරණ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

බයෙන් තොරව මරණයට මුහුණදෙන්න පුළුවන් ශක්තිය අත් දකින්න පුළුවන් වෙනවා. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ, රහතන් වහන්සේලා අත්දුටුවේ. අන්න ඒ ඉලක්කය ඇතුළයි අද මේ පින්වතුන් වටිනා ශීලයක් සමාදන් වෙලා මේ ධර්මය ශ්‍රවණය කළේ. එතකොට හැම කෙනෙක්ම, හැම බෞද්ධයාම නිවන පතනවානම්, ඔන්න ඔකයි ඒ පතන්නේ. ඔය කියාපු සංසාර සාගරයෙන්, ඕසයෙන් මිදීමයි.

එතකොට ඒ ශක්තිය ලබා ගැනීමට අද දින මෙතෙක් මේ සිල් රැකීම තුළින්, බණ ඇසීම තුළින්, භාවනා කිරීම තුළින් යම් කුසල ශක්තියක් රැස් කරගත්තානම්, ඒ කුසල ශක්තිය තම තමන්ට මේ ජීවිතයේදීම කල්‍යාණ මිත්‍ර පිහිටත් උපකාර කරගෙන, බණ භාවනා සාර්ථක කරගෙන ඉක්මණින්ම ඒ තත්ත්වය ලබා ගැනීමට ධර්ම දේශනාමය හා ධර්මශ්‍රවණමය කුශල ශක්තියත් උපකාරවත් වේවා! හේතු වාසනා වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. තම තමන්ගේ නමින් නැසී මිය පරළොව ගිය ඥාතීන් ඇතුළු, අවිච්ඡේ පටන් අකනිටාව දක්වා වූ යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් මේ ධර්මදේශනාමය හා ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම්, ඒ හැම කෙනෙක්ම අනුමෝදන් වීම තුළින්, තම තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන සාක්ෂාත් කරගනිත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කර මේ ගාථා කියල පින් දෙන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහති...’

79 වන දේශනය

79 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 134)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

අපාරුතා තෙසං අමතස්ස දවාරා
යෙ සොතවනෙනා පමුඤ්ඤවනතු සදධං
විහිංසසඤ්ඤී පගුණං නභාසිං
ධම්මං පණිතං මනුජේසු බුහෙම’ති

- මජ්ඣිම නිකාය, අරියපරියේසන සූත්‍රය.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

ඇසළ පුර පසළොස්වක පෝය දවස අපට සිහි ගන්වන්නේ එද ඒ බරණැස ඉසිපතනේ මිගදයේදී තිලෝගුරු සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ධම්මකකඤ්ඤවනතන සූත්‍රය දේශනා කළ අවස්ථාවයි. ධර්මවක්‍රය පෙරළ අවස්ථාවයි. ශාසන ඉතිහාසයට අනුව ධර්මවක්‍රය පෙරළීම කියන ඒ ප්‍රාතිහාර්යමත් සිද්ධියට පසුබිම් වන යම් යම් වැදගත් කාරණා මතුකර දෙන අන්දමේ ගාථාවකුයි අද අපි මාතෘකාව හැටියට ඉදිරිපත් කරගන්නේ.

සැවැත් නුවර රම්මක කියන බ්‍රාහ්මණයාගේ ආශ්‍රමයේ රැස්වුණ හික්ෂු පිරිසක් අමතලා බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන්ගේ බුද්ධ චරිතයේ එක කොටසක් දේශනා කළ අවස්ථාවක, හෙළි කළ අවස්ථාවක, මෙන්න මේ ගාථාවට අදළ යම් යම් සිද්ධි සමූහයකුත් මතුකර දුන්නා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා ඒ සම්මා සම්බෝධිය ලබාගත්තට පස්සෙ සති කීපයක් විමුක්ති සුවය විදිමින් ගතකරලා තමන් වහන්සේ ඒ අප්පාල නුග රුක මුල වැඩ සිටි අවස්ථාවක මෙන්න මේ විදියේ සිතිවිල්ලක් ඇති වුණා කියලා. ‘මා මේ සොයාගත්ත ධර්මය ඉතාමත්ම ගැඹුරුයි. ඒක අන්‍යයන්ට තේරුම් කිරීම ඉතාම දුෂ්කරයි. ශාන්ත වූ, ප්‍රණීත වූ, තර්කයෙන් බැසගත නොහැකි වූ තරම් ගැඹුරු ප්‍රතීත්‍ය සමුප්පාද ධර්මය, නිර්වාණ ධර්මය මේ ඇලීම් තුළ හිරවී සිටින, ඇලීම් තුළ තණ්හාවෙන් රැදී සිටින සත්ත්වයාට තේරුම් ගැනීම අපහසුයි. මම ඉතින් ධර්මය දේශනා කළත් ඒ අයට ඒක තේරුම්ගන්න බැරිනම් නිකන් මම වෙහෙස වීමක් පමණයි’ කියලා ධර්මය දේශනා කිරීම පිළිබඳව මන්දෝත්සාහී වුණ බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කලා. නමුත් ඒ තමන්වහන්සේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මන්දෝත්සාහී වන බව දැනගත්තු බුන්ම ලෝකයේ සහම්පති බුන්ම රාජයා මේ ගැන සංවේගවත්ව, බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒ සිතුවිල්ල දැනගෙන 'ලෝකය විනාශ වෙනවා, නැති වෙනවා තථාගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට ධර්මය දේශනා නොකළොත්' කියලා ඒ අවස්ථාවේම - එතන කියවෙනවා - දික් කළ අතක් වක් කළ සැණින්, ඒ තරම් ඉක්මනින්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරියේ පහළ වෙලා වන්දනා කරලා ආරාධනා කළා 'භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, ලෝකයාට ධර්මය දේශනා කරන සේක්වා! සුගතයන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කරන සේක්වා! ලෝකයේ සිටිනවා කෙලෙස් මල අඩු සත්ත්වයින් ධර්මය තේරුම් ගන්න හැකියාව ඇති' කියලා ඊළඟට ගාථා තුනකින් බුදුපියාණන් වහන්සේට ආරාධනා කළා.

'අතීතයේ මේ බරණැස නොයෙකුත් විදියේ කෙලෙස් මල සහිත දේශකයින්ගෙන් ධර්මය ඉදිරිපත් වෙලා තිබෙනවා. නමුත් මේ නිර්මල ධර්මය භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරන සේක්වා! අමා දෙරවල් හරින සේක්වා!' කියලා ආරාධනා කළා. උපමාවකුත් ප්‍රකාශ කළා ඒ බුන්මයා 'යම් සේ පර්වතයක් උඩ නැගී සිටින කෙනෙක් හාත්පස ජනයා දෙස බලන්නා වගේ, ධර්මමය වූ ප්‍රාසාදයට නැග සිටින භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, තථාගතයන් වහන්සේ මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී මේ සංසාර දුකෙහි ගැලී සිටින ලෝකසත්ත්වයා දෙස බලා වදාරන සේක්වා!' කියලා ඊළඟට විශේෂ ආරාධනාවක් වශයෙන් අවසාන ගාථාවේ ප්‍රකාශ කළා.

'උටෙඨහි වීර විජිතසංගාම - සඤ්චාහා අනණ විචර ලොකෙ දෙසසසු හගවා ධම්මං - අඤ්ඤාතාරො භවිසසනති.'

'මාර සංග්‍රාමය දිනූ - එහෙම නැත්නම් කෙලෙස් සංග්‍රාමය දිනූ වීරයාණන් වහන්ස, නැගී සිටින සේක්වා!' සඤ්චාහ කියන්නේ සාක්තු නායකයාණන්. 'සාක්තු නායකයාණෙනි, ණය නැතුව ලෝකයේ හැසිරෙන සේක්වා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, ලෝකයාට ධර්මය දේශනා කරන සේක්වා! තේරුම්ගන්න පුළුවන් අය ලෝකයේ සිටිනවා' කියලා බුන්මයා ආයාචනාවක්, ආරාධනාවක් කළා.

ඒ අවස්ථාවේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා තමන් වහන්සේ බුන්මයා කළ ආරාධනාවත්, ඒ වගේම තමන්වහන්සේ සංසාරයේ දිගට පුරුදු කරගත්තු ඒ ලෝකයා පිලිබඳ මහා කරුණාවත්

මුල්කරගෙන ලෝකය බුදුඇසින් බලා වදළ බව. ඒ බුදුඇසින් බලා වදළ අවස්ථාවේ පෙනීගියා. 'ලෝකයේ කෙලෙස් රජස් අඩු අය, කෙලෙස් රජස් වැඩි අය, ඊලඟට ශුද්ධා, වීර්යය, සති, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඒ ආධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රියයන් දියුණු කරගත්තු අය, ඒවා දියුණු නොකරගත්තු අය, යහපත් අය, අයහපත් අය, ඒ වගේම ඇතැම් අය පරලෝකය ගැන භය ඇතිකරගෙන ඉන්න අය, පහසුවෙන් ධර්මය තේරුම්ගන්න පුළුවන් අය, බැරි අය ඔය ආදී වශයෙන් ලෝකයේ විවිධ අවබෝධ මට්ටම් මගේ බුදුඇසට පෙනී ගියා' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ සංඝයා වහන්සේලාට ප්‍රකාශ කළා.

ඊලඟට ඒක අනුව ඒක පෙන්නුම් කරන්න උපමාවකුත් වදලා. හරියට නිලුපුල් විලක, රත් පියුම් විලක, හෙළ පියුම් විලක ඇතැම් නිලුපුල් රත් පියුම්, හෙළ පියුම් ජලයෙන් හටගෙන, ජලයෙහිම වැඩී, ජලයේ යටම පෝෂණය වෙමින් තිබෙනවා. ඇතැම් නිලුපුල්, ඇතැම් රත් පියුම්, ඇතැම් හෙළ පියුම් ජලයේ මතු පිටට පැන නැගී ජලය මට්ටමට පැමිණිලා පවතිනවා. තවත් නිලුපුල්, තවත් රත් පියුම්, තවත් හෙළ පියුම් කොටසක් ජලයෙන් පැන නැගී, ජලයේ නොතැවරී සිටිනවා. අන්න ඒ වගේ මේ විවිධ අවබෝධ මට්ටම් ලෝකයා පිලිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේට ඒ පියුම් විලේ උපමාව ආශ්‍රයෙන් පෙනී ගියා. එහෙම පෙනිලා ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ බ්‍රහ්මයා කළ ඉල්ලීම පිළිගැනීම් වශයෙන් මෙන් මේ විදියට ගාථාව වදලා. දැන් අපි මාතෘකා කළ ගාථාවයි ඒ.

අපාරුතා තෙසං අමතස්ස ද්වාරා
යෙ සොතවනො පමුඤ්චන්තු සද්ධං
විහිංසසඤ්ඤී පගුණං නභාසිං
ධමමං පණිතං මනුජෙස්ස බ්‍රහෙම'ති

'අපාරුතා තෙසං අමතස්ස ද්වාරා', මම ඔවුණට මේ අමා දෙරවල් අරිනවා. කාටද? 'යෙ සොතවනො පමුඤ්චන්තු සද්ධං', කන් ඇති අයට, දෙසවන් ඇති අයටයි මං ඒ අමා දෙරවල් අරින්නේ. 'පමුඤ්චන්තු සද්ධං', කන් ඇත්තෝ ශුද්ධාව මුදු හරිත්වා. ශුද්ධාව ඒ දෙසට යොමු කරත්වා කියන එකයි. 'විහිංසසඤ්ඤී පගුණං නභාසිං - ධමමං පණිතං මනුජෙස්ස බ්‍රහෙම', 'බ්‍රහ්මය මම මේ නිකරුණේ වෙහෙස වීම ගැන හිතලා ධර්මය දේශනා කළේ නැත'යි කියලා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අමා දෙරටු ඇත ඔවුණට ඇරලා
දෙසවන් ඇත්තෝ සැදහැ මුදත්වා!
නිකන් වෙහෙසකැයි මුලදී සිතලා,
නොදෙසිම් සදහම් බඹරද, ලොවටා!

කියලා ඔය විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ගාථාවෙන් තමයි මේ අමා දෙරටුල් ඇරියා කියන ඒ ධර්මය දේශනා කිරීමට තීරණය කළේ. එතකොට බ්‍රහ්මරාජයා ඉන් සතුටු වෙලා, පැදකුණු කරලා බඹලොවට ගියා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊලඟට කල්පනා කළා ‘දැන් කාටද මම පළමුවෙන්ම ධර්මය දේශනා කරන්නේ?’ කියලා අර අවබෝධ මට්ටම් අනුව. බුදුරජාණන් වහන්සේට පළමුවෙන්ම පෙනී ගියේ තමන්ට ශාස්තෘ වශයෙන්, එහෙම නැත්නම් තමන්ට මුලදී ආර්ය පර්යේෂණය කරන අවස්ථාවේදී හමුවෙලා එක්කරා ප්‍රමාණයකට උදව් වුණ ආළාරකාලාම කියන ඒ ශාස්තෘවරයා. ‘මේ ආළාරකාලාම පණ්ඩිතයි. බොහොම කාලයක් තිස්සේ කෙලෙස් යටපත් කරගෙන ඉන්න කෙනෙක්. කාරණයක් තේරුම් ගන්න පුළුවන් ශක්තිය ඇති කෙනෙක්. ඉක්මනින්ම මේ ධර්මය තේරුම් ගන්න සමත්. මම ඒ ආළාරකාලාමයන්ට ධර්මය දේශනා කරන්න ඕනේ’ කියලා හිතනවාත් එක්කම දේවතාවුන් ඇවිල්ලා කිව්වා ‘භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ඒ ආළාරකාලාම ශාස්තෘවරයා මීට සතියකට කලින් පරලොව සැපත් වෙලා’ යි කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේට හිතුනාලු ‘මහා භාතියක් සිදුවුණේ. මේ ආළාරකාලාම ජීවත්ව හිටියානම් මේ ධර්මය ඉක්මනින්ම තේරුම් ගන්නවා’ කියලා. ඊලඟට කල්පනා කළා ‘කවුද සුදුස්සා?’ එහෙම හිතනකොට උද්දක රාමපුත්ත අනිත් ශාස්තෘවරයා සිහිපත් වුණා. ‘ඒ උද්දක රාමපුත්තන් ඒ වගේම පණ්ඩිතයි. ඉක්මනින්ම ධර්මය තේරුම් ගන්න දක්ෂයි’ කියලා හිතනකොටම ඒත් දේවතාවුන් ඇවිල්ලා මතක් කළා ‘කලින් දවසේ රාත්‍රියේ උද්දක රාමපුත්ත කාලක්‍රියා කළා’ කියලා. ඒ අවස්ථාවේත් බුදුරජාණන් වහන්සේට හිතුනා ‘ඒකත් මහා පාඩුවක්. උද්දක රාමපුත්ත ජීවත්ව හිටියානම් ඉක්මනින්ම ධර්මය තේරුම් ගන්නවා’ කියලා.

මන්න තුන් වෙනුවයි ඊලඟට කල්පනා කළේ ‘කාටද මම මේ ධර්මය දේශනා කරන්නේ?’ එතකොට කෘතඥතාපූර්වකව කල්පනා කළා ‘මා දුෂ්කරක්‍රියා කරන අවස්ථාවේ මට බොහොම පිහිටවුණා මේ පස්වග මහණුන් වහන්සේලා. උන්වහන්සේලාට පුළුවන් මේ ධර්මය ඉක්මනින්

තේරුම් ගන්න කියලා, ඊලඟට බැලුවා ඒ අය කොතේද වැඩ ඉන්නේ කියලා. පෙනුනා අර බරණැස ඉසිපතනයේ මීගදයේ සිටින බව. ඊලඟට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එතනින් පිටත් වුණා ඒ අයට ධර්මය දෙසීමට. ඒ යන අතරමග ගයාවටත්, බෝධි මණ්ඩලයටත් අතර උපක කියන ආජීවකයෙක් හමු වුණ බව ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර වදලා. ඒ උපක ආජීවකයා මේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ ඉන්ද්‍රිය ප්‍රසන්න බව දකලා, ඡවි වර්ණය පිරිසිදු බව දකලා, ප්‍රශ්න කලා ‘ඇවැත්නි, ඔබේ ඉන්ද්‍රියයන් ඉතාම පිරිසිදුයි. ඉන්ද්‍රියයන් ඉතාම ප්‍රසන්නයි. ඡවි වර්ණය පිරිසිදුයි. ඔබ කවරෙකුගේ ධර්මයක්ද අනුගමනය කරන්නේ? කවරෙක්ද ඔබේ ශාස්තෘවරයා?’ කියලා. එවිට කිව්වා ‘මට ශාස්තෘවරයෙක් නැ’ කියලා. ඊලඟට ගාථා පෙළක් බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළ බව ප්‍රකාශ කරනවා. ‘සබ්බාභිභූ සබ්බවිදුහමසම්’ ආදී වගයෙන් ‘මම මේ සියල්ල දැනගත්, මම සමයක් සම්බෝධියට පැමිණි කෙනෙක්’ ආදී වගයෙන් කියල තමන් වහන්සේ බුද්ධත්වය ලබාගත්තු බව ප්‍රකාශ කලා. ඒ වගේම ‘න මෙ ආචරියො අඤ්ඤාසොමෙ න විජ්ජති’, ‘මට ආචාර්යවරයෙක් නැ. මා හා සමාන කෙනෙක් නැ ලෝකයේ. මම තමයි අරහත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ’ කියලා තමන් වහන්සේව හඳුන්වාදුන්නා. නමුත් මේ උපක ආජීවකයා මොන යම් හේතුවක් නිසා හෝ ‘එහෙනම් ඔබ මේ කියන හැටියට අනන්තජීන නේද?’ කියලා ඒකත් අහගෙන ‘එහෙම වෙන්න පුලුවන්’ කියලා වෙන මාර්ගයක් අරගෙන ගිය බව සඳහන් වෙනවා.

ඊලඟට භාග්‍යවතුන් වහන්සේම අනුපිළිවෙලින් බරණැස බලා යමින් අවසානයේදී ඒ ඉසිපතනයේ මීගදයට ළං වෙනකොට පස්වග මහණුන් වහන්සේලා ඇතදීම දකලා ඔවුණොවුන් අතර කථිකා කරගත්තා ‘ඔන්න එනවා ඇවැත් ගෞතමයින්. ශ්‍රමණ ගෞතමයින් එනවා තමන්ගේ දුෂ්කරකියා අතහැරලා. බාහුලික එහෙම නැත්නම් සුබෝපභෝගී ජීවිතයකට ගිහිල්ලා දැන් අපි සොයාගෙන එනවා. අපි කවුරුවත් නොනැගිටී ඉඳිමු. පා සිවුරු පිළිගැනීම ආදී ගෞරවාන්විත ආචාර වාරිත්‍ර නැතිව පුටුවක් විතරක් තියමු ඕනනම් ඉදගන්න’ එහෙම කථිකා කරගත්තා. නමුත් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා සංඝයා වහන්සේලාට ‘මා ළං වෙන්න ළං වෙන්න ඒ අයට ඒ කථිකාවේ ඉන්න බැරි වුණා. ඉබේම වගේ ඇතැම් කෙනෙක් ඉදිරියට ඇවිල්ලා මගේ පා සිවුරු පිළිගත්තා. තවත් කෙනෙක් අර පස්දෙනා අතුරින් ආසනයක් පිළියෙල කලා. තවත් කෙනෙක් පා දෙවීමට පැන් සුදනම් කලා. නමුත්

ඒ විදියට ආගන්තුක සත්කාර කළාට මොකද ‘ආවුසෝ, ඇවැත්නි’ කියන ව්‍යවහාරයෙනුත් නම්නුත් මට ආමන්ත්‍රණය කළා.’ ඔන්න එතකොට භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ‘මම ඒ පස්වග මහණුන් වහන්සේලාට කිව්වා ‘මහණෙනි, මට නමින්, ආවුසෝවාදයෙන් අමතන්න එපා. මම නිර්වාණ අමෘතය සොයාගත්තා. මම ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තා. මම සම්මා සම්බෝධියට පැමිණියා. ඒක නිසා එසේ ව්‍යවහාර කිරීම සුදුසු නෑ’ කියලා ප්‍රකාශ කළා ‘කන් යොමු කරන්න, කන් නමන්න මම නුඹලාට ධර්මය දේශනා කරනවා. ඒ ධර්මය ඇසීම තුළින් නුඹලාට යම් අර්ථයක් සඳහා පැවිදි වුණාද ඒ අර්ථය ඉෂ්ට කරගන්න ලැබෙනවා’ කියලා. නමුත් ඒ පස්වග මහණුන් වහන්සේ පළමු වරට ඒක විශ්වාස කළේ නෑ. ‘කෙසේද ශ්‍රමණ ගෞතමයීනි ඒක වෙන්තෙ. අර තරම් දුෂ්කරක්‍රියා කරලත් ලබාගන්න බැරිවුණ දෙය දැන් ඉතින් ඒ විර්යය අනන්‍යලා ගිහිල්ලා බාහුලික වෙලා, එහෙම නැත්නම් සුඛෝපභෝගී ජීවිතයකට නැඹුරු වුණාට පස්සෙ කොහොමද සොයාගන්නෙ?’ කියලා ඒක විශ්වාස කළේ නෑ. දෙවනුවත් තමන්වහන්සේ පස්වග මහණුන්ට ඒක ප්‍රකාශකළත්, තෙවනුවත් ප්‍රකාශකළත් ඒ පස්වග මහණුන් ඒක පිළිගත්තෙ නෑ.

අන්තිමේදි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා ‘මහණෙනි, මම වෙනදත් නුඹලාට මේ විදියේ දෙයක් කිව්වාද?’ කියලා. ‘මහණෙනි, මම මීට කලිනුත් මේ විදියේ කතාවක් නුඹලාට කිව්වාද?’ කියලා. අන්න ඒක අහනවාත් එක්කම අර පස්වග මහණුන්ගේ අර ඇතිවුණ ආකල්පය වෙනස් වෙලා ‘නැතමය ස්වාමීනි’ කියලා ඒකට පිළිතුරු දුන්නා. මෙතෙක් ආවුසෝ කියල කිව්ව පස්වග මහණුන් වහන්සේලා ‘නැතමය ස්වාමීනි’ කිව්වා. අන්න ඒක තුළින් අපි යමක් ඉගෙනගන්න ඕන. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එතෙතදී පාවිච්චි කළේ වෙන ප්‍රාතිහාර්ය නෙමෙයි. සත්‍යයේ ප්‍රාතිහාර්යයයි. සත්‍යයේ ප්‍රාතිහාර්යය තුළින් අර පස්වග මහණුන් වහන්සේලා දමනය වුණා. දමනය වෙලා එතන ඉඳලා ඔන්න කන් නමන්න සුදනම් වුණා. ඒ අවස්ථාවේදී තමයි ඔන්න භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ‘එහෙනම් මහණෙනි, කන් දෙන්න. මම මේ ධර්මය දේශනා කරනවා’ කියලා දැන් ඔය අපි සඳහන් කළ ඒ ධර්මවකකඥාවතන සූත්‍ර දේශනාව කළේ.

ධර්මවකකඥාවතන සූත්‍ර දේශනාවේ මේ ධර්මවක්‍රය පෙරළීම කියන කාරණය තුළ තිබෙන ඒ වටිනා කාරණා, සැකෙවින්

අවස්ථානුකූලව ප්‍රධාන කාරණා ටික විතරක් අපි මතුකරන්න බලනවා. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දේශනාව එල්ල කළේ මේ පස්වග මහණුන් වහන්සේලාටයි. උන්වහන්සේලා ගත්තු දෘෂ්ටිය වුණේ අන්තකිලමානුයෝග කියන කයට දුක් දීම තුළින් විමුක්තිය ලබාගන්න පුළුවන් කියන අදහසයි. ඒක ඉවත් කිරීමට උපකාරවෙන අන්දමින් බුදුරජාණන් වහන්සේ, තමන්වහන්සේ ලබාගත්තු ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ඉදිරිපත් කළේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවක් හැටියට. අන්න ඒ සූත්‍ර දේශනාවේ ආරම්භයේදීම 'මහණෙනි අන්ත දෙකක් තිබෙනවා පැවිද්දකු විසින් නොසෙවිය යුතු. එහෙම නැත්නම් සේවනය නොකට යුතු. මොනවද? කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය. කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය කියන එක පංච කාම සම්පත්තියේ ඇලී ගැලී සිටීම. ඒක හීනය, පහත් කියන එකයි. හීනය, ග්‍රාමයයි. පොච්ඡන්තික. පුහුදුන් අයට සුදුසු එකක්. ඊලඟට අනාර්යයි. අනර්ථසංහිතයි. යහපත ගෙන දෙන දෙයක් නොවෙයි. අවැඩ පිණිස හේතුවන දෙයක් කියලා හඳුන්වලා කාමසුඛල්ලිකානුයෝගය කියන මේ එක අන්තයක්. ඊලඟට දෙවෙනි අන්තය හැටියට දැක්වුවේ අන්තකිලමානුයෝගය. ඒක හීන ග්‍රාමය නෙමෙයි. නමුත් ඒක 'දුකෙබ්බා', 'අනරියෝ, අනත්තසංහිතෝ'. ඒක දුක් ගෙනදෙන එකක්. ඒ වගේම අනාර්යයි. අනර්ථකරයි.

එතකොට ඒ අන්ත දෙක ඉක්මවලා ඔන්න තථාගතයන් වහන්සේ විසින් මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව අවබෝධ කරගෙන තිබෙනවා. ඒක 'චක්ඛුකරණි, ඥාතකරණි' ඔය විදියට දක්වනවා. ඇස පහළ කිරීමට, ඥානය පහළ කිරීමට, අවබෝධය ප්‍රඥාව පහළ කිරීමට, විමුක්තිය ලබාදීමට හේතුවෙන මාර්ගයක් බව හඳුන්වලා දෙනවා. ඊලඟට ඒ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තමයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා 'සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්ප, සම්මා වාචා, සම්මා කම්මන්ත, සම්මා ආජීව, සම්මා වායාම, සම්මා සති, සම්මා සමාධි' කියන ඒ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි ඊලඟට මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව හැටියට ඉදිරිපත් කළේ. චතුරාර්ය සත්‍යය ඊලඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් දක්වා වදලා. ඒ තමන් වහන්සේ සොයාගත්ත ආර්ය සත්‍යය, දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය. මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙනවා දුක්ඛ, සමුදය, නිරෝධ, මාර්ග කියන චතුරාර්ය සත්‍යයයි මෙතනදී මේ පළමු වරට බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වලා දෙන්නේ. ඒ හැම එකක්ම ආර්ය නාමයෙන් හඳුන්වනවා. දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය, ඊලඟට සමුදය, දුකේ හටගැනීමට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

හේතුව. ඊලඟට දුක නිරුද්ධ වීම නම් වූ නිවන. ඊලඟට ඊට මාර්ගය, ප්‍රතිපදාව. ඒකම තමයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව හැටියට දක්වා වදලේ.

දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය හැටියට හැඳින්වුවේ ‘ජාතිපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, ව්‍යාධි පි දුක්ඛා, මරණං පි දුක්ඛං, අප්පියෙහි සමපයොගො දුක්ඛා, පියෙහි විපපයොගො දුක්ඛා, යමපිච්ඡං න ලහති තමපි දුක්ඛං, සංඛිනෙතන පංචුපාදනකඛ්ඤා දුක්ඛා’ ඔය විදියට හැඳින්වූවා දුක කියන එක. ඉපදීම, ජරාව, ව්‍යාධිය, මරණය ඊලඟට අප්‍රියයන් හා එක්වීම, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම. තමන් බලාපොරොත්තු වෙන දේ නොලැබීම. සැකෙවින් ගතහොත්, කෙටියෙන් සලකා ගතහොත් පංච උපාදනස්කන්ධය ම රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන ඒ උපාදනස්කන්ධ පහ ම දුකක් කියලා ඒ විදියට දුකක්කන්ධය දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය හඳුන්වා වදලා. ඊලඟට දෙවනුව සමුදය සත්‍යය හැටියට තණ්හාවේ ස්වභාවය ප්‍රකාශ කළා. ‘යායං තණ්හා පොනොභවිකා’, පුනර්භවය ඇති කරන්න හේතුවෙන් මේ තණ්හාවයි. ‘නන්දිරාග සහගතා’, සතුවුවන ඇලීමේ ස්වභාවය ඇති දෙයක් මේ තණ්හාව. ‘තත්‍ර තත්‍රාභිනන්දනී’, ඒ ඒ තැන්හි සතුවුවන ස්වභාවය ඇති. ඊලඟට ඒක තුන් ආකාර කරලා දක්වනවා. කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා. පංච කාමයන් පිලිබඳව තියෙන තණ්හාව - තෘෂ්ණාව, භවයේ, සංසාරයේ සැරිසැරීමට භවයට ඇති ආසාව. ඊලඟට විභව තණ්හා කියලා කියන්නේ උච්ඡේද දෘෂ්ටිය හා එක්ව යන, භව තෘෂ්ණාවට අනිත් පැත්තට තියන, ආත්ම සඤ්ඤාවත් එක්කම යන විනාශ කර දැමීමේ අදහස. අන්ත ඒ විභව තණ්හාව. ශාස්වත දෘෂ්ටිය හා සම්බන්ධව භව තෘෂ්ණාව තිබෙනවා වගේ උච්ඡේද දෘෂ්ටිය හා සම්බන්ධව බැඳී තිබෙනවා විභව තෘෂ්ණාව කියන එක.

මේ පැවැත්මෙන් මිදීමට දිවිනසා ගැනීම වගේ එහෙම ප්‍රතිපදාවක් ඒ කට්ටිය බලාපොරොත්තු වන්නේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුමත කරන්නේ එවැන්නක් නොවෙයි. මේ පින්වතුන් දන්නවා මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව තුළ තියෙන්නේ තමන්ගේ පුද්ගල පෞරුෂය පිලිබඳව සම්පූර්ණ පරිවර්තනයක්, සමයක් දෘෂ්ටියෙන් පටන්ගෙන සම්මා සමාධිය කරා යන. ඒ විදියේ විමුක්ති මාර්ගයක් ඔස්සේ තමයි, ඒ ඇස, නුවණ, ප්‍රඥාව පහළ කරගන්නේ කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ වදලේ. ඉතින් අන්ත ඒ තෘෂ්ණාවේ ස්වභාවය ප්‍රකාශ කළා. ඊලඟට නිරෝධ සත්‍යය හැටියට දක්වලා ඒ තණ්හාවගේම, තසසායෙව තණ්හාය

අසෙස විරාග නිරෝධා, ඒ තණ්හාවම නිරවශේෂ වශයෙන් නිරුද්ධ කිරීම. එයින් මිදීම, එහි නොඇලීම කියන නිරෝධ සත්‍යය. එහෙම තමයි නිවන හැටියට දක්වා වදාළේ. ඊලඟට ඒකට මාර්ගය තමයි අර කියාපු මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව. මාර්ග සත්‍යය හැටියට තියෙන - සම්මා දිට්ඨි වල ඉඳලා සම්මා සමාධිය දක්වා යන ඒ අංග අට.

ඔය විදියට කෙටියෙන් ඒ චතුරාර්ය සත්‍යය හඳුන්වා දීලා ඊලඟට තවත් සුවිශේෂ විග්‍රහයක් එතෙතදී දක්වනවා. මේ එක එක සත්‍යයන් පිලිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය පිලිබඳව පළමුවෙන්ම තමන් වහන්සේට මෙය දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යයයි කියලා පළමුවෙනි වැටහීම ඇතිවුණා. ඊලඟට මේ දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය පිරිසිඳ දතයුත්තක්, සම්පූර්ණයෙන් අවබෝධ කටයුත්තක්. මේක පිලිබඳ අඩාල අවබෝධයක් ලෝකයා තුළ තිබෙන්නේ. මේක සම්පූර්ණයෙන් අවබෝධ කරගත යුතුයි. 'පරිඤ්ඤායං' කියලා කියනවා. එතකොට දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යය පිලිබඳව යොදන වචනය එතන ආර්ය සත්‍යය පිරිසිඳ දත යුතුයි. පරිඤ්ඤායං. ඒ අවබෝධය බුදුරජාණන් වහන්සේට ඇතිවුණා.

ඊලඟට තුන්වෙනුව කියවෙනවා 'පරිඤ්ඤානං'. පූර්ණ අවබෝධය දැනගැනීම මම ලබාගත්තා. ඔය අවස්ථා තුන තමයි 'තිපරිවට්ටං' කියලා කියන්නේ. අවසානයේ 'තිපරිවට්ටං දාදසාකාරං' යනුවෙන්, මේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිලිබඳව සඳහන් වෙනවා. යම්කිසි කෙනෙකුට මේක ගැටළුවක් වෙලත් තියෙනවා. පරිවර්ත තුනක් සහ දෙළොස් ආකාරයක් ඇති ධර්මවක්‍රයයි. මේ ධර්මවක්‍රය පරිවර්ත තුනක් සහ දෙළොස් ආකාරයක් ඇති එකක්. එතකොට මෙන්ම මේ දෙළොස් ආකාර වෙන හැටි ඔන්න දැන් දුක්ඛ සත්‍යය පිලිබඳව, මෙය දුක්ඛ සත්‍යයයි කියලා පළමුවෙනි එක. යමක් පිලිබඳව අමුතුවෙන් සොයාගැනීමම පරිවර්තයක්. පෙරළීමක්.

පළමුවෙනි පෙරළීම තමයි මේක දුක්ඛ ආර්ය සත්‍යයයි කියලා හඳුනාගැනීම. ඊලඟට ඒක පිලිබඳව තිබෙන, මේක තමන්ගෙ චිත්ත සන්තානය තුළින් මේක පෙරළන්න පුළුවන්, මේක ක්‍රියාත්මක කරන්න පුළුවන් කියන අවබෝධයයි 'පරිඤ්ඤායං' කියන්නේ. පිරිසිඳ දත යුතුයි. ඒ පිරිසිඳ දැන ගැනීම අවසාන වුණහම අන්න පෙරළිලා වක්‍රය සම්පූර්ණයි. 'පරිඤ්ඤානං'. ඔන්න එතකොට තිපරිවට්ටං. පෙරළීම් එහෙම නැත්නම් පරිවර්ත තුනක් එතන තිබෙනවා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඊලඟට සමුදය සත්‍යය පිලිබඳවත්, සමුදය සත්‍යය වශයෙන් හඳුන්වන්නේ අර කලින් සඳහන් කළ ආකාරයට තණ්හාවයි. මේ දුක් සමුදය ආර්ය සත්‍යයයි කියලා පළවෙනි වැටහීම ඇති වුණා. ඒක පිලිබඳව තියෙන්නේ 'ප්‍රභාණය'. තණ්හාවනම් ප්‍රභාණය කළ යුතුයි. දුරු කළ යුතුයි. ඉවත් කළ යුතුයි. එතකොට සමුදය සත්‍යය පිලිබඳව ඒ වචන තුන සඳහන් වෙනවා. මේ දුක් සමුදය සත්‍යයයි. ඊලඟට මේ දුක් සමුදය සත්‍යය 'පහාතබ්බං'. ප්‍රභාණය කළ යුත්තක්. ඊලඟට පහීනං. මා විසින් ප්‍රහීන කළා. විත්ත සන්තානයෙන් මේක නෙරපා දමමා.

ඊලඟට නිරෝධ සත්‍යය පිලිබඳව. අර කියාපු තණ්හාව නැති කිරීම තුළින් ඇතිවෙන්නෙ නිරෝධයයි. ඒ නිරෝධයම භව නිරෝධය. තණ්හා නිරෝධය. එතකොට ඒක පිලිබඳව සඳහන් වෙන්නෙ 'සව්ඡිකාතබ්බං'. සාක්ෂාත් කළ යුත්තක්. ප්‍රත්‍යක්ෂ කටයුත්තක්. නිරෝධය කියන එක ප්‍රත්‍යක්ෂ කටයුත්තක් බව තේරුම් ගන්නා. ඊලඟට ප්‍රත්‍යක්ෂ කළා. 'සව්ඡිකාතබ්බං, සව්ඡිකතං'. මෙතනත් තුනක් තියෙනවා. මේ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යයයි. මේ නිරෝධ ආර්ය සත්‍යය ප්‍රත්‍යක්ෂ කටයුත්තක්. ප්‍රත්‍යක්ෂ කළ හැක්කක්. ඒ වගේම මම ප්‍රත්‍යක්ෂ කළා, කියලා අන්න ඒ පැත්තෙනුත් සම්පූර්ණයි.

ඊලඟට මාර්ග සත්‍යය. ඔය ටික කරනකොට මාර්ගය වැඩිලා ඉවරයි. ඉතින් මාර්ගය පිලිබඳව කියන්නෙ ඒක 'භාවෙනබ්බං'. මාර්ග සත්‍යය වැඩිය යුත්තක්. වැඩිය හැක්කක්. ඒ වගේම වඩන ලදී, භාවිතං. ඔන්න එතකොට අර හතරයි, චතුරාර්ය සත්‍යය. අර විදියට තුනකට බෙදලා ගත්තොත් එතන දෙළොස් ආකාරයක් එනවා. 'තිපරිවට්ටං ද්වාදසාකාරං'. ඉතින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ අවස්ථාවේ පස්වග මහණුන් වහන්සේලාට 'මහණෙනි මං මෙන්න මේ චතුරාර්ය සත්‍යය ඔය කියාපු 'තිපරිවට්ටං ද්වාදසාකාරං' කියන ආකාරයෙන් පරිපූර්ණ වශයෙන් මගේ ඥාන දර්ශනය පිරිසිදු වනතාක් 'මම සම්මා සම්බුද්ධ' කියලා කිව්වෙ නෑ. එතකොට පිරිසිදු වුණ අවස්ථාවෙයි මම එම ප්‍රකාශය කළේ කියලා සංඝයා වහන්සේලාට ඒත්තු ගැන්වුවා.

ඉන් අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ මේ පින්වතුන් සමහරවිට දන්නවත් ඇති සෝවාන් මාර්ග ඥානයේදී ඒ මූලික දර්ශනය ලැබෙනවා. ආර්ය සත්‍යයන් පිලිබඳව සාමාන්‍ය අවබෝධය ඒ ආකාරයට ලැබුණත් ඒවා ක්‍රියාත්මක වුණ අවස්ථාවේ, පරිපූර්ණ වුණ අවස්ථාවේ තමයි

අරහත්‍වය හෝ අර කියාපු සම්බෝධිය බුදුරජාණන් වහන්සේ ලබාගත්තේ. ඒක සුවිශුද්ධ වුණා කියන්නේ ඒකයි. ඔන්න ඔය විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා 'මගේ ඥාන දර්ශනය තිපරිවට්ට දොදසාකාර කියන පරිවර්ත තුනක් සහ දෙළොස් ආකාරයකින් සම්පූර්ණ වුණ අවස්ථාවේදී මම දෙවියන්, මාරයින්, බමුන් කිසිවෙකු විසින් ආපසු හරවන්න බැරි අන්දමේ මේ වක්‍රය - මම මේ ධර්මවක්‍රය පෙරළවෙයි' වදලා. ඒක තමයි එතකොට ධම්මවක්‍රයට ධම්මවක්‍රය කියලා කියන්නේ. ධර්මවක්‍රය පෙරළවා එතන. ස්ව සන්තානයේ පෙරළ ඒ ධර්මවක්‍රය ලෝකයාටත් හඳුන්වා දුන්නා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා අවසාන වෙනකොට එතනදි සඳහන් වෙනවා මනුෂ්‍ය ලෝකයෙන් පස්වග මහණුන් අතරින් කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේ සෝවාන් මගට පැමිණියා කියලා. ඒක දක්වනවා එතන 'යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මං.'

එතකොට අපිට හිතාගන්න පුලුවන් සෝවාන් ඵලය තුළ තිබෙන ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය කෙටියෙන් දැක්වුවොත් ඔන්න ඔය වචන ටිකෙන් හඳුන්වන්න පුලුවන්. 'යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්මං.' යම්තාක් දෙයක් හටගන්නා ස්වභාව ඇත්තේද ඒ හැමදේම නිරුද්ධ වන ස්වභාව ඇත්තේය කියන එක. ඒක තමයි පටිච්ච සමුප්පාද න්‍යාය. එතකොට එතනත් වක්‍රයක්. ඇතිවීමත් නැතිවීමත් පිලිබඳවත් වක්‍රයක් තිබෙනවා. ඒක මේ පින්වතුන් දන්නවා පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය මෙතන කියවුණේ නැතත් දෙළොස් ආකාර පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය, උපාසිකාවන් පවා ඔය සප්කම්‍යායනා කරනවා අනුලෝම පටිලෝම වශයෙන්. ඒක තුළ තියෙන්නේ වක්‍රයක්, අවිද්‍යාව නිසා. සංස්කාර ආදී වශයෙන් හිඟිල්ලා අන්තිමට මේ පංචුපාදනස්කන්ධය කියන දුක් ගොඩ ගොඩනැගෙනවා. යම් අවස්ථාවක අවිද්‍යාව ප්‍රහීන වුණානම් පංචුපාදනස්කන්ධය නිරුද්ධ වෙනවා. ඒ ටික තමයි මෙතන කෙටියෙන් සඳහන් වුණේ.

එතකොට අපට මේ සූත්‍රය දිහා බලලා හිතාගන්න බැ කොහොමද කොණ්ඩඤ්ඤ හික්මුන් වහන්සේ සෝවාන් වුණේ කියලා. නමුත් උන්වහන්සේලා අරගෙන තිබුණු ඒ දෘෂ්ටිය ඉවත් කළාට පස්සෙ, අර අත්තකිලමථානුයෝගය කියන ඒ අන්තය ඉවත් කළාට පස්සෙ, කාමසුබ්ලිකානුයෝගය කියන අන්තය කොහොමත් අතඇරලා තමයි ඒ තපසට බැස්සේ උන්වහන්සේලා. එතකොට ඒ මැදුම් පිළිවෙත සකස්

කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මා දිට්ඨි ආදී වශයෙන් ඉදිරිපත් කළ අවස්ථාවේ කොණ්ඩඤ්ඤ තාපසයාණන් වහන්සේ තුළ, මාර්ගාංග අවබෝධ ශක්තිය වැඩිලයි ඒ අවබෝධය ලබා ගත්තේ. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයේ ඒ සිද්ධාන්තයමයි වතුරාර්ය සත්‍යය තුළ තිබෙන්නේත්. දුක්ඛ, ඊලඟට යම් දුකක් තිබෙනවානම් ඒකට හේතුවක් තිබෙන්න ඕනෙ. හේතුව ප්‍රභීන කළ තැන දුක ප්‍රභීන වෙනවා. එතනත් වක්‍ර ස්වභාවයක් තිබෙන්නේ.

යමක් තිබෙනවානම් ලෝකයේ ඊට හේතුවක් තිබෙනවා. හේතු ඉවත් කළ තැන, හේතුව නැති කිරීම තුළ, අන්ත අර දුකත් නැතිවෙනවා. ඉතින් ඒ හැමතැනම තියෙන්නේ අර වක්‍රයයි. ඒ ධර්මවක්‍රය කොණ්ඩඤ්ඤ තාපසයා තුළ ක්‍රියාත්මක කිරීමෙනුයි 'යං කිඤ්චි සමුදයධමමං සබ්බං තං නිරොධධමමං' කියන ඒ අවබෝධය ආවේ. යං කිඤ්චි කියලා කියන්නේ මොකක්ද? අර කියාපු පංචුපාදනස්කන්ධයමයි. යම් අවස්ථාවක අවිද්‍යාව නිසානම් මේ පංචුපාදනස්කන්ධය අල්ලගන්නේ, අවිද්‍යාව නැතිවුණ තැන, අනවබෝධය ඉවත්වෙලා අවබෝධය ආපු තැන, අර ආත්මදෘෂ්ටිය අත හැරුණු තැන, කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා කියලා ඒ තණ්හා වලට හේතුවුණු ආත්මදෘෂ්ටිය ඉවත් වුණ තැන, අන්ත අර ප්‍රත්‍යක්ෂය එනවා කෙනෙකුට. ඒක ඇතුළතින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙලයි කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේට ධර්ම වක්ෂුස, දහම් ඇස පහළ වුණා කියලා කියන්නේ. වක්ඛුං උදපාදි, ඤ්ණං උදපාදි ඔය ආදී වශයෙන් සඳහන් වෙන ඇස, ඥනය, විජ්ජාව, ප්‍රඥව ඇතිවුණා කියලා කියන්නේ මේ දහම් ඇස පහළ වීමයි. කොණ්ඩඤ්ඤ තාපසයන් වහන්සේට ඒ දහම් ඇස පහළ වුණාට පස්සෙ උන්වහන්සේට ඒහිතික්ෂු භාවයෙන් පැවිද්ද ලබාදුන්න බව එහෙමත් සඳහන් වෙනවා.

ඉතින් මෙන්න මේ සිද්ධිය වුණාට පස්සෙ, බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවෙම 'අඤ්ඤාසි වතභො කොණ්ඩඤ්ඤාඤ්ඤ! අඤ්ඤාසි වතභො කොණ්ඩඤ්ඤාඤ්ඤ! කොණ්ඩඤ්ඤ මේ ධර්මය තේරුම් ගත්තා' කියලා උදන වශයෙන් ප්‍රීතිවාක්‍යය ප්‍රකාශ කළා. එද ඉඳලා අඤ්ඤා කොණ්ඩඤ්ඤ නාමය ලැබුණෙත් උන්වහන්සේට ඒක නිසයි. ඒ විදියට තමන්වහන්සේගේ සන්තානයේ පෙරළන ඒ ධර්මවක්‍රය අර පස්දෙනා වහන්සේලාගෙන් එක් කෙනෙකු තුළ සාර්ථක අන්දමින් පෙරළීම ගැන හිතල බැලුවහම ඒක මේ මනුෂ්‍ය ලෝකය තුළ පමණක් සිදුවුණ

පරිවර්තනයක් ලෙස හඳුන්වන්න පුළුවන්. ඒ අවස්ථාවේ තමයි මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්න - පිරිත් සප්ඤ්ඤානා ආදියේදී බොහොම දෙනා අසන්න ප්‍රිය ඒ ධර්මවක්‍රය පෙරළලා ගිය හැටි. දෙව්ලොවින් දෙව්ලොවට, බඹ ලොවින් බඹ ලොවට. ඒ ධර්මවක්‍රය පෙරළීමක් කියනකොට ඉහළට පෙරළියාමක් මෙතන සිද්ධවෙන්නේ. ඉහළට පෙරළියාමක් මෙතන. භූමාටු දෙවියන්ගෙන් පටන්ගෙන සදේවි ලොව, ඊලඟට බඹ ලොව ඔය විදියට පෙරළලා ගියා. පෙරළලා ගියේ අන්න අර නාද නින්නාද වශයෙන් මේකේ රාවය. ඉසිපතනයේ මීගදයේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ විසින් මේ විදියට ධර්මවක්‍රය කරකැව්වා කියන ඒ රාවය එතැනට විහිදිලා ගියා. ඉතින් ඔන්න ධම්මවක්‍රයවත්තන සූත්‍රයේ අඩංගු ටිකයි ඔය අපි ප්‍රකාශ කළේ.

දැන් මේක අපි තව ටිකක් හිතලා බලනවානම් මේ ධර්මවක්‍රය ගැන, ලෝකයේ බොහෝ දේවල් පවතින්නේ වක්‍රයක් හැටියටයි. කාල වක්‍රය. කාල වක්‍රය ගැන හිතලා බලනවානම් දවස ගැන හිතලා බලමු කලින්ම. දවල් කාලය අවසානයේ රාත්‍රී කාලය. රාත්‍රී කාලය අවසානයේ දවල් කාලයයි. ඔය විදියටයි කාල වක්‍රය දවසක් තුළ ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ. ඉතින් එහෙම ගිහිල්ලා අන්තිමට මේක දින, සති, මාස ඔය විදියට ගිහිල්ලා අවුරුදු ඔහොම යනවා. අන්තිමට කල්ප වශයෙන්. කල්ප වශයෙන් බැලුවත් ඒවායේත් තිබෙනවා, ඒ ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා සංවච්චට විච්චට කල්ප ගැන. මේ ලෝකය පිලිබඳ වක්‍ර ආකාරයක් තිබෙනවා. කාල වක්‍රයක් ඒ විදියට ක්‍රියාත්මක වෙනවා.

ඉතින් ඒ වගේම තමයි ඔය ආනා වක්‍රය කියන එකත්. ආනා වක්‍රය, ආඥා වක්‍රය කියන එකත් දැන් ඔය අතීතයේත් අඩබෙර ගැසීම් ආදී වශයෙනුත් එහෙම නැත්නම් අපි හිතමු රජ කෙනෙක් අසල් ජනපදයක යම්කිසි කැරැල්ලක් ඇති වුණාම තමන්ගේ ඇමතිවරු සේනාපතිවරු ඇරලා ඒවා සංසිඳුවලා ආවාට පස්සේ නැවත වාර්තා කරනවා. එතකොට තැගි බෝග එහෙමත් දෙනවා ඒ අයට. අන්න ඒ නැවත වාර්තා කිරීම. එතනත් වක්‍රය පෙරළලා ගිහිල්ලා ආපසු එනවා. ඒ වගේ දෙයක් තමයි මෙතනත්. එතකොට මේ ධර්මවක්‍රය අන්තිමට මේකේදී වාර්තා කිරීම කොහොමද වුණේ. ධර්මවක්‍රය පිලිබඳව ඒ ටිකයි මේ සූත්‍රයේ අගට සඳහන් වුණේ. 'අයඤ්ච දස සහසසී ලොකධාතු සඛකමපී සමපකමපී සමපවේදී අප්‍යමානො ච උළාරො ඔභාසො ලොකෙ පාතුරහොසි අතිකකමම දෙවානං දෙවානුභාවනති' කියලා ඒ සූත්‍රය

අවසාන වෙන්නෙ, අන්ත අර වාර්තා කිරීම වගේ මේ මුලුමහත් විශ්වය කම්පාවීම තුළින් මේ ආලෝකය විහිදීම තුළින් මේ ධර්මවක්‍රය ක්‍රියාත්මක වුණ බව ලෝකයාට ප්‍රත්‍යක්ෂ වුණා. ඒ වගේ තමයි මේ ආනා වක්‍රයත් ඒ විදියයි.

තවත් එකක් තිබෙනවා මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙනවා ඔය වක්‍රවර්තී රජවරු ගැන ඔය ධර්ම කතාවල තිබෙන, මේ කාලෙනම් සමහරවිට සමහර කෙනෙක් විශ්වාස නොකරන්නත් ඉඩ තිබෙනවා. නමුත් බුද්ධ වචනය වශයෙන් කියනවානම් ඔන්න නිදසුනක් වශයෙන් කියනවානම් මහා සුදස්සන ජාතකය. මහා සුදස්සන කියලා වක්‍රවර්තී රජ කෙනෙක් පිලිබඳව බුදුරජාණන් වහන්සේ පරිනිබ්බාන සූත්‍රයේත් ප්‍රකාශ කරනවා. කුසාවතී රාජධානියක් ගැන සඳහන් වෙනවා. අතීතයේ මහා සුදස්සන කියන වක්‍රවර්තී රජු පිලිබඳව මහා ආශ්චර්යවත් දේවල් එතන සඳහන් වෙන්නෙ. රජ කෙනෙකුට ඒ පහළවෙන වක්‍ර රත්නය. වක්‍රවර්තී රජ කෙනෙකුට වක්‍ර රත්නය පහළ වෙන්නේ පොහොය දවසක මතුමහල් තලයට නැගිලා එතනදී පොහොය අටසිල් සමාදන්වෙලා ඉන්න අවස්ථාවේදීයි කියලා කියනවා. ඒ වක්‍ර රත්නය පිහිට කරගෙන තමයි සිවු දිග, මුලු මහත් ලෝකය දිනන්නේ. ඒ විදියටයි ඔය ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ. වක්‍රවර්තී රජු පිලිබඳව කියන්නේ ධම්මකො ධම්මරාජා. ධාර්මික රාජ්‍යය පිලිබඳ සංකල්පයක් එතන තියෙන්නේ. මහා පින්වත්ත රජ කෙනෙකුට එබඳු අවස්ථාවක පහළවෙන රත්න හත අතුරින් එකක් තමයි වක්‍ර රත්නය. ඒ වක්‍ර රත්නය පිලිබඳව මහා සුදස්සන රජු පිලිබඳ ප්‍රවෘත්තියේ සඳහන් වෙනවා - කලින් අහලා තිබුණ නිසා මේ විදියේ වක්‍ර රත්නයක් පහළ වෙන්නේ සක්විති රජෙකුටෙයි කියලා, ඒ වක්‍ර රත්නයට කෙණ්ඩියකින් පැන් වත් කරලා 'මේ වක්‍ර රත්නය පෙරළී යේවා' කියලා යම් අධිෂ්ඨානයක් කලා. ඒ වක්‍ර රත්නය සිවුදිගට පෙරළී යමින් ඒ ඒ රටවල රජවරු මේ සක්විති රජුගේ වක්‍රවර්තී භාවය පිළිඅරගෙන තමන් යටත් වැසියන් වුණා. යටත් වැසියන් වුණේ යුද්ධයෙන් නොවේ ඔතන සඳහන් වෙන්නෙ. සිවුරැග සෙනහ එක්ක ගියාට වක්‍රවර්තී රජු තමන්ට නතු කරන්නේ කොහොමද? පංච ශීලය සමාදන් කරලා. සමාදන් කරවනවා.

සතුන් නොමැරිය යුතුයි. හොරකම් නොකෙරිය යුතුයි. කාමයේ වරදවා නොහැසිරිය යුතුයි. බොරු නොකිය යුතුයි. මත්පැන් නොබිය යුතුයි. තමන් මේ තමන්ට අයිති භූමිය තමන්ම පාලනය කළ යුතුයි කියන

ඔය ටිකෙනුයි ඒවා තමන්ට නතු කරගන්නේ. ඔන්න ඔය විදියේ කතන්දරයක් ඒ වක්‍රවර්තී රාජ කතාව පිලිබඳ සඳහන් වෙන්නේ. නමුත් එතෙන්දිත් කියවුණා අර වක්‍ර රත්නය මහා ආශ්චර්යවත් වක්‍ර රත්නයක්. එතන කියවෙන්නේ සහසාරං සනාභිකං. ඒ කියන්නේ 'අර'. රෝදයක පරාල වගේ දේවල් වලට තමයි ඔය 'අර' කියලා කියන්නේ. අර දහසක් ඇති, නිම් වළල්ලක් ඇති, මැද නාභියක් ඇති මහා වක්‍රයක්. ඒ වක්‍රය පෙරළී යනවාලු. රජවරුන් සෙනගත් ඒ අනුව යනවාලු. සමහරවිට සමුද්‍රවලිනුත්, මුහුදිනුත් එතෙර ඔහොම පෙරළීගෙන ගිහිල්ලා අන්තිමට ඒ සිවුදිග රාජ්‍යය දිනලා අවසානයේ ඇවිල්ලා ඒ වක්‍ර රත්නය නගරයේ කෙලින්ම පැළවුණා වගේ හිටිනවාලු ආපසු කරකැවිලා ඇවිල්ලා. එතනත් අන්න වාර්තා කිරීමක්. අර ආනා වක්‍රය වාර්තා කිරීමක් වගේ.

ඒ විදියට ඒ සංකල්පයට අනුරූපව තමයි මේ පින්වතුන්ට දැන් සිහිපත් වෙනවා ඇති අසිත තවුසා බෝසනාණන් වහන්සේ කුඩා අවදියේදී ප්‍රකාශ කළ ඒ අනාගත වාක්‍යය. ගිහිව සිටියොත් වක්‍රවර්තී රජ කෙනෙක් වෙනවා. පැවිදි වුණොත් සම්මා සම්බෝධියට පැමිණෙනවා. අන්න ඒ සම්මා සම්බෝධි සංකල්පයටත් එතකොට මේ ධර්මවක්‍රය කියන්නේ මොකක්ද කියලා මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන්. ධර්මවක්‍රයේ තිපරිවට්ටං ද්වාදසාකාරං කිව්වේ ඒකයි. වක්‍රවර්තී රජුගේ ඒ වක්‍ර රත්නය අර දහසක් ඇති, නිම් වළල්ලක් ඇති, නාභියක් ඇති, සබ්බාකාර පරිපුණ්ණං. හැම ආකාරයෙන්ම පරිපූර්ණ වූ වක්‍රයක්. ඒ වගේම තථාගත සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේගේ මේ ධර්මවක්‍රය, චතුරාර්ය සත්‍යය පිලිබඳව මේ ධර්මවක්‍රය - තිපරිවට්ටං. ද්වාදසාකාරං. පරිවර්ත තුනක්, පෙරළීම් තුනක් සහ දෙළොස් ආකාරයක්. ආකාර දෙළොස්ක් චතුරාර්ය සත්‍යයට අනුව හඳුන්වලා තියෙනවා. එතකොට ඒ වක්‍ර රත්නය පෙරළීමයි.

ධම්මවක්‍රපවත්තනය කියලා කියන්නේ මොකක්ද? වක්‍රය පෙරළීමේ ආනුභාවය නිසා අර මුහුද ඉක්මවලා ඒ දේශවලට ගිය වක්‍රවර්තී රජුගේ වක්‍ර රත්නය වෙනුවට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මවක්‍රය පෙරළන්නේ ඉහළට. ස්වසන්තානයේ පෙරළන ධර්මවක්‍රය අන්තිමට ඉහළට පෙරළන්නේ භූමාටු දෙවියන්ගේ ඉඳලා දෙවිලොව බඹලොව කරා, අකනිටාව දක්වා පෙරළනු බවයි කියවෙන්නේ. ඊලඟට ඒ රාවය තමයි, රාව නින්නාද වශයෙන් ලෝකයේ අර කියන ආලෝක ආදිය පැතිරුනායි දැක්වෙන්නේ. ඒ වගේම අපිට හිතාගන්න පුළුවන් මේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ධර්මවක්‍රම සංකල්පයේ ඇති වටිනාකම. මේක විත්ත සන්තානයේ අර කියාපු හැම දෙයක්ම එකම වක්‍රයක තියෙන්නා වගේ මේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය තුළත් තිබෙන්නේ මෙන්ම මේ යං කිඤ්චි සමුදය ධර්මමං - යමක් හටගන්න ස්වභාවයක්නම් ඒ හැමදෙයක්ම නිරුද්ධ වෙන ස්වභාවයක් ඇතියි කියන එකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ලෝකය පිලිබඳව දක්වා වදාළ මේ වක්‍ර ස්වභාවය මෙතනත් කියවෙනවා ධර්මවක්‍රම පෙරළීම තුළිනුත්.

එතකොට ඒ ධර්මවක්‍රම පෙරළීම නිසා ලෝකයේ ඇතිවුණ පරිවර්තනය අපිට හිතාගන්න පුලුවන්. ඒ බුද්ධ කාලයේ විත්ත සන්තානවල තිබුණ පරිවර්තනයත්, ඊලඟට ඒ වගේම දේශ දේශාන්තරවල ධර්මය පැතිරීම තුළිත්. මේ වතුරාර්ය සත්‍යය තුළ මුලු මහත් ධර්මයේම සාරාංශය අඩංගු වෙලා තිබෙනවා. හැම දෙයක්ම වතුරාර්ය සත්‍යයට එකතු කරන්න පුලුවන්. ඒ තුළම තිබෙනවා පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයට අදාළ ඒ ධර්ම න්‍යාය. අර කියපු යං කිඤ්චි සමුදයධර්මමං සබ්බං තං නිරොධධර්මමං කියන එක. ඉතින් මෙන්ම මේ ධර්මවක්‍රම පෙරළීම නිසා ඇසළ පුර පසළොස්වක පෝය දවස අපි විශේෂයෙන් අනුස්මරණය කරනවා ලෝකයේ මහාම පරිවර්තනයක්, විශාලම පරිවර්තනය සිදුවුණු අවස්ථාව හැටියට.

ලෝකයේ සියල්ල ඇත කියන අන්තයක් තිබෙනවා. සියල්ල නැත කියන අන්තයක් තිබෙනවා. ශාස්වත දෘෂ්ටියක්, උච්ඡේද දෘෂ්ටියක් කියලා අන්ත දෙකක් තිබෙනවා. ඒ දෙක මැදින් මගක් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා. ලෝකයාගේ විත්ත සන්තානයේ තිබෙන මේ අවිද්‍යාව නිසා පංචුපාදනස්කන්ධය කියන මේ දුක් ගොඩක් ලෝකයා ඇති කරගන්නවා. දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ ඒවා තුළ හිරවී ඉඳිමින්. යම් අවස්ථාවක මේ අවිද්‍යාව ඉවත් කළානම් අන්ත ඒ අවස්ථාවේ අවිද්‍යාව නිසා ඇතිවන සංස්කාර - අවිද්‍යාව තුළින් ඇතිවෙන සංස්කරණය - ආත්ම දෘෂ්ටිය තුළින් ඇතිවෙන සංස්කරණය ඉවත් වෙනවා. ඒ සංඛාර නිසාමයි මේ විඤ්ඤුණය නම් ලෝකයත්, මමත් කියලා දෙකක් - සො ලොකො, සො අත්තාමි, මේ ලෝකය, මේ මමයි කියලා දෙකක් පිලිබඳ සංකල්පය ඇතිවෙන්නේ.

ඒ තුළින් ඇතිවෙනවා විඤ්ඤුණ නාමරූප ආදී වශයෙන් ඇතිවන වක්‍රයක්. ඒකත් දිය සුළියක් වගේ කරකැවෙනවා මේ විත්ත සන්තානය තුළ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් තමයි අර තණ්හාව උපාදන

ආදී වශයෙන් භවය කරා යන්නේ. භව නිරෝධයනම් වූ නිවන කරා යන පරිවර්තනයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මය තුළින් ඉදිරිපත් කළේ. මේ ධර්මවක්‍රය බොහෝ දෙනා සලකන්නේ සමහරවිට සාමාන්‍ය සංකේතයක් පමණක් හැටියට. නමුත් මේක තුළ තියෙන ගැඹුර කල්පනා කරන්නට ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේට හැකියාව තිබුණා - උන්වහන්සේ තුළ තිබූ ශක්තීන් වලින් වක්‍රවර්තී රජ කෙනෙක් වෙන්න.

සේල කියන බ්‍රාහ්මණයෙක් එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ දුටුවහම බුදුරජාණන් වහන්සේ පිලිබඳව පුදුම විදියේ වර්ණනා මුඛයෙන් ගාථා පෙළක් වදාලා. ඒක ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා සේල සූත්‍රය නමින්. සේල බ්‍රාහ්මණයා බුදු කෙනෙක් පහළ වුණා කියන වචනය අහනවත් එක්කම කොයි තරම් ශ්‍රද්ධාවක් ඇති වුණාද කියනවනම් තමන්ට ඒ ආරංචිය කියාපු කේණිය බමුණාට කියනවා 'බුද්ධෙධාතී හො කේණිය වදෙසී?' බුද්ධ කියලාද කියන්නේ? 'බුද්ධෙධාතී හො සෙල වදුමි.' බුද්ධ කියලයි මා කියන්නේ. ඒකම ප්‍රතිරාව කළාට පස්සේ විශාල ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිවෙලා ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශරීරයේ දෙතිස් මහා පුරුෂලක්ෂණ සම්පූර්ණයෙන්ම දැකලා ඇතිවුණ පැහැදීම පිට සේල බ්‍රාහ්මණයා කියනවා 'රාජා අරහති භවති', ඔබවහන්සේ වක්‍රවර්තී කෙනෙක් වෙන්න සුදුසුයි. වක්‍රවර්තී කෙනෙක් වෙලා මේ මූලුමහත් ලෝකයාම තමන් වහන්සේට නතු කරගන්න කියලා ඒ අර ශ්‍රද්ධාව තුළින් ප්‍රකාශ කළා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඊට පිළිතුරු දුන්නේ 'රාජාහමසමි සෙල.' මම රජ කෙනෙක් තමයි. 'රාජාහමසමි සෙල. ධම්මරාජා අනුත්තරො.' මම ධර්ම රාජයා. අනුත්තර වූ ධර්ම රාජ.

මන්න දන් හිතාගන්න ඇතැම් කෙනෙක් මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනකොට - ඒක රාජ සංකල්පය ගැන සිදු කෙරෙන - බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙරෙහි ගෞරවය අඩු වීමට හේතුවීමක් කියලත් ඇතැම්විට කියනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේම හඳුන්වා දුන්නා 'මම ධර්ම රාජ.' අර විදියේ වක්‍රවර්තී රාජ නෙමෙයි සේල බ්‍රාහ්මණයාට කිව්වා 'රාජාහමසමි සෙල. ධම්මරාජා අනුත්තරො.' උත්තරීතර ධර්මරාජ. මම තමයි රජු වෙන්නේ. ඊලඟට සේල බ්‍රාහ්මණයා එතනින් නැවතුනේ නෑ. එහෙනම් ඔබේ සේනාපතියා කවුද කියලා ඇහුවා. 'මගේ සේනාපති සාරිපුත්ත.' සාරිපුත්ත මම පෙරළූ වක්‍රය තවදුරටත් පෙරළනවා. සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේ තමයි අග්‍ර

ශ්‍රාවකයන් වහන්සේ 'ධම්ම සේනාපති' කියන්නේ ඒකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේට බුද්ධරාජ, ධම්මරාජ කියලා ප්‍රකාශ කරන්නේ, ධර්ම රාජයාණන් වහන්සේ කියලා ප්‍රකාශ කරන්නේ උන්වහන්සේගේම වචන අනුවයි. ඒ වගේම ධම්ම සේනාපති කියලා කියන්නේ අර රාජ සංකල්පය අනුවයි. ඒක තුළින් හිතාගන්න පුළුවන් මේ අපේ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේට තිබුණු විකල්ප මාර්ගය තමයි සක්විති රජ කෙනෙක් වීම. ඒ වෙනුවට ධර්ම රාජා කෙනෙක් වුණා.

එතකොට සක්විති රාජ්‍යය තමයි ලෞකික ලෝකයා උසස්ම තැන හැටියට හිතන්නේ. ලෞකිකත්වයෙන් හිතලා බලනවානම් බුදු කෙනෙක් පහළ නොවූ යුගයක සක්විති රජ කෙනෙක් තමයි ලෝකයේ ඉහළම සම්පත්ති විඳින්නේ. ඒවා ධර්මයේ සඳහන් වෙන්නේ කෙනෙකුට විශ්වාස කරන්න බැරි අන්දමින් අසු භාරදහේ ඒවායේ සැප සම්පත්. මේ කාලයේ ඔය සුඛෝපභෝගී කියන ජීවිත ගෙවන අයට ලැජ්ජා හිතෙන විදියේ මහා පුදුම සුඛෝපභෝගීත්වයකින් යුක්තව නමුත් ධාර්මික ජීවිතයක් ඒ සක්විති රජවරු ගතකළ බව පෙන්නුම් කරනවා ගිහි මට්ටමින්. එතකොට ඒ ගිහි ලෝකයේ ඉහළම සංකල්පය. ගිහි කෙනෙක් වශයෙන් රජ කෙනෙක් හැටියට හිතන්න පුළුවන් පහසුවෙන්ම මුලු ලෝකය දිනාගන්න, පංච සීලය සමාදන් කරවීමෙන් මුලු ලෝකයම නතු කරගන්න මහා පුදුම සංකල්පයක් වක්‍රවර්තී සංකල්පය තුළ තිබෙනවා.

ඒත් මහා පුණ්‍යස්කන්ධයක් නිසයි අර විදියට පොහොය දවසේ, මතු මහල් තලයේ සිල් සමාදන් වෙලා ඉන්න අවස්ථාවකයි මේ රජ කෙනෙකුට අර සත්රුවන් පහළ වෙනවයි කියන්නේ වක්‍ර රත්නය ඇතුළු. ඒ තත්ත්වයට වඩා, ඒක ඉක්මවූ ලෝකෝත්තර උත්තරීතර ධර්මරාජ ස්වභාවයයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ලබා ගත්තේ. ඒකයි ඒ සේල බ්‍රාහ්මණයාට ප්‍රකාශ කළේ 'මම ධර්මරාජ. මම උත්තරීතර ධර්මරාජ. මගේ සේනාපතියා සාරිපුත්තයි. මම මේ කරකැවූ මේ ධර්මවක්‍රය සාරිපුත්ත ඒක තවදුරටත් පෙරළනවා.' ඒ වගේම මේ පින්වතුන්ට සහේතුකව හිතාගන්න පුළුවන් තවත් සූත්‍රයක් මේ සූත්‍ර දේශනා අතර තිබෙනවා මැදුම් සඟියේ සව්ව විභංග සූත්‍රය කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක සාරිපුත්ත මහරහතන් වහන්සේට පැවරුවා ධම්මවක්‍රය පවත්නා සූත්‍රය තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ තමන් වහන්සේ කෙටියෙන් වදල මේ සූත්‍රය විග්‍රහ කරන්න. ඒ පිලිබඳව පැහැදිලි විග්‍රහයක් සාරිපුත්ත මහ රහතන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළා. මේක

බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුමත කළා. අන්ත එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ පෙරළව ධර්මවක්‍රය අර කිව්ව ඒ ධර්ම සේනාපතීන් වහන්සේ ඒකට අනුව තවදුරටත් පෙරළව බව අපට ඒ ධර්ම සාහිත්‍යයෙනුත් ඒත්තු යනවා.

ඒ අනුව අපි හිතාගන්න ඕනෙ මේ අපට දැන් පෙරළන්න තියෙන්නෙ අපේ චිත්ත සන්තානයෙන් ඔන්න ඔය ධර්මවක්‍රයයි. ඒ ධර්මවක්‍රය පෙරළන්නනම් අන්ත අර කියාපු පරිවර්තනය ඇති කරගන්න ඕනෙ. දැන් හැම කෙනෙක්ම මේ කාලයේ සෝවාන් වීම ගැන කතා කරනවා, සසර කෙළවර කිරීම ගැන. හැම කෙනෙක්ම අපි ළඟට එන අය 'තවත්නම් උපදින්න ඕනෙම නෑ' කියනවා. නමුත් ඒකට යන මාර්ගය ඇතැම් කෙනෙක් වරදවාගෙන තියනවා. සෝවාන් වීම කියලා කෙනෙක් යම්කිසි පංච සීලයක් හරියට රකිනවානම් එපමණකිනුත් සෝවාන් කියලා කියන කට්ටියක් ඉන්නවා. සමහර දේවල් හැදින්වීමේදී ඒවායේ අත්‍යාවශ්‍ය මූලික අවශ්‍යතාවයන් දක්වනවා ඇතැම් විට ඊට අනුසංගික වන. අනුසංගික කියලා කියන්නේ ඊට කෙලින්ම නෙමෙයි, ඊට අමතරව තියෙන කාරණාත් දක්වනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. අන්ත එබඳු කොටස් අල්ලගෙන ඇතැම් කෙනෙක් කල්පනා කරනවා යම් කෙනෙක් හරියට පංච සීලය රකිනවානම් එපමණකින්ම සෝවාන් වුණා කියලා. නමුත් මෙන්න මේ ධර්මවක්‍රයෙහි සුත්‍රයෙන්ම අපිට පෙනෙනවා අර සිදුවුණ පරිවර්තනය, වචන කීපයකින් අඤ්ඤ කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේ පිලිබඳව ප්‍රකාශ වෙනවා. යං කිඤ්චි සමුදයධමමං සබ්බං තං නිරොධධමමං. එතකොට සෝවාන් ඵලය ලබනවා කියලා කියන්නෙ අභ්‍යන්තරව චිත්තභ්‍යන්තරයේ සිදුවෙන, චිත්ත සන්තානයේ තුළ සිදුවන යම්කිසි විශාල පරිවර්තනයක්.

ඒ පරිවර්තනය සිදුවන්නේ කොහොමද? ධර්මානුකූලව කල්පනා කරලා බලනවානම්, මේ කියාපු සුත්‍රය පමණක් නෙවෙයි අනෙකුත් ධර්ම දේශනාදිය ආශ්‍රයෙන්, ඒක සිදුවන්නේ අන්ත අර පංචඋපාදනස්කන්ධය කියලා මේ අල්ලගෙන ඉන්න දුක පිලිබඳව යම් ප්‍රමාණයක දැඩි කළකිරීමක් ඒවා පිලිබඳව එපාවීමක් ඇතිවීම තුළින්. ඒක හඳුන්වන්නේ නිබ්බිද කියලා. ඇතැම් අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ ධර්මයන් අධර්මයන් වෙන්කර දැනගැනීමට මූලික වන සිද්ධාන්තය ප්‍රකාශකොට වදලා. ඔන්න අපි හිතමු යමක් අධර්මය නම් අවිනය නම් ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ විදියේ ප්‍රකාශයක් කරනවා. 'නෙතං එකතන

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

නිබ්බදය, විරාගය, නිරෝධාය, අභිඤ්ඤාය, සමෙබ්බාය, නිබ්බානාය සංවත්තති' ආදී වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනවා. ඒකාන්ත නිර්වේදය, ඒකාන්ත සසර කළකිරීම පිණිස මේක හේතුවෙන්නෙ නෑ. විරාගය පිණිස හේතුවෙන්නෙ නෑ. නිරෝධය පිණිස, උපසම්ප පිණිස හේතුවෙන්නෙ නෑ කියලා.

එයින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් ධර්මය නම් අන්ත අර කියාපු නිබ්බද කියලා කියන සසර කළකිරීමට හේතුවෙන්න ඕන. විරාගය පිණිස හේතුවෙන්න ඕනෙ. ධර්මයද අධර්මයද කියලා හඳුනාගැනීමේ සිද්ධාන්තය ඒකයි. ඉතින් ඒ අනුව අපට හිතාගන්න පුළුවන් අන්ත අර කොණ්ඩඤ්ඤා තාපසතුමා තුළ ඒ අවස්ථාවේ ඇතිවුණා වගේ - පඤ්චකාම සම්පත්තිය පිලිබඳ කිසිසේත්ම ප්‍රශ්නයක් නෑ තිබුණේ. අත්තකිලමානුයෝගය පිලිබඳ ප්‍රශ්නය පමණයි තිබුණේ. ඒකත් ආත්ම දෘෂ්ටිය මතින් ආපු එකක් බව හව තණහා, විභව තණහා කියන ඒ වචන කියවීම තුළින් උන්වහන්සේට වැටහෙන්න ඇති. අපට හිතාගන්න බෑ උන්වහන්සේලාගේ වැටහීම් ශක්තිය. යම්තමින් අපට ඉගියක් දක්වනවා පමණයි කරන්න තියෙන්නේ. ඒ තරම් පින්වලින් සම්පූර්ණ වුණ උත්තමයන් වහන්සේලා. නමුත් අපට ඒ ධර්ම න්‍යාය අනුව පෙනෙන තරමින් හිතුවොත් - අර වගේ පටු දෘෂ්ටි කෝණයක එල්බ ගන්නෙ නැතුව බුදුරාජාණන් වදළ විදර්ශනාව කියන විශේෂ දෘක්ම - වචන තුනකින් ඉදිරිපත් කරලා තියෙනවා. බෞද්ධ අපට කටට හුරුයි ඒක. හිතට නුහුරු වුණත් කටට හුරුයි. ඕනෑම දෙයක් වුණහම 'අනිච්චං, දුක්ඛං, අනත්තං.' ඒක අපිට පුරුදු වෙලා තියෙනවා සිංදුවක් පමණටම. නමුත් මේක අර කියාපු ගැඹුරට කිඳ බහින්න ඕන. සසර කළකිරීම සම්පූර්ණ වෙන ආකාරයට. ඇතැම් දේවල් අධාරව වුණානම් ඒ පරිවර්තනය සිද්ද වෙන්නෙ නෑ.

දැන් මේ ධර්මය පිලිබඳවත් අපි කිව්වා, සේඛ යනුවෙන් හැඳින්වෙන සෝවාන් තත්ත්වයට පත්වීම තුළින් මූලික දර්ශනය ලැබෙනවා. සෝතාපන්න කියලා කියන්නෙ මොකක්ද? ඒ වචන පවා දැන් බොහෝ විට විකෘත කරලා තෝරන බව අපට අහන්න ලැබෙනවා. සෝත කියන්නෙ කන නොවෙයි, සෝත කියන්නෙ දිය පහරක්. ගඟක වතුරකට කොටයක් වැටුණොත් ඒක මුහුදට ගලාගෙන ගිහිල්ලා නතර වෙන්නෙ. ඒ තරම් ස්ථිරවම අර ධර්ම මාර්ගයට වැටුණ අවස්ථාව තමයි සෝතාපන්න කියලා කියන්නෙ. ධර්ම ශ්‍රෝතයට එකතු වුණා. ධර්ම

ශ්‍රෝතයට පිටින් යන එක, එහෙම නැත්නම් ඒකට එරෙහිව යන එක තමයි ලෝකයේ මේ යන ගැමීම. අර කියාපු පංචකාම සම්පත්තිය තුළ යන්නේ ඒකයි. අවිද්‍යාව තුළින් ඇතිවෙන සංස්කාර ප්‍රවාහය, පින් හෝ වේවා පවී හෝ වේවා, ඒ සංස්කාර ප්‍රවාහය තුළින් මේ පංච උපාදනස්කන්ධයස්කන්ධ පහ ගොඩ නැගෙනවා. ඉතින් ඒකමයි තණහා පොනොහවිකා කියන්නේ. නැවත නැවතත් ඒක ඇතිවෙනවා. මරණ අවස්ථාවේ ඒ අප්‍රහීන වූ තණහාව නිසා ඇතිකරගන්න උපාදනය, ඒ අවස්ථාවට කර්ම ඉදිරිපත් කරලා, 'කමමං ඛෙතං, විඤ්ඤාණං ඛිජං, තණහා සිනෙහො' කියන ආකාරයට කර්ම ක්ෂේත්‍රයෙහි, විඤ්ඤාණ ඛිජය, තණහාව දිය සිරාව කරගෙන පැළ වෙමින් තමයි මේ සංසාර ගමන අපි යන්නේ.

ඒක නැති කරගන්නනම්, බුදුරජාණන් වහන්සේ දුන්න ඉඟි අනුව යම් කෙනෙක් මේ ලෝකයේ අර කියාපු නිබ්බිදව, සසර කළකිරීම, විරාගය කියලා කියන නොඇල්මට හේතුවන ඒ වින්තන පරම්පරාවයි අනුගමනය කළ යුත්තේ. මේ ත්‍රිලක්ෂණය තමයි නොයෙකුත් සම්මර්ශන විධි වශයෙන් - යෝගාවචරයින් දන්නවා ඇති - ඒවා ඇතැම් අවස්ථාවල තුනක් හැටියට, එකොළහක් හැටියට, දහඅටක් හැටියට, හතළිස් ගණන් හැටියට දක්වනවා. එක එක්කෙනාට වැටහෙන ආකාරයෙන් මේ ත්‍රිලක්ෂණය. ඉතින් ඒවා එකොළහක් හැටියට දක්වෙන තැන අනිච්චතො, දුකඛතො, රොගතො, ගණධතො, සලලතො, අසතො, ආබාධතො, පරතො, පලොකතො, සුඤ්ඤතො, අනත්තතො ආදී වශයෙන් එතන අර දක්වන්නේ එක එක්කෙනාට වැටහෙන ආකාරය. පංච උපාදනස්කන්ධයම ඒ එක එක ස්කන්ධය අනිත්‍ය වශයෙන්, දුකක් වශයෙන්, රෝගයක් වශයෙන්, ගඩක් වශයෙන්, උළක් වශයෙන් ඔය ආදී වශයෙන් ඒ විවිධ ආකාරයට මේක එපාවීමක් ඇතිවෙන ආකාරයෙන් මෙතෙහි කළයුතුයි.

මේ අසුභ භාවනා ආදී නොයෙකුත් භාවනා වලින් පෙන්නුම් කරන්නේ ඔන්න ඔය කියපු නිබ්බිදව ඇති කරගැනීමේ උපක්‍රමයයි. කුමටද නිබ්බිදව ඇති කරගන්නේ? ඒකාන්ත නිබ්බිදව. සම්පූර්ණ නිර්වේදය ඇතිවුණ අවස්ථාවේ තමයි නොඇල්ම ඇතිවෙන්නේ. නොඇල්ම තුළින් තමයි විරාගය. ඒ ළඟින් තියෙන විමුක්තිය හෙලිවෙන්නේ. විමුක්ති දෙර ඇරෙන්නේ විරාගයෙන්. විමුක්තියෙන් තමයි මේ පංචුපාදනස්කන්ධයේ අතහැරීම. ඒක අතහැරීමක් නෙවෙයි

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අතහැරෙනවා යම් ප්‍රමාණයකට. හොඳට සැරසිලා ඉන්න කැමති කෙනෙකුගේ කර උඩට අපි හිතමු මැරිව්ව ගැරඬි කුණක් වැටෙනවා. බලු කුණක් වැටෙනවා. ඒ අවස්ථාවේ උත්සාහයක් කරලා නෙමෙයි. ඉබේම වගේ උරහිස හොල්ලලා ඒක අතහැරලා දනවා. අන්න ඒ වගේ යම් ප්‍රමාණයකට හිතට අර කියාපු පංච උපාදනස්කන්ධය පිළිබඳව, අර කියාපු භාවනා ක්‍රම වලින් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ආදී වශයෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙනවානම් මේ එක එකක්ම මහා දුක් හැටියට, කරදර හැටියට, උලක් හැටියට, ගඩක් හැටියට, රෝගයක් හැටියට, ආබාධයක් හැටියට, අනුන්ගේ දෙයක් හැටියට, බිඳෙන දෙයක් හැටියට, හිස් දෙයක්, පුස් දෙයක් හැටියට තේරෙනවානම් අන්න ඒ අවස්ථාවේ ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන්ම විශාල කළකිරීමක් ඇතිවෙලා එතෙතදී අර පංච උපාදනස්කන්ධය අතහැරෙනවා. ඒ අතහැරීමෙන් තමයි විමුක්තිය ස්පර්ශ කරන්නේ. ඒකට කියන්නේ නිර්වාණය ස්පර්ශ කරනවා කියලා. නිර්වාණය ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙනවා කියලා කියන්නේ.

නිවීම කියලා කියන්නේ මොකක්ද? ඒවා දැවීමනම් ඒ දැවීම නැතිවුණ තැන නිවීමයි. මේ නිබ්බාන කියන වචනයත් බොහෝ දෙනා සෙල්ලමක් කරගෙන. ඒකත් අමුතු ලෝකයක් හැටියට හිතාගෙන හව තෘෂ්ණාව වැඩෙන ආකාරයට නිවන පිළිබඳවත් සංකල්පනය කරනවා. නමුත් ධර්මය තුළ තිබෙන්නේ අර කියාපු තණ්හාව නැති කිරීමමයි නිරෝධ සත්‍යය. තසසායෙව තණ්හාය අසෙසවිරාගනිරොධා. එකී තණ්හාවගේ නිරවශේෂ නිරෝධය ඇති කිරීම ප්‍රමාණයමයි. ඒ හැර වෙන දෙයක් නොවේ.

අන්න ඒ චතුරාර්ය සත්‍යය තුළම තියෙනවා ඒ කාරණය. යම් හේතු ප්‍රත්‍යයක් නිසා මේ හවය ඇතිවෙනවානම්, මේ පංචඋපාදනස්කන්ධය ඇතිවෙනවානම්, ඒ හේතු ප්‍රත්‍යය නැති වුණ තැනම නිවනයයි. අන්න ඒකයි හිතාගන්න තියෙන්නේ. ඒකට මාර්ගය තමයි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය. ඒකෙන් දන් ඔය සිල්ලර වශයෙන් යන්නම් යන්නම් වැඩීම නොවෙයි, ඒක ගැඹුරින් සම්පූර්ණ වෙන අවස්ථාවයි මාර්ග එල අවස්ථාවේදී ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ඒකක්ෂණිකව අර අටම, හරියට මෙතෙක් ඇඳව තිබූ මාර්ගයක් කෙලින් වුණා වගේ සම්මා දිට්ඨියේ ඉඳලා සම්මා සමාධියට එක කෙලින්, එක මොහොතක, එක හිතක පහළ වෙනවා ප්‍රබල අන්දමින්. ඒ මාර්ග සත්‍යය තමයි ආර්ය මාර්ගය කියලා කියන්නේ.

සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන ඒ මාර්ග අවස්ථාවේදී ඒ සිතෙහි ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය - මෙතෙක් ටික ටික වැඩු එක - හරියට කෙලින් වෙලා එක මොහොතක ප්‍රබල ආර්ය සමාධියක් වශයෙන් එතන මතු වෙනවා. ඒ ආර්ය සමාධිය තුළින් තමයි පංච උපාදනස්කන්ධය අතහැරෙන්නේ. ඒ අතහැරීම තුළින් භවයෙන් නිරෝධය කියලා කියන මෙලොවම, දිට්ඨව ධම්ම, මෙලොවම භව නිරෝධ තත්ත්වයක් අත් දකිනවා. එතනයි විමුක්තිය. ඒකයි විමුක්තිය. එතකොට හිතාගන්න ඕන ඒකයි අපි ඉලක්කය කරගන්න ඕන. අර කියාපු වැරදි සංකල්පනා අපි ඉවත් කරන්න ඕන. සෝවාන් කියන්නේ අර කනට, ඇහැට වැටෙන සෝත කතාවක් නෙමෙයි. උපමාවක් දීලා තියෙන්නේ ගඟට වැටුණු ලී කොටසක් මුහුදට යන්නා වගේ. ඒ ප්‍රත්‍යක්ෂය ලැබුණානම් ඒකයි සේඛ තත්ත්වය. එතන ඉඳලා ඊලඟට සම්පූර්ණ වුණ අවස්ථාවයි අසේඛ කියලා කියන්නේ. අරහත් දක්වා යන මාර්ගය අවස්ථා හතරකින් ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මේ ධර්මචක්‍රය හතර සැරයක් කරකැවුණ අවස්ථාවේදී, අර කියාපු ත්‍රිලක්ෂණය ඒ ප්‍රමාණයෙන් ප්‍රබලව වැඩිලා හතර සැරයක් කරකැවුණ අවස්ථාවේදී අන්න සම්බෝධිය.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේදී පිරිසිදු වුණා කියලා කියන්නේ. ඒ තත්ත්වය සම්මා සම්බෝධිය තරම් පිරිසිදු නැතත්, අරහත්වය තුළ ඒ පුද්ගලයාගේ ශක්තිය තුළින් ඒක ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න හැකි බව ශාසන ඉතිහාසය සාධකයි. මේ පින්වතුන් අද වැනි දවසක අන්න ඒ ධර්මචක්‍රය කියන එක හඳුනාගන්න ඕන. ඒක පෙරළන්න ඕන කොහේද කියලා දැනගන්න ඕන. වක්‍රවර්තී රජු පෙරළුවා වගේ රටින් රටට, දේශයෙන් දේශයට නෙවෙයි. ස්වසන්නානායේ, හතර ආකාරයට, හතර විදියකට, හතර අවස්ථාවකට පෙරළන්න ඕන. ඊලඟට ඒකේ ප්‍රතිරාවය තමයි අකනිටාව දක්වා, ඒ ධර්මචක්‍රයේ ශ්‍රේෂ්ඨත්වයයි අකනිටාව දක්වා ඒ අවස්ථාවේ විහිදුනේ.

එතකොට මේ වටිනා දවසේ අපි සිහිපත් කරගත්තේ එද ඒ බරණැස ඉසිපතනයේදී ධම්මචක්‍රාසවනන සූත්‍රය දේශනා කිරීම තුළ තිබෙන, ඒකේ සාරාර්ථයයි. ඒ තුළ තිබෙන සාරයයි. එතකොට ඒක අදත් අපි අලුත් කරගන්න ඕන. ඒ ධර්මචක්‍රය අනුව අපි ජීවිතය සකස් කරගන්න මේ අවස්ථාවේ මේ රැකක සීලයත්, මෙතෙක් කළ භාවනාවත්, මේ ඇසූ ධර්මයත් ඒකාන්තයෙන් මේ හැමදෙනාටම හේතු උපනිශ්‍රය වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මෙතෙක් මේ ධර්ම දේශනාමය වශයෙන්, ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් ඇති කරගත්තු කුසල සම්භාරය අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා වූ සියලු සත්ත්වයෝ අනුමෝදන් වෙත්වා. අනුමෝදන් වීම තුළින් තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමා මහ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට උපකාර කරගනිත්වා. එසේම මේ ශාසනය දීර්ඝ කාලයක් පවත්වා ගැනීමට මේ පින්වතුන්ටත් මේ ධර්මවක්‍රය පිලිබඳව හරි අවබෝධයකින් යුක්තව ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ පූර්ණයෙන් මේ ශාසනයේ අන්තර්ධානයට කලින් තමන්ගේ ඒ ප්‍රාර්ථනා තිබෙනවානම් මේ ජීවිතයේදීම සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ග ප්‍රතිචේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන සාක්ෂාත් කරගෙන සියලු සංසාර දුකින් අත මිදේවා, නිදුක් වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. මේ ගාථාව කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහගි...’

80 වන දේශනය

80 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 178)

‘නමො තසස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස’

බහුනි ලොකෙ විචිත්‍රානි අසමිං පට්ඨිමණ්ඩලෙ
මථෙතනි මඤ්ඤ සංකප්පං සුභං රාගුපසංහිතං

රජමුහතංච වාතෙන යථා මෙසොපසම්මයෙ
එවං සම්මනනි සංකප්පා යද පඤ්ඤාය පසසති

සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චානි යද පඤ්ඤාය පසසති
අථ නිබ්බිද්දති දුකෙ එස මගො විසුද්ධියා

සබ්බෙ සංඛාරා දුක්ඛානි යද පඤ්ඤාය පසසති
අථ නිබ්බිද්දති දුකෙ එස මගො විසුද්ධියා

සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා’නි යද පඤ්ඤාය පසසති
අථ නිබ්බිද්දති දුකෙ එස මගො විසුද්ධියා

- ධම්මපද, මල වග්ග.

සැදැහැවත් පින්වතුනි,

තථාගත සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේ පිහිටුවා වදල සංඝ සමාජයේ ආදි පුරුෂයා වීමේ ගෞරවය හිමි වෙන්නේ අඤ්ඤ කොණ්ඩඤ්ඤ මහරහතන් වහන්සේටයි. ඒ නිසාම බුදුරජාණන් වහන්සේ උන්වහන්සේට රාත්‍රඥ භික්ෂූන් වහන්සේලා අතර එතදගත තනතුර දී වදලා. රාත්‍රඥ කියලා කියන්නේ පින්වතුනි මේ ශාසනයේ බොහෝ රාත්‍රී ගණනක්, බොහෝ දින ගණනක් ඒ කියන්නේ බොහෝ කාලයක් ගතකළ භික්ෂුව කියන එකයි. පැරණිම භික්ෂුව. ඒ වගේම මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රථම ධර්ම දේශනාව අහලා ප්‍රථමයෙන්ම මනුෂ්‍යයින් අතරින් සෝවාන් ඵලය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තු භික්ෂූන් වහන්සේ හැටියටත් අඤ්ඤ කොණ්ඩඤ්ඤ මහ රහතන් වහන්සේට ගෞරවයක් හිමි වෙනවා.

ථෙරගාථා අටුවාවේ දැක්වෙන හැටියට මේ අඤ්ඤ කොණ්ඩඤ්ඤ මහරහතන් වහන්සේ ඒ කියාපු අග්‍ර ස්ථානය හිමි කරගන්න අතීත බුද්ධ ශාසනවල පාරමී ධර්ම පිරු කෙනෙක්. ඉතින්

අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයට පහළවෙන්න කලින්ම කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේ ඒ කපිලවස්තු පුරය ආසන්නයේ ධෝනවත්තු කියන බ්‍රාහ්මණ ගමේ උසස් පවුලක උත්පත්තිය ලැබුවා. ඒ ගෝත්‍ර නාමයෙන්ම කොණ්ඩඤ්ඤ කියන නාමයෙන් හැඳින්වුණා. ඊළඟට බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ තුසිත පුරයෙන් වුතවෙලා සුද්ධෝදන මහරජුගේ පුත්‍රයා හැටියට උපන් අවස්ථාවේදී නම් දීමේ මංගල අවස්ථාවේ මාලිගාවට කැඳවුවා බ්‍රාහ්මණයින් එකසිය අට දෙනෙක්. ඒ අතරින් ඒ වෙනකොට කොණ්ඩඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණයා වේදනුයත්, අංග ලක්ෂණ විද්‍යාවත් පරතරටම ඉගෙනගෙන තිබුණා. ඒ එකසිය අට දෙනාට මේ කොණ්ඩඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණයා අනුචුණා විතරක් නෙවෙයි ඒ එකසිය අට දෙනාගෙන් අට දෙනෙකුටයි පැවරුණේ ඒ කුමාරයාගේ අංග ලක්ෂණ පරීක්ෂා කරලා නමක් දෙන්න. රාම, ධජ, ලක්ඛණ, මන්තී, කොණ්ඩඤ්ඤ, හෝජ, සුයාම, සුදත්ත කියන ඒ බ්‍රාහ්මණයෝ අට දෙනාටයි ඒ වැදගත් කාර්යය පැවරුණේ. ඒ අටදෙනා අතරින් කොණ්ඩඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණයා තමයි ඉතාම ලාබාල. ඊළඟට එතන දක්වෙන හැටියට අංග ලක්ෂණ පරීක්ෂා කරලා අනිත් බ්‍රාහ්මණයෝ හත් දෙනාම ප්‍රකාශ කළා ඇඟිලි දෙකක් ඔසවලා, ගිහි ගෙයි හිටියොත් සක්විති රජු වෙනවා. පැවිදි වුණොත් බුදු වෙනවා කියලා. නමුත් කොණ්ඩඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණයා එක ඇඟිල්ලක් ඔසවලා කිව්වා ඒකාන්තයෙන්ම මේ කුමාරයා සම්බෝධියට පැමිණෙනවා කියලා.

ඉතින් ඒ මංගල කටයුතු අවසන් වුණාට පස්සේ අර බ්‍රාහ්මණයින් හත් දෙනා තම තමන්ගේ ගෙදරවල්වලට ගිහිල්ලා තම තමන්ගේ දරුවන්ට කිව්වා 'මේ කුමාරයා බුද්ධත්වයට පැමිණෙන කාලය වෙනකොට අපි ජීවතුන් අතර නෑ. ඒක නිසා නුඹලාවත් මේ ශාසනයක් පිහිටෙව්ව අවස්ථාවේ ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශාසනයේ පැවිදි වෙන්න' කියලා. එහෙම කියලා වැඩි කල් යන්නේ නැතුවම ඒ අය මරණයට පත් වුණා. එතකොට අපි කවුරුත් අහලා තියෙන ආකාරයට වයස විසි නවයේදී ඒ සිද්ධාර්ථ කුමාරයා අබ්නික්මන් කළා. අබ්නික්මන් කරලා ක්‍රම ක්‍රමයෙන් ගිහිල්ලා උරුවෙල් දනව්වේ දුෂ්කරක්‍රියා කිරීමට ආරම්භ වෙන කාලය වෙනකොට අර කොණ්ඩඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණයා අනිත් බ්‍රාහ්මණවරුන්ගේ ගෙවල්වලට ගිහිල්ලා ඒ දරුවන්ට කිව්වා 'නුඹලාගේ පීතෘවරු හිටියානම් මේ වෙලාවේ පැවිදි වෙනවා. ඒක නිසා මම දැන් අදහස් කරලා තියෙනවා ඒ මහා සත්ත්වයා, ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ කුමාරයා අනුව පැවිදි වෙන්න. නුඹලාත් කැමතිනම් එක්වෙන්න' කියලා. එයින් හතර

දෙනයි ඉදිරිපත් වුණේ. ඒ අනුව මේ කවුරුත් දන්න, අහලා තියෙන 'පංච වග්ගිය හික්ෂුන්' කියලා හැඳින්වෙන කොණ්ඩඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණයාට අමතරව හද්දිය, වප්ප, මහානාම, අස්සජ් කියන ඒ බ්‍රාහ්මණයෝත් පිටත්වෙලා ඒ උරුවෙල් දනව්වට ගිහිල්ලා හය අවුරුද්දක් අපේ බෝධිසත්තියන් වහන්සේට උපස්ථාන කලා, ඒ දුෂ්කර ක්‍රියා කරන අවස්ථාවේ. ඊළඟට මේ පින්වතුන් තව අහලා ඇති බුදුරජාණන් වහන්සේ දුෂ්කර ක්‍රියා කරලා ඒක නිෂ්ඵල බව තේරුම් ගත්ත අවස්ථාවේදී මැදුම් පිළිවෙතට අවතීර්ණ වෙලා අර දුෂ්කර ක්‍රියා අත් හැරලා මධ්‍යස්ථ ජීවිතයකට නැඹුරු වුණා. ඒ අනුව අර ආහාර කලින් ප්‍රතිකෂේප කරලා තිබුණ විදිය නෙමෙයි ඊළඟට පිණ්ඩපාතයේ ගියා ගොරෝසු ආහාර හොයාගෙන. ඒක දකලා මේ පස්වච මහණුන් කළකිරුණා. 'දන් ඉතින් වීර්යය අතහැරලා ප්‍රත්‍යය බහුල, එහෙම නැත්නම් සුබෝපභෝගී ජීවිතයකට මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින් යොමු වෙලා තියෙනවා' කියලා කළකිරිලා ඒ අය බෝධිසත්තියන් වහන්සේ අතහැරලා බරණැස ඉසිපතනයට ගියා.

ඒ අතරේදී බෝධිසත්තියන් වහන්සේ කවුරුත් අහලා තියෙන විදියට වෙසක් පුරපසලොස්වක දවසේ ඒ විදියට සම්බෝධිය ලබාගෙන, සත්සතිය ගත කරලා බෝධිමූලයේ ඊළඟට බ්‍රහ්මාරාධනා ආදී කටයුතු නිසා ධර්මය දේශනා කරන්න අධිෂ්ඨාන කරගෙන ඊළඟට කල්පනා කලා කාටද ප්‍රථමයෙන්ම මේ ධර්මය දේශනා කරන්නේ කියලා. ඉස්සෙල්ලාම හිතට නැගුනේ ආලාර කාලාම තාපසයයි. මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ මුලදී ඒ ආචාර්යවරුන් සොයාගෙන ගිය අවස්ථාවේ පළමුවෙන් තමන්ගේ ආචාර්යවරයා හැටියට ගත්තේ ආලාරකාලාම. එහෙම හිතලා බලනකොට ඒ ආලාරකාලාම තාපසයා අවාසනාවකට වගේ සතියකට කලින් කාලක්‍රියා කරලා. ඊළඟට හිතුවා උද්දක රාමපුත්ත තාපසයා ගැන. ඒත් ඊට කලින් දවසේ රැ කාලක්‍රියා කරලා. ඊළඟට තමයි ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ කල්පනා කළේ 'මට බොහොම උපකාර වෙච්ච මේ පස්වච මහණුන් සොයාගෙන යන්න ඕනෙ. ඒ අයට මේ ධර්මය තේරුම්ගන්න පුළුවන්' කියලා. ඔන්න ඊළඟට එතන ඉඳලා කාරණා, ගොඩක් හරිය අපට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වචනයෙන්ම 'අරිය පරියේසන සූත්‍රයේ' සඳහන් වෙනවා හරි පුදුම විදියට.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා 'මම මෙහෙම පිටත් වෙලා ගිහිල්ලා බරණැස ඉසිපතනෙට ළං වෙනකොට ඒ පංචවග්ගිය හික්කුන් මාව දෑකළා ඇතදිම කපීකා කර ගත්තා 'ඔන්න එනවා අර ශ්‍රමණ ගෞතමයින්. චීර්යය අතහැරලා දැන් සුඛෝපභෝගී ජීවිතයකට යොමු වෙලා. අපි ශ්‍රමණ ගෞතමයින්ට වැදුම් පිදුම් ආදියක් නොකර ඉමු. ඉදිරියට ගිහිල්ලා පාත්‍ර පිළිගැනීම් ආදියක් කරන්නෙ නැතුව ආසනයක් විතරක් තියමු කැමතිනම් ඉඳගන්න.' ඔය විදියට කපීකා කරගත්ත නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඒ අවස්ථාවේ 'මම කීට්ටු වෙන්න කීට්ටු වෙන්න ඒ පස්වග මහණුන්ට ඒ කපීකාවේ ඉන්න බැරුව ඇතැම් කෙනෙක් ඉස්සරහට ඇවිල්ලා පා සිවුරු පිළිගත්තා. තව කෙනෙක් ආසනය පැනෙව්වා. තව කෙනෙක් පැන් සුදනම් කළා පා සෝදන්න.' නමුත් ඒ පස්දෙනා බුදුරජාණන් වහන්සේට 'ආචුසෝ' කියන, 'ඇවැත්ති' කියන ව්‍යවහාරයෙන් ආමන්ත්‍රණය කළා 'ආචුසෝ ගෝතම' නමිනුත් 'ආචුසෝ' වාදයෙන්. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා පස්වග මහණුන්ට 'මහණෙනි තථාගතයන් වහන්සේට එහෙම ආමන්ත්‍රණය කරන්න එපා 'ආචුසෝ' කියලා නමින්. මම සම්මා සම්බෝධිය ලබාගෙන, අමෘතය ලබාගෙනයි සිටින්නේ - නිර්වාණ අමෘතය - ඒ නිසා කන්දෙන්න මම ධර්මය දේශනා කරන්නම්' කියලා.

එතකොට අර පස්දෙනා කියනවා 'අර තරම් දුෂ්කර ක්‍රියාවකින් බුද්ධත්වය ලබාගත්තෙ නැති එක ඔය සැහැල්ලු පැවැත්මෙන් කොහොමද ලබා ගන්නේ' කියලා පිළිගත්තෙ නෑ. දෙවෙනි වරටත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කීව්වා. දෙවෙනි වරටත් පංචවග්ගිය හික්කුන් ඒක ප්‍රතික්ෂේප කළා. තුන්වෙනි වරටත් වදලා. නමුත් තුන්වෙනි වරටත් ප්‍රතික්ෂේප කළා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙන ප්‍රාතිහාර්යයක් නෙවෙයි දැක්වුවේ, සත්‍යයේ ප්‍රාතිහාර්යය. 'මහණෙනි වෙනදත් මා මේ විදියට නුඹලට කතා කළාද?' කියලා ඇහුවා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ පස්වග මහණුන්ට ඉද්ධාව ඇති වෙලා ඒ අවස්ථාවේ 'ස්වාමීනි' කියලා ආමන්ත්‍රණය කරලා පිළිගත්තා. ඊට පස්සෙ තමයි මේ පින්වතුන් අහලා තියෙන ආකාරයට ඒ පස්වග මහණුන්ට පමණක් නෙවෙයි ඒ දිව්‍ය බ්‍රහ්ම ආදීන්ට ධර්මවකකඤ්ඤාවන්තන සූත්‍රය දේශනා කළේ. ඒ සූත්‍ර දේශනාව අවසානයේදී කොණ්ඩඤ්ඤා හික්කුච සෝවාන් ඵලයට පැමිණ නිසා මේ පින්වතුන්ට දකින්න ලැබෙනවා ධර්මවකකඤ්ඤාවන්තන සූත්‍රයේ පාඨයක් බුදුරජාණන් වහන්සේ උදන පාඨයක් ප්‍රකාශ කළා 'අඤ්ඤාසී වත හො කොණ්ඩඤ්ඤාසී! අඤ්ඤාසී වත හො කොණ්ඩඤ්ඤාසී!' ඒ කියන්නෙ

‘කොණ්ඩඤ්ඤ ධර්මය තේරුම් ගත්තා. අවබෝධ කරගත්තා. ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තා’ කියන එක. අන්න ඒ අනුව තමයි මේ කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේට ‘අඤ්ඤ කොණ්ඩඤ්ඤ’ කියන නාමය ඇති වුණේ.

ඉතින් ඊළඟට සඳහන් වෙනවා යම් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේට අර කියාපු විදියට ‘එතදග’ තනතුර දී වදලා රාත්‍රුඥ භික්ෂුන් වහන්සේ අතරේ. නමුත් මේ කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේගේ ස්වභාවය අපිට පෙන්නුම් කරන හැටියට ඉතාම නිහතමානියි. උන්වහන්සේට සාර්ථක මොග්ගල්ලානාදී අග්‍ර ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා පවා නිතර වැඳුම් පිදුම් කරනවා වැඩිහිටියෙක් හැටියට. ඒ වගේම ගරු සත්කාර කරනවා. ඒවා ඔක්කොම ප්‍රතික්ෂේප කරලා උන්වහන්සේ භාවනානුයෝගීව වැඩ විසීමට හිමාලයේ ඡද්දන්ත කියන නමින් හැඳින්වෙන විවේක ස්ථානයක දෙළොස් අවුරුද්දක් වැඩ වාසය කළායි කියලා පොතපතේ සඳහන් වෙනවා ඇතුන්ගෙන් උපස්ථාන ලබමින්. ඒ අවස්ථාවේ ශක්‍රයා පවා උන්වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා ධර්ම සාකච්ඡා කළා කියලා කියවෙනවා. මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථා ඒ පොතේ දැක්වෙන හැටියට උන්වහන්සේ එහි වැඩ ඉන්න අවස්ථාවේදී පෘතග්ජන අයගේ සිත් හැසිරෙන ආකාරය දැකලා ඒවා ජයගන්න ධර්ම ක්‍රමයත්, ධර්ම මාර්ගයත් පෙන්නුම් කරමින් වදාළේ. ඒවායේ අර්ථය බලමු.

බහුනි ලොකෙ විචිත්‍රානි අසමීං පඨවිමණ්ඩලෙ
මථෙනති මඤ්ඤ සංකප්පං සුභං රාගුපසංහිතං

මේ ලෝකයේ - එහෙම නැත්නම් මේ පෘථිවි මණ්ඩලයේ බොහෝ විචිත්‍ර දේවල්, විචිත්‍ර අරමුණු තියෙනවා. ඒවා මා හිතන්නේ - මා හඟින්නේ කියලා උන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ - සුභ සංඥාව නිසා ඇති කරගත්තු රාග සංකල්ප කළඹවනවා. ඊළඟට කියනවා:

රජමුහතංච වාතෙන යථා මෙසොපසම්මසෙ
එවං සමමනති සංකප්පා යද පඤ්ඤාය පසසති

ඒ කියන්නේ වාතයෙන් උඩට නගින දූවිල්ල යම් සේ මහා මේස වර්ෂාවකින් සමනය වෙයිද, එසේම යම් වෙලාවක ප්‍රඥාවෙන් දකිනවද අන්න ඒ අවස්ථාවේ අර කියාපු කෙලෙස් සිතිවිලි - සංකල්ප සමනය වෙනවා. එහෙම කියලා ඔන්න ඊළඟට ප්‍රඥාවෙන් දැකීමේ ක්‍රමය තමයි

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙන - අර ත්‍රිලක්ෂණයට අදාල ඉතාමත් ප්‍රසිද්ධ ගාථා තුනත් ඒ එක්කම සඳහන් කරනවා.

සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චාති යද පඤ්ඤාය පසසති
අථ නිබ්බිදුති දුකෙහි එස මගො විසුද්ධියා

හැම සංස්කාරයක්ම අනිත්‍යයි යම් අවස්ථාවක ප්‍රඥාවෙන් දකිසිද එවිට දුක පිළිබඳව කළකිරෙනවා. මෙය ම තමයි විසුද්ධියට මාර්ගය. ඊළඟ ගාථාවේ පොඩි වෙනසයි තියෙන්නේ:

සබ්බෙ සංඛාරා දුකඛාති යද පඤ්ඤාය පසසති
අථ නිබ්බිදුති දුකෙහි එස මගො විසුද්ධියා

හැම සංස්කාරයක්ම දුක් සහිත හැටියට යම් වෙලාවක ප්‍රඥාවෙන් දකිද එවිට මේ දුක පිළිබඳ ඒ කියන්නෙ පංච උපාදනස්කන්ධ දුක පිළිබඳව කළකිරෙනවා - නිබ්බිදව. 'නිබ්බිදුති' කියන්නෙ කළකිරෙනවා. මේක තමයි විසුද්ධියට මාර්ගය. ඔන්න ඊළඟට තුන් වෙනි ගාථාව ඊට වඩා ටිකක් වෙනස්.

සබ්බෙ ධම්මා අනත්තාති යද පඤ්ඤාය පසසති
අථ නිබ්බිදුති දුකෙහි එස මගො විසුද්ධියා

හැම ධර්මයක්ම, හැමදේම අනාත්ම වශයෙන් යම් අවස්ථාවක දකිද එවිට මේ පංච උපාදනස්කන්ධ දුක පිළිබඳ කළකිරෙනවා. මෙයයි විසුද්ධියට මාර්ගය කියලා ඔය ගාථා තුනත් වදළා. එතකොට මෙන්න මේ ධර්ම කාරණා ටික අපට ටිකක් සාකච්ඡා කරන්න වටිනවා. මෙතනදී උන්වහන්සේ ත්‍රිලක්ෂණයයි ඒ ගාථා තුනෙන් දක්වන්නේ. ත්‍රිලක්ෂණය ආශ්‍රයෙන්ම අර කියාපු කෙලෙස් සංකල්ප ජය ගන්න පුළුවන් කියලයි වදලේ. ඒ එක්කම ඇතැම් කෙනෙක් ප්‍රශ්නයක් නගනවා කොණ්ඩඤ්ඤ බ්‍රාහ්මණයා අර අවස්ථාවේදී මේ කුමාරයා ඒකාන්ත වශයෙන් බුදු වෙනවා කියලා තියෙද්දීත් ඇයි අර බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බෝධිය ලැබුවම ඒක විශ්වාස නොකළේ? එහෙම කෙනෙක් නගනවා ප්‍රශ්නයක්. නමුත් අපිට හිතාගන්න තියන්නේ ඒ කාලේ බොහෝ දෙනා තුළ තිබුණ අදහස තමයි නිවනට - නිවන් ලැබීම සඳහා - කයට දුක් දෙන්න ඕනෙ කියලා. අත්තකිලමථානුයෝගය. ඒක නිසාම තමයි ඒ අය කළකිරිලා ආවේ. ඒ අය දන්නෙ නෑ මැදුම් පිළිවෙතක් කියන කතාවක්. ඉතින් ඒ නමුත් අපට හිතාගන්න පුළුවන් මේ ධම්මවකකඥාවතන සූත්‍රය බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ විදියට දේශනා කරන්න ඇත්තෙන් මේ පස්වග

මහණන්ගේ අර කියාපු දුර්මනය බැහැරලීමට. මොකද මේ පින්වතුන් දන්නවා ධම්මවකකඤ්චනන සූත්‍රයේ මූලිකම කාරණය තමයි අන්ත දෙකක් පෙන්නුම් කරනවා කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයයි. අන්තකිලමොනු-යෝගයයි. ඒ දෙකටම නොගිහිත් මම මැදුම් පිළිවෙතක් සොයා ගන්නා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ඒ අවස්ථාවෙදි ඉදිරිපත් කළා. එතකොට අර පස්දෙනා අතුරින් කොණ්ඩඤ්ඤ භික්ෂූන් වහන්සේ සෝවාන් ඵලයට පැමිණියේ (අන්ත අර කියාපු) පුංචි කාලයේ තමන් දුන්න ඒ අනාගත වාකාය සත්‍යය වෙලා තියෙන බව අනිත් අයට කලින් තේරුම් ගත්ත නිසයි කියලා අපට හිතාගන්න පුළුවන්.

ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේම වරක් මේ විදියේ පුදුම ප්‍රකාශයක් කළා. ‘මම ඉතිරි දවස්වල මේ විදියටයි මේ පස් දෙනාවම අරහත්‍ය සදහා පුහුණු කළේ. මම මෙන්න මෙහෙම කළා. දෙනමකට මම උපදෙස් දෙනවා. ඒ අතරේ තුන් නමක් පිණිඬපාතයේ වඩිනවා. ඒ තුන් නම ගේන ආහාරයෙන් අපි හය දෙනාම රැකෙනවා. ඊළඟ දවසේ තුන් නමකට උපදෙස් දෙනවා. දෙනමක් පිණිඬපාතයේ වඩිනවා. ඒ දෙනම ගේන පිණිඬපාතයෙන් තමයි අපි හය දෙනාම යැපුනෙ.’ ඔය විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ අර පස් නමම පුහුණු කරලා ඊළඟට මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා අනත්තලක්ඛණ සූත්‍රය දේශනා කළ අවස්ථාවේ තමයි මේ පස් නමම අරහත්‍ය ලබා ගත්තේ. ඒක නිසා අනත්තලක්ඛණ සූත්‍රය අපට උපකාර වෙනවා මේ ත්‍රිලක්ෂණය තේරුම් ගැනීමට. ඒ නිසා අපි කෙටියෙන් හරි ඒක මේ අවස්ථාවේ ඉදිරිපත් කරනවා. මොකද කොණ්ඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේගෙ ජීවිතයට ඉතාම කිට්ටුවෙන් බැඳිලා තියෙන එකක්. උන්වහන්සේ රහත් වුණේ මේ අනත්ත ලක්ඛණ සූත්‍රය අහලා.

‘අනත්ත ලක්ඛණ’ කියන වචනයේ තේරුම අනාත්ම බවේ ලක්ෂණ. එතකොට ‘අනාත්ම’ කියන වචනයයි මුල් තැනට තිබ්බේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ දේශනාවේ. ඒක ආරම්භ කරන්නේ මේ විදියටයි බුදුරජාණන් වහන්සේ. එක පාරටම බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා අර පස් නමට ‘මහණෙනි රූපය අනාත්මයි. රූපය ආත්මය නම් මේ රූපය ලෙඩ ගෙනදෙන්නෙ නෑ. අපට පුළුවන් වෙන්න ඕනෙ රූපයට කියන්න ‘රූපය, මෙන්න මෙහෙම ඉන්න ඕන මට ඕනෑ හැටියට. මේ විදියට ඉන්න එයා.’ නමුත් එහෙම කියන්න බෑ මේ රූපයට. එහෙම

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කියලා රූපය හික්මවන්න බෑ. අන්න ඒක නිසා මහණෙනි රූපය අනාත්මයි.’

ඉතින් ඊළඟට බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ විදියටම රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියන පංච උපාදානස්කන්ධය පිළිබඳවම අර විදියට ප්‍රකාශ කළා. ඊළඟට අහනවා ඒ පස් නමගෙන්:

‘මහණෙනි, රූපය නිත්‍යද? අනිත්‍ය ද?’

‘අනිත්‍යයි’ කියනවා.

‘යමක් අනිත්‍ය නම් එය සැපද දුකද?’

‘එය දුක් සහිතයි’ කියනවා.

‘යමක් අනිත්‍ය නම්, දුක් සහිත නම්, වෙනස්වන ස්වභාවයේ තියෙනවානම් ඒකට ‘එතං මම, එසොහමසමී, එසො මෙ අත්තා’ - මෙය මගේ ය, මෙය මම වෙමි, මෙය මගේ ආත්මයයි කියලා තණ්හා, මාන, දිට්ඨි වශයෙන් ප්‍රකල්පනය කිරීම හරිද?’

ඉතින් එතකොට මේ පස් නම කියනවා ‘නැතමය ස්වාමීනි.’

ඒක අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඒ විදියට ත්‍රිලක්ෂණය ඒත්තු ගන්වලා, ඒක නිසා කළ යුත්තේ මේකයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා, ඒ පංචුපාදානස්කන්ධයේ - ස්කන්ධය කියලා කියන්නේ ‘ගොඩක්’ නේ - ගොඩට කාරණා එකොළහක් එකතු වෙනවා. අතීත, අනාගත, වර්තමාන, ඇතුළත සහ පිටත, ගොරෝසු සහ සියුම්, පහත් සහ උසස්, ළඟ සහ ඇත. ඔන්න ඔය කියන එකොළොස් ආකාරයකටම මේ රූපස්කන්ධය ගැන හිතන්න පුළුවන්. හිතීවිලි එන්න පුළුවන්. ඒක තමයි හිතීන් අල්ලගෙන ඉන්නේ ‘මගේ රූපස්කන්ධය’ කියලා. අන්න එහෙම ඒ එකොළොස් ආකාරයටම සම්මර්ශන වශයෙන් මෙන් මෙහෙම හිතන්නය:

‘නෙතං මම - මෙය මගේ නොවේ. නෙසොහමසමී - මගේ ආත්මය නොවේ’ කියලා ඒ විදියට ප්‍රඥාවෙන් දැකිය යුතුයි කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ වදළහම, ඒ දේශනාව අවසාන වෙනකොට මේ පස්නම අරහඤයට පත් වුණ බව ජේනවා.

එයින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් මෙන් මේ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය තුළ තියෙන මහා පුදුම ශක්තියක්. බොහෝ

දෙනාට ගැටළුවක් තියෙන එකක් අපි ඉස්සෙල්ලා මතු කරමු. මුල් ගාථා දෙකේ ‘සබ්බෙ සංඛාරා අනිච්චා’ කිව්වා, ඊළඟට ‘සබ්බෙ සංඛාරා දුක්ඛා’ කිව්වා. නමුත් තුන්වෙනි ගාථාවේ කියනවා ‘සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා.’ ඔය උගතුන්ටත් බොහොම ගැටළුවක් ඕක. හැම සංස්කාරයන්ම අනිත්‍යයි කියලා. එහෙම දැකීම තුළින් පංචුපාදනස්කන්ධය ගැන කළකිරීම ඇති කරගන්නවා, මේක තමයි විසුද්ධි මාර්ගය. ඊළඟට කියන්නේ ඒක දුක්ඛ ක්‍රමයට. සංස්කාර දුක්ඛ. තුන්වෙනුව කියන්නේ ‘සබ්බෙ ධම්මා අනත්තා.’ ‘ධම්මා’ කියන්නේ මොකද එතන කියන එක බොහෝ දෙනාට ගැටළුවක්. අපට ටිකකට ඕකට ඉඟියක් ලබාගන්න පුළුවන්. මේ පින්වතුන් සමහරවිට අහලත් ඇති ඔය ගිරිමානන්ද සූත්‍රය. ඒකෙදි සංඥ දහසක් දක්වනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ. අනිච්ච සංඥ, අනත්ත සංඥ, අසුභ සංඥ, ආදීනව සංඥ ආදී වශයෙන්.

අනිච්ච සංඥව බුදුරජාණන් වහන්සේ විග්‍රහ කරන්නේ පංච උපාදනස්කන්ධය ආශ්‍රයෙන්. රූපය අනිත්‍යයි, වේදනාව අනිත්‍යයි ආදී වශයෙන්. නමුත් අනාත්ම සංඥව එතන විග්‍රහ කරන්නේ ආයතන හය ආශ්‍රයෙන්. මොකක්ද ආයතන හය කියන්නේ? ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඒවා ඇසත් අනාත්මයි, රූපත් අනාත්මයි. කණත් අනාත්මයි, ශබ්දත් අනාත්මයි - අන්න ඒ විදියට අනාත්ම සංඥව. අන්තිමට එන එක තමයි ‘මනො අනත්තා, ධම්මා අනත්තා’ - මනසත් අනාත්මයි, ධර්මයනුත් අනාත්මයි. එතන යම්කිසි ගැඹුරු කාරණයක් තියෙනවා. මොකද අන්තිමටම අනාත්ම හැටියට සළකන්න වෙන්නේ අර මනසට එන අරමුණමයි. ඒක ඉතාම ගැඹුරු තැනක් ධර්මයේ. මොකද බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතැම් තැන්වල දක්වලා තියෙන ආකාරයට මේ ධර්මයේ තියෙන මැදුම් පිළිවෙත, අර කියාපු අර කාමසුඛල්ලිකානු යෝගයත්, අත්තකිලමථානුයෝගයත් කියන දෙකෙන් වෙන්වූ පමණින්ම නෙවෙයි. බොහෝ තැන්වල ඊට වඩා ගැඹුරු අර්ථවලින් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මැදුම් පිළිවෙත පෙන්නුම් කරලා තියෙනවා. ඒකට හේතුව අපි බොහෝ අවස්ථාවල පෙන්නලා දුන්නා. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයයි ඒකෙ ගැඹුර. යටින් තියෙන්නේ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මයයි. ඉතින් ඒ පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය අනුව අන්තිමටම විමුක්තිය තියෙන්නේ කිසිවක් අල්ලා නොගැනීමෙන්. ඉතින් ඒක ඇතැම් තැනක බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා ‘නිසසාය නිසසාය ඔසසස නිඝරණා’ කියලා. ඒ කියන්නේ ‘යම් යම් දේවල් උපකාර කරගෙන තමයි මේ සැඩ වතුරෙන් එතෙර වෙන්න වෙන්න.’ ඒ කියන්නේ

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

උපකාර කරගෙන එතෙර වෙතවා මිසක් ඒවා අරගෙන යන්නෙ නෑ. ඒවා අල්ලගෙන බදගෙන, ඒවත් අරගෙන නිවන් යන්නෙ නෑ.

අන්ත ඒකට බුද්ධ කාලීන නොවුණත් පසුකාලීන විශුද්ධි මාර්ගාදියේ තියෙන උපමාවක් තියෙනවා. සැඩ දිය පහරක් ගැන කිව්ව නිසා මෙතන ඒකට ගැලපෙන එකක්. ඇතැම් අවස්ථාවක දෙළ පාරක වතුර වේගයෙන් ගලනකොට වැහි කාලයේ එහෙම, එතෙර වෙන්න ක්‍රමයක් නැත්නම් එක ක්‍රමයක් තියෙනවා මෙහා පැත්තෙ ගහක, එල්ලෙන වැළක එල්ලීලා හොඳට පැද්දෙනවා. පැද්දීලා පැද්දීලා ඕන කරන තරමට ජවය ලබාගත්තානම්, ඒ ජවය ලබාගත්තාට පස්සේ එහා පැත්තට යනවාත් එක්කම ආයෙ මේක අල්ලාගෙන ඉන්නෙ නෑ. අතහරිනවා. අතහැරියාම එහා පැත්තට වැටෙයි. අන්ත ඒ විදියෙ දෙයක් මේ ධර්මය තුළ තියෙන්නෙ. ඒක තමයි ගැඹුරුම පැත්ත. ඇත්ත වශයෙන් ඒක අතීතයේ උගතුන් එහෙම දක්වනවා මේ ධර්මයේ තියෙන්නෙ මහ පුදුම මැදුම් පිළිවෙතක්. ඒ කියන්නෙ සමථයේ ප්‍රයෝජන ගන්නවා. සමථය කියලා කියන්නේ සමාධිය උපකාර කරගන්නවා. නමුත් සමාධියත් අල්ලගන්නේ නෑ. ඒකත් ග්‍රහණය කරගන්නෙ නෑ. ඒකටත් තෘෂ්ණාව ඇති කරගත්තොත් එතනත් හිර වෙනවා. ඒ වගේම විදර්ශනාවෙදි සංස්කාර උපකාර කරගන්නවා. අපි කිව්වනෙ සමථයේදී සමාධියක් ලබාගන්නවා. ඒ සමාධිය උපකාර කරගෙන විදර්ශනාව වඩලා, අන්තිමට සමාධිය පලාගෙන යනවා වගේ ඒකත් විනිවිද යන විදියේ දෙයක් මේ නිවන කියලා කියන්නේ.

ඊළඟට විදර්ශනාවේ සංස්කාර කියලා කියන්නේ අර කියාපු පංච උපාදනස්කන්ධයට හිත යොදන හැම අවස්ථාවකම, යමක් හිතට එනවා. රූප පිළිබඳ හෝ වේදනා පිළිබඳ හෝ ඒ හැම මොහොතක්ම මේක උතුර උතුර උඩට එන්න වගේ. ඒවා තමයි සංස්කාර කියන්නෙ. මොකද ඒවායින් සංස්කරණයක් කරනවා. ඉතින් සංස්කාර කියන වචනය මේ විදියට ඇතැම් තැන්වල දක්වලා තියෙනවා. 'සංඛතං අභිසංඛරොන්තී ති සංඛාරං.' සංඛත කියලා කියන්නේ සකස් කළ දේ. එතකොට සකස් කළ දේ සකස් කළ තත්ත්වයට පමුණුවන්නෙ සංස්කාර. ඔන්න ඕකයි එතන වැදගත් කාරණය. එතකොට සංස්කාර වලින් කරන්නේ - සංස්කාර තුළින් යමක් සකස් කරලා දෙනවා. සංඛත බවට පමුණුවනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා ඔන්න සංස්කාර හැම එකක්ම

අනිත්‍යයි. මේ සංස්කාර හැම එකක්ම නිත්‍ය හැටියටයි සාමාන්‍ය ලෝකයා සලකන්නේ. නමුත් ඒවා අනිත්‍යයි. ඒ වගේම දුක් සහගතයි.

ඊළඟට අවසාන වශයෙන් පෙන්නුම් කරනවා හිතට එන අරමුණු. 'මනෝ පුබ්බංගමා ධම්මා' ආදී තැන්වලදී අපිට පේනවා, මනස පූර්වාංගමයි. මනසින්මයි මේ ධර්මයන් සකස් වෙලා තියෙන්නේ. ඒ නිසා ධර්මයනුත් අතහරින්න වෙනවා. දැන් අපි සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයක් හැටියට 'නිවන් දකිනවා' කියනවා, 'නිවනට යනව'යි කියලා කියනවා, 'ඉක්මනට නිවන් ගමන් යන්න ඕන' කියලා කියනවා. නමුත් මහ පුදුම දෙයක් තමයි මේ ධර්මයේ තියෙන්නේ. නිවන කියන සංකල්පයවත් අල්ලගන්නේ නෑ අන්තිමට, නිබ්බාන කියන එක. ඉතාමත්ම ගැඹුරු සූත්‍රයක් තියෙනවා 'මූල පරියාය සූත්‍රය' කියලා, ඒකෙදි දක්වනවා ඒ කිසිම සංකල්පයක් - නිවන කියන එකවත් දැඩිව අල්ලගන්නේ නෑ. උපකාර කරගන්නවා පමණයි.

මන්න ඔය කාරණය අපට තේරුම් කරගන්න පුලුවන් 'සබ්බ ධම්මා අනත්තා' කියන එකෙන්. ඒකට තව නොයෙකුත් උපමා තියෙනවා. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති සමහරවිට බුදුරජාණන් වහන්සේ යොදුපු ඉතාමත්ම වටිනා උපමාවක් තමයි 'අලගද්දුපම සූත්‍රයේ' පහුරේ උපමාව. බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'කුලලූපමෝ හිකඛවෙ මයා ධම්මො දෙසිතො' - මං මේ ධර්මය දේශනා කරලා තියෙන්නේ පහුරකට සමාන කරලා. 'නිඝරණඝාය නො ගහනඝාය.' එතෙර වීම සඳහා පමණයි. කරගහගෙන යාමට නොවේ. ග්‍රහණය කිරීමට නොවේ. එතනදි උපමාව බුදුරජාණන් වහන්සේ මහ පුදුම විදියට දක්වන්නේ. යම්කිසි පුළුල් දිය කඩක් - ලොකු ගඟක් හරි වෙන්න පුලුවන් - ළඟට කෙනෙක් එනවා එතෙර වන අදහස ඇතිව. නමුත් නැවක්වත් පාලමක්වත් නෑ. එතකොට ඒ පුද්ගලයා කරන්නේ මොකක්ද ඒ අතර තියෙන ගස්වලින් දඬුයි, ලී යි එකතු කරලා වැල්පටවලින් බැඳලා පහුරක් හදගෙන, තමන්ගේ අතපයත් උපකාර කරගෙන, වැයම් කරගෙන එහා පැත්තට යනවා කොහොමහරි. ගියාට පස්සෙ පහුරෙන් ගතයුතු වැටේ ඉවරයි. ඒක අතඇරලා යන්නේ. අන්න ඒ වගේ මේ ධර්මයත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වුවේ. මේවාට උපකාර කරගන්නවා අපි මේ සංකල්ප, වචන ආදිය. නමුත් අවසානයේදී ඒවාත් අතහරින්න කියලයි කියන්නේ. මහ පුදුම වැඩක් මේකෙ තියෙන්නේ. එකකට එකක් උපකාර කරගන්න වෙනවා මේ ගමනේදී. ඔක්කොම අතහැරලාත් බෑ.

අල්ලගෙනත් බැ. එතනමයි මේ ධර්මයේ ගැඹුර තියෙන්නේ. අනිත් ඔක්කොම ආගම්වලට වඩා වෙනසක් තියෙන්නේ. ඔක්කොම අල්ලගෙනත් බැ. ඔක්කොම අතහැරලාත් බැ. ඔක්කොම අතහැරීම තමයි අර අත්තකිලිමඟානුයෝගයේ තියෙන්නේ. ඔක්කොම බදුගැනීම තමයි කාමසුඛල්ලිකානුයෝගයේ තියෙන්නේ, ඒ පැත්තෙන් බැලුවම. නමුත් ඊට වඩා ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බැලුවොත් මේ නිවන් ගමන කියන එක ඒ ගඟකින් එතෙරවීමේ උපමාවේ ඒ ආකෘතියට දක්වලා තියෙනවා.

තවත් අවස්ථාවක ඒත් ත්‍රිපිටකයේ එන උපමාවක් ශ්‍රාවකයන් වහන්සේලාගේ සාකච්ඡාවක් තුළින් මතුකරපු වටිනා කාරණයක් තමයි, මේ කියාපු යම් යම් දේවල් උපකාර වෙමින් එතෙර වීමේ අදහස පෙන්නුම් කරන ඉතාම වටිනා සූත්‍රයක්, රථවිනීත සූත්‍රය මැදුම් සඟියේ. ඒකේදී එන උපමාව - ඒ කොසොල් රජ්ජුරුවො සැවැත් නුවර ඉඳලා සාකේතයට හදිස්සි ගමනක් යනකොට - ඒ කාලේ අශ්ව රථ තිබුණේ - එකම අශ්ව රථයෙන් යන්න බැ. ඒ අශ්වයින්ට වෙහෙසයි. ඒක නිසා ඒ හදිසි ගමනක් සඳහා ඒ ඒ තැන්වල අශ්ව රථ සකස් කරලා තියෙනවා රජුගේ හදිසි ගමනක් වුණහම. ඉතින් කොසොල් රජ්ජුරුවෝ ඒ රජුගේ අනන්‍යපුරයෙන් අර පළවෙනි රථයට නගිනවා. නැඟිලා දෙවෙනි රථය තියෙන තැනට ඇවිල්ලා පළවෙනි රථය අතහරිනවා. දෙවෙනි රථයට නගිනවා. ඊළඟට තුන් වෙනි රථයට ආවාම දෙක අතහැරලා තුන්වෙනි එකට නගිනවා. ඔහොම ඔහොම ගිහිල්ලා අවසානයේදී සාකේත නගරයට ආවාට පස්සේ ඒ නෑයින් ඇහුවොත් මොන රථයෙන්ද ආවේ කියලා රජතුමාට 'පළවෙනි රථයෙන්' කියන්නත් බැ. 'දෙවෙනි රථයෙන්' කියන්න බැ. 'තුන්වෙනි රථයෙන්' කියන්න බැ. අර මුළු කතාව කියන්න වෙනවා. එකකට එකක් උපකාර වෙනවා. අන්තිමට හත්වෙනි රථයෙන් බිහින්න වෙනවා. අන්න ඒ වගේ දෙයක් උපමාව දක්වන්නේ.

ශ්‍රාවකයින් වහන්සේලා දක්වන තවත් උපමාවක්. විසුද්ධි පරම්පරා හතක් තියෙනවා නිවන් සඳහා. සීල විසුද්ධි, චිත්ත විසුද්ධි, දිට්ඨි විසුද්ධි, කංඛාවිතරණ විසුද්ධි, මග්ගාමග්ග ඥානදස්සන විසුද්ධි, පටිපදා ඥානදස්සන විසුද්ධි, ඥානදස්සන විසුද්ධි කියලා. මේ සීල විසුද්ධිය හුදෙක් චිත්ත විසුද්ධිය සඳහා. චිත්ත විසුද්ධිය හුදෙක් දිට්ඨි විසුද්ධිය සඳහා. දිට්ඨි විසුද්ධිය හුදෙක් කංඛාවිතරණ විසුද්ධිය සඳහා. සැකයෙන් එතෙර වීම සඳහා. කංඛාවිතරණ විසුද්ධිය හුදෙක් මග්ගාමග්ග ඥානදස්සන - මාර්ගය, අමාර්ගය තේරුම් ගැනීම සඳහා. මග්ගාමග්ග ඥානදස්සන විසුද්ධිය

හුදෙක් පටිපදා ඥානදස්සනය සඳහා. පටිපදා ඥානදස්සන විසුද්ධිය හුදෙක් ඥානදස්සන විසුද්ධිය සඳහා කියලා ඔය විදියට විසුද්ධි පරම්පරා හතක් දක්වනවා. අන්තිමට පෙන්නුම් කරන්නේ මොකක්ද? අන්තිමට කියන ඥානදර්ශන විසුද්ධියවත් අල්ලගන්නේ නෑ. ඥානදර්ශන විසුද්ධිය වඩන්නේ මොකටද? කුමක් සඳහාද? 'අනුපාදා පරිනිබ්බානතතා.' කිසිවක් අල්ලානොගත් පිරිනිවීම සඳහා.

එයින් අපට පෙන්නුම් කරනවා මේ ශාසනයේ පරමාර්ථය බොහෝ ආගම්වල වගේ යම්කිසි පදාර්ථයක් එක්ක එක්වීම වගේ දෙයක් නොවෙයි. දේවඥයක්, බ්‍රහ්මඥයක් ආදී ඒ විදියේ ගුප්ත පදාර්ථයක් එක්ක එකතු වීම නොවෙයි. විමුක්තියමයි. එතකොට විමුක්තිය සඳහා අර කියපු මැදුම් පිළිවෙතක් අවශ්‍යයි. මොකද ඒ එකකින් එකකට අර රථයෙන් කියාපු උපමාවෙන් අපට ජේනවා රථ උපමාවෙන් - අවශ්‍ය වෙන්නේ ජවයයි. අන්තිමට මේ ජවය උපදවාගැනීම සඳහා පමණයි මේවා යොදන්නේ. ශීල විසුද්ධිය තුළින් ජවයක් ඇති කරගෙන - අපි ඒකට ජවයක්, ශක්තියක් කියලා කිව්වොත් - ඒක විත්ත විසුද්ධිය. විත්ත විසුද්ධියෙන් අර විදියට දිට්ඨි විසුද්ධියට. ඔය ආකාරයෙන් අර රථ උපමාවෙන් හොඳට තේරුම්ගන්න පුලුවන්. අන්න ඒ විදියේ දෙයක් මේ ධර්මය තුළ තියෙන්නේ. ඒ නිසා අන්තිම, අවසාන පරිච්ඡේදයෙන් බලනකොට අර ධර්ම පවා අතහරිනවා. ධම්ම කියලා කියන්නේ අපි මේ නිවනයි කියලා හිතා ගත්තු දේ. සාමාන්‍ය ලෝකයා නිවනයි කියලා හිතන්නේ ජාති, ජරා, මරණ නැති අමුතු විදියේ ලෝකයක්. නමුත් මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නන්නේ එහෙම දෙයක් නොවෙයි. මේ හැම එකක්ම ජාති, ජරා, මරණ ආදිය මේ ඔක්කොම පටිච්ච සමුප්පාදය තුළයි තියෙන්නේ. මේ හැම එකක්ම හේතුප්‍රත්‍යය තුළින් ඇතිවෙච්ච එකක්. ඒක නිසා මේවායින් මිදීම සඳහා කරන්න තියෙන්නේ ක්‍රම ක්‍රමයෙන් - ඔක්කොම අතහැරලාත් බෑ මුලින් - ඒ ප්‍රත්‍යය සමුදය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා. බන්ධනයට උපකාර වෙන ප්‍රත්‍යය සමුදයත්, විමුක්තියට උපකාරවෙන ප්‍රත්‍යය සමුදයත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දීලා තියෙනවා. මෙන්න මේ දේවල් එකකට එකක් උපකාර වෙමින් ගියොත් අන්තිමට දුකෙන් කෙළවර වෙනවා. මේ විදියට ගියොත් - මේ මේ දේවල් එකතු වෙලා ආවොත් අන්තිමට විමුක්තියෙන් කෙළවර වෙනවා. අන්න ඒ විදියේ මහ පුදුම ධර්මයක් මෙතන තියෙන්නේ.

අන්ත ඒක නිසා ඇතැම් කෙනෙකුට තේරුම් ගන්නත් අමාරුයි හැම දෙයක්ම අතහරිනවා කියලා කියනකොට. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා මේවා පවුරක් වගේ - එහෙම නැත්නම් කඩින් කඩ දුවන රථවල වටිනාකම් වගේ දෙයක් තියෙන්නේ. යමක් අල්ලාගත්තොත් ඒ අල්ලාගැනීම තුළ උපාදානය එක්කම භවයක් තියෙනවා. උපාදාන පඩියා භවො කිව්වා. අල්ලා ගැනීම තුළින්මයි භවයක් සකස් වෙන්නේ. ඒක නිසා අතහැරීම වුණ අවස්ථාවේ තමයි භව නිරෝධය. භව නිරෝධයයි එතකොට නිවන කියලා කියන්නේ. භව නිරෝධයම නිවන කියලා බොහෝ අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරලා දීලා තියෙනවා. අන්ත ඒ නිසා පහුරේ උපමාව, රථවල උපමාව ඒ හැම එකකින්ම අපිට හිතාගන්න තියෙන්නේ අතහැරීමම භව නිරෝධයට හේතුවන බවයි.

තවත් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ මැදුම් පිළිවෙත දක්වලා තියෙනවා. ඒකත් ඔය දෙළ පාරකින් එතෙර වීමේ උපමාවට අදාළ ඕසතරණ සූත්‍රය කියලා. ඕස කියලා කියන්නේ ගසාගෙන යන සැඩ පහර. මේ මුළු මහත් සංසාරය බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වනවා කාම ඕස, භව ඕස, දිට්ඨෝස - කාම කියන සැඩ වතුරේ ගසාගෙන යනවා, භව, දිට්ඨි, අවිජ්ජා කියන ඔන්න ඔය සැඩ වතුරු හතරේ ගලාගෙන යනවා. ඕවාටයි ගසාගෙන යන්නේ මේ සත්ත්වයා. එතකොට මේකෙන් එතෙර වෙන්නේ කොහොමද කියන ප්‍රශ්නය. එතෙතදින් අර විදියට දැගලුවත් බෑ. දැගලීම තමයි අත්තකිලමථානුයෝගය. බෝධිසත්ත්වයන් වහන්සේ ඉස්සෙල්ලා කළේ ඒක. මේ සැඩ වතුරෙන් එතෙර වෙන්න දැගලුවා. ඒකත් හරි ගියේ නෑ. නිකන්ම හිටියා. එතකොටත් ගසාගෙන යනවා. ඒක නිසා මැදුම් පිළිවෙතක් තියෙන්නේ. ඒක කෙනෙකුට හිතා ගන්න පුලුවන්, ඒ විදියේ සැඩ වතුරක් තියෙන වෙලාවක අයින් කඩ කඩා, ටිකෙන් ටික තමයි එතෙරට යන්න වෙන්නේ, ඒ සැඩ වතුරත් උපකාර කරගෙනම යම්කිසි ජවයක් යොදාගෙන. අන්ත ඒ විදියේ දෙයක් තියෙන්නේ.

ඉතින් ඊළඟට මේ සූත්‍රයේ තියෙන විශේෂම කොටස තමයි අර කියාපු ත්‍රිලක්ෂණය. මේ ත්‍රිලක්ෂණය එදිනෙද ජීවිතයේ ප්‍රායෝගික වශයෙන් යොදාගන්නේ කොහොමද කියන එක බොහෝ දෙනාට ප්‍රශ්නයක්. ඒ ටික තියෙනවා බුද්ධ වචනය වශයෙන්ම බොහෝ අවස්ථාවල, එකොළොස් ආකාරයකින් දැක්වුවානේ මේ ස්කන්ධය කියන

එක. අපි මේ රූප ගොඩ, රූප ස්කන්ධය කියලා කියන්න, අල්ලගෙන ඉන්න රූප ගොඩ, වේදනා ගොඩ ආදිය එකොළොස් ආකාරයකින් දැක්වුවා. ඒ වගේම බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ත්‍රිලක්ෂණය වැඩිමට උපකාර වන අන්දමින් එක් එක් ස්කන්ධය දිහා බැලිය යුතු ආකාරය දක්වලා තියෙනවා එකොළොස් ආකාරයකින්. අනිච්චතො, දුක්ඛතො, රොගතො, ගණ්ඨතො, සලලතො, අසතො, ආබාධතො, පරතො, පලොකතො, සුඤ්ඤතො, අනත්තතො. මේ කියාපු එකොළොස් ආකාරය තුළ තියෙනවා අර කියාපු ත්‍රිලක්ෂණයම.

අනිච්චතො කියනකොට ඒකෙ අදහස මොකක්ද රූප, වේදනා ආදී එක් එක් ස්කන්ධයක් අනිත්‍ය වශයෙන් මෙනෙහි කරන්න. සම්මර්ශනය කරන්න. ඔන්න ඊළඟට තියෙනවා දුක්ඛතො, දුක් වශයෙන්. රෝගයක් කියන එකක් අර දුක් පැත්තටමයි අනුවෙන්න. මේක රෝගයක් හැටියට දකින්න. රූපය පමණක් නෙවෙයි වේදනා, සංඥ ආදිය පවා. විඤ්ඤණයත් ඇතුළත්, හැම එකක්ම. අපි සාමාන්‍යයෙන් රූපය ගැන විතරක් කිව්වයි කියලනෙ හිතන්න මේ එකොළොස් ආකාරයෙන්. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ එකොළොස් ආකාරයෙන් සම්මර්ශනය යොදන්නයි කියන්න රූප, වේදනා, සඤ්ඤ, සංඛාර, විඤ්ඤණ කියන ඒ පංචුපාදනස්කන්ධය පිළිබඳවම. මොකටද ඒවා ගැන කළකිරීම - නිබ්බිදව කියන කළකිරීම - ඒක තුළිනුයි අවබෝධය, විමුක්තිය එන්න.

දැන් මේ ගාථාවලත් කිව්වනේ 'යද පඤ්ඤය පසසති'. යම් අවස්ථාවක ප්‍රඥාවෙන් දකිනවානම් මේවා අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක්ඛ වශයෙන් එතකොට මේ පංච උපාදනස්කන්ධ දුක්ඛය පිළිබඳ කළකිරිල්ල එනවා. ඒක නිසා අනිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, රෝග වශයෙන් - රෝග කියන එකත් දුක් හැටියට ගන්න පුලුවන්. ගඩක් කියන එකත් දුක් වශයෙන් ගන්න පුලුවන්, ගණ්ඨතො. අසතො කියලා කියන්නෙන් වණ - සමහරුන්ට තියෙන්නෙ ඔය ඔඩුදුවාපු වණ. ඒ වගේම ආබාධ - ඒකත් කෙලින්ම දුක්. ඔන්න ඊළඟට තියෙනවා පරතෝ කියලා කියන්නෙ වෙන කෙනෙකුගේ දෙයක් වගේ. වෙන කෙනෙකුගේ දෙයක් දිහා බලනවා වගේ බලන්න කියනවා, පරතො. පලෝකතෝ කියලා කියන්නෙ ඒවා බිඳෙන දේවල් හැටියට, එතනත් අනිත්‍යතාවය තියෙන්න. පලුද්ද. පරතො, පලෝකතෝ. ඊළඟට සුඤ්ඤතෝ කියලා කියන්නේ අනාත්ම දර්ශනයට අදාලයි. බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ අවස්ථාවල ශූන්‍ය

කියලා වචනය තෝරලා තියන්නේ 'සුඤ්ඤමිදං අනෙතනවා අනතනෙනවා.' ආත්මයකට හෝ ආත්මයකට අයිති දේවල්වලින් ශුන්‍යයි කියන අන්න ඒ දර්ශනය එතකොට අර සුඤ්ඤතෝ කියලා, අන්තිමට 'අනත්තතෝ' අනාත්ම වශයෙන් බලන්න. ඒ එකොළොස් ආකාරයයි. අර කලින් කිව්ව එකොළොස් ආකාරය තමයි. එක එක ස්කන්ධයක් කියන්නේ මොකක්ද කියන එක තේරුම් ගන්න. ඒ තරම් පුළුල් ඒක. අතීත, අනාගත, වර්තමාන ආදී වශයෙන් පුළුල්. ඊළඟට ඒවා දිහා බැලිය යුතු ආකාරය තමයි ඔය දැන් කිව්වේ.

අතීතය වශයෙන්, දුක් වශයෙන් එදිනෙදා ජීවිතයේ තමන්ට අන්දකින්න ලැබෙන දේවල් ආශ්‍රයෙන් අන්න අර සම්මර්ශනය යොදන්න පුරුදු වුණොත් ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර කියාපු නිර්වේදය, නිබ්බිදව වැඩෙනවා. ඒකේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් තමයි කෙනෙකුට විමුක්තිය ලබාගන්න පුළුවන්. ඒක අතීත සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් පුරුදු කරපු කට්ටියට බුදුරජාණන් වහන්සේගේ එක දේශනාවක් වුණත් ඇති. නමුත් අතීත් අයට එදිනෙදා ජීවිතයේ මේ ත්‍රිලක්ෂණය පුරුදු පුහුණු කරන්න ඕනේ. ඒ දකින දේවල් දකින්න ඕනේ අතීතය වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දීපු ඉඟි අනුව. ඇතැම් තැන්වල ඊටත් වඩා පුළුල් අන්දමින් දක්වලා තියෙනවා. එකොළහ පමණක් නෙමෙයි දහඅට ආකාරයෙන්, හතලිස් ආකාරයෙන්. ඒකට කියන්නේ සම්මර්ශනය කරනවා. ලෝකයා කරන්නේ පරාමර්ශනයනේ. දැඩිව ග්‍රහණය කිරීම. ඒ වෙනුවට සම්මර්ශනය කරනවා. මේක මේ ආකාරයයි කියලා. එතකොට ඒක පුරුදු වෙනවානම් එදිනෙදා ජීවිතයේ ඒකෙන් සිතට බොහෝ දුරට අර කියාපු සංකල්ප ජයගන්න පුළුවන් වෙනවා. එදිනෙදා ජීවිතයේ ඒකට උපකාර වෙනවා සමාධියත්.

ඉතින් ඔය කොයිවත් පිළිබඳව මේ පින්වතුන් උත්සාහ කරන්න ඕන, මේ ජීවිතයේ මේ ලැබිව්ව කෙටි කාලය තුළ. ඒ හැම පැත්තෙන්ම, නොකඩවාම ඕස ආදිය ගලාගෙන එනවා. එබඳු යුගයක තම තමන්ට අයිතියි බුදුරජාණන් වහන්සේ මතුකරලා දීපු මේ ඉඟි ආශ්‍රයෙන් පංචුපාදනස්කන්ධය ගැන කළකිරීම් ඇති කරගත්තොත් ඒ අනුව ඒකටම උපකාර වෙන සමාධිය ආදිය වැඩීම. ඒ තුළින් කෙනෙකුට පුළුවන් වෙනවා මේ ජීවිතයේදීම අර බලාපොරොත්තු වෙන උත්තමාර්ථයන් සාක්ෂාත් කරගන්න. අද ටිකක් කෙටියෙන් නවත්වන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා.

මේ පින්වතුන් සලකාගන්න මේ කියාපු ටිකෙන් හරි ප්‍රයෝජනය ගන්න. දැන් ඒ අඤ්ඤාකොණඩඤ්ඤ ස්වාමීන් වහන්සේ අපේ සිතූම් පැතුම් දිනා බලලා අර දීපු අවවාදය අපි ඊට වඩා පුළුල් අන්දමින් තේරුම් අරගෙන, එදිනෙදා ජීවිතයේ අපට මුණගැසෙන හසුවෙන, අපට අන්දකින්න ලැබෙන දේවල් ආශ්‍රයෙන් විදර්ශනාව වඩාගත්තොත් තමන් බලාපොරොත්තු නැති අවස්ථාවක, තමන් බලාපොරොත්තු වුණ මාර්ගඵලාවබෝධය ලබාගන්න පුලුවන්. ඇත්ත වශයෙන්ම ඒ කියාපු උතුම් තත්ත්ව බොහෝවිට ලැබෙන්නේ බලාපොරොත්තු නැති අවස්ථාවල. මොකද බලාපොරොත්තුව තියෙනතාක් ඒ තියෙන වෙලාවේ අර කියාපු විදර්ශනාව ක්‍රියාත්මක වෙන්නේ නෑ. බලාපොරොත්තුවත් අවශ්‍යයි. අධිෂ්ඨානයත් අවශ්‍යයි. නමුත් වැඩෙහි යෙදෙන්නට ඕනේ. වැඩෙහි යෙදෙනකොට ඒවා මෝරලා තියෙනවානම් යම් වෙලාවක අන්න අර කියාපු ප්‍රත්‍යක්ෂ තත්ත්වයෙන්ම ඒවා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුලුවන් වෙනවා. ඒක නිසා මේ පින්වතුන් කෙටියෙන් සලකාගන්න ඒ ටික ආශ්‍රයෙන් තම තමන්ගේ ජීවිත සකස් කරගන්න. මෙතෙක් සීලයක් සමාදන් වෙලා යම් යම් ප්‍රමාණයට බණ භාවනාදිය කරන්න ඇති. ධර්ම දේශනාවෙනුත් ගතයුත්තක් අරගෙන හැකිතාක් ඉක්මනින් තමන් ඒ බලාපොරොත්තු වෙන තත්ත්ව සාක්ෂාත් කරගන්න ශක්තියක් බලයක් ලැබේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා.

‘එතනාවතා ව අමෙහහි...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලතාවයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැදූ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
17. මෙත් සිතේ විමුක්තිය
18. ඇති හැටි දක්ම
19. තපෝ ගුණ මහිම
20. සක්මනේ නිවන
21. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 6 වෙළුම
27. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 7 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 8 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 9 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 10 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 11 වෙළුම

32. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 12 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 13 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 14 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධර්ම දේශනා - 15 වෙළුම
36. සබ්බසව සූත්‍රයේ මැදුම් මග
37. විදසුන් උපදෙස්
38. භාවනා මාර්ගය
39. උත්තරීතර හුදකලාව
40. සසුන් පිළිවෙත
41. චලන චිත්‍රය
42. දිය සුළිය
43. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
44. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
45. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
46. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
47. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
48. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
49. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
50. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
51. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
52. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
53. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම
54. නිවනේ නිවීම - එකොළොස්වන වෙළුම
55. නිවනේ නිවීම - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
56. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 1 වෙළුම
57. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 2 වෙළුම
58. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 3 වෙළුම
59. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - 4 වෙළුම
60. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය - පුස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
61. ස්පඨියේ ආශවය
62. මනසේ මායාව
63. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම:
 කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය
 කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
 දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
  2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
  3. Ideal Solitude
  4. The Magic of the Mind
  5. Towards Calm and Insight
  6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
  7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
  8. Seeing Through
  9. Towards A Better World
  10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
  11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
  12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
  13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
  14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
  15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
  16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
  17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
  18. Nibbāna and The Fire Simile
  19. A Majestic Tree of Merit
  20. The End of the World in Buddhist Perspective
  21. The Law of Dependent Arising, Volume I
  22. The Law of Dependent Arising, Volume II
  23. The Law of Dependent Arising, Volume III
  24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
  25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
  26. Walk to Nibbāna
  27. Deliverance of the Heart through Universal Love
  28. Questions and Answers on Dhamma
  29. The Miracle of Contact
  30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Nāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net